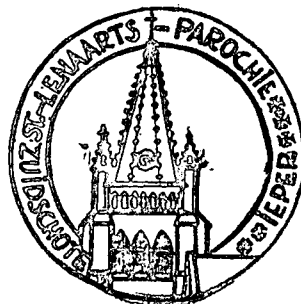

BOEKDEEL 6

NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

AFL. 16-18

Noël Favorel
+
pastor in Luidschote

'PRO MANUSCRIPTO'
1984

NOËL FAVOREL

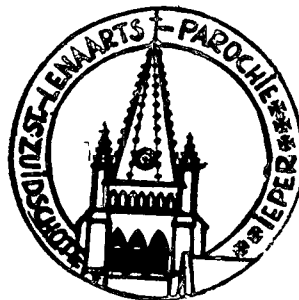
"ZANTINGEN"

AFL. 16

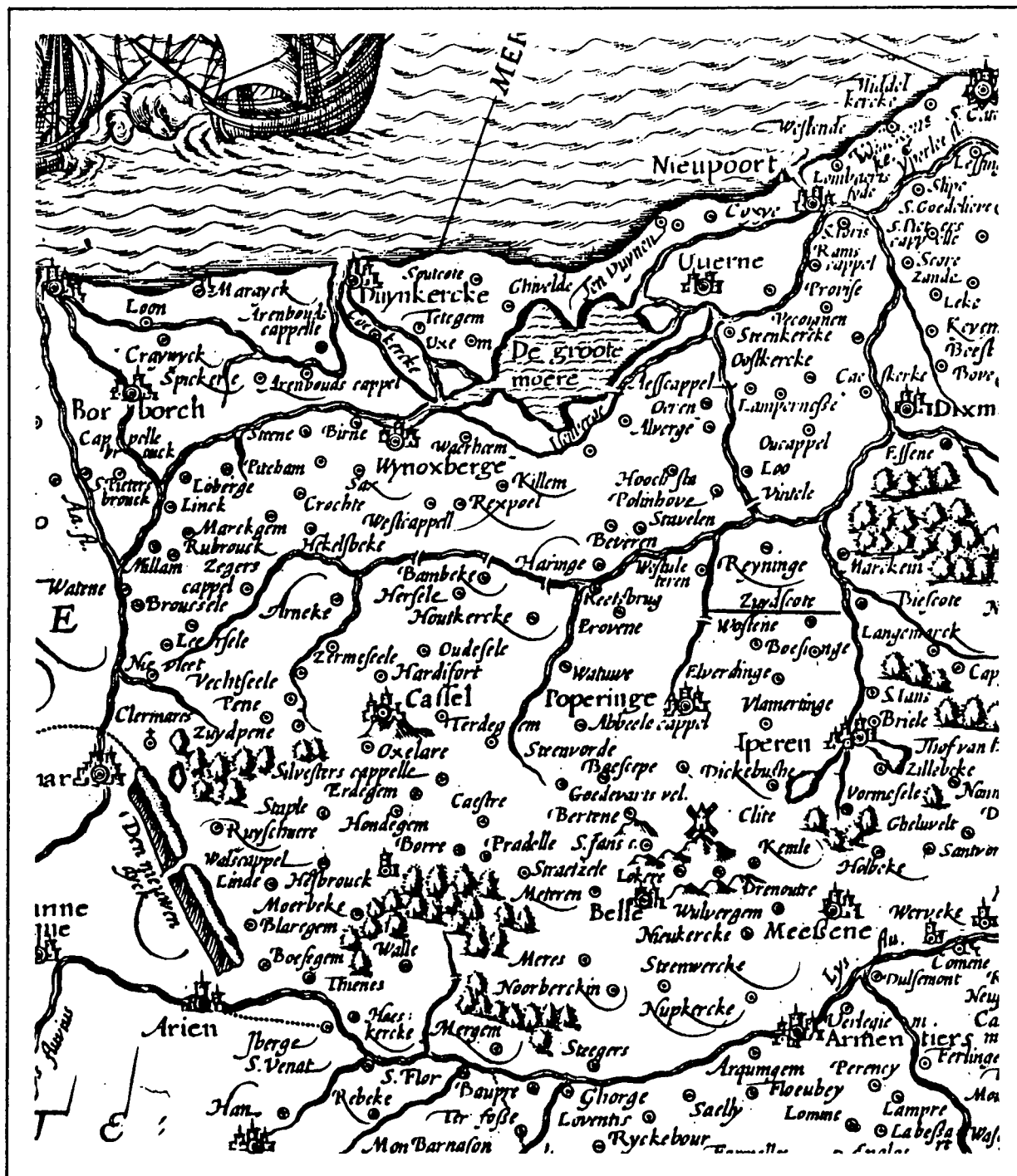
1. DE FAMILIENAMEN
IN "DE AGHT PAROCHIES"

ANNO 1697

2. KANTTEKENINGEN BIJ DE
VOLKSTELLING VAN 1697

'PRO MANUSCRIPTO'
ALLERHEILIGEN
1984

Fragment uit "FLANDRIA" - Pieter Kærius -
(1571-1646)

Pieter Kærius - Pieter van den Keere - fs. Hendrik, geb. Gent 1571, huwde in 1x Anna Bert (zuster van de humanist Pieter Bertius), huwde 2x Anneken Winningsh. Van hem is de eerste echte "Atlas des Nederlanden" - Amsterdam 1617 -.

Overname uit "WESTHOEK", genealogisch Jaarboek I, Fikkebus, 1984, p.4.

DE FAMILIENAMEN IN "DE ACHT PAROCHIES" ANNO 1697

We willen dit 16de deel van onze 'ZANTINGEN' beginnen met een overzicht te geven van alle familienamen, welke wij aangetroffen hebben in de tellinglijsten van het 'dénombrément', dat - ten jare 1697 - in 'de generaliteyt van d'Acht Prochiën van Veurne-Ambacht', op last van Lodewijk XIV, gehouden werd.

Veurne-Ambacht of de Kasselrij Veurne had voor grenzen de Noordzee, de Yzer tot aan de 'Knoeke', de Vaart van Toper naar de Yzer, de Maartjesvaart, de weg van Langeweade tot aan de samenvloeiing van de 'Lutzenbeke' (nu: Wanebeek) en de Kemmelbeek ('t Vaylvoordeke'), nog de Wanebeek en dan verder; de grens van Hamertinge, de Klyte, Loker, Beningelot, de Bommelaarsbeek, de 'Steensstrate', de hedendaagse grens van Elverdinge tot aan den Zempool medebegrepen; verder nagenoeg de grenzen van Westvleteren, Krombeke, Proven, Watou, Haringe, Beveren, Lésèle, Houtem, de Moeren en Adinkerke.

De steden Diksmuide, Toper, Belle, Poparinge, Steenvoorde en Hondschote vielen dus buiten de Kasselrij Veurne.

Men bekijde hier nog eens de kaart van Antonius Sanderus, die wij op p. 47 van deel VI hebben overgenomen. Dan worden de grenzen van Veurne-Ambacht, die we zoëven hebben aangeduid, aanschouwelyker.

De "Acht Prochiën" met hun "splaten en brancken" vormden van overouds - we schreven het reeds - een speciaal onderdeel van Veurne-Ambacht.

Door een besluit van de Oostenrykse Keizerin Maria-Theresia, daterend van 30 augustus 1759, werd de "generaliteyt" "onafhankelyk" van de Kasselrij van Veurne. Maar zover zijn we nog niet.

We keren terug naar het jaar 1697 en naar het dossier van de Algemene Volkstelling.

Voorafgaandelyk echter een belangryke opmerking.

We zullen de familienamen tekstueel aangeven, dus woordelyk zoals ze in de tellingstaten voorkomen, zelfs dan wanneer het duidelyk om fonetische spellingen gaat, of om varianten die klaarblykelyk naar een gemeenschappelyke grondvorm teruggaan.

We willen dus op geen enkele manier de namen interpreteren en laten het aan bevoegde specialisten over deze eventueel te commentariëren en op een andere manier te rangschikken.

Maar vooral de inventaris van deze talryke familienamen, die hier tegen het einde van de XVIIe eeuw gangbaar waren, te beginnen, geven we eerst - nog eens - een lijstje van de affortingen, die we gebruiken voor de plaatsnamen, waar bedoelde namen ten jare 1697 voorkwamen.

AFKORTINGEN

CP	Coppernolle
CT	Couthove
DEK	Diepezele, Eversam en Krombeke
ELV	Elverdinge
ELZ	Elzendamme
HR	Hofland in Reninge
KV	? Krombeekse Vrije
L	Loker
LR	't Laetschip van Reninghe
N	Noordschote
R	Reningelst
SW	Swijland
T	Tempeliers
V	Vlamertinge
WA	Watou
WO	Woesten
Z	Zuidschote

INVENTARIS

N.B.: Het getal dat op de gebruikte afkorting volgt, is het rangnummer van de familiënaam in de talinglijsten.

De familiënaam van 1486 personen wordt uitdrukkelijk vermeld in de tabellen. Het overgrote deel zijn mannelijke gezinshoofden. Doch we kunnen ook de familiënaam van een aantal 'ongehuwde' vrouwen en van stelyke arme kinderen, die hier of daar uitbesteed waren.

- A. — ABEEL Pierre, laboureur, WA 132.
 — ABEELE Jean, laboureur, WA 135.
 — AERNOUT Nicolas, laboureur, WO 41.
 — ALDERWERELT Jacques, courrier de paille, V 123.
 — ALLAERT) Philippe, cordonnier, N 27.
 ' — — — et François; Catherine veufve de — —, R. 6^b.
 — ALLART Ignaes, laboureur, WA 127.
 — ALLEMAN Alexi, censier, ELZ 8

- ALLETÉ Louis, laboureur, WA 31.
- ALLOYER Simoen, laboureur, WA 248.
- ALLYNCK Norbert, brasseur, WA 177.
- AMMELOOT Pierre, laboureur, WA 13.
- ANNEEZE Adriaens, cabarettier, HR 6.
- ARENHONDT Jean Baptiste, laboureur, WA 137. Dat zal wel een verkeerde lezing zijn voor ARENHOUT.
- ARNOUD Guilliamus, curvliër, ELV 48 (zie AERNOOT).
- ASTAES Jaëque; la veuve --, laboureur, R. 89.
- B. - BAELDE Guille, cabarettier, L 6.
- BAELDEN Jean, cordonnier, R 9.
- BAENST Anth(oi)ne, laboureur, KV 51 (zie DEBAENST).
- BAERT 1) Josse, journalier, KV 42.
 ----- 2) Jaëques, laboureur, ELV 94.
- BAES Jaëque, laboureur, WA 251.
- BAILLIAERT Pierre, laboureur, WO 32.
- BALLIAERT, Joos, petit laboureur et journalier, T 9.
- BAMELIS, Jaëque; le lieu et Maître --, curé, WA 32.
- BARGE, christian, laboureur, N 67.
- BARTIER 1) Marie } pauvres enfant(s), V 4^b.
 ----- 2) Ignace }
 ----- 3) Adrien, laboureur, R 29. (zie BERTHIER).
- BARD Ignace, journalier, V 23.
- BATAILLE Jean, pauvre, V 16.
- BATTAYE Anth(oi)ne, laboureur, CP 4.
- BATTEU (minder waarschijnlijk BATTEN), journalier, R 85.
- BAU 1) Gille, manoeuvre, L 33^b.
 ----- 2) Pierre, pauvre, L 35^b.
 ----- 3) Gille; la veuve --, pauvre, L 53.
- BAUDEN Jean, cabarettier, ELZ 1
- BEAUCOUR Jaëques; la veuve de --, pauvre, V 95.
- BEAUGRAND 1) Joseph, curé, WO 4.
 ----- 2) Guillaume; la veuve de --; journalière, ELV 128.
- BEAUPREZ Pierre, journalier, V 39.
- BECELARE Guille, laboureur, WA 298.
- BECK 1) Anth(oi)ne, laboureur WA 68
 ----- 2) Joseph, couturier, KV 30^b

- BECOURT Michel, journalier, V 78.
- BECUWE 1) François, sergent, WA 36.
           2) Pierre, journalier, WA 100.
- BEELE 1) François, le jeune, laboureur, V 29.
           2) Jean, laboureur, V 42.
- BEERNAERT Ghelain, ? , CP 12.
- BEHAGHEL 1) Cornil, laboureur, R 32.
           2) Jacques, charon, R 33.
- BEHEYT 1) Jean, laboureur, WA 199.
           2) Jean Baptiste, laboureur, WA 263.
- BECKAERT Jean; la veuve de --, cabaretiere, WA 164
- BECKE Chrystien, journalier, WA 191.
- BEKAERT, Nicolaes, laboureur, SW 17. (zié BECKAERT).
- BEKE Joos, laboureur, L 77. (zié BECKE).
- BELCHIE François, Maître --, charuzyn, ELV 63.
- BENTEIN, Pierre, charon, Z 41.
- BERGER, Claude, la femme --, V 117.
- BERGOF Adrien, journalier, WO 54.
- BERNAERT, Martin, journalier, ELV 131 (zié BEERNAERT).
- BERTEN 1) Charles, laboureur, V 8.
           2) Jean, cabarettier, V 126.
- ook - BEERTEN François, euvelier, V 123 b.
- BERTHELEMEUS Jacques, manoeuvre, N 74.
- BERTHIER 1) Frans, main(oeuvre), L 24.
           2) Josse, coureur de paille, N 32 b. (zié BARTIER).
- BERVOET George, laboureur, WO 27.
- BEUN 1) Christian, laboureur, DEK 3.
           2) Christian, journalier, SW 32.
- BEUSAERD Souffrin, laboureur, Elverdinge 81.
- BIESEN Pierre, laboureur, SW 2.
- BIEULIET Frans., la femme de --, pauvre, ELV 78.
- BILLET Charles, 'tailleur', Z 11
- BILO, Frans., journalier, WA 403.
- BLANCKAERT 1) Pieter, laboureur, WA 56.
           2) Pierre, fils de Pierre, laboureur, WA 64.
- 1 - BLANCQUART Victor, pauvre, L 39.
- BLIECK Josse, pauvre, L 79.
- BLIECQ Henry, la veuve --, laboureur, R 91.

- BLOQUET Jean, laboureur, WA 85.
- BLOME Pierre, laboureur, HR 15.
- BLOMME Jacques, petit laboureur et journalier, T 5.
- BLONDÉ Lambrecht, la veuve --, pauvre, L 92.
- BOBELAERE Jean Baptiste, le Slicur et Maître ---, 'chaplan, WA 36.
- BOET Maertien, partageur, ELV 150^b.
- BONCORNET, Christian, laboureur, R 63.
- BOERAVE Jacques, 'mainoeuvre', Z 14.
- BOGAERT¹) Jacques, pauvre, N 38^b.
  - 2) Josse, manoeuvre, N 37.
  - 3) Josse, journalier, HR 9.
  - 4) Pierre, sergent, WA 37.
  - 5) Thomas, charpentier, KV 41.
- BOLLAERT, Pierre, laboureur, R 93^b.
- BOLLENGIER Gilles, toillier, WA 98.
- BONDU Joseph, journalier, V 135.
- BONDUE 1) Jacques, journalier, V 143^b.
  - 2) Jacques, le jeune, journalier, V 145.
- BONNE Pierre, brasseur, WA 7.
- BONTE Jean, charon, V 131.
- BOONE Mars (el), vivant de son bien, WA 169.
- BORAVE Frans., laboureur, WA 202. (zie BOERAVE).
- BOSSAERT Jean, laboureur, ELV 19.
- BOUCQUET Matthieu, laboureur, SW 26.
- BOUDRY¹) Christian, journalier, et sa mère, R. 84.
  - 2) Maryn, laboureur, R 174.
  - 3) Pierre, journalier, ELV 20.
  - 4) Pierre, manoeuvre, L 48.
- BOURDAME Gillie, journalier, CP 10.
- BORRY Frans., journalier, SW 59, en
- BOURRY¹) Frans., laboureur, ELV 138.
  - 2) Jacques, charpentier, WO 50.
  - 3) Lambert, bouchier, Z 12.
- BOUSSE Anthoine, pauvre, WA 116.
- BOUSSEMAERE¹) Arnould, laboureur, R 58
  - 2) Jacques, laboureur, R 138.
  - 3) Nicolas, laboureur, HR 1, en
- BOUSSEMARE 1) Albert, brasseur, KV 23.
  - 2) George, laboureur, Z 23.

- BOUTELIU (of: BOUTEILLÉ) Jean Baptiste, marechal, R. 142 b.
- BOUTECAT Jaecq(u)ye(s), journalier, WA 134, en
- BOUTTECAT Claes, laboureur, WA 125, en
- BOUTTECART Jean, laboureur, WA 144.
- BOUTTEN Mahieu, cabarettier, WA 71.
- BREINE 1) Jaecques, laboureur, ELV 79.
- 2) Guillaume, laboureur, V 62.
- 3) Martin, cembier, ELZ 12.
- BRIAN Jean, laboureur, WA 288 a, en
- BRION Jean, la veuve — —, WA 280.
- BROERS Gerard, tailleur, Z 36,
- BROUCKAERT Maximilien, tisseran, WD 21.
- BRUNANT Pier(re), pauvre, WA 258.
- BRUNEEL 1) Alexius, pauvre, ELV 88
- 2) Charles, murier, ELV 125
- 3) Henry, pauvre, ELV 16.
- BULCKAERT Jaque, la veuve — —, cabarettiere, R. 182.
- BULCKE Ollier, pauvre, N 70.
- BULKAEN gille, journalier, WD 56.
- BULTE 1) Augustin, laboureur, KV 19 b.
- 2) Malliard, v(ide)u(a) — —, pauvre, KV 64.
- BULTEEL Francois, Walrand, seig(nour) de Remynghelst, y resident actuellement, R. 1
- BURET Jean, laboureur, WA 18.
- BUSSCHAERT Jean, journalier pauvre, WD 61.
- BUSSCHE Charles, journalier pauvre, CP 8.
- BUTTAYE Jean, pauvre, ELZ 17.
- BUYCK Jaecques, journalier, V 76.

- C.
- CAILLIAU Pierre, laboureur, N 63.
  - CALF Pier(re), journalier, SN 28.
  - CALLEMEIN Paul, journalier, ELV 52.
  - CALLEWIER Albertus, journalier, ELV 100.
  - CAMAER, Jaecques, la veufve de — —, pauvre, V 141.
  - CAMBIER Pasquier, la veufve de — —, pauvre, V 101 b.
  - 2) Pasquier, journalier, V 101.
  - CHAMPAGNE Pier(re), laboureur, WA 94.
  - CAMPE Mechline, Franchoise — —, veufve de G(ieu)re Pierre Eynsaem, defunct, LR 1.
  - CANDALE Pasque, sergent, SN 50.
  - CANEELE Jean-Baptiste, sergent, SN. 22.
  - Pier(re), v(ide)u(a) — —, pauvre, SN 54

- **CANEN** 1) Jean, journalier, R 21.
     — 2) Nicola, laboureur, R 55.
     — 3) Jean, laboureur, R 169.
- **CAPELLE** Adrien, journalier, KV 63, en
- **CAPPELLE** Christian, laboureur, WA 230.
- **CAPOEN** Jean, la veuve — —, pauvre, WA 266, en
- **CAPPOEN** 1) Frans., laboureur, CP 3.
     — 2) Jacques, Kidea — —, pauvre, KV 45.
     — 3) Frans., pauvre, L 19.
- **CARDON** Maximilien, journalier et cabarettier, V 80.
- **CARON** 1) Jean, laboureur, V 14.
     — 2) Denis, journalier, V 72.
- **CARPENTIER** Pierre, pauvre, ELN 83.
- **CARTON** 1) Josse, laboureur, V 45.
     — 2) Nicolas, cabarettier, L 13
- **CASTEELE** 1) Cristien, journalier, WO 19².
     — 2) Pierre, journalier, WO 63.
     — 3) Pierre, journalier, ELN 103, en
- **CASTELLE** Jean, laboureur, WA 283.
- **CATRYCHE** Jean, journalier, SW 20.
- **CATEAU** Pierre, journalier, ELN 129, en
- **CATTEAU** Jean-Baptiste, laboureur, V 3, en
- **CATTEEU** Pierre, manoeuvre, N 40.
- **CATTOOR** Jean, bachelier, N 39.
- **CAULIER** 1) Frans., manoeuvrier, L 16.
     — 2) Carel, laboureur, WA 107.
     — 3) Michiel, laboureur, WA 117.
     — 4) Jean, laboureur, WA 221.
- **CAUWET** Pierre, journalier, SW 11.
- **CAVAERT** Floris, propriétaire et marchand d'oublon, TH.
- **CHASTELET** Anth(o)ine; la veuve — —, pauvre, R 116.
- **CHASTELEIN** Pierre, laboureur, WA 232, en
- **CHATELEIN** 1) Cornil, journalier, WA 196.
     — 2) Anth(o)ine, journalier, WA 259.
- **CHRISTIAEN** Jacque, laboureur, R 67.
- **CLABEAU** Lambert, laboureur, CP 7.
- **CLAEYS** 1) Paul; la veuve de — —, pauvre, CT 6.
     2) Maryn, laboureur, HR 19, en
- **CLAES** Pierre, bouchier, WA 11.

- CLAREBOUT François, pauvre, N 45.
- CLARYS Jean Baptiste, laboureur, Z 5.
- CLEERENS, Adrien, Marichael, ELV 122.
- CLIEN, Jaque, clercq, KV 21.
- CLOET, Jean, tisseran, V 55.
- CNEUVEL Jean, journalier, R 16.
- CNOCKAERT 1) Jacques, pauvre, L 35.
                   2) Nicolas, laboureur, R 70.
- COCKLE Jean; la veuve — —, pauvre, WA 288^c.
- COEVOET Michiel, laboureur, WA 61.
- COLLIETTE Jean, laboureur, WA 62.
- COLVE Hindrick, laboureur, WA 271.
- CONTRY Jean, laboureur, ELV 82.
- COORNAERT 1) François, manoeuvre, L 49.
                   2) Jan, manoeuvre, L 51.
                   3) Jacques; la veuve — —, pauvre, L 51^c
- CORNELIS Denis; la veuve — —, pauvre, WD 60.
- CORNETTE Pierre, journalier, KV 34.
- CORNIL Victor, laboureur, ELV 39, en
- CORNILLE Jacques, journalier, V 18.
- CORTENOBLE (of? COSTENOBLE) Anth(oi)ne, la veuve — —, cantière, V 49.
- COSTEMAN Augustin, journalier, ELV 23.
- COUCKE, Jean, tisseran, LR 15.
- COUDRON Simoen, laboureur, ELV 120.
- COUSANT Christien, laboureur, WA 246.
- COUSIN Martin, laboureur, L 18, en
- COUSYN^{1/2} Anth(oi)ne, journalier, R 118
                   2) Robert; la veuve — —, pauvre R 140^b, en
- COSYN Robert, tonnelier, R 140.
- COUSSAERT 1) Guilles., laboureur, R 26.
                   2) Guille., laboureur, R. 102^b.
                   3) Pierre, cabarettier, WA 241.
- COUTEURE Geleïn, journalier, WA 149.
- COUTEREL Josef, journalier, WA 88, en
- COUTREEL Jan, pauvre, L 39^b.
- COUTRY Joste, journalier, ELV 127.
- COUVREUR 1) Matliært, laboureur, ELV 8, en
                   2) Jan, laboureur, L 88.
- CRABBE Jean, charon, R 194.
- CRAHANT Cornel, charpentier, WA 192.
- CRENS (of? CREUS), Pierre, laboureur, WA 160, en
- CREUS Matthieu, laboureur, WA 118.

- CROCHET Frans., laboureur, N 143.
- CRUYPLANDT Matthieu, journalier, WA 170 b., en
- CRUYPLANT 1) Jordean, sergent, WA 12.
— 2) Philippe, muniér, WA 17.
— 3) Jean, chaftier, WA 173.
- CYPHOUDT (of? LYPHOUDT) Jasq(ue)s, laboureur, L 76.
- D.**
- DAELEN 1) Thomas, laboureur, V 93.
— 2) Jean, laboureur, V 100.
- DAGOMEIN Jacob, laboureur, WA 67.
- DANTEIN Bartholomy, tailleur, LR 5.
- D'APEAU Jean, journalier, R 39.
- DARRAS 1) Jacq(ue)s, tailleur, WA 189.
— 2) Anth(oi)ne, maître de colle, WA 193.
- D'AUCOINE Fro, chirurgin, V 136.
- DAUSSY Jacq(ue)s, journalier, WD 47.
- DAVID 1) Jean, journalier, V 140.
— 2) Jean, laboureur, WA 89.
- DE BACKER Francois, S(ieu)r — — —, chapelain, KV. 19.
- DE BAENE 1) Jean, laboureur, R 87.
— 2) Jacques, S(ieu)r?, journalier, R 124.
— 3) Danseel, filz <de> Jacq(ues) et son père:
— 4) Jacq(ues) / laboureur, R 158.
— 5) Pierre, laboureur, R 162.
— 6) Daniel, filz <de> Daniel, laboureur, R 166.
- DE BAENST Jean, bottelier, WA 179 (zié BAENST).
- DE BANT Jean, laboureur, V 37.
- DE BER Anth(oi)ne, laboureur, WA 63.
- DE BEVEL Gille, laboureur, V 27.
- DE BEVER 1) Jean, laboureur, ELN 42.
— 2) Jenne (= Jeanne), pauvre, WA 184 b.
- DE BISER 1) Jean, journalier, SW 57.
— 2) Jaspert, journalier, WA 285.
— 3) Elias, journalier, WA 288, en
- DE BISERE Frans., journalier, SW 60.
- DE BOO Pierre, laboureur, WA 75.
- DE BOUCK Alexandre, journalier, KV 46.
- DE BROUCK Pierre, S(ieu)r et Maître — —, curé, L 1.
- DE BRUYNE 1) Pierre, laboureur, V 77.
— 2) Jacq(ue)s, laboureur, WA 104.
- DE BURGRAVE Pierre, laboureur, L 28.
- DE BUUCK Jean, laboureur, WA 153.

- DE CAESTEKER 1) Quille.; la veuve ---, L 10., pauvre.
- 2) Jan; la veuve ---, pauvre, L 55.
- 3) Frans., manoeuvre, L 56.
- 4) Christiaan, laboureur, L 93, en

- DE CAESTEKERE Jean, pauvre, 65.
- DE CANEGHEM, Madame --, L 15.

- DE CALF 1) Jacqs., laboureur, WA 43.
- 2) Jean, laboureur, WA 45.
- 3) Pierre, laboureur, WA 54.
- 4) Yonhier, laboureur, WA 60.
- 5) Joecque, laboureur, WA 113.
- 6) Claes, laboureur, WA 124.

1-1	0-0	2-2	2-1	= 9
1-1	0-0	2-0	1-1	= 6
1-1	1-1	2-2	0-0	= 8
1-1	0-0	0-0	2-1	= 5
1-1	1-1	2-3	3-1	= 13
1-1	0-0	2-2	1-0	= 7
6-6	2-2	10-9	9-4	= 48

Ein unicum? Les Hofsteden te Watom —
 on alleen dáar in 'de Acht Prochie's —
 beboerd door een DE CALF. 48 personen die inwoners op deze boerderijen
 waarvan er zekerlijk 29 deze familiënaam dragen! Wat een boeren-
 geblacht!...

- DE CAMP 1) Josse, berger, WO 20.
- 2) Adolf; la femme <da> ---, pauvre, WO 64.

- DE CAT Pierre, journalier, V 68.

- DE CERF François Charle., seigneur de Wintonshore, écuyer, V 121.

- DE CLERCQ 1) Jacques; la veufvre ---, V 104.
- 2) Cristoffel, laboureur, ELN 57.
- 3) Josse, journalier, R 131.
- 4) Matthieu, journalier, WA 195

- DE CNECQ, Philippe, pauvre, LV 13.

- DE COCQ 1) Loxis, laboureur, WA 29.
- 2) Klerre, filius Adrien, laboureur, WA 34.
- 3) Jean, laboureur, WA 44.
- 4) Klerre, filius de Klerre, laboureur, WA 48.

Andermaal een voorbeeld van een 'hondkragt' boerengeblacht. Hier hooven
 'dicht' bij elkaar en minstens 15 personen - groot en klein - die de naam
 DE COCQ dragen.

En nu een zeer verbroide familiënaam, met vele schrijfwijzen:

- DE CONINCK 1) Jacques; la veufvre ---, laboureur, WO 30.
- 2) Jean; la veufvre ---, pauvre ELN 55.
- 3) Jan-Baptiste; le Klerre ---, L 44.
- 4) Nicolas; enfant ---, laboureur, L 57.
- 5) Jan, laboureur, L 75.
- 6) Jean, laboureur, R 31.
- 7) Pierre, laboureur, R 101.
- 8) Mathieu, laboureur, R. 195.

- DE CONINCK Nicolas, le Sleyx ---, viellard, R. 5.
 We roegen hier enkele varianten aan toe, al stouen ze de alphabetische volgorde.
- DE CEUNINCK Josse, bissenaar, Z 48
- DE KEUNINCK Michiel, laboureur, ELN 105, en
- KEUNINCK guillaume, chevalier, ELN 116.
- DE CORTE 1) Pierre; la veuve ---, laboureur ELN 35.
 --- 2) Pierre; " " " ---, " " HR 14.
 --- 3) Frans, laboureur, WA 291
- DE COUSSEMAKER, Pierre; le Sleyx ---, gruffier, N 3.
- DE CRAE Christian, journalier, V 112.
- DE CRAS Christian, la veuve ---, pauvre, ELN. 91.
- DE CRAUWER Antoine, pauvre, N 5.
- DE CREUS 1) Frans, laboureur, L 65.
 --- 2) Jean, laboureur, WA 115. (The ook onder CREUS).
- DE CROCC 1) Christien, journalier, R 119.
 --- 2) Pierre, laboureur, R. 120.
 --- 3) Bartholomy, laboureur, R 127.
 --- 4) Mailliard; la veuve ---, R 130., pauvre.
 --- 5) Thomas, cabarettier, R 141.
 --- 6) Pierre, journalier, R 159.
 --- 7) Jean, cabarettier, Z 10.
- Te Elverdinge vonden we:
- CROCC, George, la veuve ---, ELN. 86.
- DE CROO 1) Nicolas, pauvre, ELZ 18.
 --- 2) Jean, journalier, WA 78.
 --- 3) Matthieu, laboureur, WA 119.
- DE CROOS Jean, laboureur, T 1.
- DE CROP Pierre, journalier, R 181.
- DE CUYPER Jacques; la veuve ---, filleuse, Z 33.
- DE DEURWAERDER Josse, tablieur, ELN 59.
- DE DEURWAERDRE Jacques, laboureur, R 68.
- DE FEBURE Jacques, laboureur, WO 26, waarbij we roegen:
- DE FEBRE Jean, laboureur, WA 207; ook:
- DE FEVERE Jean; la veuve ---, laboureur, Z 17; en
- DE FEVRE Pierre, laboureur, WO 40.
- DE FOUR Matthieu; la veuve ---, pauvre, WA 258^b.
- DE GRAVE 1) Ignace, laboureur, V 15.
 2) Joseph, fils de laboureur, V 15^b,
 3) Francois la rien, journalier, V 21.
 4) Francois, fils de Jean, laboureur, V 41.
- DE GRAND Corneil, laboureur, WA 33.

- DE GRV Jean, laboureur, WA 290.
  - DE GRVSE Jacob, journalier, HR 18.
  - DE HAENE 1) Jean, maître d'école et clercq, WD 2
 — 2) Mailliard, journalier, R 80
  - DE HAESE 1) Jacques, pauvre, L 8
 — 2) Gilles, laboureur, L 66
 — 3) Pierre, journalier R 179^b
  - DE HEGHER Jaecq(u)e(s), laboureur, WA 72.
  - DE HEIN Michel, pauvre, KN 25.
  - DE HEM 1) Pier(r)e, laboureur, WD 18.
 — (1) 2) Gilles, laboureur, R 56.
  - DE HOUCK 1) Jean Baptiste, laboureur, W 197.
 — 2) Pierre, laboureur, W 200.
  - DE HULSTER Jardaen, le fleur ---, bailly, W 4.
  - DE HYSERE 1) Jean, laboureur, V 67.
 — 2) Vincent, journalier, R 193.
  - DE JONCKHEERE zie JONCKHEERE.
  - DE JONGHE 1) Frans., munier, SW 5.
 — 2) Jean Baptiste, vivant de son bien, W 31^b.
 — 3) Charles, Philippe, laboureur, W 39.
  - DE KERFVEL Jaecq(u)e(s), laboureur, W 56.
  - DE KERSSCHIJTER George, pauvre, L 42.
  - DE KEUWER 1) Jan, laboureur, L 9.
 — 2) Jan, laboureur, L 45.
 — 3) Pierre, laboureur, L 64^b; op't hof v. de wed. Christiaan Nerejans.
 — 4) Frans., laboureur, L 73
 — 5) Christiaan; la veuve de ---, pauvre, L 80.
 — 6) Pierre, laboureur, et sa mère, R 115
- Opnieuw een typisch boerengeslacht, beperkt tot lokker en het aanpalende
 Beningselst.
- DE KINDT Jaec(u)que(s), v'ideya ---, pauvre, SW 57^b, ook:
  - DE KYNDT Adrien, journalier, R 46.
  - DE LA FOSSE Jean, tonnelier, R 122.
  - DE LATRE 1) Cornel, laboureur, W 65.
 — 2) Jaecq(u)e(s), laboureur, W 133.
 — 3) Matthieu, laboureur, W 158.
 — 4) Frans., laboureur, W 214
- Nier hofsteden de Latre te Watou, met 23 inwonenden, wr. 18 de Latre's.
- DELBECQ Thomas, journalier pauvre, R 164.

(1) Voor DE HON(D)T en D'HON(D)T zie pp-22-23

- DELBREU Adolph, cordonnier, LR 9.
  - DE LEU Jacques, ambier, ELZ 15
  - DE LIE 1) Francois, laboureur, V 54.
 — 2) Jean, laboureur, V 56.
 — 3) Gille, laboureur, V 59.
 — 4) Pierre, laboureur, R 53.
- Drie boerderijen De Lie te Namertinge (met 18 personen van die naam)!, en
 een te Roningelst, dat eraan grenst.
- DELMAERLE Jean, pauvre, W 270.
  - DELMOTTE André, marechal, R 180.
  - DE LOO, Henry, pauvre, V 143 (zie: VAN LOO).
  - DELPIERE Pierre, laboureur, W 242.
  - DE LOZ, Jacque, marechal, R 98.
  - DELVA 1) Charles, laboureur, Z 3.
 — 2) Joseph, laboureur, Z 4.
  - DE MARLE Jean; la veuve ---, pauvre, W 268.
  - DE MEILLY Anthoine, laboureur, LR 4.
  - DE MEIRE Marie, jeune fille, LR 2e. Nr. 2 wordt bewoond door een landmeter
 (wed. naar met 1 jonge dochter); een landbouwersgezin met 6 personen
 en Marie de Meire, waarvan sprake.
  - DE MEESTER¹ Jaecq(ue)s, laboureur, ELN 95
 — 2) Franc., laboureur, N 57. Voor DE Meesterstem: zie onder MEERSMAN
  - DE MEULENAERE André, le S'ieur ---, vicaire R³; ook:
  - DE MEULENARE Jean, journalier, ELN 108; en:
  - DE MEULLENAERE Jean, cordonnier, W 6.
  - DE MEY Franchois, pauvre, HR 32.
  - DE MBEN quilla; vil(du)a ---, 'journalliere pauvre', CP 11.
  - DE MOL 1) Jean, laboureur, CT 6.
 — 2) Christien; la veuve de ---, pauvre, R 66.
 — 3) Jean, journalier, R 72 b.
 — 4) Francois, journalier, R 133 b.
 — 5) Abraham, laboureur, R 154.
 — 6) Jaecq(ue)s, laboureur, W 270.
  - DE MOLDER Jean, laboureur, N 17.
  - DE MON quilla, charton, W 182.
  - DEN ACXTRE 1) Patschie(2) ; la ve(uf)ve ---, laboureur, ELN 33.
 2) Jaecq(ue)s, laboureur, ELN 107; ook:
  - DE ACXTRE Patschier, laboureur, ELN 136.
- Nogmaals dezelfde opmerking; deze familienaams treffen wij alleen
 te Elverdinge aan met (minstens) 15 personen die hem dragen.

- **D' ENGLDO** 1) Francois ; la veuve ---, laboureur, R 13.
 --- 2) Jalc>que<e>, laboureur, R 149.
 --- 3) Robert, laboureur, R 170.

Het is toch wel opmerkelijk dat leden van éénzelfde boerengeslacht verscheidene hofsteden in éénzelfde dorp uitbaten. Hier 3 ENGLDO's op 3 verschillende hofsteden te Reningelot, en elders in 'De Acht Proches' niet...

- **DENEQUINEN** Nicolaus, tisseran, W 184^a.
 - **DE NUWELAERE** Jean, laboureur, R 132.
 - **DE PECKER** Jean ; la veuve ---, brasseur, V 138.
 - **DE POORTERE** 1) Michiel, meubnier, N 13.
 --- 2) Charles, laboureur, N 18.
 - **DE POURS** Jean ; la veuve ---, pource, W 80.
 - **DE POUYRE** Jean, charon, ELN 116.
 - **DE PREZ** 1) Martin, journalier, SW 23.
 --- 2) Gille, journalier, SW 41.
 --- 3) Jean ; v<idu>a ---, journalier, SW 45.
 --- 4) Pierre, tergeant, WA 167. ; ook:
 - **DESPRE** Pierre, manoeuvre, N 47.
 - **DE PUIDT** Mailliaert, laboureur, ELN 10 ; ook:
 - **DE PUUT** Abram, laboureur, T 4 ; en:
 - **DE PUYDT** 1) Mahieu, la veuve ---, pauvre, WD 62.
 --- 2) Christian, journalier, V 79.
 --- 3) Jean, demeurant avecq led<i>t</i> Christian, V 79^b.
 --- 4) Jacques, laboureur, V 99.
 --- 5) Francois, journalier, V 139.
 --- 6) Jean, laboureur, LR 14.
 --- 7) André, laboureur, R 136.
 - **DE PYPERE**, André, Battallie<er>, Z 45.
 - **DE QUECKER** 1) Pierre, laboureur, W 23.
 --- 2) Christien, laboureur, W 58.
 --- 3) Jean, laboureur, W 67^b.
 - **DE QUICKE** Jacques, laboureur, V 92.
 - **DE QUIDT** 1) Remy, journalier, V 111.
 --- 2) Pierre ; la veuve ---, laboureur, W 111.
 --- 3) Thomas, laboureur, W 20^b.
 --- 4) Thomas, laboureur, W 267.
 --- 5) Jean, laboureur, W 301.

We maken steeds weer dezelfde opmerking : konkraste, zeer gelocaliseerde boerengeslachten. Hier hofsteden DE QUIDT te Watou, met 16 dragers van die naam.

- **DE RAEDT** 1) Jean, le vieu, laboureur, V 90.
 --- 2) Jean, le jeune, laboureur, V 91. Twee hoeren DE RAEDT bij elkaar : vader en zoon.
 - **DE QUIEN** Matthieu, journalier, R. 37^c; en
 - **DEQUEIN** Claes, laboureur, WA 14

- DERHILLE Piér<re>, laboureur, SW 16.
  - DERLEIN Cornil; la veufvre --, pauvre, ELZ 5.
  - DE ROO - een van de meest voorkomende namen in "De Acht Prochie":
    - 1) Lucas, cabarettier, V. 128.
    - 2) Pierre, bataillier, ELZ 3.
    - 3) Pierre, journalier, ELV 77.
    - 4) Nicolas, tisseran, ELN 116^b.
    - 5) Frans., journalier, ELN 130.
    - 6) Guillaes.; la veufvre de ---, batteliere, HR 27.
    - 7) François, laboureur, L 21.
    - 8) Frans., pauvre, L 23.
    - 9) Jean Cap<bis>te, laboureur, W 224.
    - 10) George, laboureur, W 232.
    - 11) Jaecq<u>el<s>, laboureur, W 284.
- kleaarblijkelijk, reeds ten jare 1697, een hier zeer verspreide naam; de DE ROO'S oefenen zeer verschillende beroepen uit; kerbergier te Hamertinge, schipper te Elzendamme en in 't Hofland te Reninge, dagloner: 2 gezinnen te Elverdinge, daar ook een 'thuiswever', landbouwer te Lober + een arm gezin aldaar; maar toch weer drie landbouwersgezinnen van die naam te Watou. Alles te samen toch (minstens) 37 DE ROO'S op 51 getelde personen.
- DE ROU Jean, journalier, SW 61.
  - DE RUELLE Jean, journalier, V 85.
  - DE RYCQUE Guillaes., courrier de pailles, R 137.
  - DE SAVER 1) Jean, laboureur, N 48.
    - 2) Mailliaert, laboureur, N 53, en:
  - DE SAVERE 1) Frans.; beau-père de Piér<re> de Ferre W 40^b.
    - 2) Jaecque<s>, journalier, HR 28.
  - DE SCHILDRE Frans., charpentier, W 161.
  - DE SCHODT Frans., laboureur, W 237.
  - DE SOMER Jan, laboureur, KV, 52.
  - DE SCHRIVER, Anth<eun>ijs, laboureur, ELN 139.
  - DESMADRIL Pierre; Mr. --, chappelain, ELV. 47.
    - 2) Jean, Cordonnier, ELN 60; en:
  - DEMADRYL Charles<s>; père de la femme de Jean Sap, WO 3^b.
  - DE SMET 1) Jean, laboureur, ELV 6^b.
    - 2) Pierre, journalier, ELN 49^b.
    - 3) Michiel, journalier, ELN 111.
  - DE SMIT Laurent, journalier, R 65.
  - DE SODT Jean, journalier, WO 59, ook:
  - DE SOT, Nicaise, cabarettier, N 56, en:
  - DE ZOT Jean, mareschal, V 124.
  - DE SWARTE Pauwel, laboureur, W 93.

-DE TROSTER Jean, journalier, ELV 87.

-DE TURCQ 1) Jean, pource, HR 30.

— 2) George; la veuve ---, pauvre, L 50.

— 3) George, pauvre, L 43.

— 4) Jacques, pauvre, L 52.

— 5) Anth(oin)e, pauvre, L 54.

— 6) Jan, pauvre, L 54 b.

— 7) Pierre, cabarettier, R 40.

— 8) Anth(oin)e, laboureur, R 48.

Vijf arme gezinnen van die naam te Loper met samen 9 kinderen.

-DE VICK 1) George, laboureur, WA 123.

— 2) Jean, rivant de son bien, WA 215, ook:

-DE VICQ 1) Pierre, le vieu, laboureur, R 167.

— 2) Pierre, le jeune, journalier, R 167.

-DE VINCK 1) Jaecque(s), laboureur, WA 128.

— 2) Matthys, laboureur, WA 273.

-DE VLAMYNCK Jean, laboureur, V 96 (zie VLAMINCK).

-DE VOGHEL Jean, manoeuvre, N 46.

-DE VOS, de meest voorkomende naam in "de Acht Prochie". We troffen hem niet minder dan 15 maal aan:

1) Anthoine, rentier, V 119.

2) Fosse, greffier, HR 3.

3) Phi(i)l(i)ppe, manoeuvre, L 40.

4) Fosse, tisseran, N 30.

5) Philippe; la veuve de ---, pauvre, R 18.

6) Guillels, laboureur, R 62.

7) Charles, brasseur, R 5.

8) Pierre, filz Adrien, journalier, et sa mère, pauvre, R 163.

9) Christian, journalier pauvre, R 165.

10) Jacques, laboureur, R 168.

11) Pierre, filz de Christian, laboureur, et sa mère, R 187.

12) Jaecque(s), abateur de bois, R 193 b.

We tellen acht gezinnen de Vbs te Remingelst, waaronder een brouwer, een houthakker en drie landbouwers. 23 personen droegen daar, ten jare 1697, deze familienaam. De overige vonden we te Watou:

13) Jean; la veuve de ---, conière, WA 25.

14) Guille., laboureur, WA 26.

15) Ferdinand[e], brasseur, WA 185.

-DE VROO Anthoone, 'batailler', ELZ 2.

-DE WYNCK Adriaen, pauvre, L 56^b; en:

-DE WYNQ Jacque; Laurence, veuve de ---, HR 6.

-DE VROO Jacque, onseur, KN 67.

- DE VRIERE Pierre, laboureur, L 22.
 - DE WACHTER 1) Anth(oin)e, laboureur, WA 142.
                   2) Frans., laboureur, WA 166.
 - DE WAELE 1) Pierre, journalier, HR 33.
                   2) Jacque, n.v., HR 33^b.
                   3) George, sergent, N 32.
                   4) Cornil, le vieu, la veuve de ---, N 33.
                   5) Cornil, la jeune, la veuve de ---, pauvre N 33^b.
 - DE WAGHEMAKER Matthieu, laboureur, CT 7. (zie WAGEMACKER...)
 - DE WATOU; Mr. le comte ---, y retendant, WA 1.
 - DE WILDE 1) Frans., laboureur, WD 46.
                   2) Jacques, laboureur, N 72.
                   3) Matthieu, pauvre, SW 53.
                   4) Pierre, pauvre, WA 157.
                   5) Jacque, pauvre, WA 297.
                   6) Jean, amman, Z 30.
 - DE WINT Jean; la femme de ---, WA 74.
 - DE WINTER 1) Nicolas, marischal, KN 32.
                   2) Daniel o. pauvre, ELN 49; ook:
 - DE WINTERE 1) Ch(arle)s, la veuve ---, journaliera, R 77.
                   2) Pierre, laboureur, R 81; en:
 - DE WYNTERE 1) Jean, laboureur, R 84.
                   2) Jean, pauvre saretier, R 121.
                   3) Pierre, la veuve ---, laboureur, R 144.
                   de laatste vijf gezinshoofden wonen te Beningelst.
 - DE WITTE 1) Josse, pauvre, ELN 73.
                   2) Pierre, laboureur, WA 222.
                   3) Jean Bap(tis)te, M(a)it(re) ---, curé, Z 1.
 - DE WORM Jacques, laboureur, V 2.
 - DE WULF 1) Guislain, laboureur, V 98.
                   2) Josse, laboureur, ELN 22.
                   3) Jacqueline, pauvre, ELN 22^b.
                   4) Martin, journalier, ELN 90.
                   5) Adrien, cabarettier, LR 3.
                   6) Jean, pauvre, WA 81.
                   7) Jean, laboureur, WA 91.
 - DE ZAGHER Adrien, journalier, R 36.
 - DE ZEGHER Charles, laboureur, R. 45; en:
 - DE ZEGHERE 1) Jean, laboureur, V 83.
                   2) Noël, laboureur, R 57.
 - D'HOMMÉ Laurent, laboureur, V 4.
 - DE HONCK (of DE HOUCK) Jacque, laboureur, HR 12.

- DHONCK 1) Francois, laboureur, HR 7.
- 2) Francois, le vieu, pauvre, HR 10 b.
- 3) Jean, journalier, HR 11.
- 4) Alexander, journalier, HR 16.
- 5) Lincais, journalier, HR 20.

Doze familienaam troffen
wij alleen aan in 'la Seigneurie
de Hofflande en Remynghen."

- D'IDEGEM DE WATOU; Mademoiselle Florence ---, WA 2.
- DONDEYNE, Charles, censier, ELZ 7.
- DOUCHY, Frans., laboureur, WA 185.
- DOZE, Antoine, laboureur, L 83.
- DRUANT Louys, laboureur, KV 47.
- DU HAMEAU Pierre, laboureur, V 70.
- DU HAYON Vincent, laboureur, R 38.
- DU JARDEIN Frans., sergent, WA 260.
- DU MEZ Jacques, journalier pauvre, IV 51.
- DU MON 1) Jacques, journalier, KV 56.
- 2) Pierre, journalier, KV 57.
- DU MORTIER Pierre, cabarettier, R 8.
- DU PONCHEAU Cornil, battalier, HR 25; en:
- DU PONCHEU Christiaan, journalier, ELN 25.
- DURAY Jean, laboureur, ELN 24.
- DURIE 1) Jacques, laboureur, R 78.
- 2) Pierre, le vieu, pauvre, R 105.
- 3) Pierre, le jeune, journalier, R 114.
- DURNE Matthieu, laboureur, V 30.
- DUTOY Frans., journalier, ELN 79 b.
- E. - ELLEBOUT 1) Jacques; la veuve de ---, laboureur, R 24.
- 2) Matthieu, vieu et caduicq, journalier, SW 25.
- ENGELANT Jacques, laboureur, ELZ 11.
- ESPINOIS Leopold, murier, R 125.
- EUTEN 1) (waarschijnlijklyker: ENTEN) Pierre, laboureur, CP 1.
- 2) (" " " ") Pierre, pauvre, ELN 34.
- ENTEN Jean, journalier, R 139
- EVERAET Gerard; la veuve ---, V 36 b
- EYNSAM, Pierre; la veuve ---, deffunct, R 1.
- F. - FACON Jacques, laboureur, WA 274.
- FAES Jean, laboureur, CP 6.
- FAGEL 1) Jan Bapt(ist), laboureur, L 63.
- 2) Pierre; la veuve ---, pauvre, L 96; ook:
- FAGELE 1) Carel, pauvre, L 37.
- 2) Anth(oin)e, laboureur, L 51 b, cor:

- **FAGHEL** Jacques, laboureur, R 75; en nog:
- **FAGHELE** Jacques, laboureur, L 29^b.
Klaarblijkelijk vier varianten van eenzelfde familienaam, beperkt tot Loker (5 gezinshoofden en tot Reningelst (19). De naam FAG(H)EL komt nu nog voor.
- **FALON** Jacques, journalier, LR 22. *Wt FASSEUR, zie bij VASSEUR.*
- **FERFALLIE** Josse, laboureur, ELZ 16.
- **FERIJN** Jaque, laboureur, KV 24; en:
- **FERYN** 1) Jean; la veuve --, rielle, R 102.
— 2) David, journalier, R 103.
- **FEYS** Jean, journalier, WA 82.
- **FIEUX** Matthieu, journalier, SW 42.
- **FINAU** Jean, marechal, R 43.
- **FLAHAUW** 1) Anth(oin)e; la veuve --, laboureur, WA 250.
— 2) Anth(oin)e, journalier, WA 300.
- **FLAMEND** Jean, journalier, ELV 15.
- **FLAMENG** Jacques, sergent, WA 175.
- **FLAMENTS**, Frans., journalier, WA 198.
- **FLAMY**, Lucien, laboureur, WA 269.
- **FLORISOONE** Jansel; la veuve --, pauvre, L 61.
- **FOLEN** Pierre, chaftier(?) , ELV 64.
- **FORET** Nicolas, laboureur, HR 2.
- **FOREST** Jean, laboureur, V 25.
- **FOUTRY** Mathieu, laboureur, Z 50.

G.

- **GACQUIRE** Pierre, marichal, WA 170^A.
- **GALLOOT** 1) Jean, sergent, WD 12.
— 2) Jean, le filz, aussy sergent, WD 13.
- **GALLIAERDE** Benoit, journalier, R 17; en:
- **GAILLARDE** Pierre, laboureur, R 23.
- **GANNE** Pierre, laboureur, ELV 84.
- **GELDOLF**; la veuve ? --, pauvre, N 75.
- **GELDEN**, Anthoine, petit cabarettier, L 79.
- **GEORGE** Adrien, tisseran pauvre, R 30.
- **GHEERARDYN** Jean, laboureur, R 171.
- **GUESQUIERE** 1) Norbert, laboureur, V 24.
— 2) Louis, laboureur, ELV 44.
— 3) Noël, journalier, R 72^c; en:
- **GUESQUIERE** 1) Mailliaert, laboureur, ELV 7.
— 2) Charles, journalier, ELV 96.
- **GHILLEBERT** 1) Balthazar, cabarettier pauvre, V 133.
— 2) Pierre, Maître --, Maître d'école et clercq, N 4.
- **GHYS** Cornal, laboureur, WA 19.
- **GILLIE** Pierre, cabarettier, SW 34.
- **GILLIS** Pierre, journalier, V 38; en:
- **GILLES** 1) Jacques, laboureur, Z 44.
— 2) Pierre, laboureur, Z 53.

- GODTSCHALCK Jacques, meublier, Z 54^a.
- GOEMAERE 1) Charles, journalier, V 46.
                   2) Gaspar, laboureur, N 23.
                   3) Jacques, manoeuvre, N 50.
                   4) Francois, laboureur, R 71.
- GOEMAN 1) Nicolas, laboureur, N 66.
                   2) Jacques; la veuve --, laboureuse, Z 28.
- GOERLANT Marie; veuve pauvre, HR 29.
- GOETGELUCK Petronelle; demoiselle --, vivant de son bien, WA 8.
- GONSE Jean, laboureur, WA 302.
- GONTIER Thomas; la veuve --, laboureuse, ELN 41.
- GRUIER 1) Jacques, pauvre, L 7^b.
                   2) Jacques; la veuve --, laboureuse, L 58.
- GRIBAUW Guille., pauvre, SW 8.
- GHYSEL Nicase, journalier, KV 43; en;
- GYSELEN Maryn, journalier, SW 43.
- GRYMONPRE; la veuve? --, V 71^b
- H. -HAESEWYNT Jan, cabarettier, L 4; en
- HASEWYNT Jean, laboureur, R 175.
- HALEDYCK Pierre, pauvre, ELN 134.
- HALLEWAERT 1) Jean, laboureur, V 94.
                   2) Pierre, chaftier, V 125.
- HALLINCK Pierre, laboureur, R 110.
- HAMEAU 1) Michel, laboureur, KV 17.
                   2) Francois, cordonnier, KV 31.
- HANCQUAERT Estienne, journalier, R 88.
- HARDENOIS Jan, manoeuvre, L 46.
- HARTAU Jacques, journalier, R 37.
- HAUSPIE 1) Jean, la veuve --, pauvre, ELN 71.
                   2) Guiliemus, pauvre, ELN 72.
                   3) Pierre, le vieu, pauvre, ELN 74.
                   4) Pierre, chaftier, ELN 113.
                   5) Christien, laboureur, ELN 144.
- deze familienaam hebben alleen te Elverdinge ontmoet.
- HAUSPIED Jean, laboureur, W 36
- HAUTTEFULLIE Quinten, la veuve de --, pauvre, WA 190
- HAZEBROUCQ 1) Martin, laboureur, V 97.
                   2) André, le vieu, pauvre, V 108.
                   3) André, le jeune, journalier, V 108^b
                   4) Jacques, pauvre, V 141^b.

- HEINDRIX, Suzanne, pauvre, WNO 54 b; en;
- HEINDRYCK Nicolas et Beaufils, charons, R 96.
- HELLACHER Jan, laboureur, KV 69.
- HEM 1) Louys, pauvre, KV 14 b.
- 2) Xier(2)e, journalier, KV 30.

- HENNAERT 1) Jean, pauvre, N 34.
- 2) Jean, journalier, LR 20; ook:

- ENNAERT Louis, faiseur de ramons, T 12.

Er nu een naam die veelvuldig voorkomt te Namertinge en te Reningelst:

- HENNEBEL 1) Jaecques, laboureur, V 53.
- 2) Mathieu, journalier, V 74.
- 3) Pierre, laboureur, V 75.
- 4) Francois, journalier, V 89.
- 5) Françoise, pauvre reuiffre, V 89 b. }
6) Anthoine, laboureur, V 146

Drie boerengazinnen HENNEBEL te Namertinge + twee families van daglo-
ners en een 'arme weduwe' met nog drie meisjes bezaden de 12 jaar;
samen 17 personen, die de naam HENNEBEL dragen. En te Reningelst:

- 1) Jean, laboureur, R 22.
- 2) Pierre, cabarettier, R 100. }
- 3) Guillel., sergeant, R 100 b. } ; samen 8 HENNEBEL's.

- HENNEIN Pierre, charpentier 93 b.
- HERMAN Glasius, pauvre, L 91; en;
- HEREMAN 1) Noël, laboureur, SW 3.
- 2) Cornil, journalier, SW 27.

- HERMINET Pierre, charpentier, Z 21.

- HERREWIN Gier(2)e, journalier, SW 10. Weer een van die tweestammige
oude Germaanse namen, uit Her (= 'heer, leger') en win (= 'vriend'), met de
betekenis: 'vriend van het leger, het volk, die tot familiënaam werd
(Cfr Heronan (= ± 'man, held van het leger)).

- HERSOONE Jean, journalier, R 85 b.

- HEUGHEBAERT Haleine, V 17 b

- HICQUET, laboureur, DEK 21, Pier(2)e.

- HILDE, Jean, laboureur, WA 141.

- HOMME, Alexandra, journalier, WA 296.

Tegen onze gewoonte in plaatsen we hier:

- DHONDT Jean, Killu(2) Mathieu, laboureur, ELN 147; en;

- D'HONT 1) Mathieu, laboureur, ELV 30
- 2) Jean, laboureur, ELN 31; ook:

- DE HONDT 1) Jean, journalier, R 160.

- 2) Philippe, marichal, WA 146.
- 3) Matthieu, laboureur, WA 209.
- 4) Frans., journalier, WA 211; alsook:

- DE HONT 1) Cornelis, laboureur, N 51.
 — 2) Mahieu, laboureur, Z 29.
 Ook thans nog vinden we veel uiteenlopende schrijfwijzen, o.m.: DEHONDT,
 DHONDT, D' HONDT, DHONT, D' HONT, D' ONDT, DONT...
- HOLLEBEKE 1) Guille, journalier, SN 44; en;
 -HOLLEBEQUE 1) Vincent, laboureur, ELN 18.
 — 2) Guille, laboureur, R 60.
 — 3) Arnould, laboureur, R 152.
- HOPSOMER Sibron; Maître — —, curé, N 1.
 -HOUCK 1) Josse, bouticlier, WO 9.
 — 2) Laurents, journalier, ELN 145.
 — 3) Cornelis, laboureur, N 12; en:
- HOUCQ François, la reufre — —, klancuisseuse, V 142^b.
 -HOVELYNCK Antoine, maître d'école, L3.
 -HOUVENAGHEL 1) Gilla, laboureur, R 86.
 — 2) Nicolas, vieillard, R 101^b.
 — 3) Pierre, laboureur, R 156.
 — 4) Nicolas, laboureur, R 178.
 — 5) Jean, journalier, R 196
 Drie boerderijen HOUVENAGHEL, een bejaard echtpaar en een werkmans-
 gezin = 18 HOUVENAGHEL'S en alleen te Reningelst.
- HOVARE Cristien, laboureur, WO 43.
 -HUISSEUNE 1) Marcus, pauvre, L 12.
 — 2) ?; la veuve — —, pauvre, L 39^b.
- HULSTER Jean Baptiste, Maître — — —, vivant de ses rentes, WA 181.
 -HUIGE Pierre, laboureur, L 89, en:
 -HUYGE Frans., journalier ELN 99; alsook:
 -HUYGHE 1) Jacques, charpentier, V 58.
 — 2) Philippe, le jeune, laboureur, N 42.
 — 3) Philippe, le vieux, laboureur, N 59.
 — 4) Pierre, laboureur, N 64.
 — 5) Philippe, laboureur, N 65.
 Vier hoeren HUYGHE te Noordschote met 31 inwonenden waarvan 15 HUY-
 GHE'S.
- HUYS 1) Jean, journalier, SN 46.
 2) Christien; la veuve — —, pauvre, WA 140.
 -HYCKER, Jean, soyer, KV 61.

I. — IMMELOOT Balthazar, (reigmeu)z de laghere, V 121^b.

— ISENBRANT Vincent, chirurgin, V 119^b.

J. — JACOB 1) Jean, manoeuvre, N 22.
 2) Rogier, laboureur, N 61.
 3) Charles, laboureur, N 87.
 4) Jean, laboureur, WA 16.

- JANSOONE Malliaert, journalier, WA 148; en:
- JANSOONE Pierre, journalier, N. 7.
- JONCKIERE Antoine, journalier pauvre, WO 58.

K.

- KEMPE 1) Jacob et }
— 2) Jean } pauvres et invalides, ELV 11.
- KERCKHOVE Jean, journalier, ELV 114.
- KESTELIN Pierre, curellier, Z 39; en:
- KESTELYN Jacque, journalier, R 177b.
- KESTELOOT 1) Daniel, laboureur, V 43.
— 2) ?; la veuve —, laboureur, N 77.
- KESTEMAN 1) Jean, laboureur, ELV 32.
— 2) Martin, laboureur, R 134.
- KINT Quintin, journalier, V 113b.

L.

- LABAERE 1) Jacque, journalier, SW 15.
— 2) Pierre, laboureur, WA 287.
— 3) Pierre, laboureur, WA 295; en:
- LABARE Pierre, pauvre aveugle, SW 19.
- LABBÉE Anthoine, cabarettier, WA 136.
- LACANTE 1) Guislain, journalier, ELV 50.
— 2) Guillaume; la veuve — —, ELV 506 }
- LACONTE Josse, pauvre, ELV 132
- LACOUR 1) Jean, journalier, ELV 51.
— 2) Laureins, journalier, ELV 133.
— 3) Antoine, laboureur, N 10.
- LA FAIRE 1) Matthieu, laboureur, WA 112.
— 2) Matthieu, laboureur, WA 129.
- LA FERRE Jacque, laboureur, WA 49.
- LALUWE Guilla., laboureur, WA 142b.
- LAMOOT 1) Jacqs., journalier, WO 56.
— 2) Mathieu; la veuve — —, pauvre; L 59.
— 3) Pierre, journalier, R 11.
- LANDA Antoine, la veuve — —, pauvre, DEK 46.
- LANSHEERE Pierre, la veuve — —, pauvre, WA 262.
- LANSWEERT 1) Malliaert; r(du)a S(ieu)r — —, KV 5.
— 2) Vincent, laboureur, KV 39; ook:
- LANSZWEERT Jean, le S(ieu)r — —, greffier, R 4; en:
- LANTSWERT Nicola, laboureur, DEK 1.
- LAPIERE Charles; la veuve — —, pauvre, ELV 93b.
- LA RUE Jacques, laboureur, ELV 97.
- LATOUR Nicolas, pauvre et vieillard, R 10.

- LAUWERS 1) Etienne, journalier, V47.
 — 2) Albert, boulangier, V129.
 — 3) Benedictus, journalier, ELN 36.
 — 4) Francois, tailleur, N 28.
 — 5) Jean, tailleur, N 76.
 — 6) Pierre, tailleur, R 145.
 En bakker, twee dogloners en drie bakkers!
- LAUWYCK Jacques(s), laboureur, WA 273.
- LEBBE Jean, brasseur, SW 4.
- LE BLAND Jean, pauvre, ELN 28.
- LE COMPTE Pierre, pauvre, KN 49.
- LE FEVRE 1) Anthoïne; Jacqueline Normandere, veuve d'—, V17.
 — 2) Hermes; les héritiers d'—, laboureurs, V 34.
 — 3) Frans, laboureur, WA 52.
 — 4) Malliaert, la veuve —, pauvre, WA 99.
 — 5) Anthoïne, journalier, WA 261.
- LE GRAND Frans; v'edu)a —, pauvre, KN 43b.
- LEINAERT 1) Frans., cabaretier, ELN 61.
 — 2) Josse, cabaretier, ELV 67; en;
- LEYNAERT 1) Guille., curveller, WA 176.
 — 2) Jean, laboureur, WA 218.
- LEMEIRRE Tonchaint, pauvre, ELZ 4.
- LERNOUT Michel, laboureur, N. 63.
- LE ROUX Pierre, laboureur, WA 240.
- LE ROY 1) Sebastien, sergent, KN 38.
 — 2) Jacques, brasseur, Z 34. — voor LEURIDAN zie onder LOURIDAN
- LE WALON 1) Francois, V 54b.
 — 2) Jaspas, V 147.
- LEYS 1) Josse, pauvre, KN 59.
 — 2) Jean, laboureur, WA 47
 — 3) Pierre; la veuve de —, cabarettiere, WA 187
- LICHTERVELDE 1) Pierre, laboureur, KN 27.
 — 2) Corntil, laboureur, KN 48.
- LIEFOGHE Michel, rieland, R 54b.; en;
- LIEFOGHE George, laboureur, WA 69.
- LIEM Jaeger, procureur, WA 171
- LIEN Jean, censier, ELZ 19.
- LIENLAET, Jaeger, marichal, WA 183.
- LIGNEEL Charles, cabarettier, Z 40.
- LIGNI Jean, laboureur, SW 14
- LIMBOURG Jean, cabarettier, Z 52.

- LIOEN Jan, laboureur, L 60.
- LIPHOUT Mathieu; la veuve de --, pauvre, T 14.
- LOGIST Nicolas, journalier, V 114 b.
- LOISIER Mailliard, journalier, R 61.
- LOMBAERT, Charles, laboureur, R 54.
- LOMÉ Pierre, journalier, SW 21.
- LONCKE 1) Anth(euni)s, pauvre, ELV 13.
 — 2) Anth(euni)s, filiu)s Anth(euni)s, ELN 85 b.
- LOONIS Anthoine, la veuve --, pauvre, R. 41.
- LOORE Pierre, journalier, R 126.
- LOOTEN Francois, censier, ELZ 13.
- LOREIN Charles, pauvre, KN 44.
- LOSIER Frans., pauvre, L 2 b.

Nu weer een wijd-verspreide familienaam, die wij in vier van de Acht Parochies vonden:

- LOUAGE 1) Noël, pauvre, V 122.
- 2) Jean, journalier, ELV 27.
- 3) Jaecqs., laboureur, ELN 38.
- 4) Frans., journalier, ELN 75.
- 5) Alexander, laboureur, ELN 104.
- 6) Charles, cabaretier, ELV 111.
- 7) Jean, filiu)s Frans., journalier, ELN 149.
- 8) Paul, laboureur, N 19.
- 9) Francois, laboureur, N 45.
- 10) Guille., laboureur, N 62.
- 11) Laurent, laboureur, Z 6.

Mit minder dan elf gezinshoofden: LOUAGE. Wel opmerkelijk dat wij in die vier parochies slechts deze éne schrijfwijze terugvonden; als wanneer men thans nog vele varianten van deze familienaam aantreft: b.v. Louage, Louagie, Louwage, Louwage, Louwagie, Lowagie, enz.

- LOUIS Pierre, journalier, LR 21.
  - LOURIDAN Gerard, laboureur, OT 4.
  - LEURIDAN 1) Philippe, la veuve de --, laboureur, Z 26.
 — 2) Ignace, laboureur, Z 43.
  - LOYS Theodor, Sliu)z --, pasteur, KN 18.
  - LUCAS Jaecqs.; (la) veuve --, cabretiere, WA 223.
  - LUPHONDT Anth(oin)e, journalier, WA 153.
  - LURGOI Matthieu; les enfans de --, laboueurs, WA 122.
  - LUSCOTIER 1) Ange, pauvre, Z 8.
 — 2) Pierre, pauvre, Z 47.
 — 3) Barthelemy, pauvre, Z 54 b.
- M. - MACKEREL Kier)re, journalier, WA 76.
- MADRIS Simoen, cabaretier, ELN 141.
  - MAERLE Anthoine, laboureur, R 129.

- MAES 1) Jaecqs., pauvre, V 109.
- 2) Herman, muniar, R 153.
- 3) Matthieu, laboureur, W 102.
- MAESEN Carel, pauvre, L 56^c; en:
- MASEN Pierre, laboureur, R 142.
- MAPOU Hubert, maréchael ferrant, Z 38.
- MAXIEU 1) Francois; la veuve —, pauvre, V 20 b.
- 2) Jan, journalier, KV 65.
- 3) Jacob, journalier, ELV 65.
- 4) Pierre, laboureur, R 35.
- 5) Guilles., laboureur, R 79.
- 6) Pierre, abatteur de bois, R 82.
- 7) Jacque, journalier, R 111.
- 8) Pierre, laboureur, R 191.
- MAILLY Toussaint; vidua —, KV 58.
- MALBRANCKE 1) Jan, rentier, KV 29.
- 2) Francois, laboureur, Z 19; ook:
- MALBRANQUE Alexander, laboureur, SW 1; en:
- MALEBRANCKE Philippe, savetier, LR 13.
- MALEVEYS Cornil, meunier, Noerten 11; ook:
- MALLEVIS Ghelein, laboureur, WA 299.
- MANNART 1) Mahieu, laboureur, WA 24.
- 2) Andries, laboureur, WA 130.
- 3) Jean; la veuve —, pauvre, WA 167; ook:
- MANNERT Jean, laboureur, WA 131.
- MARKEY Pierre, laboureur, V 40.
- MARTEN Pierre, pauvre, WA 294; ook:
- MAERTEN Jacque, laboureur, LR 7; en:
- MARTIN 1) André, la veuve —, pauvre, DEK 21.
- 2) Philippe, mason, N 78.
- MARRONT Jean, journalier, ELV 37.
- MASSELIS Pierre, laboureur, WA 35.
- MASSENHOVE Fregues, laboureur, ELV 11.
- MASSY 1) Jean, pauvre, KV 9.
- 2) Jacque, journalier, KV 11.
- MATTHEUX grande; mère de < Jean Sap > < brasseur et cabarettier >, NO 3.
- MATTON 1) Pierre, journalier, KV 54.
- 2) Meli>llae>rt, journalier, KV 60
- 3) Gille, pauvre, WA 249.
- 4) Jean, pauvre, WA 277.
- 5) Mars<el>, journalier, WA 284.
- MAUPETIT Joseph, le S<ieu>r —, bailly, NO 2.
- MAVAULT Pierre, meunier, V 116.

- MEERSMAN Charles, laboureur, CP 2 ; ook:
- DE MEERSSEMEN 1) guilles., journalier pauvre, R 50.
2) Gilla, laboureur, R 76, en:
- DE MERSEMEN 1) Jan ; la veuve ---, laboureur, L 85.
2) Jan, pauvre, L 67.
- MEEUS Antoine, journalier, LR 23.
- MEEUX Pierre, laboureur, WO 25.
- MELIS 1) Francois, journalier, V 61.
2) Jean, laboureur, KV 8.
3) Laurent, manoeuvre, N 38.
- MERLEYEDE 1) Jacques, brasseur, ELN 58
2) Jacob, vieille homme impotent, ELN 58 b.
3) Jean ; la veuve ---, pauvre, ELN 143.
4) Ghelin, laboureur, T 3.
- MERVILLE Thomas, journalier, WA 84 ; ook:
- MERVILLIE Pierre, laboureur, WA 90.
- MESSEMAN Jean, laboureur, ELN 102.
- MESURE Josse, saretier, LR 10.
- METSU 1) Charles, journalier pauvre, V 5.
2) Nicolas, charon, V 130.
3) Jacques, R 83 + les 3 filles de ---, journalier, R 83 b.
4) Ghislain, laboureur, R 189.
5) Michiel, journalier, SW 31.
- METSUWE Pierre, laboureur, WA 252.
- MEYER Guille.; la veuve ---, pauvre, R 42.
- MILLEMAN 1) Frans, Martyre ---, coutre, ELN 70.
2) Pierre, Martyre ---, martyr d'école et clercq, Z 2
- MINNE 1) Bartholomieu, cabarettier, V 86
2) Frans., la veuve de ---, pauvre, N 33 c.
- MISSU Pierre, journalier, ELN 85.
- MOERCANT Pierre, laboureur, KV 50.
- MOERGAERDE Jean, journalier, WO 39.
- MONTABLY guilles, pauvre, WA 53.
- MONTBERGH Jean, laboureur, ELN 148.
- MORAEL, Nicolas, cabarettier, KV 26.
- MORLION Arnout, laboureur, N 52.
- MORREEL 1) Francois, journalier, R 161.
2) Jacque, laboureur, R 192.
- MORREY Antoine, laboureur, ELN 5.
- MORTIER André, manoeuvre, N 6.
- MORYSSE Jean ; la veuve ---, pauvre, R 186.
- MOUSSERON ; Monsieur ---, ELN 29.
- MUUS Antoine, cobier, ELZ 10.
- N. - NAELDE Mattieu, couvreur de paille, WA 201.
- NEERYNCK Adriaens, laboureur, WA 156.

- NEESESEUNE Frans.; la veuve — —, bella mère de Pierre Maux, WD 156; on
- NEZESOGNE Frans., journalier, T 10.
- NEVEJAN 1) Jacque., journalier, R 15.
- 2) Jacque.; la veuve — —, pauvre, R 108; ook:
- NEVEJANS christiaan; la veuve — —, laboureur, L 64.
- O.**
- OBEIN 1) Philippe; la veuve de — —, laboureur, R 59.
- 2) Jean, laboureur, R 150.
- OBRECHT Mathieu, journalier, R. 75 b.
- OLLEVIER 1) Brigitta; l'enfant de — —, pauvre, V 3 b.
- 2) Jean, pauvre, V 144 b.
- 3) Charle, journalier, V 20.
- 4) Femme; l'enfant de — —, entretenu de pauvre, V 29 b.
- 5) Catherine; la pauvre enfant de — —, V 43 b.
- 6) Francois, pauvre, V 106.
- 7) Grygole, journalier, V 113.
- ONOGHE Pierre, laboureur, WA 162.
- OOSTEN Gonthier, laboureur, WA 59.
- OREEL George, laboureur, V 87; ook:
- ORREEL Jacques, laboureur, N 54.
- ORMANDER Gille, laboureur, N 68.
- OSDEY Jacques, laboureur, ELN 140.
- OUGSTLANDT Charles, laboureur, WA 272; ook:
- OUSTLANDT Antoine, laboureur, CT 2.
- OVYN Joos, pauvre, WA 109.
- P.**
- PAELDINCK Francois, arpenteur, LR 2; ook:
- PALDINCK Jacques, laboureur, N 15.
- PALLIERT Jean, laboureur, WA 234.
- PANNECOUCKE Andries, laboureur, WA 256; ook:
- PANNECOUCKE Andre, journalier, SW 47.
- PAPE Herre; la veuve — —, pauvre, WA 108.
- PAPPEGAY Jean, pauvre, WA 250 b.
- PARIN Pierre, tisseran, Z 7.
- PARMENTIER Nicolas, laboureur, R 107.
- PATTOU Gille., laboureur, WA 20.
- PECCUT Michiel, laboureur, WA 264.
- PECKEL Pierre, laboureur, R 90.
- PEEGL 1) Pierre, tailleur, WA 92.
- 2) George, charpentier, WA 147.
- 3) Pierre, charpentier, WA 174
- PEETERS Andre, laboureur, ELN 80
- PENNEIN Jaecq., laboureur, WA 28.
- PENNEMAN Daniel; la veuve — —, notaire, WA 265.
- PENNYNCK Jaecq., laboureur, WA 278.
- PEPERSTRAETE 1) Bartholomy, laboureur, KN 62; ook:
- PEPERSTRATE 2) Pasquier, pauvre, L 72; en:
- PEPERSTRATE 1) Bodwein; la veuve — —, pauvre WA 77.
- 2) Frans., laboureur, WA 228.

- PERDU Michel; la veuve — —, pauvre, V 111 b
- PERI Matthieu, journalier, SW 33.
- PERREBOOM Marie, pauvre, N 75 b.
- PETILLION Pierre, journalier, ELN 45.
- PETIT 1) Nicolas; la veuve — —, pauvre, V 145 b.
       2) Pierre, gressier, ELV 66.
       3) Jean, charon, LR 11; ook:
- PETYT Louis, pauvre, ELV 76.
- PEUTEVINCK Jean, tailleur, WA 178.
- PEUTEVINT Jean, laboureur, WA 227.
- PICQUEVET Michel, journalier, V 31.
- PIEREN 1) Frans; la veuve — —, pauvre, ELV 118.
       2) Jacques, laboureur, N 9.
       3) Jean, laboureur, R 148.
       4) Jean, laboureur, R 172.
       5) Pasquier, pauvre, Z 37.
- PIERLOOT Jacques; le S'ieur — —, bailly de St-Jacobs Capelle, Z 42.
- PIETERS Pierre, laboureur, N 36.
- PILGREM Frans, laboureur, WA 194.
- PILLAERT 1) Adrien, marichal, WD 5.
       2) Jean, marissael, ELV 56.
- PINCEEL 1) Pierre, pauvre, V 107.
       2) Pierre, pauvre, V 109 b.
       3) Simon; la veuve — —, pauvre, V 114 c; ook:
- PINSEEL Mathieu; la veuve — —, pauvre, WA 271.
- PINSDEN Guilles., laboureur, R 151.
- PINY Albert, journalier, KV 12.
- PISSON Allixander, journalier, ELN 109.
- PISSONIERS Jacqueline, pauvre, ELN 53.
- PISSONNIER Nicolaes, laboureur, N 49.
- PLADYS¹⁾ Henry, laboureur, R 69.
       2) Pierre, laboureur, R 136.
- PLANCKEEL 1) Jean, schier, V 144.
       2) Pierre; la veuve — —, journaliere, R 55 b; ook:
- PLANKEEL Charles, pauvre, ELV 6.
- PLATEVOET 1) Jean, le vieu, KV 1.
       2) Jean, le jeune, KV 1 b.
       3) Jaque, laboureur, KV 68.
- PLESSIET Matthieu, journalier, WA 106.
- PLETS Jacqs., laboureur, WD 34.
- PLOCRUUT Jacqes; la veuve — —, laboureur, WA 216.
- POISSON Louis, riduysa — —, pauvre
- POLLAERT Gonthier, laboureur, WA 57.
- POLLET 1) Gille, laboureur, V 82.
       2) Gille le jeune, journalier, V 136.
       3) Jacque, journalier, R 99.

- POMAERE Pierre ; la veuve — — , journalière , R 105 ; ook ;
- POMARE Jean , laboureur , WA 70.
- PONCHEU AnthLoinge , journalier , ELV 92.
- POORTEN Jacque , pauvre , KN 55.
- POORTS Josse , journalier , KN 36.
- POOT, Olivier , laboureur , Z 51.
- 2) Jean ; la veuve — — , pauvre , ELV 135.
- PORQUY Charles , journalier , R 133.
- PORREYE Carel , journalier , LR 17.
- POTES Pierre , laboureur , WA 210.
- POURS Pierre , laboureur , WA 139.
- POYBLAU Jacobus , laboureur , ELV 151.
- PRAET Josse ; la veuve — — , pauvre , ELV 93
- PRIEM 1) Guillaume , fils de Jacques , charpentier , V 22.
- 2) Guillel. , fils de Guillaume , journalier , V 36.
- 3) Guillaume ; la veuve — — , V 35 b.
- 4) Mathieu , charpentier , V 120.
- PROOT 1) Charles , laboureur et journalier , WO 53.
- 2) Jaqcs , brasseur et cabarettier , WO 4.
- 3) Pierre , laboureur , L 82.
- 4) Frans , laboureur , R 146.
- 5) Jean , laboureur , R 159.
- PROYOST Nicolas , laboureur , R 177 ; ook ;
- PROVOST 1) Antoine , cabarettier 27 , ELV 106.
- 2) Martin , charton , WA 145.
- PYPE Henri , laboureur , V 28.
- Q. - QUALDRY 1) Louys , journalier , KN 6.
- 2) Pierre ; v(Lidu)a — — , pauvre , KN 45 b.
- QUALLIERIE 1) Guille. , laboureur , R 74.
- 2) Charles , journalier , R 74 b.
- QUARTIER 1) Francois , journalier , V 71.
- 2) Andre , journalier , V 103.
- 3) Jean ; la veuve — — , pauvre , V 105.
- 4) Louis , journalier , V 112 b.
- 5) Jean , journalier , R 37 b.
- QUESTROY 1) Jean , laboureur , KN 4.
- 2) Piere , laboureur , KN 35.
- 3) Christian , journalier , SW 48.
- QUIDEY Philippe , laboureur , WA 218.
- R. - RABAU Josse , journalier , R 104.
- RAKELBOOM Jean , petyt cabarettier , CP 9.
- RAPE Guille. , le Lieux 2 — — , bailly , WA 180.
- RENAERT Jean , journalier , SW 35

- REUBRECHT 1) Jean, laboureur, WO 31.
    — 2) Nicolas, journalier, WO 36.
    — 3) Jacqs., journalier, WO 38.
    — 4) Jean le jeune, laboureur WO 55.
- REYNAERT Martin, journalier, KV 70.
- RIMBAU Jean, charpentier, R 184; ook:
- RINBAU Francois, bouticlier, R 6.
- RION Anthoine, journalier, KV 15; ook:
- RYON Pierre, journalier, R 113.
- ROBEAU Pierre, laboureur, L 87.
- ROBICQUET Martin, maître chirurgyn, R 10 b.
- ROBYN Jean, laboureur, WA 86.
- ROHAERT Charla, pauvre, ELN 119.
- ROLY Clavo, laboureur, WA 22.
- ROOSE 1) Guillaume, journalier, ELN 64 c.
    — 2) Anthoine, journalier, LR 19.
- ROUSSEEL 1) Jacqs, fils de Paul, laboureur, WO 28.
    — 2) Jacqs, fils de Jean, journalier, WO 45.
    — 3) Pierre, journalier, KV 2.
    — 4) Charles, journalier pauvre, R 190.
    — 5) Christien, laboureur, Z 36; ook:
- ROUSSELLE Francois; v. Liduza —, pauvre, KV 66; en:
- ROUSSELLE Robert, laboureur, N 55; alsook:
- ROUSSEAU Pierre, journalier, SW 24;
- ROUSEI Wymant, v. Liduza —, laboureur, WA 238;
- ROUSEU Matthieu, laboureur, WA 138.
- Ook tegenvoerdig wordt deze familienaam op de meest uiteenlopende wijzen
 geschreven. We vermelden: Roseeuw, Rosella, Rosseeuw, Rosseel, Rossel,
 Roselle, Rosseau, Rossey, Rouseu, Rousseau, Rousset, Rousseuw, Rous-
 seuw, Rouzee, Rouzée, Rouzeeuw, Russo!, enz.
- ROUSSE Jean, brasseur, ELN 68.
- RUWEL Pierre, journalier, SW 38.
- RYCKEWAERT 1) Mary, pauvre, WO 8.
    — 2) Jean, journalier, WO 14.
    — 3) Henry, pauvre, L 7; ook:
- RYCQUEWAERT 1) Jacques, laboureur, R 12.
    — 2) Pierre, laboureur, R 103; en:
- RICKEWAERT 1) Jean, laboureur, ELN 69.
    — 2) Anthoine; la v. Liduza —, pauvre, T 13
- RYDANT David, journalier, V 118.
- RYSPERT Jacques, laboureur, WA 253.
- RYSSIN 1) Jean, pauvre, SW 52.
    — 2) Anthoin>e, laboureur, WA 41.
    — 3) Phil>ippe, laboureur, WA 46.
    — 4) Jan, laboureur, WA 46 b.
    — 5) Ambrose, charpentier, WA 136.

- S
- SAEN Peronne, n.v., WO 19 b.
  - SALEN Jean, journalier, WA 182; ook:
  - SALEN Adrien, laboureur, WO 17.
  - SAP Jean, brasseur et cabarettier, WO 3.
  - SAVATE 1) Christian, laboureur, WA 50.
  - 2) Anthoine, journalier, WA 165.
  - 3) Jean; la veuve — —, journaliere, WA 198.
  - SAVER Francois, censier, ELZ 9.
  - SAYZIER Daniel, journalier, V 32.
  - SCHACQUE Matthieu, journalier, WA 157.
  - SCHEEMAKER Jan, laboureur, L16.
  - SCHERRE Gilles; la veuve — —, journaliere, R 72.
  - SCHERRIER 1) George, journalier, SW 26.
  - 2) Pierre, journalier, SW 58.
  - SCHILDER Antoine, laboureur, KV 33.
  - SCHILLEWAERT Charles, laboureur, HR 10.
  - SCHOILLAERT Jacques, journalier, WA 154.
  - SCHOONAERT Jacques, censier, ELZ 14.
  - SCHOONBAERT Nicolas, laboureur, Z 46.
  - SCHOONHEERE Jean; la veuve — —, pauvre, WA 203.
  - SCHOOREEL 1) Paul, le vieu, pauvre, N 26.
  - 2) Paul, le jeune, pauvre, N 26 b.
  - SCHREVEL Josse, pauvre, R 7.
  - SEDEINE Jacques, laboureur, WO 42.
  - SENESAL Jacques, murier, WA 245 a; ook:
  - SINNECHAELE Charles; la veuve — —, pauvre, ELV 123.
  - SERRY Jacques, laboureur, N 69.
  - SERSIETERS Philippe, pauvre, SW 62.
  - SMAGGE 1) Ignace, journalier, KV 14.
  - 2) Pierre, laboureur, L 20.
  - SNELLAERT Jean, journalier, SW 63.
  - SNICK 1) Pierre, laboureur, WO 44.
  - 2) George, journalier, ELV 150.
  - 3) George, laboureur, HR 5.
  - 4) Jacques, laboureur, HR 22.
  - SOENEN Pierre, laboureur, WO 24.
  - SOHIER 1) Jean, sergent, V 26.
  - 2) Jacques, Lieux et Matthee — —, chapelain, L 2.
  - 3) Francois, journalier pauvre, R 20.
  - 4) Gille, laboureur, R 92.
  - 5) Matthieu, maitre d'ecole, R 94.
  - SOUFFLEIR George; la veuve de — —, V 23.
  - SPRIET Antoine, laboureur, Z 46.

- **STAES** 1) Jacqs. Frans., le Sr. et Mrs — —, curé, R 2.
- 2) Claude, laboureur, R 108.
- 3) Martin, journalier, R 117.
- 4) Henry, laboureur, R 176.
- **STAESSEN** 1) Guislain, journalier, V 51.
- 2) Mailliard, laboureur, V 52.
- 3) Guislain, pauvre, R 28.
- **STALEN** Paul, journalier, NYO 8.
- **STECULORUM** Jean Bapté, laboureur, WA 204.
- **STRATCOUSSE** Gonthier, sergent, WA 73.
- **STROYIER** Pierre, murier, WA 120.
- **STRUYE** Jean; la veuve — —, pauvre, ELV 121.
- **STRUYE** Thomaes, laboureur, ELV 46.
- **SUFFIS** Passchie (r); la veuve — —, journalier, ELV 31 b; ook:
- **SUFFYS** Matthews, journalier, ELV 153.
- **SURGIER** Matthieu, laboureur, WA 239.
- **SWAEGE** Pierre, battelier, HR 25.
- **SWYNGEDAU** 1) Abraham, laboureur, L 36.
- 2) Abraham, le jeune; la veuve — —, L 36b.
- 3) Pierre, meûnier, L 47.

- T.**
- **TACCOEN** Jean, journalier, ELV 62; ook:
  - **TACKOEN** Mailliard, laboureur, R 173.
  - **TASSYN** Thomaes, laboureur, ELV 17.
  - **TAHON** 1) Jean, laboureur, N 43.
  - 2) Frans., laboureur, N 80.
  - **TALPE** Pierre, journalier, R 112.
  - **TANDT** Pierre; le S'ieur (r) — —, greffier, WA 5; ook:
  - **TANT** Ange, tisseran, Z 5.
  - **TAVERNIER** 1) Walrand; le Sr. — —, chapelain de la ch'yte, R 183.
  - 2) Cornil, pauvre, SW 56.
  - 3) Jean, carpentier, T 7.
  - 4) Christien, laboureur, WA 27.
  - 5) Cornel, journalier, SW 97.
  - **TAYHALS** Jacques, laboureur, Z 18.
  - **TEMPERMAN** Pierre, journalier, V 114.
  - **TEMPERVILLE** 1) Remy, le vieu, pauvre, KV 10.
  - 2) Philippe, pauvre, KV 46.
  - 3) Jan, journalier, KV 65 b.
  - 4) Remis, journalier, SW 40.
  - **TERNYNCK** Valeriaan, tallieur, WA 9.
  - **TERSSSEN** 1) Sitron, brasseur, N 31.
  - 2) Sitron; la veuve de — —, N 36; ook:
  - **TERSSER** Barthelemy, pauvre, Z 13.
  - **TIERSEN** Jean, laboureur, V 48.

- TILLERS Jacques, laboureur, V 12.
  - THËTEN Pierre, laboureur, WA 159.
  - TIERSEUNE Jacques, laboureur, ELN 137; en:
  - TIRSOONE Pierre, laboureur, T 2.
  - THYBAUT Pierre, laboureur, WA 16.
  - TIMMERMAN 1) Pierre, manoeuvre, L 62.
  - 2) Nicolas; la veuve — —, pauvre, L 95.
  - 3) Catherine, pauvre, L 96 b.
  - 4) Mathieu, laboureur, WA 279.
  - TOP 1) Cornil, journaliste, KN 40.
  - 2) Jacques, journaliste, SW 30.
  - TOORSEUNE Pierre, la jeune, coureur de paille, V 19.
  - TORTELBOOM Cornil, laboureur, Z 49.
  - TOUSSEIN Pierre, laboureur, R 73.
  - TOUSSELLE Jan, maquignon, L 17.
  - TRAHAU Jan, laboureur, L 29.
  - TREVE Cornel; la veuve — —, pauvre, WA 154. We vonden thans nog de fami-
lienaam TRUYE te Vichte, doch ook TREVE o.m. te Beerst, dijsmuiden en Woumen.
  - TRIOEN Pierre, manoeuvre, L 81; ook:
  - TRION Frans., laboureur, WA 244.
  - TRISSE Anthoinje, laboureur, ELN 21.
  - TRISSEBOONE Frans., laboureur, ELN 9.
  - TROTSAERT Anne, laboureuse, N 71.
  - TURPIN Anthoinje; vldu>a — —, ?, KN 37.
- V.
- VAES 1) Jean, cordonnier, HR 21.
  - 2) Jean Fredericq, curmougeur, WA 10 b.
  - VAN ACKER 1) George, journaliste, ELN 12
  - 2) Josse; la veuve — — —, journaliste, ELN 87 b.
  - 3) Jacques, laboureur, L 33.
  - 4) Ferdinande, laboureur, WA 121.
  - VAN AERDEN Charles, laboureur, WA 151.
  - VAN ANTWERPEN Jaque; la veuve — — —, pauvre, KN 22.
  - VAN BAUWEDE 1) Philippe, laboureur, WA 155.
  - 2) Charles, laboureur, WA 292.
  - VAN BELLE Clement, laboureur, L 34.
  - VAN BEVER Matthieu, pauvre, WA 272 b.
  - VAN BEVEREN 1) Pierre, journaliste, R 92 b.
  - 2) Pierre, laboureur, WA 219.
  - VAN BRUGGHE Jean, laboureur, WA 40; en:
  - VAN BRUGGHEM Martien, laboureur, WA 79.
  - VAN CAISEELE Frans, journaliste, SW 13.
  - VAN DAELE Jean, cabaretier, V 84; ook:
  - VAN DALE Philippe, couturier, ELN 117.

- VAN DAME Mathieu, laboureur, WA 95; ook;
- VAN DAMME 1) Guillaume, laboureur, CT 1.
 — 2) Guillaume, fils (de) Guille., laboureur, CT 3.
 — 3) Anthoine, journalier, WA 87.
 — 4) Mathieu, laboureur, WA 114
- VAN DE BILCKE Pierre, journalier, ELN 98; en;
- VAN DEN BILCKE 1) André, journalier, ELN 101 en 2) Thomas, idem, ELN 110.
- VAN DE BROUCKE Noël, laboureur, WA 236; ook;
- VAN DE BROUKE Pierre, petit échoppier, L 11.
- VAN DE KERKHOVE Jerson, laboureur, V 110.
- VAN DEN AMEELE 1) Norbert, cabaretier, ELV 3.
 — — 2) Christophe, journalier, LR 49.
 — — 3) Christian; la veuve — — —, pauvre, LR 49b.

Nu wederom een familienaam, die veelvuldig voorkomt in 'de Acht Prochieb':

- VAN DEN BERGHE 1) André, laboureur, WD 29.
 — — 2) Ghilain, journalier, V 6.
 — — 3) Guille., ? , V 40 b.
 — — 4) Lowys, laboureur, KV 7.
 — — 5) Paul, marichal, HR 8.
 — — 6) André, battelier, HR 23.
 — — 7) Charles, laboureur, R 47.
 — — 8) Jean, monier, T 8.

En dagloner (V), een molenaar (T), een schipper en een smid (HR) en drie landbouwers (WD, KV en R).

- VAN DEN BROUCKE Jean, tisseran, R 143. Zie VAN DE BROU(C)KE.
- VAN DEN BULCKE Pierre, tisseran, N 7.
- VAN DEN BUSSCHE 1) Mailllaert, journalier, WD 57.
 — — 2) George, menuisier, HR 13.
- VAN DEN HEDE Anthoine, laboureur, WA 51.
- VAN DER BORCHT 1) Dame de cette paroisse, WD 1.
 — — 2) les dames — — —, dames de la Paroisse, ELN 1.
- VAN DER GHOTE 1) Mathieu, laboureur, V 10.
 — — 2) Frans., laboureur, N 60.
 — — 3) Jacques, laboureur, N 73.

En Mathieu en ien Jacob VAN DER GHOTEN worden in de 'Verpactingshe' van 1688 meermaals vermeld als eigenaars van gronden te Luidschote.

- VAN DER MOERE Albert; S'leuzt et Mrs — — —, curé, ELV 2.
- VAN DE STEENE Jean, charpentier, WD 48.
- VAN DER VINCKELE Martin, centier, ELZ 6.
- VAN DE VÖORDE 1) Jaeger; la Neuve — — —, laboureur, WA 83.
 — — 2) Jean, laboureur, WA 226.
- VAN DE VYVER 1) Maarcus, laboureur, ELN 142.
 — — 2) Jean, laboureur, ELN 152.
- VAN DE WALLE Laurent, journalier, V 44.

- VAN DE WINCKELE 1) Jean ; la veuve (de) — — — — —, laboureur, V 33.
- — — — — 2) Pierre ; la veuve (de) — — — — —, cultivateur, V 60.
- — — — — 3) Jean, laboureur, V 66.
- — — — — 4) George ; la veuve — — — — —, ?, V 124 b ; ook 1
- VAN DE WYNCKEL Anthoine, laboureur, R 128.
- VAN DOOREN 1) Laurent, manoeuvre, L 14
- — — — — 2) André, pauvre, N 20.
- VAN EINDE Philippe, laboureur, V 50.
- VAN ESSCHE Matthieu, laboureur, WA 66.
- VAN ESTE Guillaume, charpentier, ELN 64 b.
- VAN GHELUWEN Adrien, tisseran, HR 12.
- — — — — 2) Ignace, tailleur, HR 13 b.
- VAN GRAEFSCHPE Laurins, tinteur, ELN 54.
- VAN HILLE 1) Francois, tisseran, V 69.
- — — — — 2) Martin, tisseran, V 73.
- — — — — 3) Gille ; la veuve — — — — —, L 90.
- — — — — 4) Jean, laboureur, R 109.
- — — — — 5) Jaeger, chirurgien, WA 20.
- VAN HOUCKE 1) André, tailleur, WD 15.
- — — — — 2) Jean, laboureur, WA 6.
- — — — — 3) Pierre, laboureur, WA 110.
- — — — — 4) Guille, chaffier, WA 172.
- VAN HOUTTE Arnault, journalier, SW 9.
- VAN HOVE 1) Pierre, laboureur, V 36.
- — — — — 2) Jacques ; la femme (de) — — — — —, L 69.
- — — — — 3) Jacques, manoeuvre, N 8.
- VAN IWAEDE 1) Jean, laboureur, WD 22.
- — — — — 2) Jean, le filz, laboureur, WD 23.
- VAN KEMMELE Pierre, pauvre, L 68
- VAN LERBERGHE Cornel, laboureur, WA 205.
- VAN LILLE ; Mont (au) — — — — —, ELN 29 b.
- VAN LOOT Jean, journalier, R 160.
- VAN MAELE Jean, laboureur, V 64.
- (VAN MASSENHOYE), n.v. ; zie echter MASSENHOYE
- VAN MECHELEN Jean ; la veuve — — — — —, pauvre, ELN 124.
- VAN MERRIS Cornel, laboureur, L 6.
- VAN MOERKERQUE Jean, tisseran, WD 52.
- VAN NEEUFVILLE, Jacques, journalier, SW 39.
- VAN NIEUKERCKE Pierre, laboureur, HR 4.
- VAN NOYE Charles, pauvre, L 80 b.
- VAN OOST 1) Vincent, journalier, R 179 c.
- — — — — 2) Pierre, abatteur de bois, R 179 a.
- — — — — 3) Cornel, journalier, WA 163.
- VAN PEENE 1) Hubert, charon, WD 16.
- — — — — 2) Jean Baptiste, brasseur, HR 26.

- VERLEYE Jan, journalier, R 97.
- VERLIÉ 1) Pierre ; la veuve — —, V 57.
- 2) Jacob, meünier, L 41.
- 3) Pierre, la veuve — —, laboureur, L 85.
- 4) Pierre, manoeuvre, L 86; ook:
- VERLYE Jean Baptiste, laboureur, N 24.
- VERMANDERE Jacqueline ; veuve d' Anthoine le Ferre, V 17.
- VERMAULT Pierre, laboureur, T 6.

Ik kom nu bij een familienaam, nl.: VERME(E)(R)SCH, die naast deze van DEYOS zowat overal verspreid was in 'de Acht Prochtles'.

- VERMEERSCH 1) Jean, journalier, V 9.
- 2) Marc, laboureur, V 11.
- 3) Anthoine, laboureur, ELV 4.
- 4) Christiaan, laboureur, ELV 14.
- 5) Chaerle ; la veuve — —, labourière, ELV 89.
- 6) Adrien, laboureur, LR 2 b.
- 7) Pierre, laboureur, SW 7.
- 8) Jean, laboureur, Z 32.
- VERMEESCH 1) Jacques ; la veuve — —, laboureuse, N 11.
- 2) Louis, laboureur, R 44.
- 3) Jean, laboureur, R 188.
- VERMERSCH 1) Jean, laboureur, SW 29.
- 2) Jacob, laboureur, WA 243.
- 3) Pierre, laboureur, WA 247.
- 4) Marten, laboureur, WA 275.

15 gezinshoofden van die naam en allen — op één uitzondering na — landbouwers. Wat een boerenstam! Op die veertien hofsteden Vermeersch waren er 94 personen gehuisvest, waarvan 13 "valets" en 9 "servantes". Van deze laatste kennen we de namen niet, evenmin die van de boerinnen (13). Er blijven dus minstens 56 personen over waarvan we met zekerheid weten dat ze VERME(E)(R)SCH heetten (t.w. 12 "hommes" - gezinshoofden —, 8 "grand garçons", 8 "grandes filles", 11 "petits garçons" en 17 "petites filles").

- VERMERRE Domin, journalier, LR 18.
- VERMEULEN 1) Frans., laboureur, CP 5.
- 2) Jean, laboureur, KV 3.
- 3) Pierre, pauvre journalier, R 123.
- VERMOTTE Jean, brasseur, N 11.
- VERPLATSE Jacque, laboureur, LR 16.
- VERSCHEURE 1) Anthoine ; vliedua — —, journalière, HR 17 (+ 'mère pauvre')
- 2) Nicolas, pauvre, L 95 b
- VERSCHOOTE Francois, pauvre, N 25.
- VERSKEN Simoen, la veuve — —, pauvre, ELV 78 b.
- VERSLYPE 1) Francois, journalier, V 102.
- 2) Jacque ; la veuve — —, laboureuse, HR 31.
- 3) Mailliaert, laboureur, Z 31.

- VERSTRAETE Noël, maréchal, V 137.
- VIANE 1) Jean, journalier, SW 51.
— 2) Pierre, laboureur, WA 38.
- VICTOR 1) Jean, laboureur, V 13.
— 2) Jacqs., laboureur, ELV 40.
- VIEREN 1) Paul, pauvre, N 34 b.
— 2) Philippe, laboureur, Z 27.
- VION Guille., cabarettier, R 185.
- VISAGE André; la veuve d' — —, laboureur, R 27.
- VITRE Jean, tisseran, WA 188.
- VITSE Jean; la veuve de — —, pauvre, R 19.
- VLAMINCK André, murier, RNG 51.
- VULSTECKER Matths., laboureur, WA 245 b; oob;
- VUYLSTEKE Nicolaïs, laboureur, N 58; on;
- VUYLSTEKER Jacqs; la veuve — —, pauvre, R 47.
- VOORMEERSCH Guille., mason, Z 15.
- VOORSEUNE 1) Pierre, couvreur de pailles, V 1.
— 2) Elie, boulangier, V 132.
- VOYE Jacque, journalier, SW 49.
- VUYST Jacob, charon, HR 8 b.
- W - WAGEMACKER Philippe, laboureur, WA 213.
- WAGEMAERKER Jacque, murier, WA 225.
- WANCKER George, laboureur, ELV 26.
- WARYN Matthieu, pauvre, V 115.
- WATEAU Farschier, laboureur, WA 126.
- WAVESEIN 1) Amande, laboureur, KV 20.
— 2) Francois, laboureur, KV 28.
- WEENS Charles, laboureur, L 30.
- WEMELBECKE Jean, journalier, WA 150.
- WILLEMET 1) Jacqueline, blanchisseuse, V 1 b.
— 2) Jacqs., pauvre, L 78.
- WILLERDEN Guille.; la veuve — —, laboureur, WA 101.
- WOLLAERT Jacque, journalier, SW 37.
- WOUSSEN 1) Guislain, V 53 b.
— 2) Jean, laboureur, R 25.
- WULLEMAN 1) Jean, chaftier, WO 10.
— 2) Cristien, journalier, WO 33.
— 3) Roger, Berger, WO 49.
— 4) Jacob; la veuve — —, pauvre, ELV 78 c.
— 5) Frants., journalier, ELV 146.
- WULLES 1) Bertram, journalier, WA 186.
— 2) Lambrecht, brasseur, WA 208.
- WYCKAERT Cornil, laboureur, SW 6.

Zo zijn we dan, moeizaam en... vermoed, aan het einde gekomen van deze lange inventaris.

We hebben de alphabetische volgorde niet altijd even strikt aangehouden, deels uit onachtzaamheid, doch vooral omwille van de gelijkkluidendheid en de kloarlijkelyke verwantschap tussen sommige familienamen, zoals b.v.: VERMEERSCH, VERMEESCH en VERMERSCH of nog: VERHAEGHE, VERHAGE en VERHAGHE.

De Volkstelling in "de Acht Parochies van Keurne-Ambacht" ten jare 1697, leerde ons niet minder dan 947 familienamen kennen, met inbegrip van hun varianten, die gedragen worden door 1,486 gezinshoofden (= 'chefs de famille'), waarvan wij naam en toenaam kennen. Daaronder zijn er ettelijke weduwen, die meestal met de naam van hun overleden echtgenoot vernoemd worden, benevens een aantal alleenstaande vrouwen of 'jonge dochters' (soms ongehuwde moeders), plus enkele arme kinderen, die hier of daar 'uitbetreed' waren en afzonderlijk meegeteld werden.

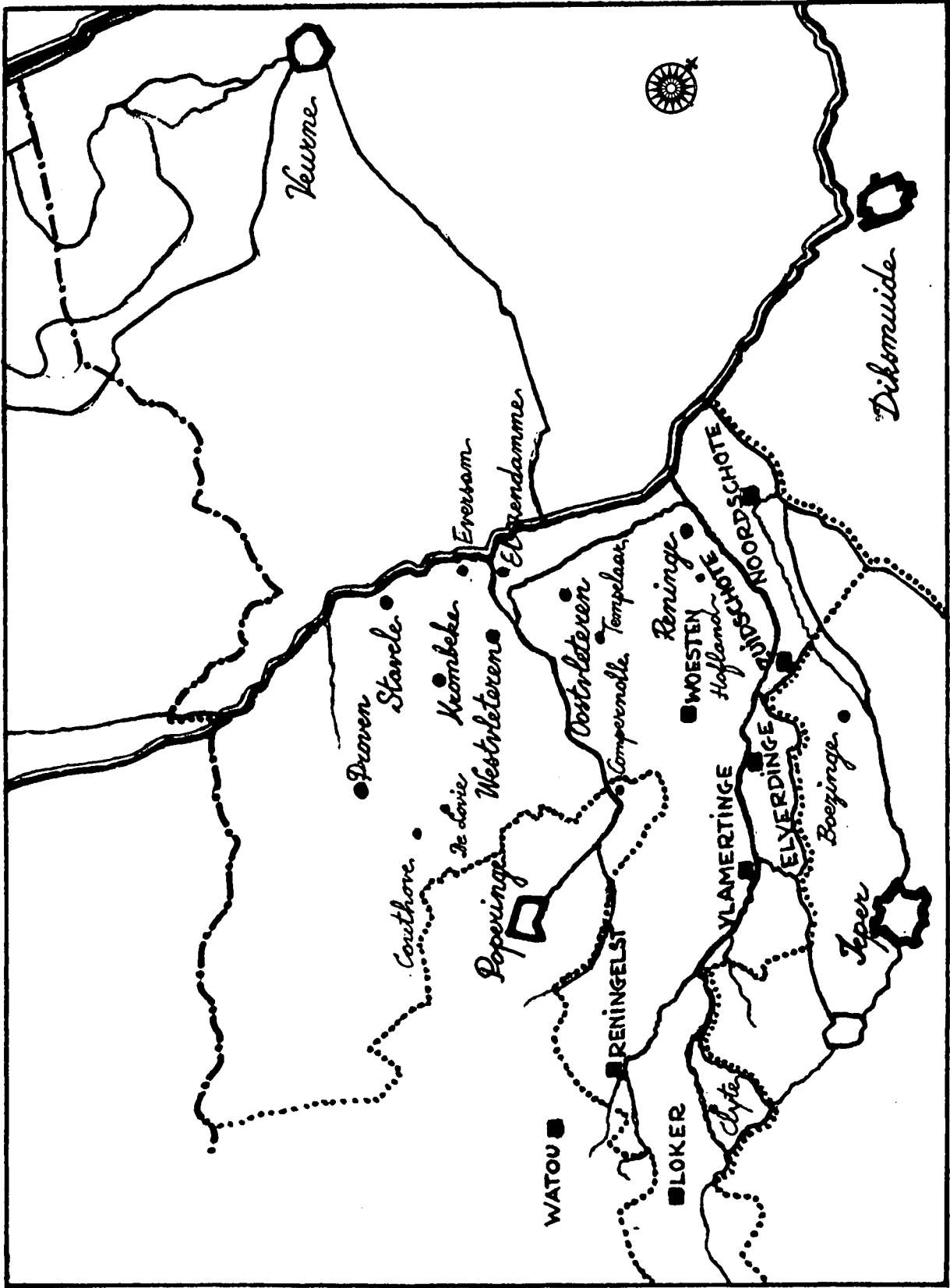
Indien we de zonen en dochters van de 'gezinschouffden', die normaal de naam van hun vader dragen, medetellen, dan kennen we de familienaam van ca. 4800 personen op de haast 7000 inwoners die 'de Generaliteyt van d' Acht Prochiën van Keurne-Ambacht' in dien tijd telde, wat toch altijd ongeveer 69% van de bevolking uitmaakt. De namen van de inwonende knechten (552) en meiden (496) worden nimmer vermeld en deze van de echtgenoten, weduwen en 'alleenstaanden' slechts bij hoge uitzondering.

Om een vollediger overzicht te hebben van de familienamen, die tegen het eind van de XVII^{de} eeuw in de 'Westhoek' in zwang waren, ware het wenselyk ook de tellingsdossiers van de kasselrijen Keurne en Ieper en bij te betrekken, alsook de aanspalende kastelenijen van Frans-Vlaanderen. 'De Acht Parochies' zijn ten slotte slechts een 'klein' onderdeel van het 'Westkwaartier'. We laten die 'bydrovende' maar alvast uitormate interessante studie graag over aan een ter zake bevoegder persoon. Hij zou zich b.v. kunnen beperken tot de grenzen van het voormalige bisdom Ieper (met inbegrip dus van de decanaten Belle, Cassel en St.-Winkelsbergen).

We hopen nochtans een bescheiden steentje te hebben bijgedragen. Onze 'Lantingen' zijn geen wetenschappelyke verhandelingen, al is hetgene we schrijven ons gefundeerd en verantwoord. We schrijven voor mensen die belangstellen in locale geschieden'is, heemkunde en genealogie: d.i. voor de gemiddelde geïnteresseerde lezer. De antroponymie, d. i. de studie van de naamgeving en vooral het zoeken naar de betekenis van de familienamen is een uiterst glad terrein, waarop wij ons liefst niet wagen.

Dit alles belat niet dat onze inventarissen (b.v. in dl. II: Elfhonderd Familienamen (uit het herarchie v. Kuidschate over de jaren 1819 tot en met 1853) en nu deze (uit het jaar 1697) een hulpe kunnen zijn voor onze naamkundigen. W. Geela's Studie over de Ieperse persoonsnamen uit de steds- en baljuwrekeningen 1250-1400, het kwarteeuw naamkundig onderzoek van Dr. J. Debrabandere over de persoonsnamen in de kasselrij Kortrijk en de bydragen van vele anderen (d. Gaelde, b.v. en J. Roelstrata) hebben er ondertussen voor gezorgd dat 'westelyk Vlaanderen' op antroponymisch vlak het best bewerkte gebied is van de hele Nederlanden. We beamen dan ook wnt C. Marynissen schreef in Naamkunde, 12de jrg. (1980), afl. 3-4, p. 347: "men kan zich slechts met afgunst afvragen welk ander Vlaams gewest ooit over dergelyke veelde op naamkundig gebied zal kunnen beschikken."

"de Generaliteyt van d'Acht Panochiën van
Veurn-Ambacht"

vrij naar Sanderus "Venheerlykt Vlaendre"

ENKELE KANTTEKENINGEN BIJ DE VOLKSTELLING VAN 1697 (A).

De volkstelling in de "Acht Parochies" van Heurne-Ambacht vond plaats - we zeiden het reeds - ten jare 1697.

Zich hier, in alfabetische volgorde, de namen van die acht parochiën:

1. ELVERDINGE - 2. LOKER - 3. NOORDSCHOTE - 4. RENINGELST - 5. FLAMERTINGE
- 6. WATOU - 7. WOESTEN en 8. ZUIDSCHOTE.

Bij die eigenlijke parochiën kwamen er nog evenveel kleinere of grotere heerlijkheden, die wij hier opsommen: 1. de heerlijkheid van COPPERNOLLE of COMPERNOLLE (gelegen binnen het grondgebied van Poperinge, ongeveer halverwege tussen deze stad en Woesten) - 2. de heerlijkheid van COUTHOVE of KOUTHOVE (die zich uitstrekte op het grondgebied van Proven en Poperinge) - 3. Deze van ELZENDAMME (omvloten door Oost- en Westvleteren) - 4. Deze van DIEPEZEELE; EVERSAM en KROMBEKE - 5. De heerlijkheid van HOFLAND (binnen Reninge) - 6. 't KROMBEEKSE VRIJE ("la Seigneurie du Francq de Crombecque") in Krombeke zelf - 7. de heerlijkheid van SWIJLAND ("la Seigneurie de Swijlande... enclavée dans Poperingue, Watou, Proven, Crombeke et Westvleteren") en ten slotte - 8. de heerlijkheid van de TEMPELIERS of de "TEMPELARE" (omvloten door Oost- en Westvleteren).

Bij al deze heerlijkheden diemt nog eens een leen gevoegd: het "LAETSCHIP VAN RENINGHE".

De volkstelling, waarvan hier sprake is, werd gehouden om te voldoen aan de orders, die de Franse "intendant" gericht had tot het algemeens bestuur van "de Generaliteyt van d'Acht Prochiën van Heurne-Ambacht", dat op 20 oktober 1697 een brief stuurde naar alle ondergeschikte besturen van "de Acht Parochiën", met de opdracht een staat op te maken waarin vermeld moesten worden:

"les monastères, maisons, noms de chefs de famille, leur qualité, femmes et veuves (= veuves), nombre de garçons de famille de l'âge de 14 ans passé, nombre de jeunes filles de l'âge de 12 ans passé, nombre de garçons des-sous 14 ans, nombre de jeunes filles des-sous les 12 ans, valets, servantes et le nombre général des familles".

De tellinglijsten moesten dus volgende gegevens bevatten:

1. - de kloosters (op het grondgebied van "d'Acht Prochiën" waren er geen...) -
2. het aantal huizen - 3. het aantal families - 4. per huis: de voornaam en familienaam van het gezinshoofd met aanduiding van zijn beroep of hoedanigheid (in sommige huizen waren er twee of méér families woonachtig) -
5. de burgerlijke staat van de mannen en de vrouwen (gehuwd of ongehuwd, weduonaar of weduwe, etc.) - 6. verder moesten per familie het aantal zonen boven de 14 jaar en - 7. het aantal dochters ouder dan 12 jaar aangegeven worden. Vervolgens - 8. het aantal jongens beneden de 14 jaar

en - 9. het aantal meisjes onder de 12 jaar. In de volgende kolommen duidde men aan - 10. hoeveel knechten en - 11. hoeveel meiden er in dienst waren. De lijst sloot met het aangeven van - 12. het totale aantal inwoners van de heerlijkheid of parochie.

Latzen wij - duidelijkheidshalve - één voorbeeld geven uit zulk een tabel. **NAMERSINGE** telde in 1697: 148 huizen. Het meest bevolkte was dit van Marc Vermaersch, een landbouwer. Deze heeft volgende cijfers achter zijn naam; 1-1 | 2-2 | 0-4 | 2-1 | 13. Gehalve hijzelf en zijn echtgenote (= 1-1), wonden er op de hofstede 2 zonen ouder dan 14 jaar en 2 dochters boven de 12 jaar (= 2-2). Hij had geen jonger zoontje maar wel 4 kleinere dochters (= 0-4). Er waren 2 knechten en 1 meid bij hem in dienst die op de hoeve verbleven (= 2-1), zodat het totale aantal bewoners 13 bedreef.

Blijkens de tellingstaten werd het "dénombrément" verricht tijdens de maanden oktober en november 1697. Eens de telling geschied werd de definitieve lijst opgemaakt, echt en waarachtig verklaard door de baljuw en de schepenen en vervolgens door de griffier gedateerd en ondertekend.

Zo lezen we b.v. onderaan de tabel van "la seigneurie de Laetschip en Roringhe, Branche des huit paroisses" volgende tekst: "Ainsi fait, laditte declaration [s] par les Eschevins de laditte seigneurie; en temoing de quoy, avons nous la presente acte fait signer par nostre greffier, le vingt sixiesme octobre 1697 (s.) Lombaert".

Voor **ELZENDAMME**, "dependance des huit paroisses de Furneambacht" luidt de slottekst: "Total de cette seigneurie: 19 familles, 19 hommes, 18 femmes, 6 grand garçons, 4 grandes filles, 10 valets, 7 servantes; total des familles: 92".

Ainsi fait et déclaré le 19 octobre mil six cent quatre vingt dix sept. Co(mma)re greff(i)er Term(oing) (s.) A. Dedansen".

maison	nom et qualite	homme	femme	grand garç	grand fille	valet	servant	total	autres	total
1	De Klerck van rooyt	1	1	0	0	1	1	1	2	7
1	De Klerck van goud	1	1	0	0	0	4	0	1	7
1	De Klerck van goud	1	1	1	0	1	1	0	0	5
1	De Klerck van rooyt	0	1	0	1	1	0	0	0	3
1	De Klerck van rooyt	1	1	0	0	2	1	0	0	5
1	De Klerck van rooyt	0	1	0	0	0	0	0	2	3

Een uittreksel uit een tellinglijst van 1697.

Keren we even terug naar het gezin van Marc Vermeersch, landbouwer te Namartinge (V11). Zoals hoger gezegd telde zijn gezin op het ogenblik van de telling (afgeleten op 20 november 1697) 8 kinderen, t.w.: 2 zonen "de l'âge de 14 ans passé", 2 dochters "de l'âge de 14 ans passé" en 4 kleinere meisjes "dessous les 14 ans."

Er waren toen in "de Acht Parochies" verscheidene families met een nog talrijker broost. Zo telden wij 9 thuis-wonende kinderen bij:

- 1) Frans Trissetorne, landbouwer te Ervendinge $(1-1 | 0-0 | \underline{7-2} | 1-1) = 13$ (ELV. 9).
- 2) Jean Pillaert, hoefsmid in dezelfde parochie $(1-1 | 0-0 | \underline{5-4} | 0-0) = 11$ (ELV. 56).
- 3) Matthieu de Croo, landbouwer te Watou $(1-1 | 1-0 | \underline{5-3} | 1-0) = 12$ (WA. 119).
- 4) Pierre Coussaert, herbergier aldaar $(1-1 | 0-0 | \underline{5-4} | 0-0) = 11$ (WA. 241).

Er waren in dien tijd opmerkelijk veel broostrijke gezinnen.

We nemen als voorbeeld de parochie WOESTEN. De tellingstabel, ondertekend door griffier Dehaene op 26 oktober 1697, geeft als "Total de la paroisse: 64 maisons, 72 familles, 63 hommes, 64 femmes, 19 grands garçons, 15 grandes filles, 59 petits garçons, 64 petites filles, 22 valets, 18 servantes. Woesten telde toen dus 324 inwoners. Jean Dehaene was er onderwijzer, koster en griffier (NO 2).

Volgens de tellingstabel waren er eind 1697 liefst 157 kleinere of grotere kinderen, die bij hun ouders inwoonden en uiteraard nog niet getrouwd waren, dit betekent 48,45% van de totale bevolking (157 op 324).

Onder de 72 gezinshoofden zijn er 13 ongehuwden, weduwnaars en weduwen die meestal bij een familielid inwoonen en geen kinderen "ten laste" meer hebben.

Woesten telde ten jare 1697 dus $72 - 13 = 59$ gezinnen, die nog één of meer kinderen thuis hadden. Hoeveel zonen of dochters er toen reeds "uitgetrouwd" waren weten we niet.

14 gezinnen hadden (nog) slechts 1 kind bij zich; 22 hadden er (nog) 2; 4 families telden 3 kinderen en 8 hadden er 4. Hoefsmid Adrien Pillaert, "châtelier" Jean Wulleman, "sergeant" Jean Galicot, landbouwer André Van den Berghe en landbouwer Jean Klauspiet hadden ieder vijf kinderen thuis. Er waren twee gezinnen met 6 inwonende kinderen, n.l.: het gezin Jean van Moerberque, een wever (2 zonen en 4 dochters) en het gezin Adrien Bergof, een dagloner. Bij deze laatste woonde er een arme vrouw mee, die zelf een zornige had. Het meest kroostrijke gezin van Woesten was dit van Jacques Le-deine, een landbouwer, die 4 zonen en 3 dochtertjes had. Ze waren met zijn "negenen" op die hofstede.

Te Zuidschote lag het aantal kinderen ruim 4% lager dan te Woesten (144, 37% van het aantal inwoners; 138 op 311). De tellingstabel van Zuidschote vermeldt 51 "hommes", 51 "femmes", 19 "grands garçons", 22 "grandes filles", 50 "petits garçons", 47 "petites filles", 42 "valets" en 29 "servantes". Er waren 16 gezinnen met één kind thuis; 9 met twee; 5 met drie;

9 families met 4 kinderen en 7 met 5. Twee landbouwersgezinnen telde zes zonen en dochters, nl.: de families Pierre Van Renterghem (1-1 | 2-2 | 0-2 | 1-0 = 9); en Jacques Gillis (1-1 | 1-1 | 3-1 | 1-1 = 10). Brouwer Jacques de Roy had eveneens zes kinderen (2 zonen en 4 dochters: 1-1 | 1-2 | 1-2 | 0-0 = 8).

Woesten telde in oktober 1697 tien huizen en dertien inwoners méér dan Zuidschote. Besondanks valt het op - wanneer men de tellingenlijsten van de twee parochies met elkaar vergelijkt - dat er te Zuidschote merkelyk méér knechten en meiden in dienst waren. Te Woesten waren er 'slechts' 22 "vullats" en 18 "servantes" gehuisvest bij een werkgever (d.i.: 12, 34% van de totale bevolking. Te Zuidschote lag het percentage haast 40,5% hoger (42 "vullats" en 29 "servantes" = 71 personen op 311 = 22,83%).

Dit verschil in dienstpersoneel heeft natuurlijk iets te maken met het aantal hofsteden en de belangrykheid ervan. Daar vooral had men in dien tijd veel handen nodig. Van de 42 knechten te Zuidschote woonden er 33 in op de 25 hofsteden die de parochie toen telde. Dit was ook het geval met 24 meiden op 29. Voor Woesten worden er slechts 22 hoeven vermeld met 19 "vullats" en 13 "servantes". Dit geeft voor Zuidschote een totaal van 57 inwonende knechten en meiden voor 25 hofsteden (theoretisch een gemiddelde van 2,28 p. per landbouwbedrijf). Voor Woesten bekomen wij 32 personen voor 22 hoeven = 1,45 per hofstede. Er waren in laatstgenoemd dorp zelfs tien hoeven zonder inwonend dienstpersoneel. Te Zuidschote waren er maar zes.

Het grootste aantal knechten en meiden, gehuisvest op een hofstede te Woesten, was te vinden bij landbouwer Pierzyc Meeux. Deze was gehuwd maar had geen kinderen (meer) thuis; zijn schoonmoeder, de weduwe François Neeseune woonde mee in, Pierre Meeux verleende onderdak aan 6 knechten en 1 meid.

De weduwe Jacques de Coninch, 'laboureur' had slechts een zontje onder de 14 jaar, maar gaf "kost en inwoon" aan 3 knechten en 2 meiden. Dit zullen wel twee 'grote' hofsteden geweest zijn.

Zuidschote had er wel meer van dien aard. Bij Charles Delva woonden er vijf knechten en twee meiden in; bij Ignace Lewidan respectievelijk drie en drie; bij Laurent Louage 3 en 2 en bij Maximilien Vereecke evenveel.

Vit wat we hoger hebben vermeld volgt dat de samenstelling van de bevolking niet helemaal dezelfde was te Zuidschote en te Woesten.

We kennen 54 gezinshoofden met name te Zuidschote en 67 te Woesten. De tellingenlijsten vermelden haast altijd hun beroep of "hoedanigheid" ("leur qualité" heet het in de tekst. We vatten deze gegevens hieronder samen:

1. Landbouwers :	Woesten :	22		Zuidschote :	25.
2. Helfstandig wonende dagloners ('journaliers'; 'manoeuvres') :	Woesten :	20		Zuidschote :	slechts 3!
3. Andere beroepen :	" :	19		" :	22.
4. Arme gezinnen :	" :	6		" :	5.
		67			54.

Twee grensgemeenten en toch : verschillend.

De dorpen en heerlijkheden van "de Acht Parochies" van Kurne - Ambacht waren ten jare 1697 - we lieten het al vermoeden - opvallend kinderrijk.

Om deze vaststelling nog beter te staven hebben wij een klein overzicht gemaakt, waarin wij voor elk onderdeel van de "Generaliteit" het aantal "petits garçons" (beneden de 14 jaar) en "petites filles" (onder de 12 jaar) aanduiden en tevens telkens het percentage van al die jongeren berekenen ten opzichte van de totale bevolking van "de Acht Parochies" anno 1697.

We volgen hierbij de alfabetische volgorde die wij reeds op bl. 3 aangaven.

Benaming	JONGENS -14 j.	METSJES -12 j.	TOTAAL	AANTAL INWONERS	% ±
1) COPPERNOLLE (= CP)	20	13	33	69	47,82%
2) COOTHOVE (= CT)	6	4	10	35	28,57%
3) DIEPEZEELE, EVERSAM en KROMBEKE (= DEK)	4	7	11	22	50,00%
4) ELVERDINGE (= ELV)	155	155	310	800	38,75%
5) ELZENDAMME (= ELZ)	12	16	28	92	30,43%
6) HOFLAND/RENINGE (= HR)	20	24	44	156	28,20%
7) 'T KROMBEEKBE (= KV) VRIJE	64	52	113	336	33,63%
8) LOKER (= L)	112	88	200	484	41,24%
9) 'T LAETSCHIP VAN RENINGE (= LR)	30	21	51	124	41,13%
10) NOORDSCHOTTE (= N)	96	82	178	500	35,60%
11) RENINGELST (= R)	185	174	359	1.072	33,49%
12) SWYLAND (= SW)	46	48	94	244	38,90%
13) TEMPELIERS (= T)	19	9	28	66	42,42%
14) VLAMERTINGE (= V)	171	156	327	846	38,65%
15) WATOU (= WA)	305	269	574	1.487	38,60%
16) WOESTEN (= WO)	59	64	123	324	37,96%
17) ZUIDSCHOTTE (= Z)	50	47	97	311	31,19%
TOTALEN :	4.351	1.229	2.580	6.969	37,02%

Op duizend inwoners waren er in de "generaliteit", anno 1697 : 194 jongens "dassoubz les 14 ans" en 176 meisjes "dassoubz les 12 ans".

Als men de tellinglijsten aandachtig overloopt valt het op dat de oudere nog ongehuwde en huus-wonende "enfants de famille" heel wat minder

talrijk zijn dan de vorige leeftijdsgroep.

We telden slechts 387 "garçons de famille de l'âge de 14 ans passé" en 359 "jeunes filles de l'âge de 12 ans passé". Samen 746 tegenover 2:580.

Op duizend inwoners waren er 107 jongelingen en "jonge dochters" en 370 kleineren. Dit opvallend verschil is onder meer te wijten aan de grote kindersterfte. Veel kleintjes overleden bitter jong.

Nog een kanttekening.

Woesten telde, zoals we onderaan p. 46 schreven, ten jare 1697, 22 boeren-gezinnen (met 61 kinderen), 20 families van 'dagloners' (met 50 kinderen), 19 gezinshoofden die een ander beroep uitoefenden (met 44 kinderen) en 6 'arme' gezinnen (met slechts 6 kinderen). We bekomen voor de landbouwers een theoretisch gemiddelde van 2,77 k. per gezin, voor de dagloners: 2,50, voor de 'zelfstandigen' die een andere stiel hebben: 2,31 en voor de arme families: 1.

Voor Luidschote, ook een kleine parochie, bekomen we volgende getallen:

1) Landbouwers	- 66 inwonende kinderen voor 26 gezinnen	= 2,64 per fam.
2) Dagloners	- 11 - - - - 3 - -	= 3 2/3 - -
3) Andere beroepen	- 47 - - - - 22 - -	= 2,13 - -
4) 'Arme' gezinnen	- 13 - - - - 5 - -	= 2,60 - -

Hierbij werde aangestipt dat Barthelémy Tessier, 'pauvre' (nog) zes kinderen thuis had en Pasquier Pieren, eveneens een 'arme' vijf. De drie resterende arme gezinshoofden droegen allen dezelfde familie-naam. Ze waren alle drie gehuwd. Ange Luscutier had een zoontje bereeden de 14 jaars. Pierre Luscutier had een zoon, ouder dan 14 jaar, terwijl Barthelémy Luscutier, met zijn vrouw gehuwest/bij Jacques Godtschalck, toen nog molenaar in 'Poeyela'.

Van de eigenlijke 8 parochies telde Loker naar verhouding het meest kinderen, nl.: 34 "grands garçons, 24 grandes filles, 112 petits garçons" en '89 petites filles'; dit betekent in het totaal: 258 kinderen op 485 inwoners, d.i.: 53,20 % van de bevolking. We geven hier de respectievelijke getallen per stand:

1) Landbouwers	- 107 kinderen voor 37 gezinnen	= 2,89 per familie
2) Dagloners	- 26 kinderen - 11 - -	= 2,36 - -
3) Andere beroepen	- 29 - - - 13 - -	= 2,23 - -
4) 'Arme' gezinnen	- 94 - - - 43! - -	= 2,18 - -

Er waren gemiddeld 2,40 inwonende kinderen per gezin te Woesten; 2,48 te Loker en 2,49 te Luidschote. Die getallen liggen dus zeer dicht bij elkaar.

Als we alle partiële getallen van de Generaliteit der Acht Parochies samen-tellen, komen wij tot de volgende totalen:

Het AANTAL INWONERS bedroeg, einde november 1697, in het totaal: 6969. Daarvan waren 5.825 personen (d.i. 83,60%) woonachtig in de acht eigenlijke parochies. We geven hieronder de respectievelijke getallen per parochie; en plaatsen, ter ver-gelyking, in een tweede kolom, het aantal inwoners vermeld in het "Jaarboek van het Bisdom Brugge, verschenen in het begin van 1983

PAROCHIE	einde 1697	einde 1982
1. ELVERDINGE	800	1.920
2. LOKER	485	700
3. NOORDSCHOTE	500	312
4. RENINGELST (+ KUYTE)	1.072	1.882
5. VLAMERTINGE	846	3.694
6. WATOU (+ ABELE - grens)	1.487	2.783
7. WOEËZEN	324	1.204
8. ZUIDSCHOTE	311	337
TOTALEN:	5.825	12.232

Uit deze tabel mogen wij - met enig voorbehoud toch, gezien de "imbrica-tie" van de toermalige lenen en heerlijkheden - besluiten dat de bevolking in die acht parochies thans méér dan verdubbeld is ($\times 2,1$), vergeleken met 1697.

We laten aan de belangstellenden over de bevolkingsdichtheid in de onder-scheiden parochies na te gaan.

Voor de negen andere onderdelen van de Generaliteit hebben we geen vergelykings-punten. We geven dan maar de respectievelijke bevolkingcijfers, zoals ze geboekt werden bij de telling van 1697:

1. DIEPEZEELE, etc.	22
2. COUTHOVE	35
3. TEMPELIERS	66
4. COPPERNOLLE	69
5. ELZENDAMME	92
6. 'T LAETSCHIP VAN RENINGHE	124
7. DE HEERLIJKHEID VAN HOFLAND	156
8. SWYLAND	244
9. 'T KROMBEEKSE VRIJE	336

Als we deze negen getallen samentellen bekommen wij een totaal van 1.144 per-sonen (d.i. ca. 16,40% van de totale bevolking van de Generaliteit.

Noël Favorel
+ pastoor van Luedschote

NOËL FAVOREL

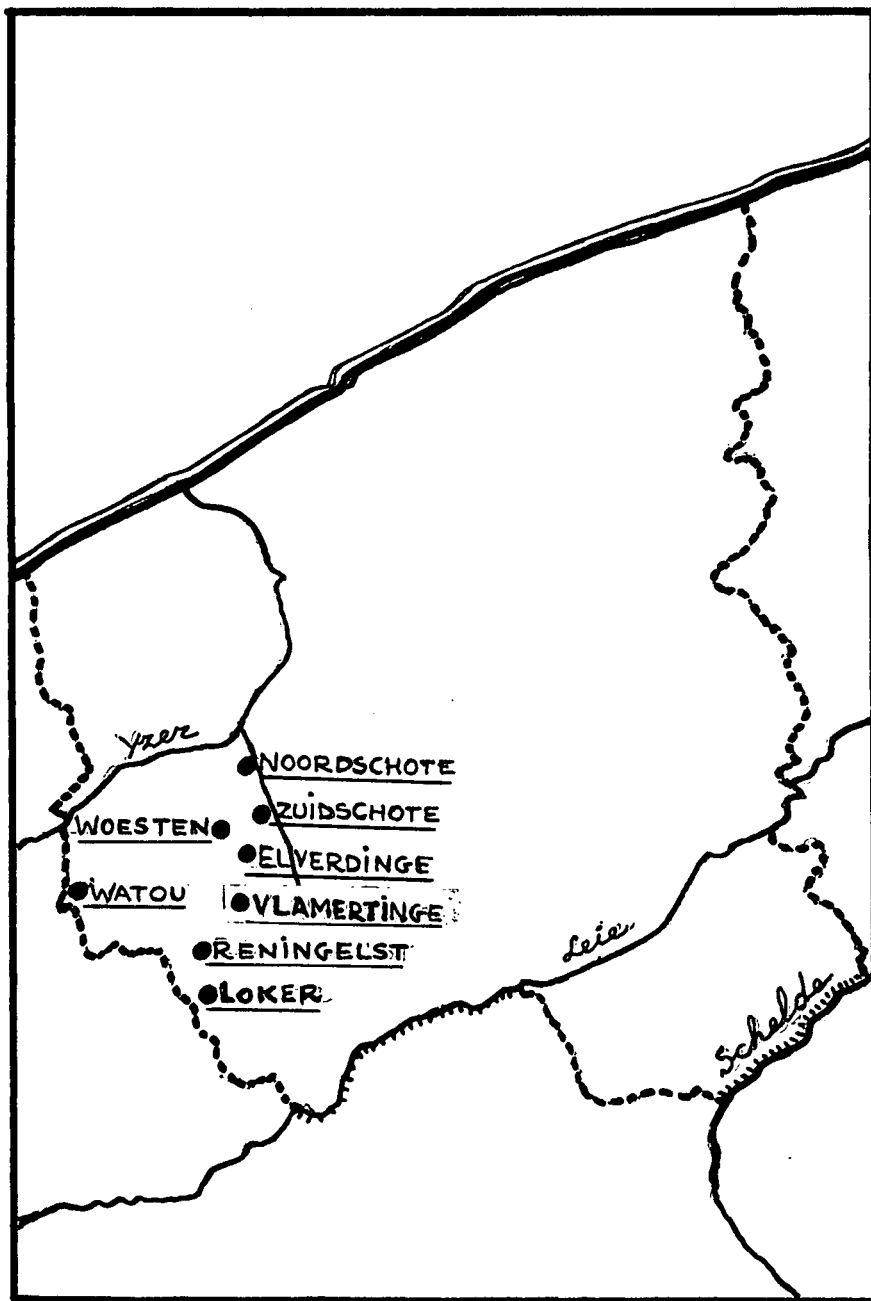
”ZANTINGEN”

AFL. 17

- A. DE MANSVOORNAMEN IN
’DE ACHT PAROCHIES’, ANNO 1697.**
- B. MANSVOORNAMEN IN
’HET KORTRUKSE’ (1543-1597).**
- C. MANSVOORNAMEN TE BRIELEN
(1828 - 1885).**

**’PRO MANUSCRIPTO’
ALLERZIELEN
1984**

DE EIGENLYKE "ACHT PAROCHIES"

A. DE MANSVOORNAMEN IN "DE ACHT PAROCHIES" ANNO 1697

Onlangs verscheen onder de titel: "WESTHOEK" het genealogisch Jaarboek I van de Vlaamse Vereniging voor Familiekunde, afdeling Ieper-Joporinge (Drikkens, 1984). Op blz. 26 tot en met 44 lieten wij een beknopt artikel publiceren, getiteld: "DE MANSVOORNAMEN IN 'ACHT PAROCHIES', Anno 1697". In deel XVI van onze "ZANTINGEN" gaven wij een volledige inventaris van alle FAMILIENAMEN IN "DE ACHT PAROCHIES", die in het dossier van de volkstelling van 1697 voorkomen.

Wij willen dit XVII^{de} deel hoofdzakelijk wijden aan de publicatie van de 'oorspronkelijke' tekst van onze studie over de Mansvoornamen, die in genoemde tellingslijsten vermeld worden. Gebrek aan plaatsruimte had de Redactie van "Westhoek" immers genoodzaakt ons artikel bondig samen te vatten.

Ten gerieve van de lezers die de vorige delen van onze "Zantingen" niet bezitten, willen wij eerst een overzicht geven van wat dient verstaan te worden onder de benaming: "Generaliteyt van d' Acht Prochiën van Yeuwe-Ambacht". Wij verontschuldigen ons bij de lezers, die de vorige delen wél gelezen hebben voor het feit dat we hier in herhaling vallen.

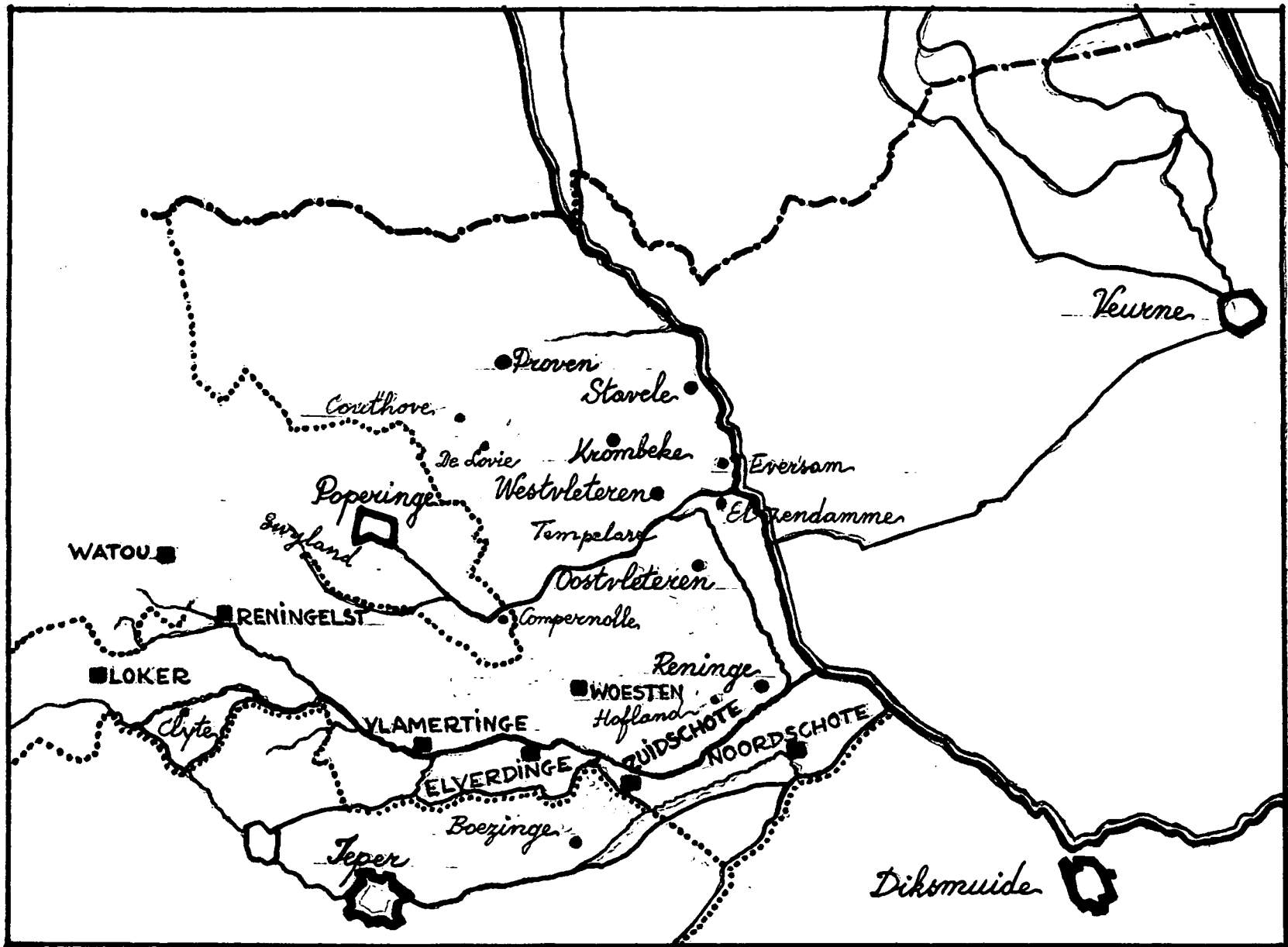
In 1982 schreven wij een uitgebreid artikel over de volkstelling, die in 1697 op last van Lodewijk XIV (1638-1715), gehouden werd in "de Acht Parochies". Deze studie verscheen in het Vlaamtijschrift "BACHTEN DE KUPE" (dl. XXIV, nr. 5, pp. 127-140 en nr. 6, pp. 154-164).

De documenten betreffende dit "denombrement" berusten thans in het Rijksarchief te Brugge (Afdeling Yeuwe, nr. 253). Ze werden op voortreffelijke wijze gepubliceerd door H. Ronse-De Craene in het Jaarboek 1979 van het "Vlaams Centrum voor Genealogie en Heraldiek", blz. 137-189. Dit gestencild Jaarboek, uitgegeven te Kortemark-Handzame, in 1980, door de P.V.B.A. "Familia et Patria", is opgedragen aan wijlen de gouverneur van Westvlaanderen, Leo Vanackere, medestichter en ondervoorzitter van bovengenoemd centrum. Het draagt dan ook als hoofdtitel: "Liber Memorialis Leo Vanackere".

Wij schrijven toen in ons artikel dat de archiefstukken in verband met de volkstelling van 1697, een schat van gegevens bevatten, die uitermate nuttig zijn voor al wie genealogische of demografische opzoekingen wil verrichten in verband met "de Acht Parochies".

De huidige bydrage wil hierbij aanknopen. Doch vooraf dienen wij wat nadere uitleg te geven over wat onder de benaming van "de Acht Parochies" moet verstaan.

« de generaliteyt van d'Acht Prochiën van
 Veurn - Ambacht »
 ruy naar Sanderus' « VERHEERLYKT VLAANDRE »

"DE ACHT PAROCHIES"

Tot aan de Franse Revolutie (1789) vormden "de Acht Parochies" een administratief onderdeel van de Kasselrij Veurne. Eigenlijk was het een soort federatie van parochiën, lenen en heerlijkheden, die allen tot "Veurne - Ambacht" behoorden. In de oude documenten wordt deze federatie doorgaans "de generaliteyt van d'Acht Prochiën van Veurne - Ambacht" geheten.

Ziehier, in alfabetische volgorde, de namen van de acht eigenlijke parochies: 1. ELVERDINGE - 2. LOKER - 3. NOORDSCHOTE - 4. RENINGELST - 5. VLAMERTINGE - 6. WATOU - 7. WOESTEN en - 8. ZUIDSCHOTE.

Bij die acht eigenlijke parochies kwamen nog evenveel kleinere of grotere heerlijkheden, die we hier opsommen: - 1. de heerlijkheid van COPPERNOLLE of COMPERNOLLE (gelegen 'binnen' het grondgebied van Poperinge, ongeveer halverwege tussen deze stad en Woesten) - 2. de heerlijkheid van COUTHOVE of KOUTHOVE (die zich uitstrekte op het grondgebied van Proven en Poperinge) - 3. deze van ELZENDAMME (omsloten door Oost- en Westvlateren) - 4. deze van DIEPEZEELE, EVERSAM en KROMBEKE - 5. de heerlijkheid van HOFFLAND, binnen Reninge - 6. 'T KROMBEEKSE VRIJE ("la seigneurie de Franceq de Crombecque") in Krombeke zelf - 7. de heerlijkheid van SWIJLAND ("la seigneurie de Swijlande... enclavé dans Poperingue, Watou, Proven, Crombecque et Westvlateren") en ten slotte, - 8. de heerlijkheid van de TEMPELIERS of de "TEMPELARE" (omsloten door Oost- en Westvlateren).

Bij al deze heerlijkheden dient nog één been gevoegd: "het LAETSCHIP VAN RENINGHE".

De "generaliteyt van d'Acht Prochiën" was dus feitelijk een soort mozaïek van een aantal kleinere of grotere onderdelen. Zij bestreek een min of meer aaneengesloten gebied, dat ingeers afgeboord was door de IJzer, de Franse grens, de oostelijke kant van het Heuvelland, de Hemmelbeek en het kanaal van Leper naar de IJzer. De steden Leper en Poperinge vielen buiten de "generaliteyt".

Onze "generaliteyt" is een zeer oude bestuurlijke indeling. Zij is o. m. reeds uitvoerig beschreven in "het Cynsboek van Vlaendria", opgesteld in 1517.

Zowel J. B. Gramaye, in zijn "Antiquitates Flandriae", editie Louven, 1708 (waaran de tekst betreffende de Kasselrij van Veurne rond 1610 werd geschreven), als A. Sanderus, in zijn "Flandria Illustrata", editie Keulen, 1644 (latynse tekst opgesteld ca. 1642), behandelen de Kasselrij en dus ook "de Acht Parochies".

Gemakshalve citeren wij de nederlandse tekst, die voorkomt in Sanderus' "Verkeerlykt Vlaendria", III. Deel, I. Boek. Volgens deze schryver (p. 5) was de "Kasselrije van Veurne" ... "de Bloem en Merg" van Vlaenderen. Hij haalt Gramaye aan en zegt: "Deze landstreek ... is onder alle de Kasselrijen van Vlaendria de voornaamste, zo wegens de uitgestrektheid,

mits zij twee en veertig Rechts-Gebieden begrijpt, als wegens de Pracht en Rykdoms haerer Ingezeteners."

Onder de 42 "Kerspels" (of Parochies) vormden "de acht Kerspels met hunne Takken en Heerlykheden" een aparte groep.

Sanderus somt eerst de eigenlyke acht parochiën op, t.w.: "Elverdinghe. Namertinghe. Watou met Poetela. Zuidscote. Reningelot. Lokere. Oostene".

Hij citeert vervolgens "het Cynsboek van Vlaandre, 't welk den regentien den van Wintervlaand 1517 te Veurne opgesteld is", om "de andere Staeken, Takken en mindere Heerlykheden" op te sommen.

So vermeldt hij - de nummering is van ons - op p. 6:

- 1) "Nieuw Kapel. - 2) Grynland, zich in verscheide Kerspels uitstreckende
- 3) 't Vrye van den Deeken en 't Kapittel van St. Omer in Alveringhem - 4) 't Hofland van 't Kapittel van Kassel, 't welk zich uitstrekt in 't Vrye van Rysela - 5) Oost- en West-Vletere - 6) Berkele, anders Herkele - 7) 't Vrye van de Vrouwe van Elsendamme - 8) de Heerlykheid van de Oost- en Zuid-Vierschaar in Krombeke en Stavela - 9) Koppelnolle in 't Kerspel van St. Joan by Poperinge - 10) de Heerlykheid der Tempeliers - 11) de Heerlykheid van Diepezele - 12) (daze) van 't Klooster van Eversam in Krombeke - 13) Almeda het Vry-Adelyk Goed van de Vrouwe van Ronny in Krombeke - 14) de Heerlykheid van Kouthove - 15) 't Vygeelaatschip van Reninghe, en 16) 't Hofland aldaar?"

Na deze opsomming beschryft Sanderus meêr in detail de eigenlyke acht Parochies, nl.: het "Kerspel van Watou"; de "Heerlykheden van Dore (= de Lovie) en van Koutewyle"; het "Kerspel en Heerlykheid van Elverdinge"; de "Dorpen van Noordscote en Zuidscote" - de "Heerlykheden van Reningelot en van Klyta"; "de Heerlykheid van Woestene"; het "Kerspel en Heerlykheid van Lokere" en, ten slotte, het "Kerspel en Heerlykheid van Namertinghe".

Slechts daarna behandelt hij "de andere Rechts-Gebieden der Kasselrye van Veurne.

Wanneer men de lijst van de "Staeken, Takken en mindere Heerlykheden" - die Sanderus aan de hand van "het Cynsboek" van 1517 geeft - aandachtig overloopt, dan moet men wel de indruk hebben, dat sommige ervan niet met name voorkomen in de tellingstaten van 1697. Dit geldt o.m. voor de nummers 1, 3, 4, 5 en 6. De parochies Oost- en Westvleteren, b.v., behoorden als zodanig zekerlyk niet tot de "generaliteyt" van "de acht Kerspels", maar wel "onder de Zuid-Vierschaar" (zie: o.c., p. 6). Ditzelfde geldt voor de "Heerlykheid van St. Omer", zodat bij rogerstaande lijst wel enige onzichtigheid geboden is.

Het wryselijkt zal wel zijn zich letterlyk te houden aan de tellingstabellen uit het jaar 1697, waar de nummers 11 (DIEPEZELE), 12 (EVERSAM) en 13 (KROMBEKE) samengevoegd zijn.

LIJST VAN AFKORTINGEN

Maar vooral ook wij, aan de hand van het dossier uit 1697, onze studie beginnen over **MANVOORNAMEN IN DE ACHT PAROCHIES**, kan het wel zijn niet hebben eerst

- a) een lijst te geven van de afkortingen, die wij voor de plaatsnamen zullen gebruiken, alsmede
- b) een lijst van de andere afkortingen, die wij bij het opstellen van de inventaris in de beschrijving der voornamen zullen aanwenden.

- a)	1) COPPERNOLLE	CP	9) 'T LAETSCHIP VAN RENINGHE	LR
	2) COUTHORE	CT	10) NOORDSCHOTE	N
	3) DIEPEZEELE, EVERSAM en KROMBEKE	DEK	11) RENINGELST	R
	4) ELVERDINGE	ELV	12) SWYLAND	SW
	5) ELZENDAMME	ELZ	13) TEMPELIERS	T
	6) HOFLAND IN RENINGE	HR	14) VLAMERTINGE	V
	7) 'T KROMBEEKSE VRIJE	KV	15) WATOU	WA
	8) LOKER	L	16) WOESTEN	WO
			17) ZUIDSCHOTE	Z

- byr. nr.	bijvoeglijk naamwoord	- verm.	vermoedelijk
- ca.	circa, omstreeks	- vgl.	vergelijk
- chr.	christelijk	- vla.	Vlaams
- Chr.	Christus	- vnl.	voornamelijk
- fra.	Frans	- vr.	vrouwelijk
- germ.	germaans	- v.s.	Verenigde Staten
- gri.	grieks	- werkw.	werkwoord
- hebr.	Hebreeuws	- wsch.	waarschijnlijk
- inz.	inzonderheid	- zelfst. nw.	zelfstandig naamwoord
- lat.	latijn	- o	geboren
- me.	Middleeuwers, Middleeuws	- †	overleden
- N.T.	Nieuw Testament	- * voor een woord	betekent: de vorm komt als zodanig niet meer voor, maar is gereconstrueerd.
- o.a.	onder andere(n)		
- o.i.v.	onder invloed van		
- o.m.	onder meer		
- ong.	ongeveer		
- oorspr.	oorspronkelijk		
- O.T.	Oud Testament		
- St.	Sint		

'N WOORDJE GESCHIEDENIS : DE VOLKSTELLING VAN 1697

Na deze lange maar onontbeerlijke inleiding, komen wij tot het eigenlijke onderwerp van deze studie : DE MANNELIJKE VOORNAMEN IN DE ACHT PAROCHIES TEN JARE 1697. We zeiden het al : de archiefstukken in verband met de volkstelling, die in laatstgenoemd jaar, op bevel van de Franse Overheid, in onze streek werd gehouden, bevatten immers een schat van gegevens, die uitermate nuttig zijn voor al wie genealogische of demografische opzoekingen wil verrichten.

Uit de geschiedenis weten wij dat de Fransen onder Lodewijk XIV een groot deel van de Nederlanden, waaronder Vlaanderen, hadden overweldigd en in bezit genomen. Pevine-Ambacht behoorde 45 jaar lang bij Frankrijk (van 1668 tot 1713). Het Spaanse garnizoen van de stad Ieper diende zich op 25 maart 1678 terug te trekken, zodat de Fransen hier tot aan het Vredesverdrag van Utrecht (1713) heer en meester waren.

Tijdens hun bewind lieten zij in de veroverde gebieden algemene volkstellingen houden. In de kasteelrijen Pevine en Ieper en in "de Acht Parochies" geschiedde dit "dénombrement" in oktober en november 1697.

Om te voldoen aan de orders, die de Franse 'intendant' gericht had tot het algemeen bestuur van de Generaliteit : zond dit laatste, op 20 oktober 1697, een brief aan alle ondergeschikte besturen van "de Acht Parochies" met de opdracht een staat op te maken waarin het volgende moest vermeld worden : - 1) de kloosters (op het grondgebied van "de Acht Parochies" waren er geen...) - 2) het aantal huizen - 3) het aantal families, en verder per woning : - 4) de voornaam van familienaam van het gezinshoofd met aanduiding van zijn beroep of hoedanigheid (in sommige huizen waren er twee of meer families woonachtig - 5) de burgerlijke staat van de mannen en vrouwen (getuwd of ongehuwd, weduwnaar of weduwe, enz.). Voorts moesten per familie - 6) het aantal zonen boven de 14 jaar, en - 7) het aantal dochters onder dan 12 jaar aangegeven worden. Pervolgens : - 8) het aantal jongens beneden de 14 jaar, en - 9) het aantal meisjes onder de 12 jaar. In de volgende kolommen duidde men aan : - 10) hoeveel boeichten, en - 11) hoeveel meiden er in dienst waren en bij de familie inwoonders. Het laatste getal van iedere rij gaf dan het totale aantal personen aan, die het gezin van het genoemde familiëhoofd samenstelden of er 'onder hetzelfde dak' woonden.

De eigenlijke tellingstaten, opgemaakt per parochie of heerlijkheid, zijn verdeeld in elf kolommen (zie de afbeelding in deel XVI van de ZANTINGEN, p. 44.

Uit wat voorafgaat blijkt dat wij dus zowel de voornaam als de familiënaam kennen van praktisch alle mannelijke gezinshoofden anno 1697, met voor elk van hen de aanduiding van hun burgerlijke staat. Voorts worden de weduwen vermeld en de alleenstaande vrouwen, die een afzonderlijk huis betrokken, een bedrijf uitbaatten (b.v. : een hoeve, een herberg, etc.), een ander beroep uitoefendend of als behoeftige te boek stonden. Als het om een weduwe gaat wordt de naam en toenaam van haar overleden echtgenoot meestal vermeld, haar eigen naam echter hoort zelden.

Zo lezen wij in de tellingelijst van Kuidelote b.v., naast het nr. 26 : "la veuve de Philippe Lewidan, laboureur", met naast haar naam volgende getallen : $0-1 | 0-1 | 0-0 | 3-1 | = 6$. Zij zette dus na het overlijden van haar man, de landbouwuitbating voort en, behalve zichzelf, woonden er op de hofstede : 1 dochter boven de 12 jaar, 3 knechten en een meid ; wat een totaal geeft van zes.

Volgens de tellingcijfers stonden er eind november 1697 : 1.339 woningen ("maisons et cabanes" op het grondgebied van de Generaliteit, voor een totale bevolking van 6.969 personen. Dit betekent een theoretisch gemiddelde van 5,2 inwoners per woonst. Waarheidsshalve moet hier echter gezegd worden, dat enkele woningen leeg stonden ten tijde van de telling en, verder, dat soms twee (en heel uitzonderlijk zelfs méér) families of gezinshoofden hetzelfde huis betrokken.

Onder ons op het terrein van het demografisch onderzoek te wagen lijkt het nuttig hier de onderlinge bevolkingsverhouding per parochie of heerlijkheid in een tabel aan te geven,

Rang nr.	Parochie of heerlijkheid	Aantal huizen	Aantal inwoners	% bevolking
1	DIEPEZEELE, EVERSAM, KROMBEKE	4	22	0,32
2	COUTHOVE	7	35	0,35
3	TEMPELIERS	14	66	0,95
4	COPPERNOLLE	12	69	0,99
5	EZZENDAMME	19	92	1,32
6	'T LAETSCHIP VAN RENINGE	23	124	1,78
7	HOFLAND IN RENINGE	33	156	2,24
8	SWIJLAND	63	244	3,50
9	ZUIDSCHOTE	54	311	4,46
10	WOESTEN	64	324	4,65
11	'T KROMBEEKSE VRIJE	70	336	4,82
12	LOKER	96	485	6,96
13	NOORDSCHOTE	81	500	7,17
14	ELVERDINGE	152	800	11,48
15	VLAMERDINGE	148	846	12,14
16	RENINGELST	196	1.072	15,38
17	WATOU	303	1.487	21,34
	TOTALEN :	1.339	6.969	100,00

VOORAFGAANDE AANMERKINGEN

De mannelijke voornamen lijken destijds, veel minder dan nu, aan de mode onderhevig te zijn geweest.

De naamgeving naar de grootouders of ouders schijnt doorslaggevend te zijn geweest. In de tellingstaten vinden we herhaaldelijk aanduidingen als: "Paul Schooreal, le vieux" (N 16) en in dezelfde woning; "Paul Schooreal, le jeune" (N 16); of nog: "G(ier)re le Coq, f(ik)"; de G(ier)re (N 48). Het gaat dus wel om vaders en zoons.

Aan deze manier van vernoeming werd blijkbaar in sterke mate de hand gehouden. Het kan een uiting zijn van piëteit of louter traditie, maar ook - in sommige gezinnen - kan men op die manier de wens te kunnen geven, dat iets van de persoonlijkheid van de vernoemde (voor)vader zal overgaan op de naar hem genoemde pasgeborene.

Men hield vast aan de "ouderwetse" namen.

Stippen we nog aan dat de volkstelling van 1697 gebeurde op bevel van de Franse Overheid, op een ogenblik dat de generaliteit reeds twintig, dertig jaren onder Frans bewind was. Dit heeft, vanzelfsprekend zijn sporen nagelaten in de namenschat.

Wanneer men de lijsten van familienamen overloopt (zie deel XVI), dan ontmoet men herhaaldelijk namen die typisch Frans klinken en zekerlijk voor een deel toebehoren aan personen die, in genoemde periode, hiër te lande ingeweken zijn. Dit kan, b.v., het geval geweest zijn met Ivo (= de patroon van Bretagne!) d'AUOINÉ, een ongehuwd geneesheer, die te Namertinge inwoonde bij een gehuwde dagloner (N 136), of ook met Louis (een andere spelling voor Louis?) ALLETÉ, een landbouwer uit Watou (N 31).

Ook bij de voornamen is de Franse invloed merkbaar. Een voorbeeld slechts: niet minder dan 16 gezinshoofden dragen de eigenaardige voor-naam: MAILLARD (verschillende schrijfwijzen). Deze voornaam kan 16e eeuw zijn, doch het is veel waarschijnlijker, dat hij bij ons in gebruik gekomen is onder invloed van een beroemd 15e-eeuws volksprediker in Bretagne: Maillard. (zie hieronder).

Vergeeten wij ook niet dat de tellingstaten in het Frans moesten opgesteld worden door gemeenteambtenaren (in casu: de griffiers), die de Franse taal meestal weinig of niet machtig waren. De Vlaamse voornamen, die in de dagelijkse omgangstaal in gebruik waren, werden haast allemaal - op min of meer gelukkige wijze - vertaald. De naam Willem, b.v., die zeer verspreid was in onze streek, vermits hij zesde staat op de frequentielijst, komt geen enkele maal onder zijn Vlaamse gedaante voor. Hij wordt steeds in het Frans vertaald: Guillaume.

De schrijfwijze van deze doopnaam varieert uiteraard zeer sterk (wat trouwens ook bij de meeste andere voornamen het geval is) en geeft aanleiding tot allerhande afkortingen.

Ziehier dan de schrijfwijzen en afkortingen die wij bij 44 vermeldingen van deze populaire voornaam aantreffen: Guillaume (2x); Guilliame (3x); Guillaume (5x); Guilla(um)e (1x); Guill(au)m)e (21x); Guill(au)m)es (11x) en Guillel(mus) (1x).

Men ziet het: de voornamen werden zeer dikwijls in sterk verkorte vorm opgeschreven en in talloze varianten, wat de identificatie soms bemoeilijkt en tot verwarring met gelijklopende namen kan leiden.

We kunnen onze voornamen in twee hoofdgroepen indalen, t.w.:

1) De Germaanse namen die hier, voor het meerendeel, van oudsher voortkomen (b.v.: Herman) en:

2) De niet-Germaanse (of vreemde) namen, die hier in de loop der tijden - vooral met het Christendom - zijn binnengekomen.

Deze laatste gaan voor het grootste gedeelte terug op: of Hebreeuwse (b.v.: Abraham); of Griekse (b.v.: Ambrosius) en: of Latijnse (b.v.: Amandus) grondvormen.

Ook de literatuur van de Middeleeuwen, waaronder de ridderromans, hebben invloed gehad op de populariteit van sommige voornamen (b.v.: Olivier).

We stellen in "De Acht Parochies" geen bijzondere voorliefde vast voor Oudtestamentische namen (b.v.: Eliás), dit in tegenstelling met o.a. Nederland waar de Reformatie dit soort voornamen sterk verspreidde.

Daartegenover staat dat de Heiligennamen, die voorkomen in het Nieuwe Testament (b.v.: Petrus), en de namen van latere Heiligen (b.v.: Franciscus) bijna de totaliteit van de namenschat uitmaken.

Van haast al onze voornamen zijn er één of meer christelijke Heiligen aan te wijzen, naar wie de jonggeborenen bij hun doopsel genoemd werden. Alle hier alomtverspreide doopnamen zijn van christelijke oorsprong.

In de bladzijden die volgen zal de lezer trouwens zelf kunnen opmerken hoe de voornamenbeschrijving hier te lande voor een aanzienlijk deel beroep doet op de hagiografie of heiligenbeschrijving.

Ten gerieve van onze lezers zullen wij ook trachten de betekenis van alle voornamen - heel beknopt - aan te duiden. Men weet echter dat het lang niet altijd mogelijk is een wetenschappelijk verantwoorde betekenis te geven. Al van de oudste tijden komen er, b.v. onder de Germaanse namen, combinaties voor waaraan moeilijk een zinvolle betekenis te geven is.

Etymologie of naamverklaring is ons blijft een uiterst glad terrein, waarop zelfs specialisten menig slippertje maken...

GEVOLGDE WERKWIJZE

Bij de inventarisatie en de beschrijving van de mannelijke voornamen in "De Acht Parochies" anno 1697, die wij nu laten volgen, gaan wij als volgt te werk: Voor elke voornaam, die wij - in alfabetische volgorde - opnoemen, geven wij -1) eerst de grondvorm aan (zoaas het nuttig is ook in het Frans) en rangschikken daaronder alle varianten, die wij aangetroffen hebben in de tellinglijsten, met aanduiding van het aantal keren dat we de besproken voornaam (in zijn verschillende schrijfwijzen) vermeld vonden.

Wanneer bedoelde doopnaam niet méér dan driemaal voorkomt, duiden wij ook de naam in de toonaam, het beroep en de woonplaats van het betrokken gezinshoofd aan. Men raadplege hierbij de hoger opgenomen lijst van affortingen.

- 2) Vervolgens stippen wij, bondig, de vermoedelijke oorsprong van elke voornaam aan.
- 3) Daarna vermelden wij - voor zover dit mogelijk is - de betekenis ervan, en
- 4) ten slotte verzoemen wij één (soms twee) heiligen of historische figuren, die deze naam droegen.

Wij volgen hierbij uitsluitend het merkwaardig werk van Dr. J. van der Schaar, *Woordenboek van Voornamen, Het Spectrum, Utrecht/Antwerpen, tweede druk, 1978 (= WvV)*

INVENTARIS EN BESCHRIJVING VAN DE VOORNAMEN

van de mannelijke gezinshoofden, vermeld in het dossier van de volkstelling, gehouden in "DE ACHT PAROCHIES", ten jare 1697.

1. ABRAHAM (4 x)

- Abraham (3 x) - Abram (1 x).
- Hebr. - Abraham is wsch. samengesteld uit AB-(vader) + -RAM (verheven) + -HAM (menigte) en betekent dan: 'verheven vader van het volk';
Abram: 'verheven vader'.
- H. Abraham: O.T.; ook een kleinzoon bij Edessa in de 4^e eeuw.

2. ADELBERT (ALBERT) (5 x)

- Albert (4 x) - Albertus (1 x).
- Germ. naam uit ADEL + BERT - betekenis: 'door adel schitterend'; 'beroemde edele'.
- H. Adalbert, o.a.: een reisgenoot van St.-Willibrord (650-739). De naam wordt sinds de 9^e eeuw afgehort tot Albert.

3. ADOLF (2 x)

- Adolf (1 x): 'la femme d' Adolf de Camp' (ND 24).
- Adolph (1 x): 'Adolph Delbreu, cordonnier' (LR 9).
- Germ. naam uit ADEL + -wolf - betekent ong. 'edele wolf'. Het tweede lid kan ook -ULF (= behulpzaam, hulpvaardig) zijn, de betekenis is dan: 'hulpvaardige edele'.
- H. Adolf: mogelijk een bisschop van Utrecht (in het.: Adulfus).

4. ADRIAAN (15 x).

Adriaan (3 x) - Adriën (12 x).

- lat. naam die betekent: 'inwoner van, afkomstig van (H)adria', een plaats in de buurt van Venetië, waaraan ook de Adriatische Zee haar naam ontleent.
- Hadrianus was reeds de naam van een Romeins keizer, wiens geslacht uit Adria afkomstig was; tevens de naam van verschillende pausen, van wie wij alleen noemen: (H)adrianus VI, paus in 1522 en 1523 (1459 te Utrecht).

5. ALEXANDER (7 x).

Alexander (2 x) - Alexandre (2 x) - Allexander (2 x) - Allexander (1 x).

- gr.: 'de afweerder der mannen', 'de beschermer'.
- Voornamelijk bekend door Alexander III de Grote, de Macedoniër. Ook heiligen naam, o.m.: Alexander, in de 4e eeuw patriarch van Alexandrië.

6. ALEXIUS (2 x).

Allexi (1 x): 'Allexi Alleman, consier' (ELZ 8).

Allexius (1 x): 'Allexius Brunel, pauze' (EIV 88).

- gr.: 'helpert', 'verdediger'; misschien een verkorting van Alexander.
- Oosterse k. († ca. 420), die gedurende meer dan 30 jaar het leven van een belegeraar leidde.

7. AMANDUS (1 x).

Amande (1 x): 'Amande Waverein, laboursur' (KV 20).

- lat.: 'amandus', 'liefelijk', 'beminnswaardig'.
- de H. Amandus, apostel der Belgen onder koning Dagobert, wsch. : bisschop van Maastricht († ca. 680 in het klooster dat later naar hem St.-Amandsberg werd genoemd).

8. AMBROSIUS (1 x).

Ambrose (1 x): 'Ambrose Ryssen, charpentier' (WA 235).

- gr.: ambrosios; 'ambrosijn', 'godenspijs', die de goden onsterfelijk maakte; vandaar: 'onsterfelijk'.
- de H. Ambrosius (ca. 335-397); bisschop van Milaan, beroemd leerkraker.

9. ANDREAS (21 x)

Andri (19 x) - Andrië (2 x).

- gr.: andreios; 'mannetijk', 'dapper'; van 'andrea' (= 'moed').
- Naam van de eerste leerling, door Chr. geroepen, broeder van Petrus. In onze streken was deze doopnaam al vroeg in de Middeleeuwen populair.

10. ANGE (2 x)

Ange (2 x): 'Ange Luscutier, pauze' (Z 8) en 'Ange Tant, tisseran' (Z. 9).

- gr.: angelos: 'boodschapper (van god)', 'engel' en angelikos: 'aan een engel gelijk'. De naam kan echter ook afgeleid zijn van de volknaam der Angelen (vgl.: Engelbert).
- o.m.: H. Angelus, een karmeliet (1185), martelaar in Sicilië.

11. ANTONIUS (52 x).

- Anth(oine) (1 x) - Anthoine (17 x) - Anth(oin)ge (-18 x) - Anth(o)ne (7 x) - Anth(oulu)s (3 x) - Anthoone (1 x) - Antoine (5 x).
- Lat.: betekenis onzeker. de naam Antonius was reeds in de Romeinse Oudheid in gebruik. Hij kan afgeleid zijn van de heidense godheid Antonius, zoon van Hercules. Het Rom. geslacht der Antonii beweenda van heen afkomstig te zijn.
  - Heiligen: o.m. 1) Antonius, beroemd Egyptisch woestijn-ascet (+356). Vereering in het Westen vooral verbreid door de Orde der Antonieten (1095), stichters van hospitaalv. 2) Antonius van Padua (1195-1231), groot rede-naar en berklenaar. 'Patroon voor het terugvinden van verloren zaken'.

12. ARNOUT (4 x).

- Arnault (1 x) - Arnould (2 x) - Arnout (1 x).
- Germ. naam uit ARN- (= arend) en -wald (= heersen); betekent ong.: "als adelaar heersend". Ook een andere betekenis uit ARN + ULF is mogelijk.
  - o.m.: H. Arnoldus (°ca. 1040 te Tiegem, † 1087 te Oudenburg); abt en later bisschop van Soissons; trouwde de Benedictijnerabdij van Oudenburg (nu te Steenbrugge).

13. AUGUSTINUS (2 x).

- Augustin (2 x) - "Augustin Costeman, journalier" (ELN 23) - "Augustin Bulta, labourneur" (KV 19).
- Lat.: verkleinvoorn van Augustus; betekenis: "geheiligt", "gewijd", "verheven" (boven de anderen).
  - Bijnaam van Octavius Caesar sedert 27 v. Chr., en nadien van alle Rom. keizers - Ook naam van heiligen, o.m. van de H. berklenaar Aurelius Augustinus (°354 - † 430), bisschop van Hippo in Noord-Afrika. Deze laatste schreef een ordes-regel, waarnaar de Reguliere Kanunniken en Kanunnikessen later leefden. Er waren eertijds veel kloosters van deze "orde" in Westvlaanderen. We vernoemen ze hier bondig:
    - MANNEN: de Abdij van Eversam, te Stavele;
    - " " te Voermezele;
    - " " van "den Eeckhoutte" te Brugge;
    - " " te Zonnebeke;
    - " " van St.-Pieter, te Do;
    - " " van "Loetendale", te Maldegem;
    - : de Proesdij van St.-Maarten, te Ieper;
    - " " van Hertsberge.
    - VROUWEN: de Abdij van St.-Trudo, te Assbroek, later te Brugge;
    - " " "Ter Nieuwer Plante" eerste te Roersbrugge, nadien te Ieper.
    - de Priorij van Sarepta, te Brugge;
    - " " " Bethanië, eveneens te Brugge;
    - " " " Nazareth (= het Engels Klooster), ook te Brugge;
    - " " " Conincksdale" te Ieper;
    - " " " Sion, te Kortrijk.

14. BALTHAZAR (2x).

Balthazar (2x) : "Balthazar Immeloot, (Kigmeu) & de Leghere" (V121).
"Balthazar Ghillebert, cabarettier" (V133).

- Niet historische naam van één der Wijzen uit het Oosten. De naam schijnt van Assyrische oorsprong te zijn en kan o.a. betekenen : "Daäl (= "god beschermde zijn leven".
- Al vroeg in de Me. zijn de namen van "de Drie Koningen" (Balthazar, Caspar en Melchior) hier te lande in gebruik - Kerkelijke feestdag : 6 januari.

15. BARTHOLOMEUS (4x).

Barthelemy (1x) - Bartholomieu (1x) - Bartholomy (1x) - Bertholomy (1x).

- Hebr. uit BAR- + -Tolmai of Tolmai - betekenis : "zoon van Tolmai of Tolmai", d.i. : "de vorentrekker", ofwel : "degene die het water tegenhoudt."
- Een van de apostelen van Jezus.

16. BENEDICTUS (BENOÏT) (2x).

Benedictus (1x), Benoît (1x) : "Benedictus Lauwers, journalist" (ELV 36) en
"Benoît Galliaert, journalist" (R. 17).

- Lat. ; Benedictus = "de gezegende"
- De bekendste H. van deze naam is ongetwijfeld Benedictus van Nursia († 480/490 - † ca. 550), stichter van de Benedictijnerorde, waartoe in Westvlaanderen behorenden :

MANNEN : de Abdij van St.-Jan-ten-Berge (St.-Jean au Mont), te Ieper ;
 " " " St.-Pieter, te Oudenburg, nadien te Steenbrugge ;
 " " " St.-Andries - bij - Brugge.
 de Proosdij van St.-Amand, te Kortrijk ;
 " " " St.-Berten, te Poperinge ;
 de Priorij van St.-Michiel, te Poksom ;
 " " " St.-Michiel, te Houthulst ;
 " " " St.-Riquier, te Bredene ;
 " " " St.-Maarten, te Hoekelare ;
 " " " Onze-Lieve-Vrouw, te Eggewaartskopelle ;
 " " " St.-Maarten, te Neerwaasten.

het Klooster (Monasterium) van Torhout.
 VROUWEN : de Abdij van Onze-Lieve-Vrouw, te Melen ;
 " " " Sinte-Godalieve, te Gistel, vervolgens te Brugge ;
 " " " Sinte-Maria (Sainte Marie), te Nonnenbosche ;
 " " " St.-Pieter en van O.-L.-Vrouw, te Markem ;
 " " " de Ierse Dames (Les Dames Irlandaises), te Ieper.
 de Priorij van "Notre-Dame-de-Piété", te Poperinge ;
 " " " O.-L.-Vrouw-van-Vrede", te Menen.

17. BERTRAM (1x).

Bertram (1x) : "Bertram Willems, journalist" (WA 186).

- Germ. naam uit : BERT- (= "schitterend, glanzend") en -RAM (= "raaf") - Bertrams kan echter ook een oude vorm zijn van BERTRAND, uit BERT- + -RAND (= "schild"), afgehoort tot Berthram, Bertram en Bertran (reeds vermeld in 677).
- St.-Bertrand was bisschop van de Mark († 623). - We kennen geen H. die de naam Bertram draagt.

18. BLASIUS (1x).

- Blasius (1x) : "Blasius Herman, pauvre" (L 91).
- Gewoonlijk verklaard als een vorm van gr. "basilaios" = "de koninklijke"; minder wsch. van gr. "blaiosos" = "struikelend, stamelend".
- H. Blasius, bisschop van Sebaste in Klein-Azië, gemarteld in 316.

19. BOUDEWIJN (1x).

- Boduwein (1x) : "la vfevje Boduwein Peperstrate, pauvre" (WA 77).
- Germ. uit : BALD-, BOLD-, BOUD- (= "boud, stoutmoedig") en -WIN (= vriend) - betekenis : "stoutmoedige vriend".
- Reeds in de Me. was de naam zeer populair, mede door de vele Vlaamse graven die hem droegen. We kunnen geen H. van die naam.

20. CASPAR (GASPARD) (3x).

- Caspar (1x) : "Gaspar Goemare, laboureur" (N 23);
- Jaspar (1x) : "Jaspar la Walon, cabarettier" (V 47) en
- Jaspart (1x) : "Jaspart de Biser, journalier" (WA 285).
- Minchijn uit Assyrisch (Perzisch) : Kardochwas = "schatbewaarder".
- Caspar is de legendarische naam van één der Drie Wijzen uit het Oosten.
- Zijn naam wordt evenals deze van Balthazar en Melchior als doopnaam gebruikt - Kerkelijke feestdag : 6 januari = "dertienstag".

21. CAROLUS (CAREL, CHARLES, KAREL) (39x).

- Carel (5x) - Chaerle (4x) - Chaerles (2x) - Charle (15x) - Charles (12x) en Ch<ar>les (1x).
- Keltische zowel als germ. naam (hetzelfde woord als het Nederlands : karel); in de betekenis van : "man", "vrije man".
- Ofschoon de naam, sinds Karel de Grote, in vele vorstenhuizen voorkwam, groeide zijn populariteit bij ons pas in de XVIe eeuw, vooral onder invloed van de H. Carolus Borromeus (°1538 - † 1584), aartsbisschop van Milaan en kardinaal.

22. CHRISTIAAN (CHRISTIAN, CHRÉTIEN) (29x).

- Christien (2x) - Christiaan (1x) - Christiaen (3x) - Chri<sti>7aen (1x) - Christian (2x) - christien (16x) - Christien (1x) en Oustien (3x).
- Afgeleid van het woord : christen (gr. : christianos, lat. : christianus ; christen is zelf afgeleid van het gr. : christos, "de gezalfde").
- Nr. afleidingen : b.v. Christiana. Een H. van die naam, vermoedelijk een dochter van een nog heidense Engelse koning, werd wsch. in de VIIIe eeuw door de H. Hilduwardus te Dikkelvenne aan het hoofd van een klooster gesteld.

23. CHRISTOFORUS (CHRISTOPHE) (2x).

- Christoph (1x) : "Christofre van den Ameele" (R 49).
- Cristoffel (1x) : "Cristoffel de Clercq, laboureur" (ELN 57).
- gr. : Christoforos = "Christusdrager", d.w.z. : "hij die Christus in zijn hart draagt".
- De H. Christophorus was een marktelaar uit vroeger tijd. Hij stierf wsch. onder keizer Decius, ca. 250.

24. CHRYSOLIUS (?) (1 x).

- Grygola (1 x) : "Grygola Olivier, journalist" (V 113).
- De voornaam Grygola komt niet voor in WvV. Misschien gaat het hier om een verkeerde spelling (of lezing?) van Grysole. We treffen de familienaam Gry-sol(l)e thans nog aan, b.v. te Heule, Kemmel en Oostende.
  - De H. Chrysolius, bisschop zou de marteldood gestorven zijn te Verlinghem, bij Komen (Comines) tijdens de vervolging van Diocletianus. Ook de naam Gry-sol(l)e troffen we niet aan in WvV.

voor CLAES: zie onder NICOLAAS

25. CLAUDIUS (CLAUDE) (2 x).

- Claude (1 x) : "Claude Staes, laboureur" (R 108);
 Glaude (1 x) : "la femme de Glaude Berger" (V 117).
- Lat.: Claudius, afgeleid van 'claudus' = "mank", "kreupel".
  - Naam van twee Rom. geslachten, waaronder enige keizers - Evoneus de naam van een martelaar (ca. 305).

26. CLEMENS (1 x).

- Clément (1 x) : "Clément van Belle, laboureur" (L 34).
- Lat.: clemens = "zachtmoedig", "goedertieren".
  - Naam van een aantal pausen, van wie de eerste heilig verklaard werd. Hij regeerde van ca. 88 tot ca. 97 en stierf de marteldood.

27. CORNELIUS (21 x).

- Cornel (8 x), Cornil (13 x),
- De betekenis van deze naam is onzeker. Hij wordt gewoonlijk in verband gebracht met het lat.: cornu = "hoorn", als zinnebeeld van kracht en moed en van overvloed. Cornelius zou dan betekenen: "de gehoornde".
  - Naam van een Romeinse paus. De H. Cornelius was paus van 251 tot 253. De naam werd in onze streken tijdens de 15^e eeuw vrij populair en komt zeer frequent als 1^e, 2^e of 3^e doopnaam voor, daar St. Cornelius beschutpatroon is tegen de kinderstuipe, de zgn.: "convulsies".

28. DANIEL (6 x).

- Daneel (2 x), Daniël (3 x), Daniel (1 x).
- Heb.: "mijn rechter is God".
  - Naam van een van de vier grote profeten van het O.T.
 H.: Daniël de Styliet, een gr. pilarsheilige uit de 5^e eeuw.

29. DAVID (2 x)

- David (2 x) : "David Rydant, journalist" (V 118);
 "David Feyn, journalist" (R 103).
- Heb.: "lieveling", "vriend".
  - Koning van Israël - de H. David, apostel van Zuid-Wales, Cornwall en Bre-kagne (° tussen 480 en 500).

30. DIONYSIUS (DENIS) (2 x).

- Denis (2 x) : "Denis Canon, journalist" (V 72);
 "la veuve Denis Cornalis" (WV 60).

- gr. : "tot Dionysos (de grische god van de wijn) behorend".
- Naam van verscheidene heiligen van wie de bekendste is: St.-Denis, apostel der Galliers, eerste bisschop van Parijs. Hij stierf als martelaar, ca. 250

31. DOMIN(IC)US (1x)

- Domín (1x) : "Domín Vermeere, journalist" (LR 18).
- Het lat. zelfst. nm. : dominus wil zeggen : "heer", "meester". Daarvan afgeleid : het bijn. nm. : dominicus, met de betekenis : "de heer (= dominus) toebehorend". Mogelijk betekent de naam ook : "op de dag des Heren (= diez dominica) / zondag) geboren.
- H. Dominicus, stichter van de Dominicanerorde (ca. 1170 - † 1221).

32. ELIA(S) (2x)

- Eliás (1x) : "Eliás de Biser, journalist" (WA. 188).
- Elié (1x) : "Elié Voorseune, boulenzier" (V132).
- Hebr. : "Jahweh is (mijn) god".
- Naam van de O.-Testamentische profet : Eliás de Thisbiet, die leefde ten tijde van koning Achab - Voorts de naam van heiligen, o.m. : Eliás van Calabrië (+ 903).

voor ETIENNE zie onder STEPHANUS.

33. FERDINAND (2x).

- Ferdinanda (2x) : "Ferdinanda de Vos, brasseur" (WA 185) en "Ferdinande van Acker, labourneur" (WA 221).
- Westgotische naam uit : FRIDU- (= 'mede', 'bescherming') en -NAND (= 'dapper'), vandaar : "moedige beschermers".
- Naam van verscheidene koningen van Spanje, waaronder de H. Ferdinand III (° 1199 - † 1252). Tegen het eind der 15^e eeuw kwam de naam : Ferdinand, via het Habsburgse huis, naar het Noorden.

34. FILIPPUS (PHILIPPE) (22x).

- Philippe (1x), Philippe (17x), Ph(i)lipp(e) (2x), Ph(i)lippe (1x), Ph(i)lipp(e) (1x)
- gr. naam met de betekenis : "liefhebber van paarden" (Philos + ippos).
- In het N.T. is het de naam van één van de twaalf apostelen.

35. FLORENTIUS (1x).

- Floris (1x) : "Floris Cavaert, propriétaire et marchand d'oublon" (= hop) (T 11).
- Van het lat. : florens = "bloeiend", "beoorlijk", "in aanzien".
- Naam van heiligen, o.a. : van Florentius, een kluizenaar uit de 5e eeuw.

36. FRANCISCUS (FRANÇOIS) (89x).

- François (1x), François (6x), François (32x), Frans (7x), François (43x).
- Deze voornaam is afkomstig van de H. Franciscus van Assisi (° 1181/82 - † 1226). Zijn vader noemde hem na een reis naar Frankrijk : "francesco" (= "fransman"). Met zijn verering verbreidde de naam franciscus zich snel over Europa - Anderen leggen een verband met de volknaam der Franken. ("Frank" is nu nog in gebruik als verkorting van franciscus).

37. FREDERIK (1 x).

- Fredericq (1 x): Als tweede voornaam van "Jean Fredericq Vaers, chirurgien" (= arts) WA 10.
- Germ. naam uit FREDE- (= "vrede", "bescherming") en -RIJK (= "machtig"). De naam betekent dus ong.: "machtige beschermer". Hij wordt reeds vermeld in 453.
  - De naam werd o.a. gedragen door de H. Frederik I, die ca. 820 tot 839 bisschop van Utrecht was.

38. GEORGE(S) (17 x).

- George (14 x), George (3 x).
- Van gr.: georgos (= 'landbouwer').
  - St. George, afkomstig uit Cappodië of Lydda, diende in het leger. In 303 werd hij tijdens de christenvervolging van Diocletianus onthoofd. Hij werd de patroon der ridders en kruisvaarders, en later de beschutspatroon van Engeland en van de padvinders.

39. GER(H)ARD (GÉRARD) (3 x).

- Gerard (3 x): "Gerard Broers, tailleur" (Z36),
"de vrefre Gerard Everaet" (V36) en
"Gerard Lewidars" (CT 4).
- Germ. naam samengesteld uit: GER (= "speer") en -HARD (= "sterk", "stevig"). Betekenis: "sterk met de speer".
  - Heiligennaam o.a.: Gerardus van Brogne, stichter van de Abdij van Brogne, bij Namen, en later abt van de St.-Baafabdij te Gent.

40. GILLES (*AEGIDIUS) (15 x).

- Gille (13 x), Gillis (1 x), Gillie (1 x).
- De naam Aegidius kan volgens sommigen in verband staan met het gr. woord: aigis (= 'getevel'). De naam Gillis, die sterk afwijkt van de oorspronkelijke grondvorm, zou dan een vulgair-latijnse - romaanse ontwikkeling zijn uit een diminutief als Aegidillus, waaruit: Gillus.
  - Heiligennaam: St. Gilles (of Egide) (+ 721/725) was eerst kluizenaar in de Provence, vooral in de buurt van Nîmes - de naar hem genoemde abdij van St.-Gilles te stichten, waarvan hij abt werd. Dit klooster werd een zeer druk bezochte bedevaartplaats en gaf het ontstaan aan de stad Saint-Gilles.

41. GHISLENS (GHISLAIN) (11 x).

- Gelair (1 x), Ghelair (1 x), Ghelein (1 x), Ghelin (1 x), Ghilain (1 x), Guislain (6 x).
- Vleivorm van een germ. naam met GISIL (= 'pijl').
  - St. Ghislain verbleef in de omgeving van Bergen (Mons). Hij overleed in 684. Een herkomst uit het oude germ. woord: GISLIN (= 'gijpelaar') is volgens sommigen eveneens mogelijk (vgl.: de familienamen: Ghysel, Ghyselinc, enz.).

42. GONTHIER (4x).

Gonthier (4x).

- Deze naam komt als zodanig niet voor in het WvV. Hij bestaat Erens nog als familienaam: Gonthier, o.m.: te Knokke en te St.-Andriess-Brugge; alsook: Gontier (o.a.: te Dikkebus). Het WvV vermeldt echter wel de Duitse vorm: Günther. De oorsprong van deze tweestammige naam zal wel germ. zijn, b.v.: uit GOND- (= 'strijd') en -HER (-keri) (= 'keer', 'keri', 'leger'). De naam zou dus ong. kunnen betekenen: ('beroemde') 'strijders in het leger'.
- de H. Günther (°1045) was een neef van Hendrik II en sluizenaar.

43. GUÏ(L)IELMUS (GUILLAUME, WILHELM) (44x).

Guillaume (2x), Guillaume (1x), Guill(au)me (21x), Guill(au)mes (11x), Guillelmus (1x), Guillaume (3x), Guillaume (5x). Geen enkele maal: Willem noch Wilhelm.

- de lat. vormen zijn: Guillelmus en 'Willalmus'. germ. naam uit WIL- (= 'wil') en -HELM (met de oorspr. betekenis: 'bedekker', 'beschermers') - geen zinvolle betekenis.
- Willem van Aquitanië, een belangrijk personage aan het hof van Karel de Grote (+813). Deze naam was in de Me. zeer populair, mede doordat hij in vorsten- en gravengeblachten veel voorkwam (cfz: Willem de Kroonraar). - Ook heiligennaam, b.v.: Wilhelmus van Donyeon (°1150 - +1209).

44. HENDRIK (HENRI) (8x).

Henri (1x), Henry (6x), Hendrick (1x).

- germ. naam. Het eerste lid zou kunnen zijn: HEIM- (= 'heim', 'woonplaats', 'erf'). Het tweede lid: -RIK betekent: 'machtig', 'rijk' - Een beredigende verklaring is moeilijk te geven. Misschien betekent deze persoonsnaam ong.: 'degene die tot een machtig hof behoort' of nog: 'die een rijke woonst bezit'.
- Veel voorkomende heiligen- en koningsnaam, o.m. van: Hendrik II, de Kroonme (+1024), stichter van het bisdom Bamberg in Beieren.

45. HERMAN (1x).

Herman (1x): "Herman Maes, munitier" (R 153).

- germ. naam uit: HAR-, HER- (= 'heer', 'leger') en -MAN (= 'man', 'held') - Betekent ong.: 'man, held van het leger'.
- Ik denk geen heilige die deze naam draagt.

46. HERMES (1x)

Hermes (1x): 'Les héritiers d' Hermes le Ferre, laboureur' (V 34).

- gr. naam, wsch. uit een werkwoordstam: hermānein (= 'spreken', 'uitleggen') - In de gr. mythologie was Hermes, zoon van Zeus en Maia, de god der Goden. Befaamd om zijn sluwheid en smelheid, werd hij de beschermmer van herders, dieren, reizigers en handelaars.
- Heiligennaam: St. Hermes, een Romeinse martelaar, wsch. onder Diocletianus (ca. 304).

47. HIERONYMUS (JERONÍMUS, JÉRÔME) (1x).

- Jerom (1x) : "Jerom van de Kerckhove, laboureur" (V 110).
- uit het gr. : "Hieronymos" (= <met een> heilige naam).
- de H. Hieronymus (° ca. 340 - † 420) schreef een reeks geleerde werken, die hem de ere-titel van 'grootste leraar der H. Schrift' verwierven.

48. HUBERT (2x).

- Hubert (2x) : "Hubert Madou, marschael ferrant" (Z 38) en "Hubert van Geene, charon" (WO 16).
- germ. naam, samengesteld uit : HUB- (= 'geest', 'verstand') en -BERT (= 'stralend', 'schitterend'). Hij betekent ong. : 'stralende geest'.
- de H. Hubertus, de 'Apostel der Ardennen' († 727) is schutpatroon van de jagers en beschermer tegen de hondsdoelheid ('razernij').

49. IGNATIUS (IGNACE) (6x).

- Ignace (4x), Ignaas (2x).
- gewoonlijk in verband gebracht met lat. zelfst. nw. : ignis (= 'vuur').
- Verschiedene heiligen met die naam, o.m. : de H. Ignatius, bisschop van Anti-ochië, die de marteldood stierf ca. 110-118. Verder ook de H. Ignatius van Loyola (° 1491/95 - † 1556), stichter van de orde der Jezuitten (Sociëteit van Jezus).

50. IVO (1x)

- Ivo (1x) : "Ivo d' Aucoine, chirurgien" (V 136).
- Deze naam is misschien terug te brengen tot de germ. stam *Iwa (= 'ijf', in het Frant. : 'if' = 'taxus'). Deze naaldboom kwam veel voor in Gallie en Germanië. Het verkrachtige hout was zeer geschikt voor het vervaardigen van bogen.
- Heiligennaam, o.m. : Ivo van Bretagne (= Saint Yves) (° 1253 - † 1303), advocaat, patroon van de juristen en van Bretagne.

51. JACOBUS (JACQUES) (167x).

- Jacob (10x), Jacobus (1x), Jacque (20x), Jacq(u)te (1x), Jacques (32x), Jacq(ue)s (27x), Jaecque (11x) - Jaecq(u)te (24x) - Jaecques (21x), Jaecq(ue)s (5x) - Jaecque (5x), Ja(c)que (9x) en Ja(c)q(ue)s (1x).
- Hebr. : Ja'agob, gr. : Iakobos, lat. : Jacobus. Onzekere betekenis, maar in verband met de geschiedenis van Jacob en Esau, de zonen van Isaäk verblaard als : 'hij greep de hiel', 'hij verdrong' (zijn broer), 'bedrieger'.
- de naam kreeg, reeds vroeg, zeer grote populariteit door de 2 apostelen van deze naam, respectievelijk : Jacobus de Oudere en Jacobus de Jongere. De eerste, broeder van de H. Evangelist Johannes, werd op last van koning Herodes Agrippa I ter dood gebracht (43/44). Volgens de overlevering werden zijn relikwieën overgebracht naar Compostella in Spanje; dit werd spoedig een van de beroemdste bedevaartplaatsen van Europa. Mede daardoor werd de naam Jacobus subrumate populair in het Westen.

52. JO(H)ANNES (JEAN) (245 x).

- We vinden slechts twee schrijfwijzen van deze naam in 'de Aelt Parochies', anno 1697, n.l.: Jan (24 x) en Jean (221 x).
- Hebr.: Johanan = 'Jahweh is genadig', een van de meest gebruikte Joodse namen.
  - Zeer veel heiligen dragen die naam; o.m.: Johannes, de apostel en evangelist; Joannes Chrysostomos (ca. 354 - † 407); Joannes Damascenus (ca. 675 - † 749) en Joannes van Nepomuk (martelaar in 1398). Met de kruistochten werd deze naam in alle landen, al vroeg, de meest voorkomende.

53. JO(H)ANNES BAPTISTA (JEAN BAPTISTE) (16 x).

- Jean Baptiste (16 x).
- Samengesteld uit: Jo(h)annes (zie hierboven) en: Baptist (uit het gr.: baptistos; lat.: baptista (= 'de doper'). - Voorloper van de Zaligmaker; 'de grootste onder de profeten'. Onthoofd op bevel van koning Herodes.

54. JODOCUS (JUDOCUS) (JOSSE) (27 x)

- Josse (25 x); Joos (2 x).
- De Franse voornaam Josse wordt verklaard uit Jodocus (Judocus), wat in het Nederlands: Joos geeft. Volgens het WvV hebben wij bij Jodocus te doen met een oorspr. Bretonse naam; Judoc, die wesk. i: 'strijder' betekent.
  - De H. Jodocus (of: Jodocus) was een zoon van een Bretonse koning. Hij werd eerst kluizenaar en stichtte vervolgens een klooster, waaruit dan later een Benedictijnerabdij voortkwam: St.-Josse-sur-Mer. Hij overleed ca. 699.

55. JORDANUS (2 x).

- Jordaen (1 x), vermoedelijk een vertaling voor Jordaan: 'Jordaan Ouyplant, sergeant' (WA 12) - Jardaen (1 x), idem: 'le Sr. Jardaen de Hulster, baillie' (WA 4).
- Van herkomst wel een germ. naam (*Jornandaz). Onder invloed van de kruistochten werd de naam in verband gebracht met de riviernaam: Jordaan. Deze voornaam werd veelal gegeven aan personen die gedoopt werden met water uit de Jordaan, meegebracht uit het H. land.
  - We kennen geen heilige met deze naam.

56. JOZEF (JOSEPH) (6 x).

- Josep (1 x) en Joseph (5 x).
- Hebr.: 'Jahweh voege toe', 'geve vermeerdering'.
  - De naam van de H. Jozef, bruidegom van de H. Maagd en voedster vader van Jezus, werd pas in de laatste eeuwen. In 1621 werd officieel een feestdag aan hem gewijd (19 maart).

57. LAMBERT (4 x)

- Lambert (2 x) - Lambrecht (2 x).
- Germ. naam uit LAND- (= 'land') en -BERT (= 'schitterend') met mg. de betekenis: 'beroemd in zijn land'.
  - Heiligennaam, o.a.: de H. Lambertus, bisschop van Tongeren, omstreeks 706 te Luik op laffe wijze vermoord.

58. LAURENTIUS (8 x).

- Laureints (2 x), Laurent (5 x), Laurints (1 x).
- Lat. naam afgeleid uit : Laurentum (thans : San Lorenzo), een stad in Latium (Italië). Hij wordt ook in verband gebracht met : laureus (= 'laurier'), maar dit zou normaal : laureatus moeten geven en niet : laurentius.
  - Verscheidene heiligen dragen deze naam, van wie vooral bekend is : St. Laurentius, diaken van de kerk te Rome, die de vuurdoop onderging op een gloeiend rooster, ten tijde van keizer Valerianus.

59. LEOPOLD (1 x).

- Leopol (1 x) : 'Leopol Espinois, munier' (R 125).
- Een germ. naam ; mogelijk's samengesteld uit : LEWA- (= 'genadig') of LEUD- (= 'volk' ; vgl. : lieden) en - BALD (= 'boud', 'moedig'). De vorm : Leopold is via de Habsburgers uit Oostenrijk afkomstig.
  - Een heilige van deze naam is : Leopold III, markgraaf van Oostenrijk (ca. 1073).

60. LODEWIJK (LOUIS) (11 x).

- Louis (5 x), Louys (4 x), Lovis (1 x ; wsch. een verkeerde spelling of lezing voor Louis), Lowys (1 x).
- Germ. naam die ong. betekent : 'roemvolle strijder'.
  - Deze naam dankt zijn grote populariteit aan Lodewijk IX de Heilige, koning van Frankrijk (° 1215 - † 1270).

61. LUCAS (2 x).

- Lucas (2 x) : 'Lucas Dhonch, journalist' (HR 20) en 'Lucas de Roo, cabarettier' (V 128).
- Lat. naam, doorgaans verklaard als verkorting van : Lucanus (= 'afkomstig uit Lucanie', een landstreek in Zuid-Italië).
  - Naam van de derde evangelist en schrijver van de Handelingen der Apostelen. Schutpatroon van de artsen en van de schilders.

62. LUCIANUS (LUCIEN) (1 x).

- Lucein (1 x) : 'Lucein Flamy, laboureur' (WA 269).
- Lucianus en de kortere vorm : Lucius zijn afleidingen van het lat. woord : lux. Lucius was een Romeinse voornaam en betekent eigenlijk : 'de bij zonsopgang geboren'.
  - Naam van heiligen, waaronder : Paus Lucius I. Om het geloof te verbaanen, stierf hij kort na zijn invrijheidsstelling († 254).

63. MA(I)LLI(Ï)ARD (16 x).

- Mailliaert (5 x), Maill<laer>t (1 x), MAILLIARD (5 x), Malliaert (2 x), Mall<lae>rt (2 x) en Malliard (1 x)
- Er bestaat een keurwse naam : Maljaert, naast Franse vormen als : Mailart, Maillard, enz. O.m. in het Ieperse komt de naam Maillard en Mailiard thans nog als familienaam voor. De verklaring ervan is zeer onzeker.

Mogelijk is de naam bij ons in gebruik gekomen onder invloed van een be-
roemd XVe-eeuws volksprediker in Bretagne: Maillard.

- Er is een germ. heilige waarvan de naam in het lat.: Malehardus wordt
geschreven (reeds in 636 afgehoort tot Maillard).

64. MARCELLUS (2x).

Mars(al) (2x) : ^o Mars(al) Boone, vrant de son bien^o (WA 169) en
^o Mars(al) Matton, journalier (WA 281).

- Lat. naam; vleitorm van Marcus (zie hieronder).

- Meerdere heiligen dragen deze naam, o.a.: Marcellus I, paus v. 307 tot 309.

65. MARCUS (4x).

Maereus (1x), Marc (1x), Marcq (1x) en Marcus (1x).

- Lat. naam, gewoonlijk verklaard als een afleiding van Mars, de oorlogsgod.

- Naam van de schrijver van het tweede Evangelie, leerling en tolk van Petrus.

66. MARINUS (4x).

Mazyn (4x).

- Lat. afleiding van: Mare (= 'zee'), dus: 'van de zee'.

- Heiligennaam, o.m. van St. Marinus, een rom. officier (omstr. 259), als christen
gedood te Cesarea (ten tijde van Valerianus).

67. MARTINUS (16x).

Maertein (2x), Martein (2x), Marten (1x) en Martin (11x).

- Lat. verkleinervorm van Martinus (= 'van Mars').

- De naam werd in de Me. buitengewoon populair door St. Martinus, die in 371
bisschop werd van Tours (+ 396/97). Vele van onze oudste parochie- en klooster-
kerken dragen zijn naam.

68. MAHIEU en MATTHIEU (43x).

a) MAHIEU (5x).

We troffen deze voornaam, onder die vorm, niet aan in het WvV. Toch komt
hij als zodanig 5x voor in het dossier van 1697. Als familienaam is hij van
oudsher tot op de huidige dag zeer verspreid in Vlaanderen (schrijfwijzen:
o.m.: Mahieu, Lemahieu, Maieu, Maiehu, Mahieu, Mahieu, Mahieu en Ma-
hé. St.-Mahé is de Bretonse naam van de H. Matthäus.
We vonden niet minder dan 8 gezinshoofden met de familienaam Mahieu in
de tellinglijsten van 1697.

- De naam is te verklaren door uitstoting van de t uit Mathieu (vgl.: de Bud-
franse (voor)naam Mahaud (Mahaut en Mahaud) uit Mathilde).

b) MAT(T)HEÛS (MATTHIEU) (38x).

Mathieu (13x), Mathiu (1x), Mattheüs (1x), Matthieu (22x) en Mattieu (1x).

- Heb. naam met de betekenis: 'geschenk van Jahweh'.

- Matthäus was de toenaam van Levi, de tollenaar, die door Christus als disci-
pel geroepen werd. Hij werd later apostel en evangelist.

69. MATTHIAS (1x).

- Matthys (1x).
- Zelfde betekenis als voor Mattheus.
- De H. Matthias was de apostel die, na de dood van Judas, door het lot aangewezen werd om diens plaats in te nemen.

70. MAXIMILIANUS (3x).

- Maximilien (2x) : ¹Maximilien Bronchaert, tisseran (NB 21) en ²Maximilien Cardon, journalier et cabarettier (V 80),
- Max(i)miliën Vereecke, laboureur (Z 25).
- Van het lat. Maximus (= 'de grootste') ('zeer groot') en uitbreidingen van dit woord.
- In verschillende vormen: heiligennaam, o.m.: St.-Maximilianus, martelaar te Treves, in Numidië (+ 295).

71. MICHAËL (14x).

- Michel (7x), Michiël (1x) en Michiel (6x).
- Hebr. naam die betekent: 'wie is als God?'
- Naam van een van de aartsengelen.

72. NICASIUS (NICAISE) (2x).

- Nicase (1x) : 'Nicase Ghysel, journalier' (KN 43) en
- Nicaise (1x) : 'Nicaise de Got, cabarettier' (N 52).
- Afsleiding van het gr. werkvv.: nikao ('ik overwin'), dus: 'de overwinnaar'.
- De H. bisschop Nicaius werd in de 5e eeuw te Reims door de Barbaren vermoord.

73. NICOLAAS (ook CLAES) (29x).

- Claes (3x), Clais (1x), Nicolaïs (1x), Nicola (1x), Nicolars (21x) en Nicolaud (1x).
- Tweestammige gr. naam uit nikè (= 'overwinning') en -laos (= 'volk'); dus: 'overwinnaar met (of van) het volk'.
- Er zijn meerdere heiligen die deze naam dragen, maar de beroemdste is wel; St. Nicolaud, bisschop van Myra in Klein-Azië en patroon der schoolkinderen.

74. NOËL (5x).

- Oorspr. een fra. naam, die via het Oudfrans; Nouel teruggaat naar het lat.: natalis ('dies natalis' = 'de geboortedag' <van Christus>).
- Deze naam werd dus aanvankelijk gebruikt voor kinderen, geboren op Kerstdag (= 'Noël'). (Vgl. namen als: Pascal en Toussaint).

75. NORBERT (3x).

- Norbert (3x) : ¹Norbert Allynck, brasseur (WA 177), ²Norbert Ghesquiere, laboureur (V 24) en ³Norbert von den Ameelen, cabarettier (EIV 3).
- Germ. naam uit NORD (= 'Noord') en -BERT (= 'schitterend'); betekent: 'beroemde man uit het Noorden'.
- St. Norbertus (ca 1080 te Xanten aan de Rijn) stichtte in 1121 te Premontre

bij Laon (Frankrijk), de Orde der Premonstratensiers (= Norbertijnen). Hij stierf in 1134 als Hartbisschop van Maagdenburg.

De Norbertijnen hadden verscheidene kloosters in het oormalige bisdom Toper, nl.:

MANNEN - de Abdij van St.-Nicolaas, te Keune.

- Het St.-Caecilia-Collage, te Dikemuide, en

- de proosdij van 'Beauregard', te Proven.

VROUWEN - de priorij van Bethanie, te Keune en

- " " " Hof ten Vrouwen", te 's Heer Willemshapalle, bij Keune.

76. OLIVIER (3x).

Ollivier (2x) en Ollivier (1x): 'Ollivier Gulcke, pauze (N70)

'Ollivier Goot, laboureur (Z51) en
'la veuve Ollivier Verhage, journaliere' (A155).

- de naam wordt gewoonlijk afgeleid van het lat.: *olivarius* (= 'olijfboomplanter, -kweker).

- Reeds vroeg in de Me. is de naam populair onder invloed van de 'Kavalroman's', waarin Ollivier een van de paladynen is. - We kennen geen heilige die deze naam draagt.

77. PASCHALIS (PASCAL, PASCHIER) (9x).

Pasque (1x), Pasquier (4x), Paschie (2x) en Paschiër (2x).

- gr.: *Paschaios* en lat.: *Paschalis* zijn afleidingen van het Aramees: *pascha* (= 'Pasen'). de naam betekent: 'geboren op paarsdag' (Vgl.: Noël en Trussaint).

- Heiligennaam, o.m.: Paus Paschalit I, die regeerde van 817 tot 824.

78. FAULUS (5x).

Paul (4x), Pauwel (1x).

- Van het lat. 'paulus' (= 'klein'). Reeds een Rom. bijnaam, inzonderheid in de 'gens Aemilia'.

- Verscheidene heiligen dragen die naam. de beroemdste is de H. Paulus, de 'apostel der heidenen'.

79. PETRUS (PIERRE) (203x).

Piere (34x), Fierre (157x), P(ier)re (17x) en P(iete)r (1x).

- Van het gr.: *petra* (= 'rots' als symbool van vastheid, betrouwbaarheid - Vgl. het fra. woord: *pierre* = 'steen').

- (Bij)naam van Petrus, de eerste der twaalf apostelen en eerste paus. Zijn naam werd al vroeg buitengewoon populair.

80. QUINTINUS (QUINTEN, QUENTIN) (2x)

Quinten (1x): 'la veuve de Quinten Hautefullie' (WA 190)

Quentin (1x): 'Quentin Kint, journalier (V113).

- Verkleinwoord van het lat.: *quintus* (= 'de vijfde'). Reeds een Rom. voornaam.

- St. Quentin (Quintinus) was een zoon van een Rom. senator. Hij predikte het geloof in Noord-Gallië. Hij werd ter dood gebracht onder Diocletianus en Maximianus en wat tegenwoordig St.-Quentin is.

81. REMIGIUS (REMI) (3x).

- Remis (1x) : 'Remis Temperville, journalist' (SN 40),
 Remy (2x) : 'Remy Temperville, journalist' (KV 10) en
 'Remy de Quidt, journalist' (V 111).
 - Van het lat. : remex (= 'roeier') - remigium (= 'het roeien').
 - Heiligennaam : St. Remi, bisschop van Reims, 'Apostel der Franken' (ca. 440-533). 'Leermeester' van St. Leonardus.

82. ROBRECHT (ROBERT) (3x).

- Robert (3x) : 'Robert Cosyn, tonnelier' (R 140) - 'la veuve Robert Cosyn, pauvre' (R 140) en 'Robert d'Engloo, labourleur' (R 170)
 - germ. naam uit ROD (= 'roem') en -BERT (= 'schitterend'). Hij betekent dus onv. ; 'schitterend door roem'.
 - Heiligennaam, o.a. gedragen door Robert, abt van Molesme (ca. 1027 - 1111), 'stichter' van de Orde van Cîteaux (= 'Cistercium').
 De Cisterciënzers hadden vroeger verscheidene abdijen in Westvlaanderen ;
 MANNEN : Abdij van Ter Doest, te Lissewege ;
 - - Duinen, te Koksijde en later te Brugge.
 VROUWEN : Abdij van Spermalie, te Brugge.
 - - de Guldenberg (Mont-d'Or), te Werelgem.
 - - Groeninge, te Marke en later te Kortrijk.
 - - Hemelsdale, te Brugge.
 - - Bethléem, te Damme.

83. RUTGER (ROGER) (2x).

- Roger (1x) : 'Roger Willeman, burger' (WO 49),
 Rogier (1x) : 'Rogier Jacob, laboureur' (N 81).
 - Veel etymologische verklaringen. Het is meest wsch. een germ. naam uit : ROD (= 'roem') en -GER (= 'speer'). Betekenis : 'roemvolle (<strijder> met de speer'.
 - De naam komt o. m. voor in de middeleeuwse riddersromans.
 - Ik ken geen heilige van de naam.

84. SEBASTIANUS (1x).

- Sebastien (1x) : "Sebastien le Roy, sergeant" (KV 38).
 - Afgeleid van het gr. woord : Sebastos (= 'verheven', 'eerwaardig').
 - De H. Sebastianus, een officier uit het leger van Diocletianus, werd om zijn standvastigheid in het geloof aan een boom gebonden en door een wacht soldaten met pijlen doorschoten. Hij overleefde echter zijn wonden en werd daarna met geselvroeden gedood. Patron van de schuttersgilden, o.a. van 'de Sint-Sebastiaansgilde' te Luidschote.

85. SIMON (5x).

- Simoen (4x), Simon (1x).
 - Simon is hier de gr. vorm van de hebr. naam Simeon.
 - In het N. T. is Simeon de vrome ouderling, die h. Christuskind in de tempel begroette - de discipel Simon ontving de naam Petrus van Christus en werd de eerste der twaalf apostelen. Verder ook de naam van een andere apostel : Simon, bijgenaamd : 'de jveraar' ('zelotès').

86. SITRON (SIDRONIUS) (3x).

Sitron (3x); alle drie te Noordschote: 'Maltre Sitron Hopman, cura' (N 2), 'Sitron Tussen, brasseur' (N 31) en 'la veuve de Sitron Tussen, filaute' (N 35).
De naam Sydronius (Sydron, Sidroin, Sitron, Syderoen, enz.) wordt niet vermeld in het Wv van Dr. van der Schaar.

We kennen nochtans de H. Sydronius (saint Sidroin), waarvan de Abdij van Maseu reeds vroeg een relikwie bezat. Welnu; elke lezer van de ZANTINGEN weet dat de Abdij van Maseu eeuwen lang 'dorpsvrouw' was van Noordschote en Luidschote.

De vereering van sint Sydronius te Maseu kan er toe geleid hebben, dat sommige pasgeborenen in onze streek deze doopnaam meekregen.

Onze ZANTINGEN hebben geen wetenschappelijke ambitie. We trachten op een meer verhalende wijze onze lezers en lezeressen enig inzicht bij te brengen in het geschiedkundig verleden van onze dorpen. Om die reden nemen we — waar het kan — de gelegenheid te baat om bij middel van sommige situeringen enig 'streeknieuws' te geven, dat de mensen van hier kan interesseren.

We kennen een Vlaamse historische figuur uit de Renaissance-tijd, die de allereerste geldzame voornaam: Sidronius droeg. Wij bedoelen hier: Syderoen de Hossche, geboren te Merkem op 20 januari 1596 en overleden te Tongeren op 4 september 1653.

Hij was een zoon van Syderoen de Hossche en Jostyne Caeyaertis. Zijn vader was, blijkens een document uit 1584, in die tijd schepen voor de gemeente Merkem. Zijn voornaam wordt in deze akte: Chederoen gespeld.

Wij ontleenen deze en volgende gegevens aan het degelijk werkje van Johan Desonder; Sidronius Hosschius, samengesteld n.a.v. de vijfzigste verjaardag van het Davidsfonds te Merkem (1929-1979).

Belangstellenden kunnen ook terecht bij het artikel van M. Vlamijnck in het tijdschrift: 'Bachten de Kupe' (21ste jaargang, nr. 2, maart/april 1979).

Doordat de wethouder de Hossche op een hofstede woonde, die rondom door eigendommen van de Jezuieten was ingesloten, kende zijn familie de Sociëit van Jezus, die een college gesticht had te Leper.

Zo kwam het dat zijn zoon Syderoen op 20-jarige leeftijd binnentrad bij de Jezuieten.

Onder invloed van zijn tijd werd Syderoen de Hossche al vlug: Sidronius Hosschius. Zijn naam werd gewoon 'verlatijnt'. We zijn volop in de Renaissance-tijd, met de 'herontdekking' van de Griekse en Romeinse cultuur. Sommige ouders gaven aan hun kinderen oude namen als Scipio, Julius, Aurelius of zelfs Ulysses en Hermes. Tongeren die prozaïsch als Adolf van Meeterkerke het leven ingestuurd werden, konden er nadien nog altijd Adolphius Meeterkerchius of iets dergelijks van maken. Zo werd Ogier: Augerius en Syderoen: Sidronius. De Langhe werd: Langius; Sanders: Sanderus; Jantons: Jantonius en de Hossche: Hosschius.

Sidronius Hosschius was een geleerd en begenadigd man. In de loop der jaren zou hij zich ontpoppen tot één van de meest geliefde neo-latijnse dichters van zijn tijd. Hij behoorde tot de grootsten en werd, in brede kring, "de grootmeester" genoemd "van de elegie" (= klaagzang).

Het geboortehuis van de letterkundige te Merkem, bleef lange tijd bewaard, maar is thans volledig verdwenen. Een gedenksteen, die in 1844 - ter gelegenheid van een groots herinneringsfeest aan de dichter - in diens geboortehuis werd ingemetseld, bevindt zich thans in een nabijgelegen hoeve. Van het monument dat, op 20 augustus 1844, in aandenken aan Sidronius, te Merkem werd onthuld (een waterpomp met daarboven het bronzen borstbeeld van de dichter) bleef alleen het arduinen roeststuk over. "Nlaamse frontsoldaten - zo beweert men - schreven er met rode letters de noodkreet op: 'Hier ons bloed, wanneer ons recht?'". Het roeststuk van het standbeeld bevindt zich thans in de crypte onder de Yzerstoren te Diksmuide.

Aan de roemrijke dichter herinnert te Merkem verder nog een café met gelagzaal (Westbroekstraat, nr 16), dat de deels verkeerde benaming: "Sidronius Hosschuis (!)" draagt. Op 20 augustus 1944 werd er, op last van de toenmalige heemkundige kring, een gedenksteen in deze herberg ingemetseld.

Vit wat voorafgaat met betrekking tot de Merkemse dichter, blijkt dat de voornaam Syderoer (Sideroer, Chaderoer, enz.) in de 16^e eeuw, althans in onze streek, in zwang was. En ook nog in de daaropvolgende eeuw, vermits hij - zoals we reeds aanstipten - tot driemaal toe vermeld wordt anno 1697, onder de vorm Sitron, te Noordschote, een grensgemeente van Merkem. Elders in de Acht Parochies treffen we die voornaam ten jare 1697 nergens aan.

Over de herkomst en de betekenis van deze eigenaardige en ten slotte toch erg yeldzame voornaam spreken wij ons liever niet uit.

We zetten onze inventaris nu verder met een al even merkwaardige doopnaam:

87. SOFRONIUS (?) (1x)

We ontmoetten 1x de voornaam: Souffrin, nl.: te Elverdinge: "Souffrin beu-saerd, laboureur" (ELV 81). Die schrijfwijze wordt niet aangegeven in het WvL. - De naam kan afgeleid zijn uit het gr. σοφρον (= 'wijs', 'met gezond verstand').

- Sophron was reeds de naam van een gr. dichter uit de 5e eeuw v. Chr.

De H. Sophronius was patriarch van Jerusalem [°ca. 560 - † 638].

De mogelijkheid bestaat ooktans, dat onze voornaam in verband te brengen is met het fra. zelfst. nw.: souverain (= 'soverein', 'voort', 'iemand die boven anderen verheven is'). Wie zal het uitmaken?

88. STEFANUS (ÉTIENNE) (2x)

Estienne (2x): "Estienne Hanguaert, journalier" (R 89) en "Estienne Louwers, journalier" (V 47).

- Voornaam afgeleid van het gr.: stephanos (= 'krans', vooral als prijs voor de overwinnaar in wedstrijden).
- Naam van vele heiligen, waaronder de H. Stephanus, de eerste christen martelaar (proto-martyr), voor zijn geloof gestenigd te Jeruzalem.

89. THEODORUS (1x).

- Theodor (1x) : "Sr. Theodor Loys, pasteur" (KN 18).
- Uit het gr.: Theodoros (= 'getekend van God').
- We kennen vele Oosterse heiligen van die naam, waaronder de H. Theodorus van Euchaita, een martelaar - soldaat uit het leger van Maximianus (+206).

90. THOMAS (9x).

- Thomaes (3x), Thomas (6x).
- De naam betekent in het Aramees: "Tweeling" (gr.: 'Didymus').
- Naam van de apostel Thomas, Noort van vele andere heiligen, waaronder 'Thomas van Aquino' (+1226 - +1274), 'de Engelachtige leraar', die zijn veelzijdige kennis neerlegde in ontwerfelijke werken

91. TOUSSAINT (2x).

- Touchaint (1x) : "Touchaint Demaire, pauvre" (EL2. 4).
- Toussaint (1x) : "V. (de) Toussaint Mailly" (KN 58).
- In het fra. heet het feest van Allerheiligen : "Fête de la Toussaint", kortweg : "La Toussaint" (uit : "tous les Saints") (1 november).
- De betekenis van de voornaam is dus : 'geboren op Allerheiligen's. Vgl.: de reeds eerder genoemde namen : Paschalis en Natalis (= Noël) en verder ook : Thi(e)phaine (voor meisjes geboren op het feest der Openbaring Christi = l'Épiphanie) en Ozanam of Ozan(n)e (voor kinderen geboren op Palmzondag, ook 'dominica (H)osanna' geheten, omdat de palmwýding aanvangt met de uitroep : 'Hosanna filio David' (Matt. 21, 9).

92. VALERIANUS (1x).

- Valerian (1x) : "Valerian Terynck, talleur" (WA 9).
- Evenals de naam : Valerius, afgeleid uit het lat. wkw. : valere (= 'sterk zijn', 'gezond zijn', 'invloed hebben').
- Reeds de naam van een Romeins keizer, die regeerde van 253 tot 260. Ook heiligennaam, o.m. van : St. Valerianus, derde bisschop van Auxerre (ca. 340).

93. VICTOR (3x).

- Victor (3x) : "Victor Blancquaert, pauvre" (L 39) - "Victor Cornil, laboureur" (ELV 39) or : "Victor Peperstruete, laboureur" (WA 7).
- Victor betekent in het lat. : 'overwinnaar'.
- Heiligennaam, o.m. van : Victor I, paus van 189 tot 198. Hij is bekend om het vastleggen van de datum van het christelijk Paasfeest.

94. VINCENTIUS (6x).

Vincent (6x)

- De naam gaat terug naar het lat. wkw. : "vincere" (= 'overwinnen'). Vincentius wil dus zeggen : 'de overwinnende'.
- Een van de meest bekende heiligen van die naam is St.-Vincent de Paul (1581-1660), stichter van de Congregatie : 'les Prêtres de la Mission' (of : Lazaristen) en van de Congregatie : 'les Filles de la Charité'.

95. WALRAND (2x).

Walrand (2x) : François Walrand bulleel, seigneur de Benynghelst, y résident actuellement" (R 1) en 'le Sr. Walrand Tavernier, chapelain de la Cloyte (R 183).

- Tweestammige germ. naam samengesteld uit WAL- (= 'buitenlands') of WALD- (= 'heersen', 'heerser') en -RAND (d.w.z. : 'de rand van een schild' en vandaar ook 'schild').
- We kennen geen heilige van die naam.

96. WINAND (1x).

Wynant (1x) : Sr. Wynant Ronsel, laboureur" (WA 238).

- Germ. naam gevormd uit WIT- (= 'strijd') en -NAND (= 'dapper'). De betekenis is dus : 'dapper in de strijd'.
- Er is ons geen heilige bekend die deze naam droeg.

Wij vonden in de tellinglijsten van 1697 niet minder dan 1.371 mannelijke gezinshoofden, die bij hun voornaam vermeld worden. Al deze namen kunnen tot slechts 96 verschillende grondvormen herleid worden.

Uit de inventaris van de mansvoornamen, die wij hierboven gaven, blijkt overduidelijk dat niet alle voornamen even frequent zijn.

De drie meest voorkomende namen, nl. : Johannes, Petrus en Jacobus, maken - met 616 vermeldingen - haast 45 % van de ganze naamgeving uit, d.w.z. dat 449 personen op duizend één van deze drie voornamen droegen. Tertig minder gebruikelijke doopnamen moeten het daarentegen stellen met slechts 121 vermeldingen ; 22 ervan komen maar eenmaal voor, evenveel ; tweemaal, 9 slechts driemaal en 7 ; vier keer.

De voornamenschat was toen opvallend beperkt, dit was honderd jaar eerder blijkbaar ook het geval, zoals we verder in dit artikel zullen uiteenzetten.

Ten gerieve van de lezers en lezeressen stelden wij een frequentielijst op van de mannelijke voornamen in 'de Rekt Parochies', berekend op 1.371 vermeldingen voor 96 verschillende voornamen.

We laten ze op de volgende bladzijde volgen.

FREQUENTIELIJST DER MANSVOORNAMEN IN "DE ACHT PAROCHIES" ANNO 1697.

VOORNAMEN		AANTAL VERMELDINGEN	= per duizend ±	
1	JOHANNES (Jean)	245	179 ‰	
2	PETRUS (Pierre)	203	148 -	
3	JACOBUS (Jacques)	167	122 -	
4	FRANCISCUS (François)	89	65 -	
5	ANTONIUS (Antoine)	52	38 -	
6	GUILIELMUS (Guillaume, Willem)	44	32 -	
7	Mattheüs (Matthieu en Mahieu)	43	31 -	
8	Carel (Charles)	39	28 -	
9-10	Christiaan (Christien) en Nicolaas (Clacs)	elk 29 = 58	} 107 ‰	
11	Jodocus (Josse, Joos)	27		
12	Philippus	22		
13-14	Andreas (André) en Cornelius (Cornil)	elk 21 = 42	} 145 ‰	
15	GEORGES	17		
16-18	JOHANNES BAPTISTA, MAILLARD en MARTINUS	elk 16 = 48		
19-20	ADRIAAN (Adrien) en GILLES (= Aegidius)	elk 15 = 30		
21	Michael (Michel)	14		
22-23	GISELUS (Gisblain) en LOBEWÏK (Louis)	elk 11 = 22		
24	PASCALIS (Pascal)	10		
25	THOMAS	9		
26-27	HENDRIK (Henri) en LAURENTIUS (Laurent)	elk 8 = 16		
28	ALEXANDER	7		
29-32	DANIEL, IGNATIUS, JOZEF en VINCENTIUS	elk 6 = 24	} 103 ‰	
33-36	ALBERTUS, NOËL, PAULUS en SIMON	elk 5 = 20		
37-43	ABRAHAM, ARNOLDUS, BARTHOLOMEÛS, GONTHIER, LAMBERT, MARCUS en MARINUS } 7	elk 4 = 18		
44-52	CASPAR, GERARD, MAXIMILIANUS, NORBERT, OLIVERIUS, REMIGIUS, ROBRECHT (Robert), SITRON en VICTOR. } 9	elk 3 = 27		
53-74	ADOLF, ALEXIUS, ANGELUS, AUGUSTINUS, BALTHAZAR, BENEDICTUS, CHRISTOPHORUS, CLAUDIUS, DAVID, DIONYSIUS, ELIAS, FERDINAND, HUBERT, JORDANUS, LUCAS, MARCELLUS, NICASIUS, QUINTINUS, ROGIER, STEPHANUS (Étienne), TOUSSAINT, WALRAND } 22	elk 2 = 44		
75-96	AMAND, AMBROSIIUS, BERTRAM, BLASIIUS, BOUDEWÏN, CHRYSOLIUS, CLEMENS, DOMI(NIC)US, FLORENTIUS, FREDERIK, HERMAN, HERMES, HIERONYMUS, IVO, LEOPOLD, LUCIANUS, MATTHIAS, SEBASTIANUS, SOPRONIUS, THEODORUS, VALERIANUS en WINAND } 22	elk 1 = 22		
96		1.371		1.000

B. MANSVOORNAMEN IN "HET KORTRÏJKSE (1543-1597)

Uit de frequentielijst van de mansvoornamen in "De Acht Parochies" van jaren 1697, blijkt duidelijk dat de 'waaiër' van doopnamen die men toen gebruikte opvallend beperkt was; slechts 96 verschillende voornamen voor 1371 mannen, 66 van die namen; d.i. precies $\frac{2}{3}$ van het totale aantal (de nr. 33 tot en met 96), vertegenwoordigen slechts - al te samen - 141 personen. (nog geen 2,14 %). Het overige derde (de nr. 1 tot en met 32) bevat de doopnamen van liefst 1230 mannen. Het 'leuvenaandeel' gaat hierbij - we schreven het reeds - naar 3 apostelnamen: Johannes (245 x), Petrus (203 x) en Jacobus (167 x), die niet minder dan 615 keer gebruikt werden (ruim 44,85 %). De eerste 10 namen van de frequentielijst (nr. 1 t/m 10) vertegenwoordigen meer dan 68,56 % van de toen bij ons in zwang zijnde doopnamen. Een opvallende voorkeur dus voor een gering aantal namen.

Deze verrassende vaststelling, bracht ons er toe oudere namenlijsten te onderzoeken, hoofdzakelijk daterend uit de 16^e eeuw (1504-1623), met de bedoeling, uit te maken of de keuze van voornamen toen al even beperkt en even selectief was als tegen het einde van de 17^e eeuw.

We vonden in het reeds genoemd Jaarboek 1979 van het Vlaams Centrum voor Genealogie en Heraldiek, op pp. 89-136 een in alle opzichten merkwaardig artikel van J. Roelstraete, getiteld: "De Renonciaties in de Voogdijboeken van de Kortrijksche Weeskamer."

Destijds deden de voogden - wanneer er in een sterfhuus onvoldoende schulden waren dan baten - in naam van de wezen afstand van het "sterfhuus". Zo vindt men in de Weeskamer afzonderlijke registers van renonciaties, waarvan de oudste de periode 1594-1635 bestrijkt (Rijksarchief Kortrijk, Weeskamer, nr. 258).

Er beruften in datzelfde Rijksarchief ook een reeks Voogdijboeken, waarin o.m. de namen en toenames van de aangestelde voogden, van de (overleden) erfzater(s) en desgevallend ook de renonciaties opgetekend staan. Zo lezen wij, b.v., onder de familienaam Wastin: "Jan <Wastin>, X (= gehuwd met) Magdaleen Vander Camere, Kilijs Arnouts, sterfhuus van Arnout Vercaemere x Joacquemine Van Raet, <der wezen> grootv<auwe> maternale".

De onderzochte registers bevinden zich allen in het RAK, fonds Oud Stadsarchief, Weeskamer (= W). We laten hieronder de nummers van deze Voogdijboeken volgen met aanduiding van de respectievelijke periode, die zij bestrijken, alsook het aantal renonciaties die in elk van de registers genoteerd staan:

W 215	Voogdijboek	1504 - 1515	—
W 216	"	1543 - 1558	188 renonc.
W 217	"	1558 - 1570	141 --
W 218	"	1570 - 1577	60 --
W 219	"	1577 - 1581	92 --
W 220	"	1581 - 1584	56 --
W 221	"	1591 - 1597	63 --
W 222	"	1584 - 1591	259 --
W 223	"	1596 - 1623	7 --

Het oudste voorgedijboek (W 215 - 1504-1515) bevat geen enkele renonciatie en het jongste (W 223 - 1576-1623) slechts 7 op een totaal van 866.

De beknopte inventaris, die wij hieronder zullen laten volgen, geeft dus hoofdzakelijk de voornamen aan, die in de periode 1543-1597 (W 216 t/m 222) in het "Kortrijkse" (in brede zin te nemen; zoals we verder zullen zien) te boek werden geteld.

Men merke hierbij echter op, dat het talken om sterfhuizen gaat om om (minderjarige) kinderen. In de meeste gevallen zijn de voorgden de grootouders van de wezen, hun ooms of tantes of andere oudere familieleden.

Het familiérvrandschap blijkt dikwijls uit de overeenstemming van de familiënamen of uit aanmerkingen als deze: "der weesen grootheere", "der weesen grootvrauwe", "der weesen grootheere en grootvrauwe", "groot-<vrauwe> maternale", "der weesen oom", of nog: "der weesen oom maternaal".

Bovendien moet onderlijnd, dat het in die tijd nog zeer gebruikelijk was achter de namen van een bepaalde persoon de aanduiding *filius* of *filiya* te plaatsen. We geven een paar voorbeelden: "Jan Noppe, fs Willem's", "Janneken de Stercke, fa Jans". Zo kunnen we vaak de namen en toenames van de ouders der voorgden (en wezen).

We hebben ook die voornamen in onze inventaris meegeteld, en komen zo tot 1001 vermeldingen van mansvoornamen, ruim voldoende om zich een idee te kunnen vormen van de naamgeving die toen in het Kortrijkse in gebruik was. De vrouwelijke doopnamen zijn uiteraard veel minder talrijk, vermits veel wezen alleen een man als voorgd hadden.

Vit hetgeen voorafgaat mogen we gerust besluiten, dat de meer dan 1000 vermeldingen van mannelijke voornamen uit "het Kortrijkse" veel meer jaren betreffen dan de periode 1543-1597 (d.i. de tijd waaruit haast ganz onze informatie stamt) en praktisch de gehele 16^e eeuw omvatten. We beschikken hiërmede dus over een meer dan behoorlijk staal van de toen "in het Kortrijkse" in zwang zijnde doopnamenschat.

Het kan, o.l., de interesse opwekken van filologen, naamkundigen, genealogen, liefhebbers van stamboomonderzoek, enz.

Het kan ook een welgekomen aanvulling zijn bij de vele studies die reeds aan de namen uit het Kortrijkse gewijd werden, b.v.: de degelijke publicaties van Dr. Debrabandere: 1) Kortrijkse Naamkunde (1200-1300 (1980, de "Leiegouw") - 2) Persoonsnamen uit het Kortrijkse 1300-1350 (Leuven 1971-*Antroponymica*) - 3) Studie van de persoonsnamen in de kasselrij Kortrijk 1350-1400 (Handzame, 1970) - 4) Kortrijkse persoonsnamen omstreeks 1400 (1958 - *Werken Kon. Comm. Top. Dial.*, nr 8) en 5) Oude stelvormen en varianten van voornamen (Vlaamse Stam, 1975, pp. 79-95).

Vermelden wij ten slotte het artikel van L. Baelde, De Voornamen uit de poorterslijst van Kortrijk anno 1440 (De Leiegouw XXV, 1983, 105-116).

Vergeten wij ook niet dat de familiënamen slechts betrekkelijk laat de belangrijkste zijn geworden in het maatschappelijk verkeer.

In Antwerpen, b.v., dragen alle inwoners slechts tijdens de 14^e eeuw een familiënaam, maar die was niet altijd erfelijk!

Pas met het oprichten van de Burgerlijke Stand, onder Napoleon (1796), werden de familiënamen bij ons wettelijk verplicht en automatisch vastgelegd. Dit wil natuurlijk niet zeggen dat de familiënamen, hier te lande, niet reeds veel vroeger algemeen gebruikt werden — soms waren het spetnamen, zoals COEVEET of STADIER, waarmee de afstammelingen later opgezadeld bleven! — De namen van ambachten en beroepen vonden eveneens een zeer belangrijk element bij de vorming van familiënamen; iedereen kent wel vernoemen van De Coster(e), b.v., of van De Nieuwmaker(e).

— Toch blijft de voornaam één van de belangrijste elementen bij het tot stand komen van onze familiënamen. De voorbeelden hiervan zijn letterlijk legio. Om dit te staven nemen nog eens de alfabetische lijst van de Manbroornamen in "De Acht Parochies" anno 1696 ter hand en geven met Dr. W. Beele enkele familiënamen aan, die van de respectievelijke voornamen afgeleid zijn.

v. a. :

1.	ABRAHAM	Familiënaam (= Fn.): Abraham, Braem.
2.	ADELBERT	Fn.: Albrecht, Alpaert.
3.	ADRIAAN	Fn.: Adriaen (-tens).
5.	ALEXANDER	Fn.: Sanders.
6.	ALEXIUS	Fn.: Lex.
7.	AMANDUS	Fn.: Manten.
8.	AMBROGIUS	Fn.: Broosens.
9.	ANDREAS	Fn.: Andriës(en), Anderten, Briessens.
10.	ANGE	Fn.: Engels, Inghels.
11.	ANTONIUS	Fn.: Anthoenis, Theunis.
12.	ARNOUT	Fn.: Lernout, Neyt.
15.	BARTHOLOMEUS	Fn.: Bartels, Bartels, Meeuwis, Meeuns, Meris.
19.	BOUDEWIJN	Fn.: Boudewyns, Boons, Bosdts, Boutens.
21.	CAREL	Fn.: Charles, Chaerle, Charley, Charlet, Carlé.
22.	CHRISTIAAN	Fn.: Christiaens, Caenen, Carstens.
23.	CHRISTOFORUS	Fn.: Stoffels, Stofferis.
24.	CHRYSOLLE	Fn.: grysolle.
25.	CLAUDIUS	Fn.: Gelaude.
26.	CLEMENS	Fn.: Menten.
27.	CORNELIUS	Fn.: Cornelis.
28.	DANIEL	Fn.: Danneels, Danhael, Daen(en).
29.	DAVID	Fn.: David, Dauwe.
30.	DIONYSIUS	Fn.: Derys, Nys, Nyssen.
34.	FILIPPAUS	Fn.: Philips, Pleyppé, Flepts, Lips, Lippens.
36.	FRANCISEUS	Fn.: Franssen, Seys.

O.A.:

38	GEORGE(S)	Fr.: George, Joris, Jooren.
39	GER(H)ARD	Fr.: Geeraert, Geeraerdyn, Geerts, Geerts.
40	GILLES	Fr.: Gillis, Gillison, Gillon.
41	GHISLENOG	Fr.: Ghysel, Ghyselen, Ghyselinc.
42	GONTHIER	Fr.: Gonthier.
43	GUSL(L)JELMUS	Fr.: Willem, Willemat, Wils.
44	HENDRIK	Fr.: Hendrickx, Hinderickx, ook Homeryck.
45	HERMAN	Fr.: Heirman, Her(re)man.
48	HUBERT	Fr.: Hubert, Huibrecht, Huyghabaert, Heugabaert, Houben, Houven.
51	JACOBUS	Fr.: Jacques, Jacob(s), Coppens, Ceupens.
52	JOHANNES	Fr.: Annoot, Annaert, Haricart, Hanoulla, Harrens, Jansen, Jansseune.
55	JOOS, JOBOCUS	Fr.: Joos, Joostens.
57	LAMBERTUS	Fr.: Lambrecht, Lampaert, Lams, Lammens, Lammoot, Lambin, Lambelin, Lammertyn.
58	LAURENTIUS	Fr.: Laurent, Laureys, Lauvents, lens, Leys, Lours, Lauwers, Louwers.
60	LODEWIJK	Fr.: Louwé, Lo(u)wyck.
61	LUCAS	Fr.: Luca(s), Luyckx.
63	MA(R)LU(I)ARD	Fr.: Maillard, Mailliard.
64	MARCELLUS	Fr.: Marcellus, Marselis, Marselis.
65	MARCUS	Fr.: Marx, Marschx.
66	MARINUS	Fr.: Marynen, Marynissen.
67	MARTINUS	Fr.: Maerten(s), Martens, Marten, Martin.
68	MARIKU or MATTHIEU	Fr.: Mahieu, Lemahieu.
69	MATTHIAS	Fr.: Matthys, Thyx.
71	MICHAEL	Fr.: Michiels, Chielens.
72	NICABIUS	Fr.: Nicaise, Caes(m).
73	NICOLAAS	Fr.: Claey, Claes(sen), Collard, Coolen, Cool(s), Colle, Collin.
74	NOËL	Fr.: Noël.
76	OLLIVIER	Fr.: Ollivier.
78	PAULUS	Fr.: Paul, Pauwel(s), Pauwelyn, Pollee, Pollet, Plats.
79	PETRUS	Fr.: PETERS, Pierens, Piers, Pieters, Proot.
80	QUINTINUS	Fr.: Quintens.
82	ROBRECHT	Fr.: Reubrecht, Rubbrecht, Ruben, Robben.
83	RUTGER	Fr.: Rogiers.
84	SEBASTIANUS	Fr.: Bastiaens.
85	SIMON	Fr.: Simon, Simoens, Moens, Moenen.
88	STEFANUS	Fr.: Stevens.
90	THOMAS	Fr.: Maes, Maeten, Thomas.
93	VICTOR	Fr.: Victoor.
94	VINCENTIUS	Fr.: Vincent, Vens, Veyx, Fons, Fayx.
96	WINAND	Fr.: Wynants.

Wij willen eveneens de aandacht vestigen op het opvallend verschil in schrijfwijze van de persoonsnamen in vroegere eeuwen.

De "tallose" varianten van een en dezelfde voornaam, b.v., zijn dikwijls te wijten aan vergissingen begaan door een of andere ambtenaar.

Maar vergeten we niet, dat een zeer aanzienlijk deel van de bevolking toen volstrekt ongeletterd was. Teer veel onzeren konden niet eens hun naam schrijven. Bij wijze van handtekening plaatsten zij - dikwijls heel onhandig - een kruisje onder hun naam, die de griffier, de pastoor of de secretaris zelf onder deze of gene akte hadden getekend.

Zo vinden wij in het oudste doop- en huwelijksregister van Zuidbeholde (aangelegd vanaf 1819) herhaaldelijk de latijnse teksten: "Signaculum ... .. sponsi" of "Signum manuale ... .. sponsae". Waar wij de stippen plaatsten krasten bruid of bruidegom dan een kruisje.

Als een griffier, een secretaris of een andere ambtenaar zo iemand voor zich had, dan moest hij wel op het gehoor afgaans en de betroffene naam acteren, zoals hij in de volmond uitgesproken werd. Dat die uitspraak alle wegen uithon en van streek tot streek kon verschillen heeft geen betoog.

Wij zullen hier slechts één voorbeeld geven van de vele varianten van éénzelfde voornaam, die wij aantreffen in de tellingslijsten van het "Denombrement", dat anno 1697 in "de heft Parochies van Keurne-Ambacht" werd gehouden. We nemen de doopnaam Christiaan. We zagen het al: deze komt in het totaal 29 maal voor, in 7 verschillende schrijfwijzen, n.l.: 2x: Christien, 1x Christiaan, 3x Christiaen, 2x Christien, 16 x Christien, 1x Christien en 3x Cristien. Van varianten gesproken!

Keren we nu terug naar de Voogdijboeken van de Kortrijksche Weeshuizen en de Voornamen uit de 16^e eeuw, die wij erin aantreffen.

We lieten al meermaalen doorschemeren dat de renonciaties, die in deze registers opgetekend werden, een gebied beslaan dat merkelijk ruimer is, dat wat men gemeenlijk onder "het Kortrijksche" verstaat.

Om dit te staven hebben wij alle parochies of gemeenten, die in de Voogdijboeken vermeld worden, opgetekend en alfabetisch geklasseerd.

We bekwamen aldus een aanschouwelijk beeld van het gebied, waaruit de meer dan duizend voornamen, die in de besproken Voogdijboeken genoemd worden, afkomstig zijn. We hebben al deze plaatsen op kaart gebracht, zodat men het "gebied van Herkomst" met één oogslag kan overzien.

Doch laten we beginnen met de alfabetische lijst waarover wij zoëven spraken.

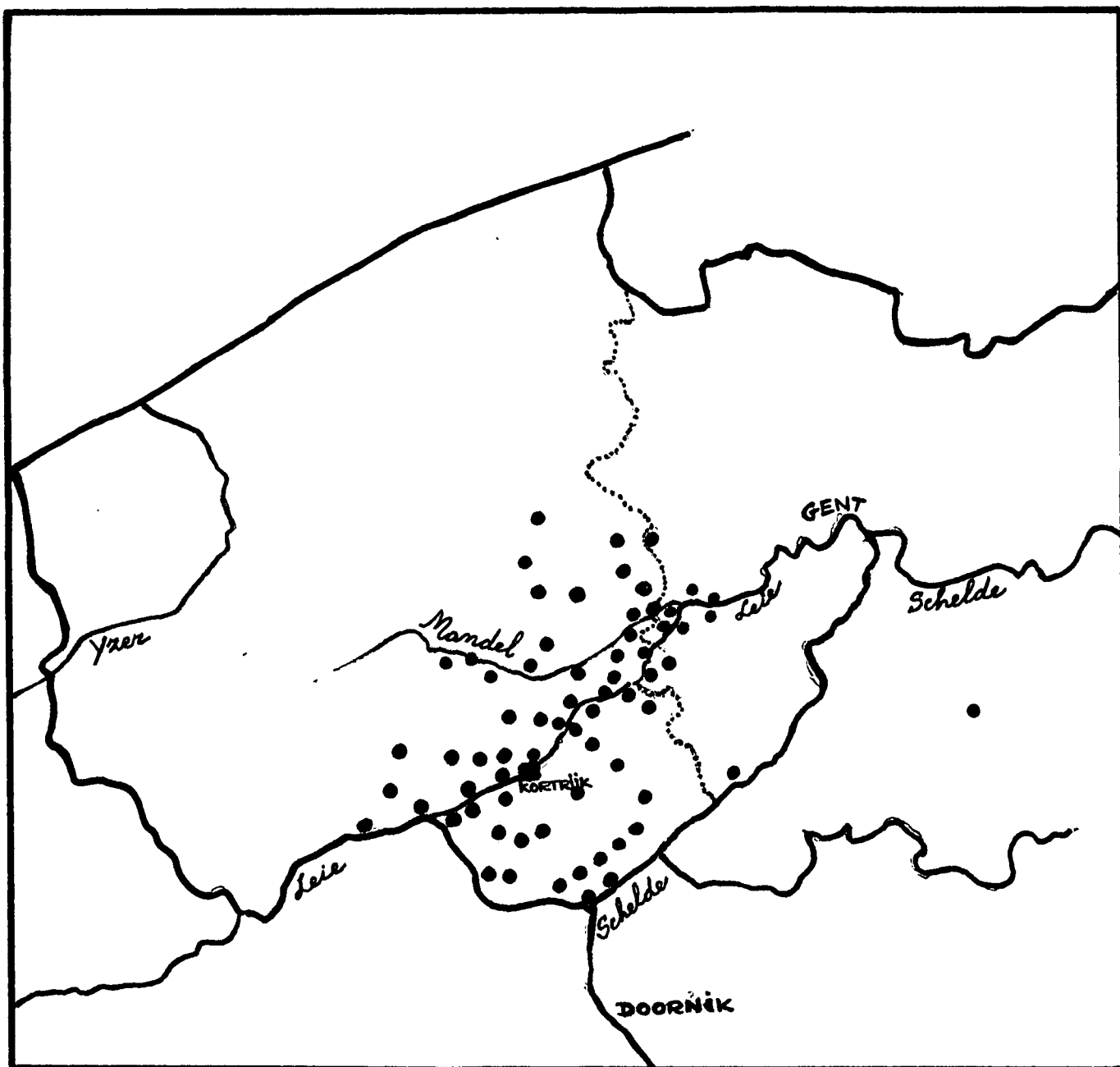
ALFABETISCHE LIJST VAN ALLE PAROCHIES EN GEMEENTEN, WAARUIT DE MANSVOORNAMEN, VERMELD IN DE VOOGDYBOEKEN (1504-1623) VAN DE KORTRIJKSE WEESSKAMER, HERKOMSTIG ZIJN.

1. Aalbeke	25. Izegem	47. Petegem
2. Aarsela	26. Kachtem	48. Pittem
3. Baviikhove	27. Kanegem	49. Poete
4. Bellegem	28. Korigem	50. Rakkem
5. Berxam (Leie)	29. Kortrijk +	51. Rollegem
6. Bissigem	— Kortrijk - Buiten	52. Ruiselade
7. Dadizele	30. Kuurne	53. Aumbeker
8. Daarlijk	31. Lauwe	54. St.-Baafs-Vijve
9. Deinze	32. Lindelade	55. St.-Denijs
10. Donbergem	33. Luigne	56. St.-Eloois-Vijve
11. Gesselgem	34. Machelen	57. Spiere
12. Gottenijs	35. Marke	58. Tielt
13. Egem	36. Marhegem	59. Vichte
14. Geluwe	37. Meneil	60. Wakken
15. Gotton	38. Meulebeke	61. Waregem
16. Grammene	39. Moen	62. Wouvik
17. Gullegem	40. Moeskruen	63. Werelgem
18. Harelbeke	41. Moersele	64. Wielobeke
19. Heestert	42. Oeselgem	65. Wingene
20. Helkijn	43. Olsene	66. Woubergem
21. Herzeye	44. Ozigem	67. Kereren
22. Heule	45. Oostrozebeke	68. Zulte
23. Hulste	46. Otegem	69. Zweregem
24. Ingelmonster		

Om op een meer aanspreekelijke wijze te verduidelijken, wat men hier onder de benaming 'het Kortrijkse' dient te verstaan, hebben we deze 69 gemeenten geïtiseerd op een kaartje, dat wij op de volgende pagina laten opnemen.

Het kan sommige genealogen, plaatselijke historici en andere liefhebbers van familiegeschiedenis van nut zijn, vermits uit elk van deze plaatsen sommige inwoners met name vermeld worden, die in 16e eeuw geleefd hebben.

De registers bevatten voorts tal van interessante aantekeningen, o.m. over slachtoffers van besmettelijke ziekten, gesneuvelden, emigratie, huwelijken, echtparen, aanstelling van voogden, verklaringen van meerderjarigheid, enz.

GEBIED VAN HERKOMST VAN RIJM DUIZEND
XVIde - EEUWSE MANSVOORNAMEN UIT DE
VOOGDYBOEKEN VAN DE KORTRIJKSE WEESSKAMER.

INVENTARIS VAN DE VOORNAMEN (VOOBDYBOEKEN).

Bij het opstellen van de inventaris, welke hierna volgt, hebben wij ons strikt gehouden aan de mansvoornamen die opgenomen zijn in de systematische lijst, welke R. Roelstrate in zijn reeds hoger aangehaald artikel publiceerde (pp. 97-126) van het Jaarboek).

In de inleidende bladzijden (pp. 89-96) telden wij echter nog 37 mannen of minderjarige jongens waarvan de namen blijkbaar niet in voornoemde lijst terug te vinden zijn.

Wij rangschikken de voornamen volgens het grondwoord in alfabetische volgorde en geven de frequentie en de varianten aan.

1. ABEL (2x) - Abel.
2. ADRIAAN (17x) - Adriaen.
3. ABELHARD (4x) - Allaert, Alaert, Allart en Alart.
4. ALBRECHT (1x) - Albryn.
5. ALEXANDER (2x) - Sander(s).
6. AMAND (5x) - Amandt, Amant en Manten.
7. APOLLONIUS (12x) - Ampleunis, Ampluenis, Ampleunys, Lornis, Lonis.
8. ANDREAS (11x) - Andriës.
9. ANTONIUS (17x) - Antheunis, Anthonis en Anthuenis.
10. ARNOUD (12x) - Aernout, Arent, Arant, Arnoult, Arent en Arent(s).
11. AUGUSTINUS (3x) - Augustin en Augustyn.
12. BALTHAZAR (2x) - Baltazaert en Balters.
13. BARTHOLOMEÛS (4x) - Bertel(s), Meeuwels en Meuwels.
14. BERNHARD (4x) - Bernaert.
15. BLASIUS (1x) - Blasius.
16. BOUDEWIJN (3x) - Boudewyn.
17. CAL(L)ISTUS, CAL(L)IXTUS (1x) - Calyp.
18. CASPAR (2x) - Gaspar.
19. CHRISTIAAN (7x) - Christiaen(s).
20. CHRISTOFORUS (2x) - Christoffel.
21. CLEMENS (1x) - Clement.
22. CORNELIUS (7x) - Cornelis.
23. DANIEL (11x) - Daneel en Daniel).
24. DANKAART (1x) - Danckaert.
25. DIEDERIK (3x) - Dierick en Dierick.
26. DIONYSIUS (5x) - Deneis en Donyis.
27. DOMI(NIC)US (2x) - Domin en Domyr.
28. ELIGIUS (2x) - Eloy en Eloyken.
29. ENGEL (2x) - Inghela en Inghela.
30. ERASMUS (1x) - Erasmus.

31. EUSTATIUS (3 x) - Eustaas, Staas(zen) en Staas(rens). [kan ook v. Anastasius]
32. FILIPPUS (3 x) - Philip(s).
33. FRANCISCUS (12 x) - Franchois, Franchoyt, Franschois en Fransoyt.
34. GABRIËL (1 x) - Gabriel.
35. GELDOLF (1 x) - Gildolf.
36. GEORGE(S) (5 x) - Jooris en Joorys.
37. GERHARD (10 x) - Gheeraert(s) - Ghaert en Gheraert(s).
38. GYSBERT (GISELBERGUS) (6 x) - Ghysselbrecht en Gillebert (> Gyllabertus).
39. GILLIS (> EGIDIUS) (33 x) - Gillis, Gillys en Gillekin.
40. GISLENOUS (1 x) - Ghalayn.
41. GODFRÍED (1 x) - godefroot.
42. HECTOR (2 x) - Hactoor en Hector.
43. HENDRIK (7 x) - Heindersyck, Heindric, Heindriex, Hendersyck, Hendric en Hendriek [Heinderijck]
44. HIERONYMUS (1 x) - Jeronimus.
45. HUBERT (2 x) - Hubert en Hubrecht.
46. HUGO (1 x) - Huuzhe.
47. JACOBUS (46 x) - Jacob, Jacop, Jacques, Jaecques, Jaegue en Jaques.
48. JOHANNES (196 x) - Jan, Jan(s), Hanskin en Hansken.
49. JUDOCUS (JUDOCUS) (122 x) : altijd Joo behalve 2 x : Joeb en 1 x Jookin.
50. KAREL (9 x) - Caerel, Caerela, Caerle, Carel, Kaarle, Karel en Karle.
51. LAURENTIUS (21 x) - Lauvercins en Lauwers, Lart, Lau en Laukin.
52. LEONHARD (1 x) - Laenaert.
53. LIEVEN (2 x) - Lieven.
54. LODEWYK (LOUIS) (23 x) - Lodewyck, Loijt, Lowyts, Lowys, Loy en Loys.
55. LUCAS (2 x) - Lucas en Luucx.
56. MADEL^(MILIN)(BRECHT) (4 x) - Mael, Maelin, Malen en Malin.
57. *MAGHERIN* (1 x).
58. MARCUS (3 x) - Maenc, Marcx en Merx.
59. MARINUS (1 x) - Marijn.
60. MARTINUS (15 x) - Maerten, Maertin, Marten en Martin.
61. MATTHEÛS (3 x) - Mahieu, Matheus en Matheus.
62. MATTHIAS (11 x) - Mathias, Mathys, Matthys.
63. MELCHIOR (1 x) - Melioor.
64. MICHAËL (12 x) - Michiel, Mychiel en Michielkin.
65. MOZES (1 x) - Moyses.
66. NICASIUS (1 x) - Casen.
67. NICOLAAS (10 x) - Claeys, Clais en Clays.
68. 'ODEWAERT' (*EDWARD/EDWARD), of moet het zijn: EDEWAERT? (1 x). - Ode-
[waert.]
69. OMAAR (1 x) - Omaar.
70. OL(L)IVIER (18 x) - Olivier en Ollivier.

71. "OSTE" (4 x) - oste.
 72. PASEHALLS/PASEHASIUS (6 x) - Paeschier, Paschier, Passchier.
 73. PARCIFAL (1 x) - Pirscherael.
 74. PAULUS (4 x) - Pauwel(s).
 75. PETRUS (89 x) - Pier, Piara, Pierna, Piet, Pieter, Pieter(s), Pietra, Piorkin, Pieterke.
 76. PIATUS (1 x) - Pyaet.
 77. QUIRINUS (1 x) - Coryn.
 78. RAAS (1 x) - Raeb. 79. RAPAËL (2 x) - Raphael.
 80. RÛKAARD (1 x) - Ryckaert.
 81. ROBRECHT (4 x) - Robert en Robeert.
 82. ROELAND (6 x) - Roelandt, Roelant, Roelkin.
 83. ROMANUS (4 x) - Romein, Romeyn.
 84. RUTGER, ROGIER (35 x) - Roegaert, Roeger, Roegher, Rogaeer, Rogier, Rougaer, Rougaert, Ronghaer, Rugghaer en Ruggher.
 85. SEBASTIANUS (1 x) - Bastiaen.
 86. SIMON (16 x) - Simoen, Symoen en Simon.
 87. STEFANUS (5 x) - Steeren, Stenvyn en Steven.
 88. THOMAS (4 x) - Thomaes en Thomas.
 89. TOUSSAINT (3 x) - Toussein, Tosseyen en Thousein.
 90. TRISTAN, TRISTRAM (1 x) - Tysttram.
 91. VINCENT (3 x) - Vincent, Vincheert en Vyncent.
 92. WILHELM, WILLEM, GUILLAUME (68 x) - Gulliamme, Willem, Wyllem, Wallaert?
 93. WOUTER, OUTER (14 x) - Oultre, Outer(s), Outre; Wauter, Woulter, Wouter, Wautere, Woutre.
 94. WOLFHARD, WOLFERT (1 x) - Wulfaert.
 95. ZEGER (VICTOR) (5 x) - Vichtoer en Victor; Zeegrakin.

Wij vonden dus in de Voogdijboeken van de Kortrijkse Weeskamer over de jaren (1504) 1543-1577 (1623) slechts 95 verschillende mansvoornamen voor 1.021 vermeldingen. Dit geeft een theoretisch gemiddelde van juist 10,75 vermeldingen per naam.

In de tellingsstaten van het 'dénombrement' in 'de Acht Parochies', een tot anderhalve eeuw later (1697), telde wij 96 mansvoornamen voor 1371 personen, d.i.: een theoretisch gemiddelde van iets méér dan 14,28 per voornaam, wat mg. 3,53 eenheden méér is dan in het Kortrijkse.

Al bij al is de keuze van de doopnamen in beide gevallen erg klein. De naamgeving varieert opvallend weinig. De frequentiecijfers lopen niet zo sterk uiteen als men verwachtten zou. Integendeel! Veel voornamen komen in de twee lijsten voor.

FREQUENTIELYST VAN DE MANSVOORNAMEN UIT DE VOEBDÏBOEKEN

				‰ ±	
196	x	Johannes	=	196	192
122	x	Judocus (Joos)		122	119
89	x	Petrus		89	87
68	x	WILHELM (Guillaume)		68	66
46	x	Jacobus		46	45
35	x	Rutger (Roger)	651	35	34
33	x	Gillis	=	33	32
23	x	Lodewijk (Louis)	<678	23	28
21	x	Laurentius	‰	21	20
18	x	Olivier		18	17
<hr/>					
17	x	Adriaan en Antonius	=	34	} 224
16	x	Simon en Martinus		32	
14	x	Wouter (Ouder)		14	
12	x	Apollonius, Arnoud, Franciscus en Michaël	=	48	
11	x	Andreas, Daniël en Matthias	=	33	
10	x	Ger(h)ard en Nicolaas	=	20	
9	x	Karel		9	
7	x	Christiaan, Cornelius en Hendrik	=	21	
6	x	Ghysbert, Paschalis en Roeland	=	18	
<hr/>					
5	x	Amand, Dionysius, George(s) en Leger	=	20	} 138
4	x	Adelhard, Bartholomeüs, Bernhard,		—	
—	-	Madel(brecht), 'Oste', Paulus, Robrecht,		—	
—	-	Romanus, Stefanus en Thomas	=	40	
3	x	Augustinus, Bondevijn, Friederik,		—	
—	-	Eustatius, Filippus, Marcus, Mattheüs,		—	
—	-	Toussaint en Vincent	=	27	
2	x	Abeel, Alexander, Balthazar, Caspar,		—	
—	-	Christoforus, Dom(inc)us, Eligius, Engel,		—	
—	-	Hector, Hubert, Lieven, Lucas en Rafaël	=	26	
1	x	Albrecht, Blasius, Cal(l)istus, Clemens,		—	
—	-	'Dankaert', Erasmus, Gabriël, Geldolf,		—	
—	-	Giblenus, Godfried, Hieronymus, Hugo,		—	
—	-	Leonhard, 'Magherin', Marinus, Melchior,		—	
—	-	Mozes, Nicasius, 'O(of E)dewaert', Omaar,		—	
—	-	Parcival, Pratus, Quirinus, 'Raes', Rijkaard,		—	
—	-	Sebastianus, Tristan en Wolphard	=	28	
<hr/>					
				1.021	1.000

Twee derde van de mansvoornamen uit de Voogdijboeken van de Kortrijkse Weeskamer (afgehoort VKW) komen vijf maal of minder voor (64 op 95). Zij vertegenwoordigen slechts 138 per duizend vermeldingen.

Voor 'de Acht Parochies' (afgehoort 8P) bekomen ^{een} we' identiek cijfer, wat het aantal doopnamen met vijf en minder vermeldingen betreft: 64 op 96 = exact $\frac{2}{3}$.

Deze voornamen komen in de 8P 141 keer voor = haast 103 per duizend.

De eerste tien gerangschikte doopnamen in de VKW (657 vermeldingen op 1021) vertegenwoordigen 638 per duizend. In de 8P ligt het percentage 47 eenheden hoger (940 v. op 1371, d. i. 685 %).

Alles samen genomen verrassend gelijklopende getallen voor een periode die toch een 100 tot 150 jaar uit elkaar ligt.

De naamgeving in onze straken was in de 16^e en 17^e eeuwen dus opvallend gelijklopend. Ook de keuze van de doopnamen en hun frequentie toont grote overeenkomstigheid.

Om deze vaststelling, meer aanschouwelijk voor te stellen, hebben we volgen de vergelijkende tabel opgesteld.

Nr.	VOORNAMEN	VKW	8P	Nr.	VOORNAMEN	VKW	8P
1	Abel	2	0	26	Carolus (Karel)	9	39
2	Abraham	0	4	27	Christiaan	7	29
3	Adelbert (Albert)	1	5	28	christoforus	2	2
4	Adelhart (Alaart)	4	0	29	chrysolius (?)	0	1
5	Adolf	0	2	30	claudius (Claude)	0	2
6	Adriaan	17	15	31	Clement	1	1
7	Alexander (Sander)	2	7	32	Cornelius	7	21
8	Alexius	0	2	33	Daniël	11	6
9	Amandus	5	1	34	'Dankaart'	1	0
10	Ambrosius	0	1	35	David	0	2
11	Andreas	11	21	36	Ederik	3	0
12	Ange (Engel)	2	2	37	Dionysius (Denis)	5	2
13	Antonius	17	52	38	dominicus	2	1
14	Apollonius (Ampleunis ?)	12	0	39	Elias	0	2
15	Arnout	12	4	40	Eligius	2	0
16	Augustinus	3	2	41	Erisomus	1	0
17	Balthazar	2	2	42	Eustasius	3	0
18	Bartholomeüs	4	4	43	Ferdinandus	0	2
19	Benedictus (Benôit)	0	2	44	Filippus	3	22
20	Bernhard	4	0	45	Florentius	0	1
21	Bartram	0	1	46	Franciscus (François)	12	89
22	Blasius	1	1	47	Fredarik	0	1
23	Boudewijn	3	1	48	Gabriël	1	0
24	Callistus	1	0	49	Geldolf	1	0
25	Caspar	2	1	50	George (?)	5	17

Nr.	VOORNAMEN	VKN	8P	Nr.	VOORNAMEN	VKN	8P
51	Gert(h)ard	10	3	91	Melchior	1	0
52	Gijsbert (Gillabert)	6	0	92	Michaël	12	14
53	Gilles (Egidius)	33	32	93	Mozes	1	0
54	Ghislanus	1	11	94	Nicasius (Nicaise)	1	2
55	Godfried	1	0	95	Nicolaas (Claas)	10	29
56	Gonthier	0	4	96	Noël	0	5
57	Guill(t)elonus (Willem)	68	67	97	Norbert	0	3
58	Hector	2	0	98	(D)(E)dewaert (Edward?)	1	0
59	Hendrik (Henri)	7	8	99	Omaas	1	0
60	Herman	0	1	100	Olivier	18	3
61	Hermes	0	1	101	'Oste'	4	0
62	Hieronymus (Jerôme)	1	1	102	Priscifal	1	0
63	Hubert	2	2	103	Paschalis (Paschier)	6	9
64	Hugo	1	0	104	Paulus	4	5
65	Ignatius	0	6	105	Petrus (Pieter, Pierre)	89	203
66	Ivo	0	1	106	Piatus	1	0
67	Jacobus (Jacques)	46	167	107	Quintinus	0	2
68	Johannes (Jan, Jean)	196	245	108	Quirinus	1	0
69	Johannes Baptista	0	16	109	Raas	1	0
70	Judocus (Jors, Jotte)	122	27	110	Remigius	0	3
71	Jordanus	0	2	111	Rijkaard	1	0
72	Jozef	0	6	112	Robrecht	4	3
73	Lambert	0	4	113	Roland	6	0
74	Laurentius	21	8	114	Romanus	4	2
75	Leonhard	1	0	115	Rutger (Rogier, Roger)	36	2
76	Leopold	0	1	116	Sebastianus	1	1
77	Lieven	2	0	117	Simon	16	5
78	Lodewijk (Louis)	23	11	118	Sibron (Sidronius)	0	3
79	Lucas	2	2	119	Sofronius ?	0	1
80	Lucianus	0	1	120	Stefanus (Steven, Étienne)	5	2
81	Madel-(brecht)...	4	0	121	Theodorus	0	1
82	?Magherin' (Mage...)	1	0	122	Thomas	4	9
83	Maljaart (Mailliard)	0	16	123	Toussaint	3	2
84	Marecellus	0	2	124	Tristan	1	0
85	Marcus	3	4	125	Valerianus	0	1
86	Martinus	1	0	126	Victor (Zeger)	5	3
87	Martinus	15	16	127	Vincentius	3	6
88	Mattheüs (Matthieu, Ma- [hieu]	3	43	128	Walbrand	0	2
89	Matthias	11	1	129	Wouter (Outer, Walter)	14	0
90	Maximiliánus	0	3	130	Winand	0	1
				131	Wulfhard	1	0

We telden dus 431 verschillende mansvoornamen voor $1.021 + 1.371 = 2.392$ personen. Het theoretisch gemiddelde bedraagt bijgevolg 18,26 per naam.

36 doopnamen uit 'de Acht Parochies' komen niet voor in de Voordijboeken van de Kortrijkse Weeskammer; 60 andere wel; terwijl 35 voornamen uit de VKW niet terug te vinden zijn in de 8 P; 60 zijn er wel vertegenwoordigd.

Het is normaal dat doopnamen met een lage frequentie zelden in beide bronnen voorkomen.

De tien namen met de hoogste frequentie zijn:

voor de VKW (1.021 vermeldingen)	voor de 8 P (1.371 personen)
1 - Johannes 196	1) Johannes 245
2 - Judecius (Joos) 122	2) Petrus 203
3 - Petrus 89	3) Jacobus 167
4 - Gulielmus (Willem) 68	4) Franciscus 89
5 - Jacobus (Jacques) 46	5) Antonius 52
6 - Rutger (Roger) 35	6) Gulielmus (Willem) 44
7 - Gilles 33	7) Mattheüs (Mathieu) 43
8 - Lodewijk (Louis) 23	8) Carolus (Karel) 39
9 - Laurentius 21	9) } christiaan 29
10 - Olivier 18	10) } Nicolaas 29
651 = 63,76%	940 = 68,56%

De meest populaire naam is: Johannes (Jan, Jean); VKW = 19,2% en 8 P = 17,9%.

De drie apostelnamen Johannes, Petrus en Jacobus worden in de VKW gedragen door 331 mannen (= 324 op duizend) en in de 8 P zelfs door 615 = 448 op duizend. Niet te geloven.

In 1950 liet ELSDON C. SMITH te New York een boek verschijnen met als titel: The Story of Our Names, waarin hij een frequentielijst opnam van de in de Verenigde Staten gebruikte voornamen. Daaruit blijkt hoe buitengewoon populair deze drie apostelnamen aldaar thans nog zijn.

Wanneer een ernstig instituut (zoals GALLUP of SOFRES) redan ten dage een opiniepeiling wil houden, dan kiest men hiervoor doorgaans een duizendtal personen uit, aan de hand van streng wetenschappelijke normen, zodat men a. h. w. een doorsnee bekomt van het publiek, waarin alle maatschappelijke lagen en ouderdomscategorieën vertegenwoordigd. Zodoende kan men vooraf, b. v., een prognose opmaken van ^{de} kies-inzichten bij een aanstaande stemming. Die prognose wordt dan breder geprojecteerd. Het is al meerdere keren gebeurd dat deze prognose de werkelijke uitslagen van de verkiezing zo dicht benadert dat slechts een paar eenheden of zelfs slechts enkele tienden van een eenheid dienen gewijzigd te worden om de definitieve uitslag van de stemming te bekomen.

Mutatis mutandis kan dit, o. i., ook gezegd worden van de uitslagen die het onderzoek van het mansvoornamen in 'het Kortrijkse' en in 'de Acht Parochies' opleverde. Het aantal personen is

- in beide gevallen -

meer dan ruim genoeg; resp. 1.021 en 1.371. Alle lagen van de mannelijke bevolking zijn er bij betrokken, en het gebied waaraan de doopnamen afkomstig zijn is breed gespreid.

We menen dus te mogen concluderen dat de Vlaamse Voornamen-schat in de 16^e en 17^e eeuwen opvallend beperkt was en dat de voorkeurs maar welbepaalde namen uitging.

Twee honderd jaar later ligt de waaiers van doopnamen niet alleen zeer verschillend maar bovendien veel ruimer te zijn.

Wij raadpleegden - om deze vaststelling te staven - de

C. LIJST DER KIEZERS VAN DE GEMEENTE BRIELEN (1828-1885).

(nu onder Ieper), die op 30 NOVEMBER 1909 afgesloten werd.

Hier is echter wel enig voorbehoud geboden; het gaat om een zeer beperkt aantal personen uit éénzelfde dorp.

Een tijd geleden werd ons een exemplaar ter hand gesteld van de "Lijst der kiezers" van de "Gemeente Brielen", "voor Senaat, Provincie, Kamer van Volksvertegenwoordigers & Gemeente van 1 Mei 1910 tot 30 April 1911".

Deze lijst werd "bepaald" vastgesteld op 30 November 1909 en gedrukt te Ieper door de "Bestuurlijke Colleeuwet - de Meulenaere". Het zal wel een van de weinige kiezerslijsten zijn uit het Ieperse, die de Eerste Wereldoorlog 'overleefd' hebben.

Om stemgerechtigd te zijn moesten de mannen (- de vrouwen mochten toen nog niet deelnemen aan de verkiezingen -) minstens 35 jaar oud zijn op de datum van de stemming en bovendien aan bepaalde voorwaarden voldoen. Nog een reden om deze bron wat te 'relativeren'. Het "getal stemmen der algemeenen en provincialen kiezers toegekend" bedroeg 1 tot 3; terwijl het "getal stemmen hun toegekend" voor de gemeente 1 tot 4 beliep. Zo mochten de twee bakkers, een grondeigenaar, de pastoor, de gemeente-ontvangers, een paar voorzittende boeren, een korenier, een molenaar, een rentenier en een "koopman in hout" elk 4 stemmen uitbrengen "voor de gemeente".

"Voor de Kamer van Volksvertegenwoordigers" waren er te Brielen 100 kiezers met 1 stem (= 100 stemmen); 56 met 2 (= 112 stemmen) en 20 met 3 (= 60 stemmen). 176 kiezers konden dus samen 272 stemmen uitbrengen. Wij herhalen het; het waren allen mannen, vermits de vrouwen toen niet mochten deelnemen aan de verkiezingen.

De oudste, Alexander Boussery, zonder beroep, was geboren te "Beelaere" op 20 april 1828; de jongste: Camille Buteyne, timmerman, kwam op 24 april 1885 te Brielen ter wereld.

We telden te Brielen voor de periode 1828-1885 niet minder dan 52 verschillende doopnamen voor slechts 176 personen.

Dit is een uitzonderlijk hoog aantal, als men b.v. vergelijkt met de getallen in de Voogdijboeken van de Kortrijkse Weeskamers over de jaren 1504 tot en met 1623. De 1.021 vermeldingen van mansvoornamen in deze registers voor slechts 95 verschillende doopnamen (theoretisch gemiddelde: 10,75 vermeldingen per naam).

Ook de tellingglijsten van het 'denombrement' in 'de Acht Parochies' ten jare 1697 geven een ganz anders beeld te zien dan de kiezerglijst van Brielen. In de SP nemen 1371 mannen mede met slechts 96 voornamen, wat een theoretisch gemiddelde geeft van liefst 14,28 per naam.

Voor Brielen liggen de zaken in de jaren 1828-1885 ganz anders: 52 doopnamen voor slechts 176 mannen. Het th. gemiddelde bedraagt hier nog geen 3,4 per naam.

Evenz bevreemdend is het feit dat de doopnamen die men in de periode 1828-1885 te Brielen aan de jongens gaf, sterk afwijkt van de naamgeving die vroeger in 'het Kortrijkse' en in 'de Acht Parochies' in zwang was.

Van de 52 verschillende mansvoornamen die in de kiezerglijst van Brielen (anno 1909) voorkomen, zijn er slechts 15 terug te vinden in de tellingstabellen van de SP (anno 1697), die - zoals gezegd - 96 verschillende doopnamen bevatten. Er zijn er eveneens slechts 11 vertegenwoordigd in de lijst van voornamen uit de VKW, die 95 eenheden behelst, daar waar de SP en de VKW niet minder dan 60 gemeenschappelijke namen bevatten. Maar vooraleer verder te gaan met onze beschouwingen betreffende de evolutie die wij vaststellen in de naamgeving, hier te lande, tijdens de besproken periode, willen wij eerst - om een klaarder vergelijkingspunt te hebben - de volledige lijst geven van de 52 verschillende namen, die te Brielen (en elders) aan de dopelingen gegeven werden in de jaren 1828-1885.

Wij onderlijnen met een stippellijn de 14 voornamen die wij eveneens in de VKW aantreffen, en met een volle lijn de 15 doopnamen die ook in de SP voorkomen. Twaalf ervan zijn in de drie onderzochte bronnen terug te vinden.

We plaatsen de mansvoornamen van Brielen in alfabetische volgorde.
1- Achiel. - 2. Alexander. - 3. Alois (Aloïse). - 4- Amand. - 5- Ambrosius. - 6. Alphonse. - 7. Arsène. - 8. Arthur. - 9. August(e). - 10. Camiel (Camilla). - 11. Charles. - 12. Charles-Louis. - 13. Constantin. - 14. Cyriel (Cyrille). - 15. Debiré, - 16. Edouard. - 17. Emarie.

-18. Emiel (Emila). - 19. Engel. - 20. Ernest. - 21. Ervrist. - 22. Ferdinand. - 23. Firmin. - 24. François. - 25. François-Xavier. - 26. Fredrik. - 27. Georges. - 28. Gustave. - 29. Hector. - 30. Henri. - 31. Hippoliet. - 32. Honoré. - 33. Isidor (Isidore). - 34. Jacobus. - 35. Jan. - 36. Jerome. - 37. Jules. - 38. Justin. - 39. Leon. - 40. Leonard. - 41. Louis. - 42. Paulin. - 43. Petrus (Prieter). - 44. Pius. - 45. Placidus. - 46. Polydoor. - 47. Seraphin. - 48. Servaas (Serraas). - 49. René. - 50. Theophiel. - 51. Valère. - 51. Urbain.

Wanneer wij die 52 voornamen rangschikken volgens hun frequentie, dan behoven wij volgende lijst.

19 x Henri.

18 x Camiel (Camille).

16 x Jules.

9 x Petrus (Prieter).

8 x Alois (Aloïse) en Charles (samen: 16).

7 x Cyriel (Cyrille), Désiré en Emiel (Emila) (samen: 21).

6 x René en Theophiel (samen 12).

5 x August(e).

4 x Achiel (Achille) en Charles-Louis (samen 8).

3 x Arthur, Hector, Isidor (Isidore), Jan en Servaas (Serraas) (s.: 15).

2 x Edouard, Justin, Louis en Placidus (samen 8).

1 x Alexander, Amand, Ambrosius, Alphonse, Arsène, Constantin, Emerik, Engel, Ernest, Ervrist, Ferdinand, Firmin, François, Frans-Xavier, Fredrik, Georges, Gustave, Hippoliet, Honoré, Jacobus, Jerome, Leon, Leonard, Paulin, Pius, Polydoor, Seraphin, Valère en Urbain.

29 namen op 52 (d.i. 55,76 %) komen slechts één enkele maal voor. De voornamenbehat te Brussel in de tijdspanne 1828-1885 is dus veel rijker dan in de VKW en de 8 P. en ook de keuze van die doopnamen is anders.

NABESCHOUWINGEN

Wanneer wij de manvoornamen in de Voordijboeken van de Hertogelijke Weeshamer (hoofdzakelijk 1543-1597) en in Tellingelijsten van 'de Acht Parochies' (anno 1697) nog een laatste keer overlopen, komen wij tot de volgende bevindingen:

1. Slechts drie engelen worden vermeld: de H. Gabriël (VKW 1 x), de H. Michaël (VKW 12 x en 8 P 14 x) en Raphaël (VKW 2 x).

2. De namen die kunnen teruggaan tot het Oude Testament zijn ook schaars vertegenwoordigd. Wij vonden alleen: Abel (VKW 1x); Abraham (8P 4x); David (8P 2x); Daniël (VKW 11x); Eliab (8P 2x) en Mozes (VKW 1x). In het beste geval dus 21 vermeldingen op 2.392 (= 0,78 %).
Wat het Nieuwe Testament betreft vallen ons volgende feiten op:

- a) De namen van de eigenlijke APOSTOLEN vormen het leeuwenaandeel van de voornamenschaat. Op een paar na (Judas Thaddäus en Judas van Iskarioth) worden ze allemaal vermeld. We geven hier nog even hun namen en het respectievelijk aantal vermeldingen:
- 1 - JOHANNES (VKW 196x / 8P 245x) (samen 441x).
  - 2 - Petrus (VKW 89x / 8P 203x) (samen 292x).
  - 3-4 - Jacobus (Major en/of Minor) (VKW 46x / 8P 467x) (samen 213x).
  - 5 - Mattheüs (VKW 3x / 8P 43x) (samen 46x).
  - 6 - Philippus (VKW 3x / 8P 22x) (samen 25x).
  - 7 - Andreas (VKW 11x / 8P 21x) (samen 32x).
  - 8 - Thomas (VKW 4x / 8P 9x) (samen 13x).
  - 9 - Simon 'de Yveraar' en/of Simon Petrus (VKW 16x / 8P 5x) (samen 21x).
  - 10 - Bartholomäus (zeer wsch. te vereenzelvigen met 'Nathanaël') (VKW 4x / 8P 4x) (samen 8x).
  - 11 - Matthias (VKW 11x / 8P 1x) (samen 12x).

Alles samen droegen 1.103 mannen op 2.392 een doopnaam, die feitelijk een apostelnaam is, d.i. 461 per duizend.

Als we ons alleen houden bij 'de Acht Parochies' ligt het percentage nog hoger. Niet minder dan 720 pasgeboren jongens dragen bij hun H. doopsel een apostelnaam opgelegd. Op 1000 berekend betekent dit 525 ‰.

Er zijn - zoals gezegd - in de 8P niet minder dan 615 vermeldingen voor de eerste drie genoemde apostelnamen (Johannes, Petrus en Jacobus), wat goed is haast 449 ‰. Voor de VKW ligt dit percentage beduidend lager: 324 ‰. In de kiezorblijst van Brielen vonden we slechts 3 apostelnamen, nl.: Petrus (9x vermeld), Johannes (3x) en Jacobus (1x), (totaal 13 x op 176 = slechts 7,38 ‰).

In hoeverre de populariteit van deze apostelnamen naderhand versterkt werd door latere heiligen, die een van deze namen droegen, kan geen mens uitmaken.

- b) De namen van andere heiligen, tijdgenoten en (of) discipelen van Christus of van de Apostelen zijn veel minder vertegenwoordigd.

Wij vermelden hier: St. Jozef (8P 8x) - Johannes Baptista (8P 46x) - de 'Wijzen uit het Oosten': 'Balthazar' (VKW 2x / 8P 2x); 'Caspar' (VKW 2x / 8P 3x) en 'Melchior' (VKW 1x) (samen = 40x) - de 'Apostel der heidenen': Paulus (VKW 4x / 8P 5x) - de 'protomartyr': Stephanus (VKW 5x / 8P 2x) en de Evangelisten: Marcus (VKW 3x

/ 8 P 4 x) en Lucas (VKW 2 x / 8 P 2 x).

Negen namen dus voor 61 personen op d. 392 (d.i. 25,5 %).

c) drie doopnamen kunnen in verband gebracht worden met één van de kerkelijke hoogfeesten, nl.: Paschalis (ook latere H.: VKW 6 x / 8 P 9 x) - Noël (= Natalis: 8 P 5 x) en Toussaint (VKW 3 x / 8 P 2 x). Al te sa- men: 25 vermeldingen = 10,45 %.

d) Ook de Middeleeuwse heldenromans hebben wat en zeker een invloed gehad op de naamgeving, al gaan ze meestal zelf terug op oude (doorgaans Germaanse) namen.

We vernoemen hier de namen: Karel (ook heiligennaam - VKW 9 x / 8 P 32 x); Olivier (lat. oorsprong? VKW 18 x / 8 P 3 x); Parcival (VKW 1 x) en Roeland (VKW 6 x).

e) Voor een aantal voornamen konden we geen heilige terugvinden. Het zijn meestal namen van germ. herkomst, zoals b.v. Dankhaert, Geldolf, Madel (-brecht, -win), Raas (Razp), Walrand en Winand.

f) Voor zeer veel doopnamen kunnen wij een latere heilige aanwijzen. Hiervan vernoemen we: Jodocus (Joss, Joste) (VKW 122 x / 8 P 27 x) (samen 149 x) - Gulielmus (Willem) (VKW 68 x / 8 P 44 x) (samen 112 x) - Antonius (VKW 17 x / 8 P 92 x) (samen 109 x) en Franciscus (VKW 12 x / 8 P 89 x) (sa- men 101 x). Op 1000 dopelingen kregen er 197 één van die vier namen. Volksgeliefde patroonnamen waren ook Gillis en Carolus (elk 48 vermeldingen), Nicolaas (39 x), Christiaan (36 x), Lodewijk (Louis) (34 x), Adriaan (32 x), Maarten (31 x), Cornelius en Laurentius (elk 29 x). Laatstge- noemde negen namen vonden we 326 maal vermeld.

Tot besluit van deze bijdrage: één enkele wens: mogen... de ouders bij het benamen van hun pasgeborenen, teruggrijpen naar de aloude namentchat, hun kind een degelijke heiligennaam meegeven bij de Doop en niet toegeren aan een slug voorbijgaande 'mode-trend', zodat hun zo- ren en dochters voor heel het verdere leven niet 'opgebecht' zitten met een weinig 'deugdelyke' en dikwijls potstierlyke naam, die men later betreurt.

Moël Favorel
† pastoor van Luidschote.

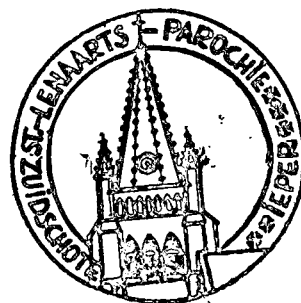
NOËL FAVOREL

'ZANTINGEN'

AFL. 18

I. GEZINS- EN BEVOLKINGSSTRUCTUUR
IN 'DE ACHT PAROCHIES', ANNO 1697.

II. EEN BURENRUZIE TE LUZERNE
ROND 1736.

"PRO MANUSCRIPTO"
ADVENT
1984

I. DE GEZINS- EN BEVOLKINGSSTRUCTUUR IN "DE ACHT PAROCHIES", ANNO 1697.

- We kennen nog een laatste maal terug naar de algemeene Volkstelling, welke ten jare 1697 - op last van de Franse Overheid - in 'de generaliteyt van d' Acht Prochies van Neuen-Ambacht' gehouden werd. Als wij alle getallen samenstellen, die in de tellingsstaten vermeld worden, dan stellen we vast dat er op het grondgebied van de generaliteit toen 1.344 woningen ("maisons et cabanes") stonden. We geven de respectievelijke cijfers, eerst voor de eigenlijke "Acht Parochies" en vervolgens voor de andere heerlijkheden, die tot dit rechtsgebied behoorden.

1) ELVERDINGE (= ELV)	153	9) COPPERNOLLE (= CP)	12
2) LOKER (= L)	96	10) COUTHOVE (= CT)	7
3) NOORDSCHOTE (= N)	81	11) DIEPEZEELE, EVERSAM en KR. (= DEK)	4
4) RENINGELST (= R)	198	12) ELZENDAMME (ELZ)	19
5) NAMERTINGE (= V)	147	13) 'T HOFLAND in Reninge (HR)	33
6) WATOU (WA)	306	14) 'T KROMBEENSE VRIJE (= KV)	70
7) WOESTEN (WO)	64	15) 'T LAETSCHIP VAN RENINGHE (= LR)	23
8) ZUIDSCHOTE (Z)	54	16) SWYLAND (= SW)	63
		17) TEMPELIERS (= T)	14
PARTIËEL TOTAAL	1.099	PARTIËEL TOTAAL	245
ALGEMEEN TOTAAL	1.344		

1.344 woongelegenheden voor 6.969 inwoners betekent een theoretisch gemiddelde van 5,19 personen per woonst. Waarschijnlijk moet hier echter gezegd worden, dat enkele woningen ten tijde van de telling leeg stonden (te Loker, b.v., 7 op 96 'maisons et cabanes'), zodat het gemiddelde wel iets hoger zal liggen.

Er wege nog aangestipt dat soms twee (en heel uitzonderlijk zelfs drie) families en 'gezinshoofden' hetzelfde huis betrokken of er meewoonden. Zo telde 'la Paroisse et Baronnie de Loker' voor 89 bewoonde huizen (96-7) niet minder dan 106 'familles' (d.i. 1,2 fam. per woning). Aangezien er anno 1697 in dit vrij arm dorp 485 inwoners waren, betekent dit een theoretisch gemiddelde van 5,45 bewoners per woonst: een cijfer dat aanzienlijk hoger ligt dan het algemeen gemiddelde van de ganse generaliteit.

Als we nu de bevolking van 'de Acht Parochies' onderverdeelen volgens de rijklijnen, die de Franse regering gaf voor de volkstelling van 1697, bekomen wij volgende totalen, die wij - om het geheel overzichtelijker te maken - samenvatten in een synopsis, die wij op volgende bladzijde weergeven.

<u>EIGENZIJKE</u> <u>PAROCHIES</u>	MAN- NEN	VROU- WEN	JON- GENS + 14 j.	MEIS- JES + 12 j.	JON- GENS - 14 j.	MEIS- JES - 12 j.	KNECH- TEN	MEI- DEN	ALGE- MEEN TOTAAL
1. ELVERDINGE	145	147	36	28	155	155	74	60	800
2. LOKER	77	91	34	24	112	88	34	25	485
3. NOORDSCHOTE	79	74	27	26	96	82	57	59	500
4. RENINGELST	192	206	71	81	185	174	86	77	1.072
5. VLAMERTINGE	152	161	44	34	171	156	65	63	846
6. WATOU	287	283	75	77	305	269	98	93	1.487
7. WOESTEN	63	64	19	15	59	64	22	18	324
8. ZUIDSCHOTE	51	51	19	22	50	47	42	29	311
<u>TOTALEN DER</u> <u>PAROCHIES</u>	1.046	1.077	326	325	1.133	1.035	478	424	5.825
<u>ANDERE</u> <u>HEERLIJKHEDEN</u>									
9. COPPERNOLLE	11	12	1	2	20	13	4	6	69
10. COUTHOVE	6	7	5	1	6	4	3	3	35
11. DIEPEZEELE, ETCA.	3	5	1	2	4	7	-	-	22
12. ELZENDAMME	19	18	6	4	12	16	10	7	92
13. HOFLAND REN.	31	32	8	6	20	24	21	14	156
14. 'T KROMBEEK- SE VRIJE	68	71	23	19	61	52	22	20	336
15. 'T LAETSCHIP V. RENINGHE	23	23	7	6	30	21	6	8	124
16. SWYLAND	60	58	8	8	46	48	4	12	244
17. TEMPELIERS	14	11	3	4	19	9	4	2	66
<u>TOTALEN</u> <u>3. 4/m 17.</u>	235	237	62	52	218	194	74	72	1.144
<u>ALGEMEEN</u> <u>TOTAAL</u>	1.281	1.314	387	377	1.351	1.229	552	496	6.969

Dit voorgaande tabel kunnen verscheidene interessante gevolgtrekkingen afgeleid worden, b.v. in verband met de:

GEZINS- EN BEVOLKINGSSTRUCTUUR IN DE ACHT PAROCHIES anno 1697.

Uit de synopsis blijkt dat het

INWONEND DIENSTPERSONEEL (bestaande uit 552 knechten en 496 meiden) ruim 15% van de totale bevolking uitmaakte (1.048 personen op 6.969 = 15,038%). De hoogste percentages komen voor te Noordschote (23,20%) en te Luidschote (22,83%); de laagste: te Watou (12,85%), te Woesten (12,35%) en te Loker (12,16%).

Onderlijnen we nog even dat er meer inwonende knechten waren (552 = 7,92%) dan inwonende meiden (496 = 7,12%).

Bij wijze van voorbeeld willen wij even in detail treden voor Luidschote.

De tellingstaats van deze kleine parochie zegt ons dat er daar in 1697: 42 knechten ('vallets') en 29 meiden ('servantes') bij hun werkgever of werkgeefster inwoonden. Het merendeel ervan was werkzaam op een hoeve. Het dorp telde toen voor ongeveer 410 hectaren; 15 hofsteden op een totaal van 54 woonsten. Slechts 6 landbouwers hadden geen inwonend dienstpersoneel. Op de 19 overige hoeven verbleven er in totaal: 33 knechten en 24 meiden (dit maakt samen: 57 personen of gemiddeld 3 per hofstede). 57 van de 71 'vallets' en 'servantes' die te Luidschote inwoonden waren op een hoeve te werk gesteld (> 80,28%).

Ook niet-landbouwers hadden - zij het in mindere mate - inwonend personeel in dienst. Zo verleende Lambert Bouvy - de plaatselijke beenhouwer - onderdak aan een meid. Dit was ook het geval bij Jan Limbourgh, één van de drie herbergiers van Luidschote. Ook de pastoor, Meester Jan-Baptist de Witte, had natuurlijk een huishoudster. Jan de Wilde, de amman ('1ste eerste schepen') had een knecht en een meid in huis. Bij de Baljuw van St.-Jacobs-Kapelle, Jacob Pierloot, die toen te Luidschote woonachtig was en er waarschijnlijk boerde, verbleven er zelfs twee knechten en een meid. Ook Pieter Herminet (timmerman van beroep), Pieter Hestelin (een luipe), Hubert Madou (een hoefsmid), Jacob Godtschalck (de molenaar van Poeyel), Joost de Ceuninck (één van de drie wevers van Luidschote) en Andrië de Pypere (een schipper) hadden elk een knecht die bij hen gehuisvest was.

Komen we nu terug naar de generaliteit der Acht Parochies. Als we de 1.048 personeelsleden (552 knechten en 496 meiden), die bij hun respectievelijke werkgevers inwoonden, aftrekken van het totale aantal inwoners, dan blijven er 5.921 personen over die "in familieverband" leefden.

1) Er werden in 1697 : 1.281 gehuwde mannen, weduwnaars of vrijgezellen geteld, en : 1.314 getrouwde vrouwen, weduwen of 'jongedochters'; samen dus : 2.595 volwassen personen, d.i. ruim 43,80 % van het totale aantal gezinsleden.

2) De oudere zonen ("garçons de familles de l'âge de 14 ans passé") waren ten getale van 387; terwijl het aantal oudere meisjes ("jeunes filles de l'âge de 12 ans passé") : 359 bedroeg; samen dus : 746 "grandes garçons" et "grandes filles". Dit betekent ruim 12,60 %.

3) De kleinere kinderen ("petits garçons" et "petites filles" waren bijzonder talrijk : 1.351 jongens en 1.229 meisjes. Dit geeft een totaal voor de gezinnen van 2.580 jongere kinderen, of haast : 43,60 %.

Latén wij nu, om al deze cijfers te illustreeren, weer eens de tellingstaat van Zuidschote, de kleinste van "de Acht Parochies", raadplegen.

In 1697 werden er daar 47 echtparen geteld (= 94 personen), plus 4 weduwen en 4 afzonderlijk wonende weduwnaars of celibatairen. Samen : 102 (d.i. haast 32,80 % van de totale bevolking) Nier van die 47 echtparen hadden, ten tijde van de telling, geen inwonende kinderen.

Er waren verder 19 "grandes garçons", 22 "grandes filles", 50 "petits garçons" en 47 "petites filles". Dit geeft een totaal van 138 ongetrouwde en inwonende zonen en dochters (= ca. : 44,37 % van het aantal inwoners). Zuidschote was toen een 'jeugdige' parochie, vermits 97 kinderen (50 j. + 47 m.) de 'Communieleeftijd' nog niet bereikt hadden.

Nier weduwnaars of weduwen hadden nog één of méér kinderen bij zich; vier echtparen - we schreven het reeds - hadden er (nog) geen of althans geen méér thuis. Er waren bijgevolg 47 huizen op 54 met grotere of kleinere kinderen. Dit geeft gemiddeld 2,935 kinderen voor elk van die 47 woningen (19 + 22 + 50 + 47 = 138 k. : 47). Als we 138 delen door het totale aantal huizen van het dorp (= 54) dan bekomen we nog een theoretisch gemiddelde van 2,555 k. per woning.

Als echtparen hadden vijf kinderen 'ten laste' (de eventueel uitgetrouwde zonen en dochters kennen wij niet) en drie gezinnen telde (nog) 6 kinderen.

Waarheidshalve moeten we hier aan toevoegen dat een 'kinderloos' echtpaar inwonde bij de molenaar van Foerzel (Jacques Godtschalck) zodat er feitelijk 55 families woonachtig waren te Zuidschote. De definitieve cijfers zijn dus : a) 'Alleenstaanden' of zonder kinderen : 4; b) met kind(eren) : 4 - c) Echtparen - of zonder kinderen : 4; d) " " : 43; samen 55 families voor 311 inwoners.

Nemen we nu een iets groter dorp : Loker (met zijn 485 inwoners). Deze 'arme' parochie telde slechts 59 inwonende knechten en meiden (respect. : 34 en 25). Er blijven dus 426 personen over die in 'gezinsverband' leven voor een totaal van 106 families (haast 4,02 pers. per 'gezin') en 89 bewoonde 'maisons et cabanes' (d.i. : 4,7865 % per woonst). Rekenen we de knechten en meiden mee (59), dan waren er in iedere 'woning' gemiddeld 5,45 pers. gehuisvest.

We telden te Loker voor die 10% 'families' aan ij 'alleenstaanden' of 16 gezinshoofden zonder kinderen thuis en bij liefst 21 weduwen en weduwnaars welke wel kinderen bij zich hadden. 27 hier echtparen hadden geen inwonende kinderen (meer), terwijl 65 er wel hadden.

Dit geeft 86 'families' met kinderen.

Welnu Loker telde toen 34 jongelingen boven de 14 j. en 24 grotere meisjes (+12 j.) (d.i.; 58). Er waren bovendien 112 kleine jongens (-14 j.) en 88 meisjes beneden de 12 jaar. Dit geeft al te samen: 258 inwonende zonen en dochters op een totale bevolking van 485 inwoners, dit betekent dat de 'jeugd' niet minder dan 53,20 procent van het aantal inwoners uitmaakte.

We herhalen dat er te Loker slechts 86 'families' met kinderen (thuis) waren. We stellen dus vast dat de 'kroostrijke' gezinnen te Loker gemiddeld 3 kinderen in huis hadden (de uitgetrouwen niet meegerekend (Vgl.; Zuidschote; 2,936 per 'kroostrijke' gezin).

Inden wij echter het aantal inwonende kinderen (258) door het aantal families (106) dan bekomen we slechts; 2,434 k. per fam., dan bekomen wij een cijfer dat lager ligt dan te Zuidschote (55 families voor 138 k. = 2,51 %).

gaan we nu over naar de meest bevolkte parochie van de generaliteit; WATOU.

"La Paroisse et Comté de Watou" telde, eind 1697, 306 woin- gen, waarin 329 'families' gehuisvest waren. onder de 'alleenstaanden' hadden 24 geen inwonende kinderen, terwijl dubbel zoveel, d.i.; 48, er wel hadden. Watou telde, anno 1697, 257 echtparen waarvan er 33 (nog) geen kinderen bij zich hadden. Even optellen: 272 families op 329 hadden toen kinderen 'ten laste'.

De tellingsstaat vermeldt: "75 grands garçons, 77 grandes filles, 306 petite garçons" en "269 petites filles". Zo komen wij tot 716 inwonende kinderen op een totale bevolking van 1487 (hetzij ruim 48,82%). 726 zonen en dochters voor 272 gezinnen met kind(eren) vertegenwoordigt ca. 2,67 k. per familie. (Vgl.; Loker: 3 en Zuidschote: 2,936).

LOKER was, naar verhouding, de meest kroostrijke parochie van de ganze generaliteit (53,20% van de totale bevolking). dan volgden: WATOU (48,82%); WOESTEN (48,45%); VLAMERTINGE (47,87%); RENINGELST (47,73%); ELVERDINGE (46 3/4 %); NOORDSCHOTE (46 1/5 %) en ten slotte ZUIDSCHOTE (44,37%).

In verband met de bevolkingsstructuur hebben wij een kleine tabel opgemaakt, waarin wij achtereenvolgens - bij benadering - het aantal families aangeven per dorp of heerlijkheid en vervolgens het aantal 'alleenstaanden' zonder en met kind(eren) en het aantal echtparen zonder en met kind(eren). Thier wnt dit geeft;

BENAMING	AANTAL FAMILIES	"ALLEENSTAANDEN"		ECHTPAREN	
		zonder k.	met kind.	zonder k.	met kind.
1) CP	12	0	1	0	11
2) ET	7	0	1	2	4
3) DEK	5	0	2	0	3
4) ELV	172	16	37	17	102
5) ELZ	20	0	4	5	11
6) HR	39	9	5	7	18
7) KN	78	1	15	17	45
8) L	106	16	21	4	65
9) LR	27	4	3	1	19
10) N	92	6	17	12	57
11) R	204	15	34	30	125
12) SW	63	5	5	7	46
13) T	14	0	3	0	11
14) V	186	26	23	15	122
15) WA	329	24	48	33	224
16) WO	71	7	9	7	48
17) Z	55	4	4	4	43
TOTALEN	1.480	133	232	161	954
PERCENTAGES		= 8,99%	= 15,67%	= 10,88%	= 64,46%
		= 24,66%		= 75,34%	

Deze tabel is slechts bij benadering juist. Dit omdat er meerdere keren kleine fouten voorkomen in de opstellingen van de 'tellingstaten'. Het dossier vermeldt voor Watou b.v. 306 nummers (woningen), terwijl er in de samenvatting, onderschreven door griffier P. Sants, slechts 303 'maisons' vermeld worden.

Niettemin beschikken wij, uit alles wat voorafgaat, over voldoende gegevens om een vrij nauwkeurige samenvatting te kunnen geven van de bevolking- en gezinsstructuur in 'de Acht Gardeschie' ten jare 1697.

I. PERSONEN LEVEND IN 'GEZINSVERBAND'

A. VOLWASSENEN

- 1) ALLEENSTAANDEN (celibatairen, weduwen enz. - of zonder kinderen } ^{weduwenaars,} 5,20%
- of met kinderen } 32,05%
- 2) ECHTPAREN - of zonder kinderen } 47,70%
- of met kinderen } 15,05%

B. Inwonende (ongehuwde) KINDEREN

II INWONEND DIENSTPERSONEEL.

		37,25%	} ± 84,95%
		47,70%	
		15,05%	} ± 15,05%
		15,05%	
		100%	100%
		100%	100%

Als we bovengstaande getallen afronden, kunnen we zeggen dat 85% van de bevolking der "Acht Parochies" in 'gezinsverband leefden; de overige 15% waren als knechten en meiders gehuisvest bij hun werkgever of werkgeefster.

Van die 85 personen op honderd die tot een familie behoorden waren 37 1/4 % volwassen gezinsleden, terwijl 47 3/4 % inwonende kinderen waren.

— AMBTEN EN BEROEPEN —

1) DORPSHEREN of DORPSVROUWEN.

De tellinglijsten vermelden enkele namen van de toenmalige

— In Reninghelst resideerde in 1697: "Le Sieur Francois Walrand Bulbeel, seigneur de Reninghelst". Hij was gehuwd, had twee zoontjes beneden de 14 jaar, vijf knechten en drie meiden, die bij hem inwoonden.

— "La paroisse et comté de Watou" had ook een residerende dorpsheer: "Monsieur le comte de Watou". Deze was ook getrouwd, had twee kleine kinderen (een zoontje en een dochter), twee inwonende knechten en een meid. Ook "Mademoiselle Florence d'Idagems de Watou" was in dezelfde gemeente woonachtig. Zij was waarschijnlijk weduwe, had een dochter van méér dan 12 jaar bij zich en ook een meid.

— De dorpsvrouwen van Elverdinge en Woesten, "les dames van der Borcht" verbleven niet in deze parochies ten tijde van de telling.

— Dit was eveneens het geval voor de dorpsvrouwen van Noordschote en van Luidschote ("deux des huit Paroisses en West-Flandre"). "La Dame Abbessse et Comtesse de Missines" resideerde in haar abdij.

— Te Klamertinge verbleven er, in dezelfde woning (of was het een kasteel?) ook personen die, kennelijk, van adellijken bloede waren, nl.: "François) (Klar)le(s) de Corf, seigneur de Wintershove, écuyer", met zijn gemalin, dochtertje, knecht en meid; alsook: "Balthazar Immeloot, seigneur de Leghere".

— Te Loker ontmoeten wij "Madame de Caneghem", een weduwe, die twee kinderen bij zich had (een dochter boven de 12 jaar en een zoon beneden de 14 jaar) benevens twee knechten en een meid.

— De tellinglijst van het "Laetschip en Reninghe" vermeldt als eerste: "demoiselle Mechline Françoise Campe, veuve de Sr. Pierre Eynsaera, defunct baillie". Ze had vijf kinderen bij haar en een meid. De aanspreektitel "demoiselle" zou kunnen wijzen op een voornaam afkomst.

* *

2) We kennen ook enkele pastoors, kapelanen en medepastors.

Ziehier hun namen:

— Woesten: "Mr. Joseph Beaugrand, curé". — Krombrechte Vrije: "Sr. Theodor Loyx, pasteur" en "Sr. François de Backer, chapelain". — Elverdinge: "Sr. et Mre. Albert vander Moere, curé" et "Mr. Pierre Desmadril, chapelain". — Loker: "Sr. et Mre. Pierre de Brouck, curé". — Noordschote: "Mre. Sibron Hopstomer, curé". — Reninghelst: "Sr. et Mre. Jaqqs. Frans. Staes,

curé" en "Sr. André de Moulenaere, vicaire". Verder ook: "Sr. Walrand Tavernier, chapelain de la Clyte" (= de Klyte). — Watou: "Sr. et Mrs. Jaeger Camelis, curé" en "Sr. et Mrs. Jean Bapt. Bobelaere, chapelain".

Alleen voor Flamertinge (nochtans een gemeente met 846 zielen!) vinden we geen priester vermeld. Waarschijnlijk was deze parochie in november 1697 vacant.

De generaliteit telde dus: 13 priesters in parochiedienst. Alle eigenlijke parochies, behalve Flamertinge, hadden een eigen pastoor. De grotere gemeenten: Elverdinge (800 'zielen'), Roningelst (1.072) en Watou (1.487) hadden bovendien een kapelaan of medepastoor. Dit was eveneens het geval voor de "beig(veu)rie du Francq de Crombecque" (KV: 336 inwoners). Roningelst had daarbij nog een kapelaan voor "de Klyte", en gehucht dat ong. 3½ km. verwijderd was van de 'hoofdkerk'.

Na de ontredding, op alle gebied in de laatste drie decennia van de XVI eeuw, waardoor ook het aantal priesters in aanzienlijke mate was afgenomen, werden de vredejaren volgend op het Twaalfjarig Bestand (1609) een ware zegen voor de Tuidelijke Nederlanden.

Aangezien er in de Bisdommen Brugge en Ieper een groot gebrek was aan priesters, die nog in staat waren een parochie te leiden, werd beroep gedaan op priesters uit andere Bisdommen, die mindere te lijden hadden gehad onder de beroerten (b.v. Gent en Doornik). Mede daardoor lost het opvallend tekort aan zielenherders zich in de loop van de eerste decennia van XVII geleidelijk op, om ca. 1630 ongeveer volledig te verdwijnen.

Het Bisd. Brugge was vanaf 1609 een soort 'missiegebied', waar tientallen 'vreemde' priesters naartoe kwamen. Het Brugse dioc. zal dit min of meer gedurende ganz de eerste helft van de XVII eeuw blijven.

*

* *

3) We vonden eveneens de namen van enkele onderwijzers, die dikwijls ook het ambt van koster en soms zelfs van griffier uitoefenden. We vernoemen ze hier woordelijk:

— WOLSTEN: "Jean de Haene, mr. d'école et clercq". Hij woonde te Woesten (WO 2). Hij was gehuwd en had in 1697 een klein dochtertje. Hij was ook griffier, zornits hij de tellingstaats ondertekent als "greffier de cette paroisse (26 oct. 1697).

— 'T KROMBEEKSE VRIJE: "Jaque Clieën, clercq". Of hij werkelijk onderwijzer was weten we niet met zekerheid. Hij was in elk geval geen griffier (KV. 21).

— LOKER: "Anthoine Hovelynck, maître d'école", een getrouwd man met vier kleine kinderen (2 z. en 2 d.) (L 3).

- Noordschote : "Mre Pierre Ghillabert, mre. d'ecole et clercq", een gehuwd man met 5 kinderen thuis. (N 4). Hij was koster en schoolmeester. De griffier heette: "Sr. Pierre de Coustemaker". Deze laatste was eveneens getrouwd, had 4 kinderen (3 z. en 1 m.) en bovendien 3 inwonende knechten en 2 meiden (N 3).
- RENVINGELST : "Mathieu Sohier, mre d'ecole" (gehuwd, 4 kleine kinderen : 2 z. en 2 d.). "Le Sr. Jean Lambzweert, greffier" ondertekende op 15 nov. 1697 de tellingstabel.
- WATOU, met zijn 1.487 inwoners verreweg de grootste der 'Acht Parochies' had slechts 1 onderwijzer die in gemeente verbleef: "Anthe. Darras, mre decolle (een gehuwd man met 4 kinderen) (WA 193) "La Paroisse et comté de Watou" had benevens een baljuw ook een eigen griffier: "Le Sr. Pierre Tandt" (WA 5).
- ZWIDSEHOE : "Mre Pierre Millemans, mre. d'ecole et clercq" (gehuwd, 1 zontje). De baljuw van Schoten (de 'tweelingdorpen' Noord- en Zuidschote, onder 'La Dame Abbessse et Comtesse de Missines', als dorpsmouwt) verbleef toen te Noordschote. Ook de griffier was daar woonachtig.
- Een broer van de onderwijzer van Zuidschote was schoolmeester te ELVERDINGE: "Mre. Frans. Milleman, coutre" (ELV 70).

Slechts acht met name vermelde onderwijzers voor ganzs de Generaliteit, als wanneer er in de ca. 1480 'gezinnen' toch 1.351 jongens waren onder de 14 jaar en 1.229 meisjes beneden de 12 jaar (dus in totaal 2.580 'kleinere' kinderen. Men zou - bij een eerste opzicht - geneigd zijn te zeggen: "dan kan toch niet!" Toch wel! We willen graag aannemen dat enkele schoolmeesters, die onderricht gaven in "de Acht Parochies", eigenlijk niet op het grondgebied van de Generaliteit woonden.

Dit neemt niet weg dat de onderwijzers 'dun' 'gezaaid' waren, dat heeft zijn redenen! Het merendeel van de kleine kinderen ging helemaal niet naar school. Vooreerst: er bestond geen schoolplicht en tweedens zeer velen moesten van jongaf al gaan werken bij een ander, meehelpen op de ouderlijke boerderij of in vaders werkplaats.

Veel kinderen zaten nooit in een klaslokaal en gingen alleen - tegen de tijd van hun Communie - al of niet regelmatig - naar de 'lering' of de catechismules. Toch zal b.v. de schoolmeester van Elverdinge (een parochie met 155 jongens onder de 14 jaar en evenveel meisjes beneden de 12 jaar) het niet onder de markt gehad hebben met een vleet bergels en dreumetten!

Het onderwijs was niet in de gunstigste zin geëvolueerd. Een onderzoek heeft immers aangetoond dat de Vlaamse gewesten in de XVIde eeuw een aanzienlijke graad van alfabetisatie hadden bereikt (Antwerpen telde in 1550 meer dan 150 scholen!), maar ook dat deze situatie in de volgende eeuwen niet in stand gehouden werd. De XVIIIde eeuw laat een verder dalend niveau van onderlegdheid zien, en met het begin van de industrialisatie zal de graad van analphabetisme, de 'ongeleterdheid' nog verder toenemen.

Terloops :

Als men het percentage van de thuiswonende kinderen in 'de Acht Parochies' bekijkt (47,725 % van de totale bevolking!), zou men kunnen geneigd hieruit af te leiden dat de gezinnen anno 1697 zeer kinderrijk waren. Dit ware verkeerd.

Hoger hebben wij al uiteengezet dat die 3.326 kinderen (387 + 359 + 1.331 + 1.229) tot 1186 gezinnen met kind(eren) behoorden; wat een theoretisch gemiddelde geeft van 2,804 kinderen per familie. Als we ook de gezinnen, die geen kinderen (meer) 'ten laste' hadden of kinderloos waren gebleven, hierbij tellen, dan bekommen ^{wij} 1480 families voor 3.326 zonen en dochters; hetzij nog geen 2 1/4 % per gezin.

Het geboortecijfer lag toen weliswaar vrij hoog, maar de kindersterfte eveneens.

We herinneren er aan hoe in de laatste decennia van de XVIde eeuw het gewone leven op vele plaatsen in Vlaanderen quasi onmogelijk was geworden. Na de golf van verwoestingen door de geuzen in het hongersjaar 1566 en de haast even vernielende tochten van de malcontenten en de Spaanse heroveringstroepen zijn in latere jaren vooral de Staatse troepen en nog meer de vrijbuitersbenden, die opereren vanuit Sluis en Ostende, die het eenvoudige boerenleven in onze streken praktisch onmogelijk maken. Al die krijgsverrichtingen en razzia's hadden een massale emigratie van gevolg. Ze veroorzaakten een versgaande ontvolking van haast alle landelijke dorpen o.m. in het bisdom Ieper.

De verpaupering en de demografische recessie zullen aanhouden tot in de beginjaren van de XVIIde eeuw.

De kasselrij Ieper, b.v., bood in 1597 een desolate aanblik en was verzonken in diepe ellende en zwarte armoede. Gheeraert vande Casteele, baljuw van Staden verklaart in genoemd jaar: "dat de helft vande yelre castelrie van Ypre niet bewoont, ghecultiveert nochte bedreven en es, duer dien dat de prochten -- in zuleker manieren vague liggen ende verwoest zyn, dat daer niemant en resideert." De weinige mensen die hun erf niet verlaten hadden, hadden een panische angst voor de vrijbuiters, die het platteland haast onophoudelijk beïstonden. De vrijbuiters orent trouwens de voornaamste kinderpaal voor de herbevolking van het Vlaamse platteland na de herovering van het gebied door Farnese.

Het hoeft dan ook niet te verwonderen dat de overheid van de kasselrij, in het laatste decennium van de XVIde eeuw, herhaaldelijk vrijstelling aanbiedt van "pinctynghe ende zettynghen" aan hen die in de verlaten dorpen "zullen comen wonen" en er "de vague landen... zouden ter culture gaen bynghen".

Symptomatisch voor de ontvolking en de hongersnood zijn ten slotte ook de vele rondzwervende wolven. De kasselrijmagistraat vvaardigde hoge premies uit voor de verdelging van deze dieren, die voor mens en vee een ernstige

Bedreiging vormden.

Aan deze al te lange lydensweg - dus ook aan de demografische recessie - komt pas echt een einde wanneer de vyandige partijen, door uitputting gedwongen, in 1609 een twaalfjarig Bestand ondertekenen (cf. Marc Therry, *De Debenij Roeselare (1609-1649)*, Leuven, 1983, blz. 38-41).

De vredesjaren die er op volgden waren een zegen voor de Luidelijke Nederlanden. De bevolking keerde voor een (groot) deel terug. Het eenvoudige boerenbestaan werd weer mogelijk. Het aantal inwoners groeide aan. De economie herleefde.

Niet dat alle narigheden voorbij waren. Tussen 1615 en 1620 is de bevolking van de kasselrij Teper weer aan het dalen gegaan. Die regressie zou te wijten zijn aan emigratie en aan besmettelijke ziekten.

Tussen 1624 en 1642 is er in het decanaat Roeselare een toename van de bevolking met gemiddeld 24,4%.

Een bevolkingsaanwinst in de eerste helft van de XVIIe eeuw, en zeker tot ca. 1645, is trouwens een fenomeen dat zich in gans Vlaanderen voordoet (cf. D. Dalle, *De bevolking van Veurne-Ambacht in de 17^e en de 18^e eeuw*, Brussel, 1963, p. 191).

Nadien, en vooral vanaf 1645, hebben onze streken, ten gevolge van de Franse invallen en epidemische ziekten, wederom af te rekenen met een zware demografische crisis. D. Dalle (*De volkstelling van 1697 in Veurne-Ambacht en de evolutie van het Veurnse bevolkingscijfer in de XVIIe eeuw*) constateert een sterke daling van de bevolkingstevore tussen 1640 en 1655).

Als verklaring wijst hij erop dat in 1644 een einde werd gesteld aan de periode van rust die de kasselrij Veurne sinds de herovering van Oostende had gekend. (cf. Marc Therry, o.c., pp. 73-74).

Maar er is meer.

Terwijl het sterftecijfer nu in België amper 12 per duizend en per jaar bedraagt, wordt het voor de XVIIe eeuw in Frankrijk berekend tussen 28 en 38 per duizend. V. Arwey geeft voor Fittrem in 1690: 35 pro mille.

De gemiddelde levensverwachting bij de geboorte, thans ruim 70 jaar, overschrijdt nauwelijks de 25 jaar. Vooral de zuigelingen - en kindersterfte is zeer aanzienlijk. In Brabant beloopt de kindersterfte (= de leeftijdsgroep vanaf 0 tot en met 14 jaar) haast 50% van het totale sterftecijfer. Dergelijke hoge percentages hebben we in de Overlijdensregisters van Luidbehoete herhaaldelijk vastgesteld.

Rampjaren en crisisperiodes waren geen zeldzaamheid. "De drie bijna onafscheidelijk met elkaar verbonden gebels: oorlog, hongersnood en pest, keerden op haast ritmische wijze steeds opnieuw terug. Frankrijk bijvoorbeeld, heeft tussen 1576 en 1670 minstens om de elf jaar met een epidemische ziekte te kampen" gehad (cf. Marc Therry, o.c., p. 89).

"Men mag grosso modo stellen dat tussen 1600 en 1650 ongeveer om de tien jaar een besmettelijke ziekte de kop opsteekt in" het district Roesselare (b.v. in de jaren 1646-1648). Voor Ardorie lezen wij, d. d. 5 februari 1647: "ayant en oultre peste, et aultres maladies dangereuses, emporté en six semaines plus de quatre ving testes, avec pasteurs et chapelains du lieu". (Ibidem, p. 97).

Met opzet hebben we hier even uitgebreid.

Het is immers verkeerd te veronderstellen dat de demografische evolutie in Vlaanderen steeds in stijgende lijn is gegaan tot op de dag van heden.

Er hebben zich, op sommige tijdstippen — om redenen die wij hoger ten delen hebben uiteengezet — niet onaanzienlijke schommelingen voorgedaan in de bevolkingscurve. Periooden van demografische recessie wisselden af met periöden waarin de bevolking, teenam.

Het gevolg daarvan — op de lange duur gezien (laten we zeggen een paar eeuwen) — was een opvallende stabiliteit van het aantal inwoners in de Vlaamse gewesten.

De berekende bevolkingsstatistieken leeren ons dat de Vlaamse bevolking tussen 1585 en 1750, over de gehele periode beschouwd, konstant blijft en nooit het plafond van 1.250.000 inwoners overstijgt. Pas na 1750 begint de bevolking aan te groeien, maar dat is aanvankelijk een gevolg van de daling van het sterftecijfer. Hongersnooden, pestepidemieën die in de 16de en 17de eeuw onze streken met golven overspoelden werden zeldzamer.

Een echte bevolkingsexplosie zal zich pas in de 19de eeuw voordoen, waarin de bevolking tot ca. 4.000.000 zal toenemen.

Een normaal huishouden uit de 17de - 18de eeuw bestond uit vier of vijf personen: de ouders met twee of drie (in leven gebleven) kinderen.

Onze berekeningen, van uit de tellingstaten uit het jaar 1697 bevestigen ten rolle derze voor gans het Vlaamse land geldende vaststelling. Kwaadtrijke gezinnen worden pas een typisch verschijnsel in de 19de eeuw.

Onthullend zijn ook de cijfers van de demografische spreiding van de Vlaamse bevolking.

In de 16de eeuw — de gouden eeuw van de steden — bedroeg de concentratie van de bevolking in Vlaanderen in de steden nagenoeg 50%. Na dit dynamisch stedelijk tijdperk, met een op ambachtelijke bedrijvigheid en handelstransakties gerichte economie, volgt de periöde 1585-1815 als een ogenschijnlijk immobiele tijd met het platteland als economisch centrum. Vanaf ca. 1585 nam de urbanisatiegraad gestaag af, zodat ver in de 19de eeuw nog slechts 30 procent van de Vlaamse bevolking in stedelijke agglomeraties woonde.

Alle demografische en conjuncturele schommelingen worden door de groei van de landbouw gestabiliseerd: verhoogd rendement, intensiever gebruik van de grond, het verdwijnen van braak land, nieuwe gewassen (b.v.: de aardappel vanaf 1625) en nieuwe landbouwtechnieken leveren Vlaanderen de naam op van "tuin van Europa".

Pas wanneer de bevolkingsdichtheid 'onhoudbaar' toeneemt, staat de toenmalige landbouw voor een limiet in zijn ontwikkeling.

Aanvankelijk (einde 18de eeuw) brengt aanvullende luijnijverheid (vooral textiel) nog een oplossing.

In de 19de eeuw kan de landbouw evenwel niet langer voorzien in het levensonderhoud van de hele bevolking: een toenemend aantal jongeren vindt geen plaats meer in de landbouweconomie. Sommigen wijken uit (b.v. naar Frankrijk, later naar de Verenigde Staten). Anderen trekken naar de steden waar een nieuw economisch systeem (de stedelijke, geïndustrialiseerde maatschappij van de 19de eeuw) meer en meer arbeidskrachten vandoen heeft. Een nieuwe 'plattelandsvlucht' en een nieuwe urbanisatiegolf doet zich voor. Zo gaat de stroom van de tijd...

(Cf. Culturele geschiedenis van Vlaanderen. Deel 3: de nieuwe tijd van 1585 tot 1914, Dewene / Ommen, 1983, passim).

*

* *

laat ons nu de opsomming voortzetten van de zeer verscheiden ambten en beroepen die - blijkens de volkstelling van 1697 - in de generaliteit van 'de Acht Parochies' uitgeoefend werden.

4) Men weet dat de voorname parochiet en heerlijkheden vroeger een baljuw en een schepensbank hadden. De baljuw was oorspronkelijk een ambtenaar, die door de heer van een heerlijkheid met de rechtspraak belast was. Hij was toen ongeveer wat de officiers van justitie en de commissaris van politie thans zijn. In feite was hij - ondergeschikt aan de dorpsheer - zowat het burgerlijk hoofd van een gemeente, die - bijgestaan door een college van schepenen - de gewone administratie beredde.

Zowel de baljuw als de schepenen behoorden tot de notabelen van het dorp, de 'lokale machtigen'.

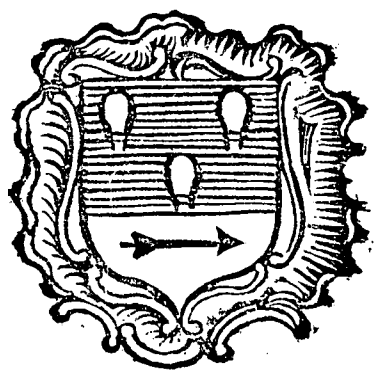
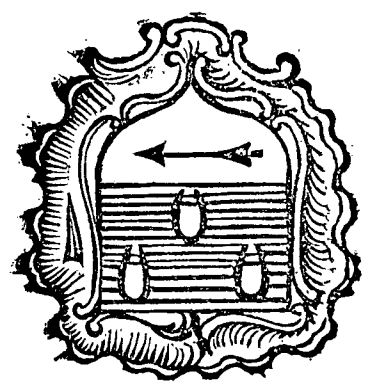
We hebben hier vóór ons een oud druksel liggen uit de 18de eeuw.

Onderaan een wapenschild, dat naar alle waarschijnlijkheid dit is van de toenmalige abdis van Meben (= de dorpsvrouw), staat woordelijk de volgende tekst afgedrukt:

"Nous Bailli & Echevins des Villages de Noot & Suytschoote, deux des Ault Paroisses en West-Flandre, Certifions que
(hiër volgt een blankgebleven spatie)

est Habitant dudit Village de
viant toutes Aides, Subsidés & autres Cottisa-
en Foi de Quoi, nous avons fait Signer
notre Greffier

Nous Bailli & Echevins des Vil-
lages de NOORT & SUYTSCHOOTE, deux des Huit
Paroisses en West-Flandre, Certifions que

Nous Bailli & Echevins des Vil-
lages de NOORT & SUYTSCHOOTE, deux des Huit
Paroisses en West-Flandre, Certifions que

est Habitant dudit Village de
payant toutes Aides, Subsidés, & autres Cottisa-
tions; en Foi de Quoi, nous avons fait Signer
Cette par notre Greffier le de

est Habitant dudit Village de (niet ingevuld),
payant toutes Aides, Subsidés, & autres Cotisations ; en Foi de Quoi, nous
avons fait Signer Cette par notre Greffier le de " (1).

Vit dit attest blijkt duidelijk dat de baljuw in zijn gemeente daar-
omtrent het ambt van burgemeester waarnam.

De tellingsstaten van 1697 maken geen onderscheid tussen de benamin-
gen "bailey" en "bourgmest<er>".

Zo lezen we b.v. onder de tellingslijst van 't Krombeekse Vrije: "Bourgm-
mest<er> et Eschevins de francq de Crombeque susdits> attestent et
certifient ce present estat véritable. Tasm<ing> comme greffier
12 9bre 1697 (s.) Rooke".

Onderaan de tellingsstaat van 'la Paroisse de Woesten' luidt de tekst:
"Nous Bailey et Eschevins de la paroisse et seigneurie de Woesten certifi-
ons le present estat de denombrement véritable et conforme aux re-
trouvés que nous avons fait dans la ditte paroisse pendant la présent
mois d'octobre 1697.

En foy de quoy avons fait signer ceste par le greffier de cette paroiss-
se ce vingt six d'octobre 1697.

Tesmoing (s.) Dehaene".

De eerste schepers droeg de naam van Voorschepers (ende Keurheer), ook
soms deze van Amman (uit 'Ambtman').

We hadden het zoëven over Noordschote en Luidschote, die in 'de Acht Paro-
chies' wel een specifiek geval vormden. Zij maakten immers oorspronkelijk
één geheel uit en zijn - historisch gezien - ontstaan uit een splitsing van
de grafelijke "Villa de Schotis" in een Noorder- en Luidergedeelte - Beide
delen groeiden naderhand uit tot twee onderscheiden parochies met
een eigen kerk, doch ze bleven tot aan de Franse Revolutie onder éénzelf-
de dorpsrouten en één enkel college van baljuw en schepenen.

In 1697 resideerde de baljuw te Noordschote en de eerste schepen of amman
te Luidschote. Het lag in de gewoonte dat de baljuw nu eens een inwoner van
Luidschote en dan weer iemand van Noordschote was.

De tellingslijsten van 1697 vermelden - eigenaardig genoeg - maar enkele
baljuws die te dien tijde woonachtig waren binnen het grondgebied van 'de Acht
Parochies' (Welk waren waarschijnlijk elders gedomicilieerd).

We laten hun namen hiëronder volgen:

- Noordschote : "Sr. Joseph Maupeit, bailey (NO 2 : 1-1/0-1/3-0/1-2/=9).
- In 't Lantschip van Reninghe" staat op de tellingslijst als eerste vermeld:
"damoïelle Mechline Françoise Campe, veuve (= weduwe) de Sr. Pierre
Eynsaem, defunct bailey (LR 4 : 0-1/1-1/1-2/0-1/=7).

De overleden baljuw was dus nog niet vervangen in het zijn. "les Eschevins
de laditte seign<eu>rie", die de tellingsstaat doen ondertekenen door
griffiers Lombaert, die ergens elders woonde.

(1) Op de achterkant van deze gelatibrief (rijbrief, paspoort) lezen wij de woorden:
"Au Maire de la Commune de Brielen" alsook: "Compte Communale de Brielen
an 10" (de la République). De republikeinse jaartelling begon de 28de sept.
1792. De toevoegingen lateren dus uit 1801-1802, doch de "Passavant" is ouder.

- Watou : " le Sieur Jardaen (= Jordaen) de Hulster, bailly " (WA 4 : 1-0/1-0/0-0/2-1/ = 5). Hij wordt onmiddellijk na de edelen (nrs. 1 en 2) en de geestelijken (nr. 3 : de pastoor en de kapelaan soonden onder hetzelfde nummer), Nr. 5 was voor de griffier : " le Sr. Pierre Tandt, greffier ", die de tellingstabellen ondertekende (Mevr. H. Ronse-Debraene schrijft verkeerdelyk P. Sarre, i.p.v. P. Tandt).

Er woonde te Watou nog een andere baljuw, nl.: " le Sr. Guillaume Raps, bailly " (nr. 180 : 1-1/0-0/0-1/1-1/ = 5). Ofwel was het een baljuw 'op rust' of iemand die zijn functie in een andere heerlijkheid uitoefende.

- Ook te Luidschote was er een 'vreemde' baljuw gehuisvest, die er blykens de 'Verpachtinghe' van 1688 landeigendom bezat. Hij heette : " le Sr. Jacques Pierloot " en was " bailly de St-Jacobs Capelle " (bij Diksmuide.) De cijfers naast zijn naam doen veronderstellen dat hij tevens landbouwer was (Z 42 : 1-1/1-3/0-1/2-1/ = 10). Een 'grote' zoon, drie 'grote' dochters en toch 2 inwonende knechten en 1 meid.

Ook de eerste schepenen van 'Schoten' woonde te Luidschote. " Jan de Wilde, amman " was wellicht ook een landbouwer (Z 30 : 1-1/0-1/0-0/1-1/ = 5).

Als zowel Jacob Pierloot als Jan de Wilde boeren waren, dan telde Luidschote anno 1697 niet 25 maar 27 landbouwbedrijven; wat precies de helft is van de toen aldaar bestaande woningen.

5) Naast de baljuw (de amman) en de schepenen was ook de griffier een belangrijk overheidspersoon. Hij was o.m. secretaris van de plaatselijke rechtbank of rievtschaar en ook wat we nu 'gemeentesecretaris' noemen.

- Er woonde er een in de " Seigneurie de Hollande " (verkeerde lezing voor : 'Hoflande', Hofland) in Reninge. Hij noemde " Josse de Vos, greffier " (HR 3).

- de griffier van Noordschote (en Luidschote) heette : " le Sr. Pierre de Cousse-maker " (ND 3 : 1-1/0-1/3-0/3-2/ = 11. Dat zal ook wel een vooraanstaande landbouwer geweest zijn, vermits hij onderdak verleende aan 3 'vallets' en 2 'servantes'.

- Te Reningelst troffen we onder nr. 4 " le Sr. Jean Lamsweert, greffier " aan. Deze laatste ondertekende de tellingstijst " le quinze de 9 bre 1697.

- de griffier van Watou : " le Sr. Pierre Tandt " (WA 5) hebben we reeds ver-noemd.

- de onderwijzer van Woesten - we giden het al - heette " Jean de Haene ". Hij was er ook koster en griffier.

Verscheidene griffiers, die de tellingstabellen ondertekenen (Sobry, voor Capperolle; Arnould Lelieur, voor Diepezele, etca.; A. Dedanter, voor Eyzendamme; Lombaert, voor het " laetschip van Reninghe "), blyken niet in de betreffende heerlijkheid woonachtig te zijn.

- 6) Om de openbare orde te helpen handhaven waren er in "de Acht Parochies" - vanzelfsprekend - ook 'gerechtsdienaars' of politieagenten ("sergeants").
- We vonden er twee vermeld te Woesten: "Jean Galioot, sergeant" (ND 12: 1-1/0-0/0-1/0-0/3) en "Jean Galioot, le fils, aussy sergeant" (ND 13: 1-1/0-0/2-3/0-0/7). Ze woonden blijkbaar naast elkaar.
  - "Jean Sohier" was "sergeant" te Namertinge (V 26).
  - In 't Krombeekse Vijze was het "Sebastien de Roy" (KN 38).
  - Te Noordschote was "George de Waele" "sergeant" (N 32) en te
  - Reningelst: "Guill(aum)es Hennebel". Deze laatste was nog ongehuwd en woonde in bij herbergier "Pierre Hennebel, cabarettier" (R 100), wsch. z. vader.
  - Evenals Woesten had ook "Suylande" twee politieagenten, t.w.: "Jean Bapt(L)iste Cancale" (SW 22) en "Pasque Candale" (SW 50).
  - De landelijke politie was bijzonder sterk vertegenwoordigd in het "graafschap" Watou, dat met zijn 1487 inwoners trouwens ook de meest bevolkte parochie van de Generaliteit was.
- We telden er niet minder dan 7 'sergeanten', nl.: "Jordean (= Jordaan) Cruyplant" (WA 12), "Frans(Lois) Becuwe" (WA 36), "Pierre Bogaert" (WA 37), "Gonthier Stratcousse" (WA 73), "Pierre de Prez" (WA 167; deze laatste was gehuwd en had 4 kleine kinderen. Op hetzelfde nummer woonde een arme weduwe met eveneens 4 nog jonge kinderen). De zesde 'sergeant' heette "Jaegue Flameng"; en de zevende "Frans(Lois) de Jordein" (WA 260).
- Er waren in het totaal 15 "sergeanten" gehuisvest in 'de Acht Parochies'.
- We vonden te Watou ook een "procureur", nl.: "Jaecq(u)es Liem" (WA 171). Of dit een officier van justitie was, een belastingambtenaar ('procureur', een advocaat of een behaarder van goederen ('zaakwaarnemer'), laten we liever in het midden.
- 7) Notarissen waren te diens tijde praktisch onbestaande in de Generaliteit van d'Acht Parochies'. We troffen er slechts één aan, nl.: te Watou ("le Sr. Daniel Penneman, notaire" - 1-1/0-0/0-0/3-1/6) (WA 265).
- In dezelfde gemeente woonde ook de zoëven vermeldde; Jacob Liem. Was het wel een soort "avoué" (= pleitbezorger; hier misschien gelijk te stellen met een advokaat)? Wellicht was hij gewoon maar een gevolmachtigde zaakwaarnemer of ? een officier van justitie.
- Onder Elverdinge wordt er een "partageur" vermeld; met name "Maertein Boet" (ELN 150). Dat kan een bedelberadder of "exécuteur testamentair" (= uitvoerder van testamenten geweest zijn.
- We kennen ook één landmeter: "François Paeldincq, arpenteur", die in 't laetschip van Reninghe woonde (LR 2).

8) Hier en daar waren er ook geneesheren gevestigd. We vonden er zelfs twee te Hamertinge; t.w.: "Vincent Isembrant, chirurgin" (V 119) en "Iro D' Aucoine, chirurgin" (V 136). Ook te Watou waren er twee dokters: "Jean Fredericq Vaes, chirurgin" (WA 10) en "Jaecqe. Van Hulle, chirurgin" (WA 20). Ook Everdinge had zijn arts: "Mre. Frans. Belchie, chirurgin" (ELN. 63), alsook Reningelot: "Martin Robicquet, mre. chirurgin" (R 10).

Slechts zes geneesheren en alleen in de vier grootste parochies (ELN 800 inw.; V 846 inw.; R 1.072 inw. en WA 1487 inw.)

Wat verder opvalt is het feit dat slechts twee van die dokters op hun eigen woonde (WA 10 en ELN 63). De overige vier deelden een woonst met andere families. Twee van hen (WA 10 en V 136) waren nog ongehuwd. Het kunnen jonge artsen geweest zijn die zich tijdens het Franse Bewind in de streek zijn komen vestigen. Namen als D' Aucoine en Robicquet klinken niet bepaald Vlaams!...

We kennen slechts één (beëedigde?) vroedvrouw ('sage femme'). Ze verbleef te Reningelot (R 9), waar zij woonde bij een schoenmaker met 4 kinderen en twee knechten. Ze heette: 'Adrienne Verhaeghe'.

Het spreekt van zelf dat zowat ieder dorp zijn vroedvrouw had die de moeders in het kraambed hielp bij de bevalling. Maar die maakten er hun beroep niet van en legden ook het examen niet af waarop de herkeijde overheden herhaaldelijk aandrongen.

Het aantal geneesheren kan u bijzonder gering voorkomen, maar vergeet niet dat er ook waren in sommige grensgemeenten van 'de Acht Parochies', b.v. te Boezinge, te Merkem, enz. Vergeet ook niet dat de mensen in geval van ziekte hulp zochten bij 'genezers', die de van overouds gekende medicamenten gebruikten. Dat sommigen zich in hun nood wendden tot zgn. 'bezuwerders' (of exorcisten) mag niet zonder meer als een vorm van 'bijgeloof' beschouwd worden of van 'ongodsdienstigheid'.

De kwaliteiten van sommige lekenexorcisten werden in dien tijd althans door een deel van de bevolking erg gewaardeerd. In Beveren - Roeselare woonde er in 1624 een weduwe die 'den Brandt' afleest van Sinte Laurens' (de H. Laurentius wordt ter hulp geroepen bij brand en tegen brandpijnten en -wonden). Velen uit de streek nemen in dien tijd hun toevlucht tot de pastoor van Zweregem ('magnus exorcista'). Van hem wordt gezegd dat hij zelfs de redigen kan voorspellen van hun komst en ook in de toekomst kan kijken ('sicutus praecidere causam adventus ad se recurrentium et etiam futura'). In 1642 wonen er op verscheidene parochies van de dekenij Roeselare 'belezers'. Maar dit niet het geval is komen er 'regelmatig' 'genezers' en 'bezuwerders' van elders. Mensen zochten nu eenmaal in hun machteloosheid ten opzichte van velelei ziekten hun toevlucht niet alleen bij echte geneesheren maar ook soms bij 'begaamde' 'wonderdokters', genezers en zelfs bezuwerders (Cfr Marc Therry, o.c., pp. 192-194).

Gaan we nu verder met de beroepen die ten jare 1697 in de Genera-
liteit zoal uitgeoefend werden.

9) Molenaars ("meuf(s)meir", enz.) waren er zowat overal.

- Derze van Zuidschote - we hebben hem al vermeld - hette Jakob Godt-
schalck (254), "meunier" in 'Poeyela'.
- Te Watou kennen wij er vier (nl. : 1) "Philippe Buisplant, muniar" - WA 17
- 2) Pierre Stravier, muniar - WA 120; - 3) Jaecque Wagernaeker, mu-
nien - WA 225 en - 4) Jaecq. Senegal, muniar - WA 245).
- In de heerlijkheid van de Tempeliers woorde er één : "Jean vanden Berghe,
muniar (T 8).
- Te Reningelot waren er toen drie molders, t.w. : - 1) "Andre Vlaminch",
muniar - R 51 - 2) "Leopol Espinois, muniar" - R 125 en - 3) "Herman
Maets - R 153.
- Noordschote had één molenaar : "Michiel de Poortere, meunier" (N 13).
- Te Loker waren er twee : - 1) "Jacob Verlie, meunier" (L 41) en - 2) "Pierre
Swyngedau, meunier" (L 47).
- 't Elverdinge wordt er één vermeld : "Charles Bruneel, muniar (ELN 125).
- In 't Krombeekse Vrije vonden wij er eveneens één : "Pierre de Vloo, meunier"
(KN 67).
- Flamertinge telde twee molenaars : - 1) "Pierre Mavault, meunier" (V 116) en
- 2) "Andre van Ryckeghem, meunier" (V 127).
- Te Woesten stond er één molen, uitgebaat door "Cornil Malveys, meunier"
(WO 11).
- Ook in de heerlijkheid van Hoffland in Reninge kwamen wij er één tegen,
nl. derze van "George vanden Bussche, meunier" (HR 13).
- Swijland had ook zijn "muniar" : "Frans de Jonghe" (SW 5)

Dit maakt een totaal van 19 molens, waaronder vermoedelijk enkele olie-
stamprijen (waar olie werd geslagen uit lijn- en rapzaad).

10) Nagenoeg iedere parochie had één of meerdere brouwers. We noemen
ze hieronder op:

- Voor WOESTEN - 1) "Jean Sap, brassieur et cabarettier" (WO 8) en - 2)
Jaegs. Proot (WO 4), die zoals Jan Sap tegelijk brouwer en herbergier was.
- Te FLAMERTINGE was de brouwerij in handen van de weduwe ('la veuve')
Jean de Pecker, die benevens 3 kinderen een inwonende knecht had (V 138).
- Ook 't VRIJE VAN KROMBEKE had een brouwerij uitgebaat door "Albert Bousse-
mare, brasseur" (KN 23).
- Te brouwers van ELVERDINGE hetten : 1) "Jaecques Merlevede" (ELN 58) en
- 2) "Jean Roubere" (ELN 68).
- In de heerlijkheid van HOFFLAND te Reninge telde ook een brouwer : "Jean Bapt.
van Peene (HR 26).

- NOORDSEKOTE had niet minder dan drie brouwerijen! Namelyk deze van
  - 1) 'Pierre Fasseur' (N 29) - 2) van 'Citron Tussen' (N 31) en - 3) van 'Jean Vermote' (N 41).
- Te Runingelst stond er in 1697 maar één brouwerij, t.w.: deze van 'Charles de Vos' (R 95).
- 'La Seigneurie de SWYLANDE' had ook haar brouwer: 'Jean Lebbe' (SW 4).
- Te Watou, de grootste parochie, stonden er liefst vier brouwerijen, nl.
  - 1) deze van 'Pierre Bonne' (WA 7), - 2) van 'Norbert Allynck' (WA 177)
  - 3) van 'Ferdinande de Vos' en - 4) van 'Lambrecht Weiler' (WA 186 en 208).
- Zelfs ZUIDSEKOTE had zijn plaatselijke brouwer: 'Jacques le Roy' (Z 34).
 Één parochie, Loker, had geen eigen brouwerij, doch wel stettelijke kerbergen. Alles samen stonden er in de Generaliteit niet minder 17 brouwerijen, genoeg om alle dorstigen te 'laven'.

*

* *

We kennen zelfs een hophandelaar, hij woonde in de heerlijkheid van de Tempeliers en noemde: 'Floris Cavaert'. Hij was 'proprietaire et marchand d'oublon' (T 11).

- 11) Veel brouwerijen betekent nog méér drankgelegenheden en kerbergiers ('cabarettiers').
- Te WOESLEN waren er volgens de bellingsstaat van 1697 twee kerbergen (1. Jean Sap en 2. Jacques Groot).
  - NAMERTINGE had er zeven. De kerbergiers heetten: 1- 'Maximilien Cardon, journalier (= dagloner) et cabarettier' - 2. 'Jean van Daels' - 3. 'Bartholomieu Minne' - 4) 'Jean Berten' - 5. 'Lucas de Roo' - 6. 'Balthazar Gillebert, cabarettier pauvre, en - 7. 'Jaspar le Walon'.
  - In de heerlijkheid van COPPERNOLLE stond er een kleine kerberg, opengehouden door 'Jean Rabelboom, peyt cabarettier'.
  - 't KROMBEERGE VRIJE, dat toch 336 inwoners telde, had nochtans slechts een enkele kerberg, t.w. deze van 'Nicolas Morael'.
 Terloops: 't Vrije van Krombeke behoorde niet tot de eigenlijke acht parochies. Toch vinden we er een pastoor, een kapelaan, een koster, een 'sergeant', enz. Het lijkt dus wel een parochie te zijn.
  - Ook ELZENDAMME had zijn kerbergier: 'Jean Baudens' (ELZ 1).
  - Voor ELVERDINGE staan er niet minder dan zes 'cabarettiers' geboekt (ELV 3, 61, 67, 106, 112 en 141).
  - Ook de heerlijkheid van Hofland had haar kerberg (HR 6)
  - LOKER telde vier drankgelegenheden (L 4, 5, 13 en 79).
  - Voor NOORDSEKOTE, waar er nochtans drie brouwerijen stonden, vinden we maar één kerbergier vermeld: 'Nicaise de Set' (N 56)

- 'E LAETSCHIP VAN RENYNGHE' had eveneens zijn plaatselijke kerbergier (LR 3). Deze laatste, 'Adrien de Wulf' verdient wel een speciale vermelding. Hij en zijn vrouw hadden acht kinderen in leven (5 zonen en 3 dochters; slechts één ervan, een meisje had haar Communie gedaan en was dus ouder dan 12 jaar. Er woonden ook een knecht en een meid in, zodat ze daar al te samen met zijn twaalfen waren!).
- Te RENINGEST, de tweede grootste parochie, waren er niet minder dan zes kerbergiers ('cabarettiers') en kerbergiersters ('cabarettières') (R. 8, 40, 100, 141, 482 = 'la veuve Jacque Bulckaert, cabarettière', ... te Hlyte, en 185, kerbergier aldaar).
- WATOU kon iedereen dorst lessen, want het had niet minder dan zeven drankgelegenheden (WA 71, 136, 164: 'la v(ef)ve Jean Beckaert, cabarettière', 168, 187; 'la v(ef)ve de Pierre Leya, cabarettière' - 2 kleine zoutjes -, 223: 'la v(ef)ve Jaecqe Lucas, cabarettière' - 4 kinderen -, 241).
- Het kleine ZUIDSEHOE telde drie kerbergiers: 1) Jean de Croeg - 2) Charles Ligneel en 3) Jean Limbourgh.
- SWYLAND, ten slotte, had ook een kerbergier (SW 34).

Als we alle kerbergiers van de generaliteit samentellen dan bekommen wij een totaal van 42 drankgelegenheden voor een bevolking van 6.969 inwoners, waaronder 2.560 kinderen van resp. min dan 14 (jongens) en 12 (meisjes) jaar. 49 kerbergiers voor 4.409 'volwassenen' dat dan tellen! Een kerbergier voor 105 potentiële klanten (dames inbegrepen...) De 'Westhoek' was een 'dorstig' kwartier!...

12) We bespreken nu de ambachten die, van verre of bij, iets met de houtbewerking te maken hebben.

- 1 - Bomen leveren de grondstof. Er waren in 1697 nog heel wat bossen en veel partijen hakhout in de generaliteit, vooral in het Heuvelland. Zo vinden we te RENINGEST drie personen die de stiel van HOOTHAKKER uitoefenden, nl.: 'Pierre Mathieu, abbateur de bois' (R 82), 'Pierre van Oost' (R 179) en 'Jacqs de Vos' (R 193). Wel eigenaardig dat we geen beroeps-houthakker aantreffen te Loker.
- 2 - Gevelde bossen geven veel afval, ook hakhout. Zo woonde er een BORSTELMAKER, "un faiseur de ramon" in de heerlijkheid der Tempeliers. Hij reette "Louis Ennaert" (T 12) en maakte dus ruwe 'vaagborstels' van takken en twijgen. Het was zijn beroep. Misschien ventte hij ernee rond.
- 3 - TIMMERLIEDEN of schrijnwerkers ('charpentiers', 'carpentiers') waren er - hoe verbaazend dit ook moege lijken - in dien tijd niet zo veel.
  - Te HOESTEN vonden wij er twee: 'Jean van de Steene' (WD 48) en 'Jacqs. Bouvy' (WD 50). Beiden hadden 4 kleine kinderen (3-1).
  - Te VLAMERTINGE telde drie timmerlieden: 'Jaecques Huyghe' (V 58; 4 R.), 'Anthoine Varreur', die een inwonende knecht had (V 88) en 'Mathieu

Quiems (V 120).

- Te ELVERDINGE, nochtans een van de grotere gemeenten, had slechts een timmerwinkel: 'Guillaume van Este' (ELV 64).
  - In 't LAETSCHIP VAN RENYNGHE was er ook een: 'Philippe van Steene', die 5 kinderen had, plus twee meewonende knechten (1-1/1-0/2-2/2-0/9-LRB).
  - Te RENINGELST worden er twee schrijnwerkers vermeld: 'Pierre Hannein' (R 93) en 'Jean Rimbau' (R 184 - Klyte).
  - De Heerlykheid van de Tempeliers had eveneens een 'carpentier': 'Jean Tavernier' (T 7); alsook 't Vrije van KREMBEKE: 'Thomas Bogaert' (KN 41)
  - Te WATOU - de grootste parochie - tellen we toch vijf timmerlieden (WA 147, 161, 192, 235 en 174).
  - ZUIDSCHOTE ten slotte had ook een "charpentier": 'Pierre Herminat' (Z 21). Dit maakt slechts 17 timmerbazen voor ganz de generaliteit.
- 4 - WAGENMAKERS ("charrons") vonden we slechts 1) te ZUIDSCHOTE: 'Pierre Benelin, charon' (Z 41) - 2) te RENINGELST, waar er twee wagenmakerijen waren, t.w. deze van 'Jacque Behaghel, charon' (R 33) en deze van 'Nicolas Heindryck et beaufily, charons' (R 96). - 3) in 't LAETSCHIP VAN RENYNGHE: 'Jean Petit, charon' (LR 11) - 4) te ELVERDINGE: 'Jean de Pourve, charon' (ELV 115) - 5) te WOESLEN: 'Hubert van Peene, charon' (WO 16) - 6) in de Heerlykheid van HOFLAND te Reninge: 'Jacob Vuyt, charon' (HR 8) - 7) te VLAMERTINGE, waar er twee wagenmakers waren: 'Nicolas Matou, charon' (V 130) en 'Jean Bonte' (V 131).

Dat WATOU - een parochie met 1.487 inwoners (waaronder een groot aantal boerenmensen) - geen wagenmakers zou gehad hebben, lijkt weinig aannemelijk. We vonden er twee "charons". Een "charretton" of "charretier" is eigenlijk een roemans. Maar het kan hier om een verschrijving gaan: "char-ton" i.p.v. "charron". Als onze veronderstelling juist is, dan waren er te WATOU geen beroeps-voerlieden maar wel 2 wagenmakers (WA 145 en 182). Beiden woonden naast een 'marichal', een hoefsmid.

- 5 - Kuipers (= 'cuveliers' of 'tonneliers') waren niet weinig talrijk in een tijd waarin kuipen en tonnen omzeggens onmisbaar waren. We vonden kuipersbedrijven te - 1) Zuidschote ('Pierre Kestelin, cuvellier' - Z 39) - 2) WATOU ('Guille Lemaert, cuvellier' - WA 176) - 3) twee te RENINGELST: 'Jean de la Fosse, tonnelier' - R 122 en 'Robert Cosyn, tonnelier' - R 140) - 4) Ook te ELVERDINGE waren er twee kuiperswerkplaatsen, t.w. deze van 'Guilliamus Kouninch, cuvelier' - ELV 116, en deze van 'Guilliamus Armond, cuvelier' - ELV 48 - 5) VLAMERTINGE telde ook twee kuipers ('Francis Beerten, cuvelier' - V 123 en 'Marcq van de Velde, cuvelier' - V 134). Dit maakt recht kuipersbedrijven in 'de Acht Parochies'.

Wij onderbreken even de lijst van ambachten en beroepen om terug te keren op wat ^{we} pp. 12 en 13 schreven in verband met de haast cyclisch optredende periodes (om de 10, 11 jaar) van hongersnood en epidemieën.

Deze vaststelling, die zowel in Frankrijk als in Vlaanderen gedaan werd, intrigeert mij bijzonderlijk.

Kan dit verschijnsel iets te maken kunnen hebben met de elfjarige cyclus van de zonne-activiteit?

Er komen steeds méér aanwijzingen uit de wetenschap, dat de magnetische cyclus van de zon het leven op aarde sterk beïnvloedt. Het weer, de plantingroei, de geologische samenstelling van de bodem, de economische activiteit en zelfs de geestelijke gesteldheid van de mens, zouden met de uitbarstingen van de zon, eens in de elf jaar samenlopen.

Voor vele geleerden is het een zekerheid dat de zonnecyclus het aardse leven beïnvloedt, al is het voor hen nog een raadsel waarom deze cyclus zich periodiek (om de elf jaren) voordoet.

Onlangs heeft men in de verschillende eilanden van een Australisch duidelijke aanwijzingen gevonden van die elfjarige cyclus van de zonne-activiteit. Ook in de ringen van bomen heeft men deze kunnen vaststellen.

De geleerden hebben geen verklaring voor het vreemde 'gedrag' van de zon in de 17de eeuw, toen de aarde een kleine 'ijstijd' heeft gekend. Mogelijk is de zonnecyclus, die waarschijnlijk al duizenden of duizenden (zomet miljoenen?) jaren dezelfde geweest is, in die periode wat 'overstuurt' geraakt, met alle gevolgen van dien. Maar waarom?

Ook voor het ontstaan van de magnetische velden in het inwendige van de zon en hun verschijning aan de oppervlakte hebben de astro-fysici nog geen verklaring. Dat de 'corona', de buitenste gasvormige laag van de zon, die alleen bij volledige zonsverduistering te zien is, zometal heter is dan het eigenlijk oppervlak zou volgens de nieuwste gegevens te wijten zijn aan de magnetische structuur van de zon.

Wat er ook van zij: de zonnecyclus beïnvloedt het leven op aarde.

Wenden wij ons nu naar de beroepen die in verband staan met de kledij of de klederdracht.

- 13) DE KLEERMAKERS ("taxigellieurs", "couturiers") waren goed vertegenwoordigd. - Te WOESTEN ronden we 1 'tailleur': "André van Houcke" (NO 15); - in 't KROMBEEKSE VRIJE: 1 "couterier": "Joseph Beck" (KV 30) - 1 "EL-VERDINGE": 1 "tailleur": "Josse de Dourwaerder" en 1 "couturier": "Philippe van Dale" (EN: 59 en 117) - te NOORDSCOTE: 2 kleermakers: "François Lauwers" (NO 28) en "Jean Lauwers" (NO 76) - in 't LAETSEHIF VAN RENYNGHE eveneens 1 kleermaker: "Ignace van Gheluwen" (LR 13) - te RENYNGELST ook één: "Pierre Lauwers, tailleur" (R 145) - WATOU telde niet minder dan 4 kleermakers:

'Pierre Feel, tailleur', die drie nog kleine zonen had (WA 92) —
 'Valerien Termynck, tailleur' (WA 9) — 'Jan Guterinck' (WA 178) — 'Jaeger
 Darras' (WA 189), — terwijl WIDSCHOE er ook twee had: 'Charles Billiet,
 tailleur' (211) en 'Gerard Broens, tailleur' (236).

We troffen alles samen veertien kleermakers aan in 'De Aelt Parochie':

Naaisters daarentegen worden nergens vermeld.

2 — Dat er veel schapen gehouden werden in de generaliteit hebben we reeds aangestipt. Er waren schaapshoeders op de (grotere) boerderijen met een eigen herder. Toch vonden wij alleen te WIDSCHOE twee SCHAAPHERHERDERS, die gezinshoofd waren en een (eigen?) huis betrokken; nl.: 'Josse de Camp, berger' (WO 20); 'Roger Wulleman, berger' (WO 49). Misschien waren het beroepsherden, die voor eigen rekening werkten en zelf een kudde hadden. We keren daarop terug.

3 — We troffen ook twee spinsters aan ('fil(e)uses' aan, allebei wedu-
 wens; t.w. 'la veuve de Sitron Therissen, fileuse' te Novordschote (N 35)
 en 'la veuve Jacques de Cuyper, filleuse' te WIDSCHOE (233).

Van overouds was het Westkwartier befaamd om zijn lakennijver-
 heid. De 'Oude draperie' (luxe-laken) had tijdens de Middeleeuwen wel-
 vaart gebracht over de grote Vlaamse steden. Ook Ieper stond wijd en zijd
 in aanzien. Maar het tij keerde. In de 16de eeuw was er nog weinig vraag
 naar wollen luxe-lakens. Ieder met zijn onderwets ambachtensysteem
 hield halbtavrig vast aan de oude productie-methode. Wever's, scheerders
 en volders, die vroeger goed hun brood verdienden, rielers zonder werk en
 klopten nu bedelend aan bij het stadsbestuur om een aalmoes.

Er was een 'nieuwe draperie' ontstaan, die lichte wollen stoffen
 en saaiën produceerde. Vooral het platteland van de Westhoek legde
 zich op die nieuwe textielmethode toe en tegen de 16de eeuw waren onbe-
 duidende plaatsen als Armentiers, Hondschote en Nieuwkerke uitgegroeid
 tot dichtbevolkte textielcentra.

Ieper zag de hoge vlucht van de plattelandsnijverheid met lode o-
 gen aan. Het richtte zelfs expedities in om de weaftoestellen in de omrin-
 gende dorpen stuk te slaan en het deed pogingen bij de overheid om de
 'nieuwe draperie' te doen verboeden. Het mocht allemaal niet baten.

De eerste helft van de 16de eeuw was het tijdperk van het Westkwar-
 tier: van Hondschote en Nieuwkerke, maar ook van Dranouter, Wulvergem,
 enz. Maar vanaf 1550 kwam ook de 'Nieuwe Draperie' in het gedrang.
 De inzinking op de internationale markt en het feit, dat Antwerpen —
 lang de belangrijkste uitvoerhaven voor de textiel-producten — over zijn
 hoogtepunt heen was, luidden de doodsklok over de Westhoek. Onderne-
 mers en textielwerkers weken voor een deel uit naar het buitenland.
 In Londen en Sandwich, Brnden en Frankenthal (later in Leiden, Delft,
 Amsterdam, enz.) werden zij — om hun vakkenis en werklust — met open
 armen ontvangen. Voor hen die in de streek bleven was het crisis, ar-

moede en verpaupering. De 'ideeën' van herkenneren als Luther en Calvijn vonden een gretige voedingsbodem in de ontvredenheid en de ellende van deze mensen. Ze werden door de predikanten opgeruid tegen herkelijke misbruiken, enz. De Spaanse Vorsten poogden met alle middelen het opkomend protestantisme in te dammen. Vanaf 1559 trok inquisiteur, Pieter Titelmans, haast onophoudelijk in het Westkwartier rond. Door 127 nieuwgezinden volgde de doodstraf. Uiteindelijk faalde Titelmans in zijn opdracht: de hervorming bleek niet in te dijken in de textieldorpen van het Westkwartier en in 1566 brak dan ook de onzalige beeldenstorm los. Maar halfweg 1567 kwam Alva. Het werd voor de "geuzen" een uitzichtloze strijd. Vele nieuwgezinden vluchtten naar veiliger oorden: Engeland en Holland...

(Men leze hieromtrent het goed gedocumenteerd maarz toch "istiwat" eenzijdig artikel van Ludo Vandamme in 'Het Wekelijks Nieuws' van 26-10-'84, waaraan we meerdere zinsneden ontleenden, al zijn we niet akkoord met de "onderliggende" tendens van zijn bydrage(n).

4. — In de 17de eeuw waren er in 'de Acht Prochiën' nog altijd (thuis-)
WEVERS. — Zuidschote had 3 wevergezinnen ('Pierre Paris, tisseran' - Z 7 - 'Ange Tant, tisseran' (Z 9) en - 'Josse de Ceuninck - Z 48. Deze laatste had zelfs een inwonende knecht in dienst. — Te WATOU ontmoetten wij 2 wevers: 'Nicolaus Denequines, tisseran' (WA 184) en 'Jean Vtrie, idem (WA 188) — te RENINGELST1 ('Jean ronden Brouche, tisseran' — een wees met nog een broer en zuster bij zich - R 143) — In 't ELVERDINGE was er 'een wevergezinn: 'Martin van Hille' (ELV 73). In 't LAETSCHIP VAN RENYNGHE, te NOORDSCHOTE en te WOESTEN troffen we telkens twee wevers aan; terwijl er te VLAMERTINGE zelfs 3 waren. Dit geeft een totaal van 16 weverfamilies.

— We vonden nog enkele andere beroepen die in verband sunnen gebracht worden met de textielnijverheid.

- 5 — Zo troffen we 2 zijde-fabrikanten of handelaars aan ('Soyer' of 'Solier'): één te VLAMERTINGE: 'Jean Plancheal, solier', die in inwonende knecht in dienst had (V 144) en één in 't KROMBEEKSE VRIJE: 'Jean Huyker, soyer' (KV 61),
 6 — Te WATOU woonde er een LAKENHANDELAAR (of FABRIKANT) (= 'toillier') = 'Pierre Bollengier, toillier' (WA 98).
 7 — In ELVERDINGE vonden we ten slotte nog een 'tinteur': 'Laureins van graefscheppe. Het gaat hier waarschijnlijk om een 'tinturier', een VERVER (van stoffen) (ELV 54). Er woonde een meid bij hem in.

- 14) DE SCHOENMAKERS ("cordonniers") en SCHOENLAPPERS ("savatiers" = personen die "savaten" = afgedragen schoenen en (of) stoffen herstellten) waren niet zo talrijk als men wel zou denken. We vonden er één te RENIN-

GELST ; 'Jean de Wyntere, pauvre saretier', Hij moest de kost winnen voor vrouw en vijf kleine kinderen! (CR 121). - 'T LAETSEKIP VAN RENINGHE, dat slechts 27 families telde in 23 woonsten had 1 'cordonnier' ('Adolph Delbrou, een weduwnaar - LR 9) en twee 'saretiers' ('Josse Mesure' en 'Philippe Malebranche' - LR 40 en 13). Met ver van daar, in 't HOFLAND te Reninge woonde er ook een schoenmaker: 'Jean Vaets, cordonnier' (HR 21). Dit was eveneens het geval t' ELVERDINGE ('Jean Desmadril, cordonnier' - ELV 60), in 't KROM-BEEKSE VRIJE ('Francois Hameau, cordonnier - KV 31) en te WOESTEN ('Jean de Meulenaere, cordonnier' - W 6). 'Philippe Allaert' was 'cordonnier' te Noordschote. Klompenmakers (= sabotiers) vonden we nergens terug. Eigenaardig.

- 15) 1) De METSERS ("maçons" waren nog veel schaarser; wat niet zo verwonderlijk is in een tijd waarin de meeste huizen nog in "plak en stuk" of "hoogstens" in "rakwerk" (= houten stijlen waartussen stenen gemetseld werden) waren opgetrokken.

We vonden er toch één te Noordschote ('Philippe Martin, mason N 78) en een tweede te Zuidschote ("Guillaume Voormeersch, 215).

2) STRODEKKERS waren er natuurlijk meer. Er zijn drie "couvreurs de paille" vermeld te Klamertinge, t.w.: 1) Pierre Voorseune, couvreur de paille (een weduwnaar met 3 kinderen), bij wie er een weduwe zonder kinderen inwoonde, die BLEEKSTER of WASVROUW was van beroep ("Jacqueline Willemet, blanchisseuse" 1) 2) Pierre Voorseune la jeune, couvreur de paille (dat zal wel een zoon zijn van eerstgenoemde. Mevr. H. Ronse-Descaene leeft Voorseune. Ofwel is dit fout, ofwel heet de vader ook Voorseune (KV 1 en 19); 3) "Jacques Aldenweirelt, couvreur de paille (V 123).

Ook NOORDSKOTE ("Josse Berthier" - N 32), RENINGELST ('Guilles de Rycque' - R 137) en WATOU ('Matiieu Naelde, couvreur de paille - WA 201) hadden elk een strodekker.

- 16) WINKELIERS ("boutiquiers" of "schoppiers" waren er opvallend weinig.

- WOESTEN had maar één winkel op 64 huizen ("Josse Houck, boutiqueur" - WO 9) - Te Klamertinge met zijn 148 woningen en 846 inwoners, wordt er geen enkele vermeld. In 't Krombeekse Vrije evenmin. Ook 't Elverdinge niet. Maar waar haalden al die mensen dan hun winkelwaar? In stad, op de markt of in een naburige gemeente?

- Te LOKER was er toch een "petit schoppier": "Pierre van de Broucke", die een vrouw en vijf kleine kinderen had (L 11).

- Ook RENINGELST had slechts één "boutiquier" ("Francois Rimbau" - R 6) - wat toch bijzonder weinig is voor een groot dorp met 1.072 inwoners. WATOU - de grootste gemeente van al - had slechts één winkelierster ("Marie van Stavel, boutiqueuse", een kinderloze weduwe - WA 10) en één winkelier ("Jean de Baerst, boutiqueur", die geholpen werd door zijn vrouw en een inwonende meid - WA 179).

Amper 5 winkels voor de hele generaliteit.

(1) Er was ook een wasvrouw te Klamertinge: "la veuve Francis Houcq, blanchisseuse" (V 142).

17) 1 - In een tijd waarin veel gezinnen zelf slachten of thuis lieten slachten (heel vaak in november; de 'slachmaand' waren er heel weinig echte beenhouwerijen. We vonden voor de gehele Generaliteit slechts twee SLAGERS, nl.: ^{de} WATOU ("Pierre Claes, bouchier" - WA 11) en een andere te ZWISSENOE ("Lambert Boury, bouchier" - Z 12). Nergens elders.

Er zullen toch wel slachters geweest, die naast hun hoofdberoep (b.v. dit van 'kleine' landbouwers) bij gelegenheid gingen slachten bij particulieren. Ik vind herhaaldelijk in de tellinglijsten het woord "chaftier" en "chaftie". Het moet allezijs om een beroep gaan, doch een zinnige verklaring heb ik er niet voor. Ik vind het woord nergens terug in een "dictionnaire" die ik bij de hand heb.

2 - Bakkerijen waren er weinig of geen, ofschoon 'de Hecht Parochies' dan toch 19 molens telde. De mensen bakten zelf in hun eigen ovenhuis of in dit van de geburen. We troffen slechts twee BAKKERS aan ('boulengiers'), en dan nog allebei te NAMERTINGE; 'Albert Lauwers, boulengier (V 129) en 'Elié Voorseure, boulengier (V 132). Bij eerstgenoemde, die gehuwd was en 4 kleine kinderen had, woonde er een meid mee.

18 - In onze streek, waar de Ijzer en 't Kanaal van Ieper naar de Ijzer langs stroomden, waren er - aan de waterkant - vanzelfsprekend attelijke schippersgezinnen. 1 - ELZENDAMME, bij de Lo vaart en de Ijzer, telde twee schippersfamilies op 19 gezinnen, nl.: dit van Anthoine de Vroo, batailler (= batelier) en dit van 'Pierre de Roo' (ELZ 2 en 3). Naast de naam van eerstgenoemde schipper vinden we volgende getallen $2-2 | 0-0 | 2-2 | 0-1 = 9$. Er woonden op hetzelfde "adres" dus 2 gezinnen. Misschien de ouders van een van de echtgenoten of een gehuwde broer of schoonbroer.

2 - In de heerlijkheid van Hofland te Reninge, met haar 33 families, waren er zelfs 4 schippers ('batteliers') gedomiceleerd, t.w. 1) 'André vanden Berghe' (HR 23) - 2) 'Cornil du Poncheau' (HR 24) - 3) 'Pierre Swaeghe', een weduwnaar met een meewonende knecht (HR 25) - nr. 4 was een schipperin met 2 grotere kinderen en een knecht. : "la meefve de Guillaume de Roo, batteliere" (HR 27).

3 - Te Noordchote was er een schipper gedomiceleerd, die een vrouw en 2 kinderen had, plus een knecht en een meid die meewoonden. Hij noemde: 'Jean Cattoor' (N 39).

4 - Te Zuidchote (met zijn loskaai aan Steenbriete-brug) woonde er ook een schippersgezin, bij hetwelk eveneens een knecht gehuisvest was (Z 45: 'André de Pypere').

* *
*

We komen nog even terug op de schaapherders, waarover wij op p. 25 reeds enkele woorden zeiden.

In een streek waar er, tot voor de Eerste Wereldoorlog, - volgens het zeggen van oudere mensen - nog ettelijke partijen bos en hakhout waren, alhoewel heel wat stroken onbebouwd of 'verwilderd' land, is het treffend dat er zo weinig beroeps-herders worden vermeld, en dan nog allebei te Woesten, waar er anno 1697 inderdaad méér 'woest' land lag dan elders. Vergeten wij echter niet dat sommige boeren echte schapenkudden hadden, die door een van hun knechten (of meiden) geweid werden. Ook de 'kottwoner's' zullen wel een paar schapen en (of) geiten gehad hebben, die ze 'stakebandden' om de grasvelden af te grazen.

* *
*

Laten we nu de meest uitgeoefende beroepen behandelen.

19) - de "generaliteyt van d' fecht Prochie van Veurnambacht", was toen - wellicht nog méér dan nu - hoofdzakelijk een agrarische zone, een echt landbouwgebied, waar het grootste gedeelte van de bevolking - op een of andere wijze - leefde van landbouw en veeteelt.

Laten wij het 't eerst hebben over de LANDBOUWERS en hun Personeel.

Vit het oude Pachtboek van Tuidschote (vanaf 1688) weten we dat sommige boeren eigenaar waren van verscheidene percelen land en bosch. Maar de meeste grote hoeven waren eigendom van de Adel (b.v. het hof 'Devoete' aan 't Tuilvoordeke - eeuwen lang in het bezit van de familie Bornaert), grote kerkelijke instellingen (b.v. het 'Notable' in 't Noordende' - eigendom van de Proosdy van St.-Maarten te Ieper), en enkele welstellende en zeer vooraanstaande Ieperse stedelingen (het 'Noordbellagood' van José en Lena Veramme - Peccu - voorheen lange tijd in het bezit van de familie Belle en nu van de Ieperse Dirsch). Deze personen of instellingen bezaten het leeuwendeel van den landbouwgrond. De (meeste) hoevegebouwen, plus de landerijen, o. v. 'de garvynghen' en 'meerschen' behoorden aan vreemden. Het merendeel van de BOEREN pachtten hun hofsteden ('laboureurs', 'laboureurs' waren te onderscheiden van 'censiers' en 'censiers'). Deze laatste betaalden pacht (= cijns) voor de grond waar er gebouwen op stonden die eigenlijk hun eigendom waren. Zo tellen wij te ELZENDAMME 18 cijnshouders (censiers) tegenover slechts 2 'laboureurs'.

De effectieve macht in een dorp beruhte bij de notabelen ^{en} dit op basis van bezit. De gewone - veelal ongelletterde - landman had er nauwelijks deel aan.

We verhalen het : in de 17de - 18de eeuw was de LANDBOUW de werkelijke spil van de economische bedrijvigheid. De meerderheid van de bevolking leefde toen van de landbouw en van wat er al mee samen gaat.

Op het platteland was de concentratie van de bevolking op de hofsteden werkelijk indrukwekkend in het aantal kleinere en grotere hoeven - in verhouding tot het aantal woonsten - al evenzeer.

Om dit te illustreren willen we de tellingstaten overlopen van :

- 1) het kleinste dorp, nl. Zuidschote (54 huizen en 311 bewoners); van
- 2) een middelgrote parochie, b.v. : Vlamertinge (148 huizen en 846 inwoners)
- en van 3) de grootste gemeente : WATOU (306 huizen voor 1487 bewoners).

a) ZUIDSCHOTE - 410 hectaren groot - telde in 1697 : 25⁽²⁷⁾ HOFSTEDEN waarvan het gezinshoofd als beroep 'laboureur' of 'laboureur' aangeeft. Er waren in deze parochie 3 boeren, welke na de dood van hun echtgenoot hun landbouwbedrijf bleven uitbaten. We geven hier de namen en de tellingresultaten voor elk van deze drie vrouwelijke familiehooften, die als weduwe anno 1697 bleven boeren :

Z 17 : ' la veuve Jean de Fereze, laboureur' (0-1|0-0|0-2|1-1|=5).

Z 26 : ' la veuve de Philippe Louridan, laboureur' (0-1|0-1|0-0|3-1|=6).

Z 28 : ' la veuve Jacques Goeman, laboureur' (0-1|1-1|2-1|0-0|=6).

We schrijven hoger dat zowel Z 30 "Jean de Wilda, amman = eerste schepen (1-1|0-1|0-0|1-1|=5) en Z 42 "Le Slicu" Jacques Pierloot, baillie de St.-Jacobs Capelle (1-1|3-0|0-1|2-1|=10) naar alle waarschijnlijkheid eveneens landbouwers waren ; zodat het aantal boerderijen te Zuidschote vermoedelijk 27 bedroeg. De helft van de woonsten waren kleinere of grotere boerderijen (exact 50%).

VLAMERTINGE telde toen 58 hofsteden of 147 huizen (de samenvatting op het einde van de tellingstaat vermeldt 148 woningen, maar de lijst zelf bevat slechts 147 nrs.) wat neerkomt op 39,45%.

Te WATOU ligt het aantal boerenfamilies veel hoger. 187 van de 306 woonsten waren hofsteden ; dit geeft meer dan 61,10% van het totale aantal.

Als we het gemiddelde berekenen van deze parochies samen, dan stellen we vast dat ruim 48,32% van alle woningen kleinere of grotere boerderijen waren (245 op 507).

b) Er is echter méér. Er woonden toen gemiddeld méér mensen op een hoeve als nu, want behalve het boerengezin zelf (met hun kinderen) woonden er heel wat "varets" en "servantes" op onze hofsteden.

Voor ZUIDSCHOTE bedroeg het aantal mensen, dat op een boerderij woonde, 186 op 311 inwoners ; hetzij 59,80% van de totale bevolking.

Te VLAMERTINGE belooft dit getal : 417 op 846, wat toch 49,29 procent is. WATOU spant de kroon : 970 mensen (op 1487) zijn gehuis-

rest op een boerderij, wat een percentage geeft van + 65,23%.

Als we de getallen van die drie dorpen samentellen, dan bekomen wij volgend resultaat: Op 2.644 inwoners verblijven er — knechten en meiden's inbegrepen — 1.573 personen die op een hoeve verblijven. Het percentage is vlug gemaakt: 59,50%!

De theoretische gemiddelden per hofstede zijn respectievelijk 1) voor Zuidschote: $\frac{186}{27} =$ haast 6,89-2) voor Flamertinge: $\frac{417}{58} =$ haast 7,19 en 3) voor

WAZOU: haast 5,19:

Wij hebben — bij ^{wijze} van steekproef — drie parochies van de acht nageteld en bevonden dat 59,50% van de totale bevolking op een boerderij gevestigd was.

20) — Vergeten wij echter niet dat er, in alle parochies, nog een aantal mensen waren, die in een eigen of gehuurd huis woonden, en als dagloners ("journaliers"; "mainoeuvre") op een landbouwbedrijf aan de kost kwamen. (zowel mannen als vrouwen).

De juiste getallen van die WERKLIEDEN die bij een boer werkten kunnen wij uit de tellinglijsten niet opmaken.

We hebben ons reeds een benaderend idee kunnen vormen van de belangrijkheid van de BOERENSTAND hier ten streeke anno 1697.

Bij wijze van steekproef nemen we weer de drie parochies, waarover wij het al hadden, onder ogen, om te zien hoe belangrijk de WERKNEMERSSTAND in dien tijd wel was. Hierbij moeten wij natuurlijk de inwonende knechten en meiden inrekenen.

af te Zuidschote waren er maar 3 zelfstandig-wonende werkmansgezinnen (Z 24 " Frans Bertheux, mainoeuvre (1-1|0-0|0-4|0-0|=6);

(Z 14 " Jacques Boerave, " " (1-1|2-1|0-0|0-0|=5);

(Z 20 " Josse Verhaeghe, " " (1-1|0-0|3-1|0-0|=6).

Drie echtparen dus (= 6 p.), plus 11 kinderen = 17 personen. Daarbij moeten wij 42 'vallets' en 29 'servantes' tellen. We bekomen een totaal van 88 personen op 311 " zielen" = 28,30% van de bevolking.

b) te WAZOU troffen wij 37 gezinnen aan van werklieden, bestaande uit 133 personen. We dienen hier 98 knechten en 93 meiden, die bij hun werkgever inwonen mee te tellen. Het totaal wordt aldus: 324 op 1.487 dorpsbewoners, een percentage van haast 21,79%; wat $6\frac{1}{2}$ % minder is dan te Zuidschote.

c) De Werkliedenstand was echter het sterkst vertegenwoordigd te FLAMERTINGE. 42 arbeidersgezinnen, samen 158 personen tellende, woonden er op hun eigen. Daar komen nog 65 boerenknechten en 63 meiden bij; in het totaal bijgevolg 286 personen op 846 inwoners. Het percentage bedraagt dus 33,80%; méér dan een derde. Het gemiddelde voor de drie gemeenten belooft 26,40%. Op knijpend inwoners behoorden er 264 tot de arbeidersstand.

Het valt op dat het aantal (nog) thuis-verblijvende kinderen in de gezinnen van arbeiders — over het algemeen — lager ligt dan in de boerenfamilies. Te KLAMERTINGE telden de ^{4de} werklieden-gezinnen slechts 67 (nog) thuis-wonende kinderen, d.i. nog geen 1,60 k. per familie.

Dit is echter geen algemene regel: WOESTEN b.v. telde 72 gezinnen en 324 inwoners. Er waren niet minder dan 20 op hun eigen wonende families van werklieden (18 echtparen = 36 p. + 2 weduwnaars). Deze telden 59 kinderen ten laste, wat een veel hoger gemiddelde geeft dan te Klamertinge: 2,95 k. per gezin, tegenover 1,60.

Indien we de inwonende meiden (18) en -knechten (22) te Woesten meetellen met de leden van de arbeidingsgezinnen (36 + 2 + 59) wordt het totaal: 128 op 324 inwoners. De werkliedenstand maakte te Woesten ruim 39,50 % van de bevolking uit, een percentage dat nog 5,70 % hoger ligt dan te Klamertinge.

De resterende gezinnen (72 - 20 = 52 families), die tot de andere maatschappelijke standen behoorden, hadden 98 zonen en dochters. Het aantal kinderen beliep slechts $\frac{98}{52} = 1,885$ k. per gezin, dus aanzienlijk minder dan in de werkmantfamilies te Woesten.

U ziet hoe gevaarlijk het is conclusies te trekken die voor de ganze generaliteit zonder gelden.

We hebben hoger een benaderende raming gemaakt van het aantal personen, die te Luidschote, Klamertinge en Watou tot de werkliedenstand mogen gerekend worden. Dit gaf ca. 26,40 %. De boerenstand, daarentegen vertegenwoordigt er ruim 44 % van de bevolking. De andere maatschappelijke groepen (vrije beroepen (zelfstandige ambachtslieden) en arme gezinnen, enz.: maken 29,60 % van het aantal inwoners uit.

Elk dorp is anders samengesteld, doch de boerenstand is wel de voornaamste.

*

* *

We waren weer aan het uitweiden. Nu gaan we verder met de beschrijving van enkele andere beroepen, die op een of andere manier betrekking hebben of in verband staan met het landbouwbedrijf.

21) In een hoofdzakelijk agrarisch gebied als 'de Acht Parochies' waren de (HOEF)-SMEDEN onontbeerlijk en dienstegevolge ook talrijk.

De naam van hun beroep wordt in de tellingstabellen op zeer uiteenlopende wijzen geschreven; "maréchal", "marichal", "marischal", "marisoel", "marichael", etc.

We vonden zowat overal smidsen: 1 te WOESTEN, 1 te KLAMERTINGE, 1 in 't KROMBERSE VRIJE, 1 in de heerlijkheid van Hofland, binnen Reninge, 4 te Reningelst, 3 te Watou. Ook te WOSSEHOË was er een "mareschaal ferraant"; 'Hubert Madou', die zich liet helpen door een inwonende knecht (Z 38). Alles samen: 12 (hoef)smeden in 'de Acht Parochies'.

- de enige PAARDENKOOPMAN ("maquignon") die wij in de tabellen van 1697 aantreffen woonde te Loker en heette: 'Jean Toubelle' (L 17).
- We vonden ook een verkoper van vette waren (dus een VETTEWARIËR = 'grosiers' of 'graisier') te ELVERDINGE: 'Pierre Petit' (ELN 66)

22) - We hebben reeds een en ander gezegd over de BOERENSTAND en de WERKLIJDE-DEVENSTAND. We hebben nu te handelen over deze categorie mensen, die DE AR-MEN genoemd werden.

Als men de tellingcijfers aandachtig inziet, moet men wel getroffen zijn door het groot aantal gezinshoofden, families en alleenstaanden (soms kinde-ren, die als armen ("pouvre" en "pauvre") betiteld worden

Nemen wij, ter illustratie, het "dénombrement" van ELVERDINGE, van een van de middelgrote parochies met haast 800 inwoners verdeeld over 172 families, die 153 huizen betroffen.

Ten jare 1697 waren er aldaar 145 mannelijke gezinshoofden, 147 volwas-ten vrouwen, 36 "grand garçons", 28 "grand filles", 155 "petites garçons", 155 "petites filles", 74 "valets" en 60 "servantes": total des familles: 800.

1) Er woonden op de 55 hofsteden niet minder dan 377 personen (knechten en meiden inbegrepen), d.i. $47 \frac{1}{3}$ % van de bevolking. Als we de "valets" en de "servantes" afrekenen, die op een boerderij inwonen (65 kn. + 44 m. = 109 = ca. 2 per hofstede), dan blijven er te Elverdinge 268 personen over die tot de BOERENSTAND kunnen gerekend worden, d.i. precies 33,50 % van de to-tale bevolking.

Torloops gezegd: we moeten steeds dezelfde vasttelling doen: de boerde-rijen waren (reel) meer bevolkt (hier: ruim 6,81 personen per hofstede) dan de andere woningen van de parochie, al worden er in sommige huizen méér dan een familie. Er resten $153 - 55 = 98$ huizen voor $800 - 377 = 423$ bewoners, dit geeft een theoretisch gemiddelde van nog geen 4,32 perso-nen per woonst.

2) Er waren 50 gezinnen van dagloners die op hun 'eigen' woonden en die te zamen slechts 180 leden telden (d.i. 3,6 p. per familie). Voegen we daar de 74 knechten en 60 meiden bij (= 134) die te Elverdinge bij hun werkgever en werkgeefster inwoonden, dan bekomen wij voor de ARBEIDERS-STAND: 314 leden, d.i. dan toch 39,25 % van het totale aantal inwoners.

In de werkmansgezinnen van Elverdinge telden wij al te zamen slechts 82 (nog) ten laste zijnde kinderen op een totaal voor gans de gemeente van 374; want theoretisch 1,64 kind per gezin betekent en nog geen 22% van de Elver-dingse jeugd.

De gezinnen van de dagloners waren dus ook hier minder kroostrijk dan in de andere.

3) We zijn even afgeweken van ons voornaamste onderwerp: de ARME MENSEN te Elverdinge.

Als we de arme gezinnen, de alleenstaande armen (b.v. ; weduwen en weduonaars) en ook diegenen onder hen, die in een of andere familie waren opgenomen, allemaal tementellen, dan vinden wij er : 105 (= 13 7/8 %).

De telling van 1697 verneemt 35 arme gezinnen op 172 families (= 20 1/3 %) dus ruim 1 op 5 gezinnen. Er waren 3 arme weduonaars met (nog 3 grotere kinderen thuis, en met minder dan 18 arme weduwen met (nog) 6 grotere en 14 kleinere kinderen 'ten laste).

Ruim 13 mensen op 100 leefden te Elverdinge anno 1697 in armoedige omstandigheden en werden - als het wel ging - ondersteund ("ontretenu") door de "Openbare Onderstand" (of "de Dijk", zoals men toen zei).

- En het aanpalende Luidschote was de toestand toch merkelyk beter.

Arme leden waren er daar, zoals overal elders, maar in mindere mate.

We tellen er 5 arme gezinnen (waaronder 3 families "Luscutier" : 1) Ange

Luscutier 1-1/0-0/1-0/0-0/0=3 ; 2) Pierre Luscutier 1-1/1-0/0-0/0-0/0=3

en 3) Barthelemy Luscutier 1-1/0-0/0-0/0-0/0=2 - een 'kinderloos' echtpaar

dat gehuisvest was bij de (kerkmeester en) molenaars : Jacques Godtschalck)

Verder nog het arme gezin van Barthelemy Tersser : 1-1/0-3/2-0/0-0/0=8

en dit van Pasquer Pieren : 1-1/1-0/2-2/0-0/0=7.

Vijf arme families op 55 gezinnen (9,1 %) met toch 23 leden, d.i. haast

7,40 % van het aantal inwoners te Luidschote, dus veel minder dan de

13 7/8 % van Elverdinge.

- Het gebeurde wel méér dat behoeftige (meestal kleinere) kinderen

(wezen of kinderen van ongehuwde moeders) ("pauvres enfans") opgeno-

men werden in gezinnen van landbouwers en zelfs van dagloners.

We nemen als voorbeeld FLAMERTINGE.

"L'enfant de Brigitte Ollivier, pauvre" woonde in bij landbouwer Jan Bap-

tist Cateau", die zelf 4 kinderen had (V 3). "L'enfant de Jenne Ollivier,

entretenu de pauvre" was opgenomen in het boerengezin : "Francois Bee-

le, le jeune, dat een zoontje had (V 29). Bij Daniël Kesteloot, een land-

bouwer met 4 eigen kinderen, woonde het arme dochtertje in van "Cathe-

rine Ollivier (V 43). Waren Brigitte, Jeanne en Catherine Ollivier

misschien drie gezusters? Waren ze vroegtijdig overleden? Wie weet?

"Marie Bortier et Ignace, pauvres enfans" verbleven op de kofstede van

"Laurent d'Homme" (V 4). Bij Pieter Gillis, een dagloner vonden wij

ook "un pauvre garçon, dem leurant avec le d'lt Gillis, een ge-

huwd man die zelf een zoontje had (V 6). Een ander werkmansgezin, dit

van "Francois Melis, journalier" had zich eveneens ontfermd over "un pau-

vre enfant". Twee andere boerenfamilies (deze van "Pieter du Hameau"

- 4 eigen kinderen - V 70 - en deze van Daelen - 1 zoon - V 93) hadden

elk een behoeftig meisje bij zich ("une pauvre fille").

Waren die 9 arme kinderen door 'de Dijk' uitbetaald bij goede fami-

lies. Ontvingen die gast-gezinnen daarvoor een vergoeding? Of deden

datze dit mit menslievendheid en 'ter ere gods'?

Generens die 9 'pauvres enfans' - opgenomen in gezinnen - waren er te Kamerlinge bovendien nog 10 arme echtparen (= 20 pers.) met al te zamen 30 kinderen; 10 arme weduwen met 19 kinderen ten laste en ten slotte nog 2 arme weduwenaars, waarvan er een een zoontje bij zich had. Dit alles geeft een totaal van 91 "arme lieden" op 846 inwoners, wat toch ruim 10 3/4 van de bevolking uitmaakt.

— Maar het armoedigste dorp van de generaliteit was zonder twiifel: LOKER. Hier van de 96 "maisons et cabanes" stonden laag ten tijde van de telling. De 89 bewoonde huizen herbergden 106 verschillende families, 44 ervan werden als arm bestempeld (41,51%!).

We treffen te Loker 21 arme echtparen aan (= 21 x 2 of 42 pers.) met samen 55 kinderen bij zich (sommige ouders hadden vijf tot zes kleine kinderen te onderhouden!). Er werden voorts 4 arme weduwenaars geteld en 15 behoeftige weduwen met, in het totaal, 35 kinderen 'ten laste'; verder nog 2 arme jongelingen en 1 arme ongehuwde moeder met een zoontje.

Het totaal aantal arme lieden te Loker bedroeg aldus: 155 personen op 485 inwoners, d.i. haast 32% van de bevolking. Ongehoord!

We hebben de 'armen' in de helft van de eigenlijke acht parochies geteld en wij bekwamen volgend resultaat (zonder de knechten en meiden mee te rekenen omdat wij geen inlichtingen bezitten over hun financiële toestand):

1) LOKER	155 arme lieden op 485 inwoners	= ca. 32 %
2) ELVERDINGE	106 " " " 800 " "	= ca. 13 1/8 %
3) VLAMERTINGE	91 " " " 846 " "	= ca. 10 3/4 %
4) ZUIDERKOTE	23 " " " 311 " "	= ca. 7,40 %
TOTALEN	374 " " " 1.442 " "	= ca. 15,315 %

23) Doch naast die armelui waren er - toen zoals nu - ook Rijkelui. Tot die categorie behoren naar alle waarschijnlijkheid alle personen of gezinnen, waarnaast het woord "rentier" (= rentenier) of iets in die zin geplaatst is. Ook de personen waarvan het beroep niet is aangeduid, maar waarvan de naam wordt voorafgegaan door de titel 'Monsieur' of 'Sieur'. Men mag veronderstellen dat al die mensen er 'wacompjes inzaten'.

Eerst een woordje over de RENTENIERS.

We hebben ze niet allen nageteld, doch te WATOU, b.v. vonden we 5 gezinshoofden waarvan uitdrukkelijk gezegd dat ze van hun renten, van hun 'goed' leefden. We sommen ze op: 1 - 'd'amoiselle Petronella Goetgeluck', 'vivant de son bien' (WA 3), 2 - 'Jean Bapt. de Jonghe, vivant de son bien' (WA 31), 3 - het echtpaar Mars (el) Boone, 'vivant de son bien' (WA 169), 4 - Mre Jean Bapt. Fulster,

- vivant de ses rentes (WA 181 · |1-1/0-0/3-1/0-1/ = 7: echtgenote, 4 kleinere kinderen plus meid) en ten slotte - 5) 'Jean de Viek, vivant de son bien' (WA 215; en alleenstaande, zoals ook 1) & 3).
- Te Klamerlinge woonde het echtpaar 'Antoine de Vos, rentier' (Cl 119), dat zijn woonst deelde met een doktersgezin van vijf personen. We treffen er ook twee edellieden aan op hetzelfde adres: 'le seigneur de Wintershove' en 'le seigneur de Laghere' - beiden zonder beroep (V 120).
  - Ook te Krombeekse Vuze had zijn rentenier: 'Jan Malbranche' (KN 29).
  - Te Everdinge leefden Monsieur Mousseron (1-1/0-0/2-0/0-0/ = 4) en Mons(ieur) de Van Lilla (1-0/0-0/0-0/2-2/ = 5) onder hetzelfde dak (ELN. 29). Ze zijn beiden zonder beroep.
  - Het avone Loker had ook 'welstellende' ingezetenen. We noemen: 'Madame de Carneghem', z. b. (0-1/0-1/1-0/2-1/ = 6) (L 15) en 'le Sieur' Jan-Bapt(iste) de Coninck en zijn broer (L 44).
- Al deze personen behoorden met nog vele anderen ofwel tot de adel, ofwel tot de 'hogere' burgerij.

We hebben in de voorgaande pagina's al verschillende klassen van de 17de eeuwse maatschappij besproken. Bijzondere aandacht ging naar de BOERENSTAND, de categorie der ARMEN.

In onze opsomming van de vele ambten en beroepen hebben we veel mensen ontmoet die deels tot de 'hogere' burgerij kunnen gerekend worden en deels tot de gewone burgerij of MIDDENSTAND.

Vonden deze laatste een belangrijke groep van de bevolking? We nemen als voorbeeld Zuidschote, het kleinste dorp van 'de Acht Prochieën'. We vonden er 20 gezinshoofden, die een of ander 'zelftandig' beroep of ambt uitoefenden. Deze 'gezinnen' telde 76 personen (d. i. ca. 24,44%) van de totale bevolking. Daaronder waren er 15 echtparen (= 30 pers.) - 3 celibatairen (= 3) - 1 weduwnaar (= 1) - 1 weduwe (= 1) - 3 zonen onder dan 14 j. - 5 dochters boven de 12 j. - 16 kleine jongens en 17 meisjes onder de 'communie-leeftijd'. In die gezinnen woonden er 6 knechten en 3 meiden in.

Die 20 gezinshoofden hadden volgend ambt of beroep: 1) pastoor (1) - 2) schoolmeester (1) - 3) werers (3) - 4) kerbergiers (eveneens 3) - 5) vleermakers (2) - 6) beerhouwers (1) - 7) metser (1) - 8) timmerman (1) - 9) spinster (1) - 10) brouwer (1) - 11) hoefsmid (1) - 12) kuisper (1) - 13) wagenmaker (1) - 14) schipper (1) en 15) molenaar (1).

De amman (= eerste schepen) van Noord en Zuidschote en de baljuw van St.-Jakobshapelle rekenen wij hier niet mee, omdat wij veronderstellen dat het boeren waren, van gezin ze land bezaten te Zuidschote en samen onderdak verleenden aan 3 'vallets' en 2 'servantes'.

We tellen dus 15 ambten en ambachten te Zuidschote.

Laten we echter niet vergeten dat de volkrijke gebuchten 'Luzerne' en 'Steenstracte' slechts gedeeltelijk tot het grondgebied van Zuidschote behoorden. En ook de wijk 'Pypegale' lag niet ver. Er kunnen daar nog andere beroepen vertegenwoordigd geweest zijn (b.v. dit van winkelier, v. voorman, enz.), die wij te Zuidschote zelf niet aantreffen.

Aller wat we in dit XVIII^{de} deel van onze ZANTINGEN over ZUIDSCHOTE geschreven hebben, moet ons nu toelaten de demografische samenstelling van deze parochie, ten jare 1697, bondig samen te vatten.

We doen dit bij middel van volgende tabel:

ZUIDSCHOTE	"KLASSEN"	Aantal personen	% ca.
	I. BOERENSTAND	124	39,87
	II. ANDERE ZELFSTANDIGE BEROEPEN	76	24,43
	III. WERKLIEDENSTAND	88	28,30
	IV. ARMELIJ	23	7,40
	TOTALEN	311	100,00

Wij hebben dezelfde berekeningen gemaakt voor de zeven andere parochies van de Generaliteit. Volledigheidshalve voegen wij er Zuidschote bij. Hiermer wat dit geeft:

NAAM VAN DE PAROCHIES	BOERENSTAND		ANDERE ZELFST.		WERKNEMERS		'ARMEN'	
	personen	% ±	personen	% ±	personen	% ±	personen	% ±
1. ELVERDINGE (800 inw.)	268	33,50%	113	14,18%	314	39,25%	105	13,07%
2. LOKER (483 inw.)	177	36,50%	48	9,90%	105	21,65%	155	31,95%
3. NOORDSCHOTE (500 inw.)	203	40,60%	77	15,40%	161	32,20%	59	11,80%
4. RENINGELST (1072 inw.)	451	42,07%	157	14,65%	408	38,05%	56	5,23%
5. VLAMERTINGE (846 inw.)	319	37,70%	150	17,75%	286	33,80%	91	10,74%
6. WATOU (1.487 inw.)	811	54,54%	251	16,88%	324	21,79%	101	6,79%
7. WOESTEN (324 inw.)	102	31,48%	84	25,93%	128	39,50%	10*	3,09%
8. ZUIDSCHOTE (311 inw.)	124	39,87%	76	24,43%	88	28,30%	23	7,40%
Totale inw. op 5825 inw. GEMIDDELDEN	2.455	42,15%	956	16,40%	1.814	31,15%	600	10,30%

* Te Woesten worden er twee gezinnen aangeduid (samen 7 personen) met de vermelding 'journaliers pauvres'. We hebben ze bij de Werklieden gerangschikt.

Er past wel enige uitleg bij de overzichtstafel op voorgaande bladzijde.

- 1) We stellen vast dat de BOERENSTAND het sterkst vertegenwoordigd is te WATOU. Er waren daar 187 hofsteden. 811 inwoners behoorden tot boerenfamilie's. Daarenboven vonden nog 159 knechten en meiden kost en inwonen bij landbouwers 970 menssen leefden dus op boeren (= ruim 65,23%).

Het laagste percentage vinden wij te Woesten. Dit dorp telde toch 23 hofsteden. 102 bewoners behoorden tot de boerenstand. Woesten telde, in vergelijking met andere parochies, weinig inwonende knechten (22) en meiden (18). Van die veertig werknemers waren er 32 bij een landbouwer gehuisvest (19 "vallats" en 13 "servantes"). Zo komen wij voor de boerdenrijen tot een totaal van 134 personen op een totale bevolking van 324, wat nog geen 41,36% uitmaakt (haast 24% minder dan te Watou!).

- 2) WOESTEN had daarentegen - proportioneel gezien - het hoogste aantal personen, die tot de zgn. middenstand kunnen gerekend worden (gezinnen van "zelfstandigen" die een ander beroep hadden dan de landbouw) (84 + 3 inv. kn. en 5 inv. meiden = samen 92 of byna 28,40%).

ZUIDSCHOTE volgt op de tweede plaats met 76 gezinsleden + 6 inv. kn. en 3 inv. meiden (totaal 85 pers. op 311 = 27 1/3%).

LOKER scoort veruit het laagst in deze categorie met volgende getallen 48 gezinsleden, plus 4 inv. kn. en 6 inv. meiden; samen: 58 pers. op 486 inwoners = nog geen 11,9%.

- 3) Datzelfde LOKER was daarentegen verreweg de armste parochie van de hele generaliteit. We telden er op 89 bewoonde "maisons et cabanes" niet minder dan 44 (haast de helft!) met ARMEELIEDEN. We telden 21 behoeftige echtparen (= 42 pers. met samen 55 kinderen; totaal 97). Verder waren er 3 weduwnaars met 4 kinderen (= 7) en liefst 16 arme weduwen met 31 kinderen. Ten slotte telden wij 5 'alleenstaande' noodlijdenden. 156 op 485 inwoners te Loker waren behoeftig, d.i. meer dan 32,16%.

Er moet een kleine vergissing geslopen zijn in onze overzichtstafel. Daar telden we 155 armen.

Let op het klein aantal arme weduwnaars (slechts 3) en het groot aantal weduwen (16!). De vrouwen leefden te Loker - zoals overal elders - (wel) langer dan de mannen.

WOESTEN heeft het kleinste percentage behoeftigen: 3,09% (als we 2 gezinnen van 'arme dagloners' bijrekenen wordt het ca. 5 1/4%, ongeveer hetzelfde procent als dit van RENINGELST (5,23%).

Nog een kleine aanvulling in verband met de armelui te LOKER. Er woonde daar vijf familie's de Turcq, die allemaal als 'pauvre' genoteerd staan; nl.: 1) George de Turcq (L 43 | - 1-1/0-0/1-1/0-0/ = 4); 2) La veuve George de Turcq (L 50 | 0-1/1-1/0-0/0-0/ = 3); 3) Jacques de Turcq (L 52 |

1-1/0-0/4-0/6 ; in nr. 54 : 4) een weduwnaar zonder kinderen ; Anthoine de Turcq, en 5) Jan de Turcq + echtgenote en dochtertje . Al te zamen : 17 personen... dat doet ons denken aan de 3 gezinnen Luscutier te Zuidschote.

4) 39,50% procent van de bevolking te NOORDSCHOTE behoorde tot de WERKLIJDE-
STAND. Dit is het hoogste cijfer van 'De Selt Parochie'. ELVERDINGE (39,25%) en RENINGELST (38,05%) volgen op de voet. LOKER (21,65%) en WATOU (21,79%) hebben de laagste percentages.

We hebben nog vele andere berekeningen gemaakt. We geven er slechts enkele. Misschien kan het een plaatselijke heemkundige of 'studax' genoeg doen.

Te NOORDSCHOTE (500 inwoners) telden we 11 gezinnen van dagloners ('mainouvriers', 'mainoeuvre') die op hun eigen woonden (in totaal 45 personen), daar waar er 57 'valets' en 59 'servantes' onderdak vonden op een van de 42 hofsteden.

In diezelfde parochie vermeldt de tellingstabel van 1697 zestien arme gezinshoofden. Daaronder waren er 7 behoeftige echtparen met liefst 28 kinderen. Drie van die gezinnen hadden elk vijf kinderen; twee telden er elk vier; één: drie en het laatste twee (gemiddelde: 4 k. per familie).

Noordschote had ook 3 of 4 weduwnaars. 'Anthoine de Crauwet, pauvre' (N 5) woonde alleen; 'Paul Schooreel le vieu' woonde mee met zijn getrouwde zoon: 'Paul Schooreel le jeune', die 2 zonen had (N 26^{a-b}). 'Paul Vieren' was gehuisvest bij het arme gezin van Jean Henraert, dat 4 kinderen ten 'laste' had (N 34^{a-b}). 'Jacques Bogaert, pauvre' had 2 kinderen en deelde een woonst met de familie Laurent Melis waar er 4 kinderen waren (N 38^{a-b}). Melis zelf was 'mainoeuvre'. Anthoine de Crauwet was misschien een 'jongman'. De (andere) weduwnaars woonden wsch. allen in bij een zoon of een dochter.

Arme Weduwen waren er natuurlijk ook te Noordschote. Drie ervan woonden (samen) in één huis (N 33^{a-b-c}). Ze noemden: 'la veuve Cornil de Waele le vieu'; 'la veuve Cornil de Waele, le jeune' (met een zontje en een dochtertje) en 'la veuve de François Minne, die eveneens een kleine zoon en een kleine dochter bij zich had. 'la veuve Geldof, pauvre' (één grotere zoon) woonde samen met 'Marie Perreboom, pauvre', die wellicht ongehuwd gebleven was (N 75^{a-b}). Drie boerinnen waren ook weduwe, t.w. 'la veuve Jacques Vermeesch, laboureuse' (N 71; 5 kinderen en 1 meid) - 'Anne Trotsaert' (N 71; 1 grote(re) zoon) en 'la veuve Kesteloot' (N 77; 1 zontje). 'la veuve de Sitron Terssen, fileuse' woonde ganz alleen (N 35). Tegen boeren (met samen 21 kinderen) waren weduwnaars, ook een werer en een kleermaker.

II. EEN BURENRUZIE TE LUZERNE ROND 1736.

Een burenruzie in een gehucht — vooral wanneer er processen aan te pas komen — is altijd een onverwikkelijke zaak voor de betrokkenen, hun familie (en nakomelingen!...) en voor de geburen in het algemeen.

Maar voor ons — mensen van ca. twee en een halve eeuw later — heeft al dat procederen toch een goede kant: we leren heel wat over het Luzerne van toen...

Dit proces is zelfs tot in de "Raad van Vlaanderen" te Gent gegaan. En daaraan hebben wij het te 'danken' dat wij over een grondplan beschikken van het gehucht, zoals het er uitzag rond 1736. Dit grondplan, aangevuld met een gedetailleerde beschrijving, bleef bewaard in het Rijksarchief te Gent, Fonds Raad van Vlaanderen, no. 26.373.

Het volledige dossier is jammer genoeg niet tot ons gekomen. We kennen zelfs het vonnis niet de rechtbank uitspraak. Toch bevat het document, waarover wij kunnen beschikken, zoveel inlichtingen over de ligging en inrichting van de huizen, de benaming van de straten, de namen (en soms) het beroep van de bewoners, de grachten, enz., dat het de liefhebbers van streekgeschiedenis zeer zeker zal interesseren.

Het rechtsgeding werd ingespannen door François Sannée contra Elias en François Collée nopens de slechte staat (en het opbreken) van een afvoergoot.

Ten behoeve van het proces werden er twee plans (plattegronden) van Luzerne getekend, die vergezeld worden van een uitvoerige uitleg. De eerste grondtekening, die wij — op verkleinde schaal — op p. 41 laten afdrucken, draagt volgende hoofding:

- " Op den 23sten ougst 1736, was by den onderschreven ghesworen
- " landmeter vander saele onde Casselinge van Ipre, ghemaeckt
- " quaerte figuratijf met het plan van de huysen, straeten,
- " ende waterloop vande platse ghenaeemt Luzerne, haer exten-
- " derende binnen de prochieën m^r Boezynghes ende Suytschotes,
- " ten versoucke van franchoy^s Collée, daarvan de explicatie
- " met de numero alhier wort ghevought ten eynde van hem
- " danroef (= daarvan) te bedienen, als in justitie sal behooren."
- " toor(cordejn.) " Jan > Baptist: ? > Van > den > Berghe."

François Collée (ook Collé) woonde in het gedeelte van Luzerne dat onder Boezynghes en 'de saele van Ipre' viel. De benadeelde, François Sannée, woonde langs de andere kant van de Streestrate (lopende westwaert naar de Cortewilde") en was dus een Zuidschotenaar, een dorp dat tot 'de Acht Prochieën' van Neuvie-Ambacht behoorde.

Maar bekijken we eerst de 'quaerte figuratijf' van de Iperse landmeter J. B. Vander Berghe, opgesteld op 23 augustus 1736.

Op den 27^{en} August 1796, Was by den ondergeteekenden
 ghewoone Landmeester Vanden Sacke erve Cassilage van Spaer,
 ghemerkt quarter figuuraet met het plan vande hijsse
 staet, onder wat loop vander plaats ghemerkt staet,
 hare Edele Heeren Gemeente der parochie van Boesynge ende
 d'uytkeete in verouderde van jaerhoys Collee, daerban der
 Septimale met de Numero d'elien wort geouugt in 1796
 Van liden damof te Bedriehy als In Functie sal te goonden
 loon

J. Van Cuyck

sick comende sude mede Ambrasius Kestelyn

BOESYNGE, zaele van jaere

WINDGATE

STENENSTRAETE

Maandag Loopd. u. 10. Minut. (van) te Brussel
 Sijf Schoote een van Dicht Drechtien
 1799: Sreelyck plevelt in 1685

WEDUWE JAN S. U. DE MOLDER
 PIETER IMEINS
 WEDUWE JAN S. U. DE MOLDER
 WEDUWE JAN S. U. DE MOLDER

NO 4
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 5
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 6
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 7
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 8
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 9
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 10
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 11
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 12
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 13
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 14
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 15
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

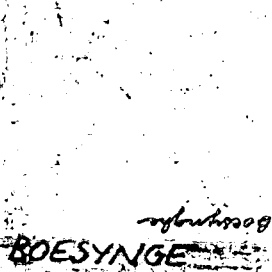
NO 16
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 17
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 18
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 19
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 20
 HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

BOESYNGE
 LIEPERSTRAETE
 loopende naar

NO 13: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 14: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 15: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 16: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 17: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 12: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 13: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 14: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 15: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 16: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 17: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 18: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 19: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 20: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 21: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 22: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 23: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

L. VAN CUYCK

NO 13: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 14: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 15: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

NO 16: HUYSENDE ERVE VAN
 CHARLES DELVA gebuycht
 door verouderde persoonen

We nemen eerst letterlijk de uitleg over die de landmeter bij zijn eerste grondplan gevoegd heeft.

« Explicuatie op het plan ofte quaerte figuratyf vande platte genaempt Luxemburg met bescheet (= bescheid) vande straeten, waterloop, ende huysen van wederzyden heur extendierende inde p[ro]ce[ss]ien van Boesynghen ende Snytschote.

- « N° 1: is den Straetdijck, loopende Snytwetwaert, langht de Steenstraete, wner uuyt causeert (= veroorzaakt wordt) de inron-dactij (= de overstroming) vande selve strae[ct]e, langht den groundt, daer dhuysen Sannée ende Charles Delva op staen, alswanneer twater niet afgelost en wort door de goten N° 2: ... ..
- « N° 2: is de watergoten die beghint uuyt den Straetdijck van eynden t'hovenierhof Elias Collez, leedende van dwersten de Steenstraete, als van daer de Barrière ofte uuytganck vande erfve (van) ambrosius Kestelyn, voort leedende door den selven groundt (= t'land van laatstgenoemde) tot inden braunput (van) ditte Kestelyn; den selven (braunput) vol wesende afgeleijt wort met eene goten [schuins] door de middelstraete loopt, beghinnende van Snytschote, vandaer door t'hovenierhof, aldaer thuyt vanden voornomden frans(ois) Collez op staet, gebuycht door den cheru(2)gier Lombaert, tot inden Straetdijck vande Steenstraete; van daer voort loopende naer de Jperleet.
- « N° 3: Huys ende hovenierhof vanden cheru(2)gier Lombaert.
- « N° 4: Huys ende hovenierhof frans(ois) Sannée.
- « N° 5: Huys ende erfve Charles Delva, gebuycht door verscheyde personen.
- « N° 6: Scheure ende Crystal (van) ambrosius Kestelyn.
- « N° 7: Barrière ofte uuytganck vande erfve (van) ambrosius Kestelyn.
- « N° 8: Hout- ende Zwynstal (van) ditte Kestelyn.
- « N° 9: Werschwynchel vanden voornomden Kestelyn.
- « N° 10: Brauwerye vanden selven Kestelyn.
- « N° 11: Huys camer ende vaulte (= 'voute') vanden geseyden Kestelyn, wesende d kerberghen, genaempt: 'het Sacht Leven'.
- « N° 12: Huys met de smisse ende vorder appartementen (= bygebouwen), mitgaeders (de) hovenierhof (van) Joannes Steankiste.
- « N° 13: Huys ende erfve met de vorder edifitien frans Collez.
- « N° 14: Huys Elias Collez staende op den groundt vanden voornomden frans(ois) Collez.
- « N° 15: wesende de Steenstraete, leedende naer de Cortwilde, alwaar de

Innonda(tij) e van waeter, causeert door den voornomden straetdijck, recht over den huysen vanden gebaylden Sanné, als wanneer twater niet afgeleyt en wort uyt den voornomden straetdijck door de gote N° 2.

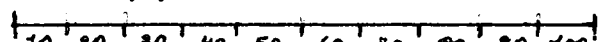
" N° 16: weseude oock de Steenstraete alwaer geen innondatie en gebeurt.

" N° 17: weseude dijprestrae(t) e loopende tot tgebeert van Boesynge ende Suijtschoote.

" N° 18: weseude de middelstrae(t) e begynnende van tgebeert van Boesynge loopende naer Noortichote.

" N° 19: Is den strae(t) dijck op Suijtschoote, die ghelopen heeft lanxst deure t huysynghen vanden voornomden Saviné, Charles Delva, scheure ende Crystal (van) ambrosius Kestelyn, tot inde afleedende watergote N° 2, ende vandaer inden braunspit, alnu gherult ten jaere 1685 tot het stellen vande huysynghen alnu competerende Charles Delva."

Tot zover deze "expliquatie op het plan ofte quaerte figuratijf vande platte genaempt Luzerne". We zullen er later op terugkeren

Er hoort daar nog een tweede grondplan bij, die waarschijnlijk als een soort blad gediend heeft voor het opstellen ons de definitieve kaart. De grondtekening van de huizen stemt in grote trekken overeen, al is het eerste plan nauwkeuriger. Daar werden de huizen, straten, waterlopen genummerd. Op de tweede kaart gebeurt de rangschikking met letters van het alfabet (a, b, c, enz.). Ook de schaal, gebruikt bij de opmetingen, is er op aangeduid: . De gebruikte lengtemaat moet de 'voet' zijn (ong. 30. cm.; 100 voeten is ± 30 meter).

We kunnen dit tweede grondplan niet naar behoren reduceren omdat het zo langwerpig is. Daarom geven we hier de tekst ervan.

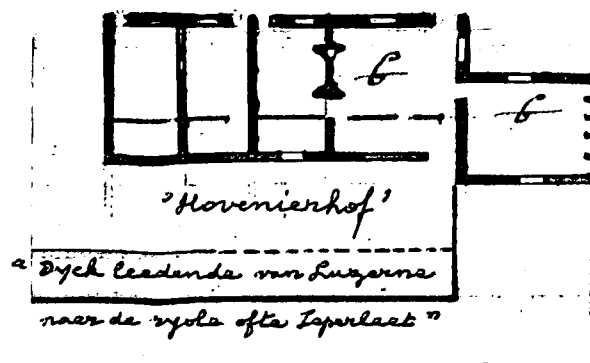
- " a. - Is den dick leedende van Luzerne naer de ryole ofte Ieperleet.
(Op de tekening zelf staat er als toelichting: "deren dyck moet lanck zyn 1638 voeten om int geleet te komen?").
- b. - de huysynge ende smesse (van) Joannes Steenkiste;
- c. - Straete leedende van Luzerne naer Boesynge.
- d. - huysynge ende wyndel (van) Frans (ois) Collez.
- e. - huys (van) Elias Collez.
- f. - dick comende vande weede (van) ambrosius Kestelyn.
- g. - Steenstraete leedende van Luzerne naer den Cortewildeomolen.
(aan de ene kant van deze straat staat er geschreven: "Boesynge, ziele van Jpre" en aan de overzijde: "Suijtschoote en van dacht prochien");
- h. - huysynge Frans Sanné.
- j. - huys Charles Delva, gebruyckt bij Vi(du)a (= weduwe) Jan Bouvry.

- k. - Idem gebruyckt door p[ri]et[er] Iweins.
 l. - Idem gebruyckt door v[er]du[a] Jan de molder.
 m. - Scheure (van) ambrosius Kestelyn.
 n. - Coystal van(den) selven.
 o. - platse alwaer eene barriere staet en de onessynck light.
 p. - oudtloge (= houtbergplaats) (van) ambrosius Kestelyn.
 q. - werckhuyschal in(den) Brouwerie (van) dito Kestelyn.
 r. - camer van(den) selven.
 s. - woonhuys idem.
 t. - vaultken (= voutken) idem.
 v. - brouwpuut idem.
 w. - Straete leedende van Luzerne naer noortschoote.
 x. - huysyngen gebruyckt door m[ee]ste[r]re Norbert Lombaert.
 y. - Dijk leedende van Luzerne naer de weede (van) andries labbe.
 z. - Steenstraete leedende van Luzerne naer de Steenstraetebrugge.
 (Hier weer de aanduidingen aan weerszyden: "Boesynghe zaele van Ipre" en "Suytschoote een van dacht prochie van Nurnambacht").

We denken niet dat alle huizen van Luzerne op de "quaerte figuratijf" van 23-8-1736 in tekening zijn gebracht. Het gaat om een document dat "ten versouche van franchoyt Collee" werd opgesteld, opdat deze er zich zou kunnen van "bedienen als in Justitie sal behooren (oor[de]l[ing]e)".

Het grondplan leert ons toch heel wat huizen en bewoners kennen. De tweede kaart is niet zo nauwkeurig afgewerkt als de eerste en geeft minder details. Toch kan het zijn met hebben deze grondtekening hier over te nemen.

- 1) We beginnen met b[ij] "de huysynghe en(den) smesse (van) Joannes Steenkiste", gelegen aan de hoek gevormd door d[ie] "Iperstraete loopende suydewaert naer boesynghe ende van daer naer Ipre" en de "Steenstraete loopende oost naer de Steenstraetebrugge".

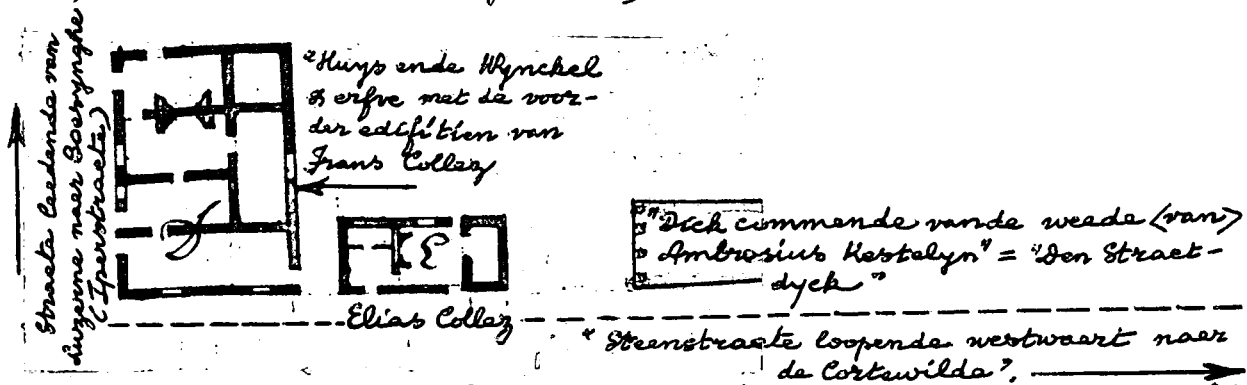
Dit grondplan is blykbaar een ruwe schets. Het is nogal afwijkend van dit dat op de definitieve kaart getekend werd.

Joannes Steenkiste was een hofsmid. Hij woonde op grondgebied Bolzinge. Zijn familienaam komt nergens voor in 'de Hecht Parochie' ten jare 1697.

Luidschote had toen ook een "mareschael ferrant, Hubert Ma-

don (Z 38). Bestond zijn 'smesse' nog in 1736. Lag ze wat verder te Luzerne of elders in Luidschote? Ik weet het niet.

- 2) "De huysinghe ende wynebel <van> frans<ois> Collery draagt letter d) en dit van Elias Collery letter e)

Het dossier van de volkstelling in 'De Acht Parochies' - 1697 - vermeldt geen enkele COLLEZ of COLLEÉ.

François Collery had dus een winkel. Zuidschote zelf had anno 1697 geen winkeliers.

Het huis van Elias Collery was erg klein. Als we voor de 'voet' 30 cm. nemen moet het nog geen 8m 60 lang bij ca. 3m 90 breed geweest zijn, althans indien we hogerstaande schets mogen betrouwen. Toch zijn er drie kamertjes, twee voordeuren, een venster in de middenkamer en een achterdeur.

De woonst van Frans Collery was veel ruimer. Buitenmaten: lengte: ca. 12,85 m.; breedte: ca. 9,35 m. = ruim 120 m² tegenover ca. 28,85 m² voor de woning van Elias...

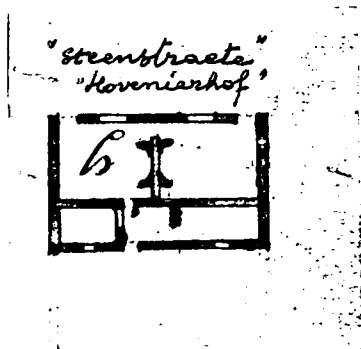
- 3) Aan de overzijde van de 'Steenstraete', kant Zuidschote lag h): de 'huysinghe' bewoond door Frans Sanné, die zich benadeeld achtte door de "inondatie" van zijn eigendom, deze overstroming werd veroorzaakt door het overlopen van de "straetdyck", recht over den huysen vanden gey (d) en Sanné, als wanneer twater niet afgeleyt en wort uyt den voornemden straetdyck door de goten, loedende van dweersten de Steenstraete, al door het erf van Ambrosius Kestelyn tot in diens 'brauwput'.

Met alleen de 'straete' liep onder water maar ook de aanpalende eigendommen.

De 'watergote' in kwestie begon 'van eynden' t' hovenierhof van Elias Collery' wrens huysen stond 'op den grondt van ... Frans<ois> Collery.

Als eigenaar van de grond, waar de 'watergote' uit de "straetdyck" kwam, werd Frans Collery door Frans Sanné blykbaar verantwoordelijk gesteld voor de verstopping van de afvoergoot en de daardoor veroorzaakte "inondatie", die (o.a.) zijn hovenierhof onder water zette. Vandaar die harde burenrwyse en de processen...

Vermeedelyk heeft Collery een landmeter gelast met het maken van een "quaerte figuratijf" om te bewyzen dat de "watergote" op de scheiding lag van zijn eigendom en dat het onderhoud ervan niet ten zynen laste kon gelegd worden. Wie had gelijk? En wie haalde gelijk voor de rechtbank? Wy weten het niet...

Het huis van Frans Sannée was niet erg groot. Het mat volgens nevenstaande tekening 11,30 m. op 7 m. Toeh had het verscheidene kamer(tje)s.

We hebben de familienaam nergens aangetroffen in de tellingstijfsten van de Generaliteit, anno 1697.

De Sannée's moesten van elders komen. De Collée's eveneens.

4) "Chaerel Delva" daarentegen is een oude Luidschotenaar. In nov. 1697 boerde hij er nog op een 'grote' hofstede. Hij staat derde op de tellingstabel (23) met volgende cijfers naast zijn naam: 1-1/1-0/2-0/5-2/ = 12. Het echtpaar had toen 3 zonen thuis, waarvan 2 jonger waren dan 14 jaar. Dat het om een aanzienlijke hoeve ging bewijst het aantal knechten (5!) en meiders (2) die er inwoonden.

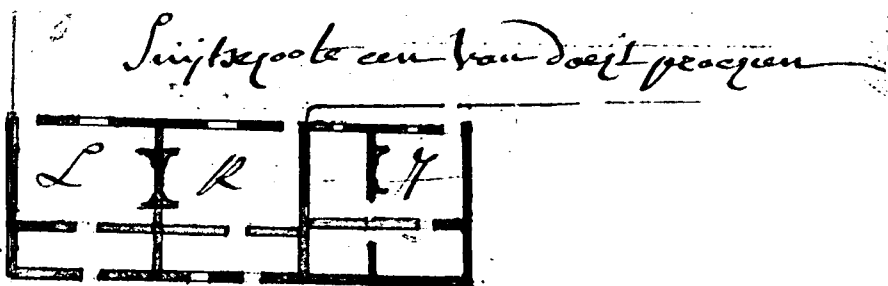
Een andere Delva, Joseph, was eveneens landbouwer te Luidschote (24, wat doet veronderstellen dat die twee hofstedes naast elkaar gelegen waren). Het gezin Joseph Delva had in 1697 een zoon en 2 inw. knechten en 2 inw. meiden.

Volgens de 'explicatie' van landmeter Vanden Berghe, onder nr. 19, liep de 'straetdijch' vroeger "lanext deure d'huysinghen" van "fransois Sanné, Charles Delva, de 'scheure ende Coystal <van> ambrosius Hestelijn, tot in de afleedende watergote nr 2, ende van daer inden braunspit".

De gracht werd "ten jaere 1685" "ghewelt" tot het stalle (= bouwen) vande huysinghen altnu competierende Charles Delva".

"Chaerel Delva" was in augustus 1736 bijgevolg eigenaar van het huis waarvan hiernaast het grondplan hieronder volgt.

Uit de 'explicatie' blijkt dat de 'straetdijch' vroeger 'deure' (de grond) van de (latere) huizen Sanné en Delva liep en zelfs daar waar nu de scheur en de koelstal van Ambrosius Hestelijn staan. Die gracht werd in 1685 gedempt. De deze gebouwen zijn bijgevolg nadien opgetrokken. de "quaante figuratif" dat het huis Delva een cirkelvormige uitsprong had aan de straatzijde. Het was een ruime woning (afmetingen: ca. 20 m. X ca. 8,57 m) Of het oorspronkelijk een huis was voor een enkel gezin weten wij niet. In elk geval was het in 1736 een 'drievoonst'.

- 1) Deel J werd 'gebruycbt' by velduysa Jan Bouwy ;
- 2) Deel K (het middenste) door Pieter Iwein en
- 3) Deel L door de weduwe van Jan de Molder.

We vonden de familienaam Bouwy te WOLSTEN ('Jaegs Bouwy, charpentier CWO 50), te Elverdinge ('Frans. Bouwy, laboureur - EV 138) en te Luudschote (beenhouwer Lambert Bouwy - 2.12). Een 'Frans. Bouwy' staat in 1697 geboekt in Swyland. Het is een dagloner (SW 59).

Een Iwein troffen we nergens aan.

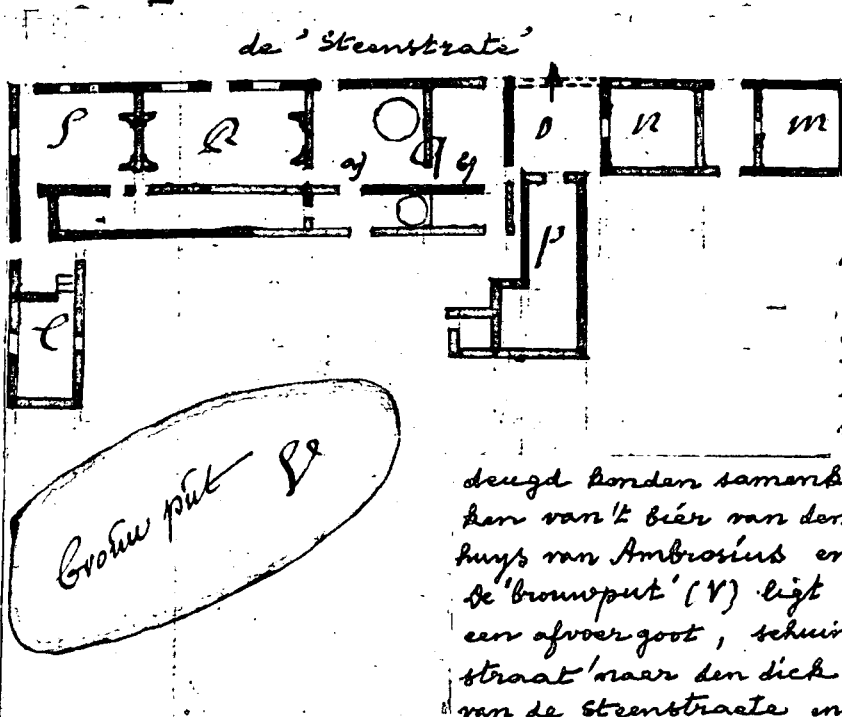
En Jan de Molder was in 1697 boer te Noordschote (ND 17). Is het zijn weduwe die op Luzerne is komen wonen? Het zou kunnen.

Het echtpaar 'Jan de Molder', 'laboureur' te 'Noortschote' had in november 1697 4 kinderen (2 zoontjes en 2 dochtertjes + 2 inw. knechten en 1 inw. meid). Het waren toen nog jonge mensen.

5) Het huis van 'Chaerel Delva' paalde aan de zeer uitgestrekte eigendom van Ambrosius Kestelyn, die tot aan de 'straete loopende naar Noortschote' kwam (vroeger deel van de 'Middelstraete', nu deel van de 'generaal Lotzstraat').

Letter m duidt de 'scheure' aan van Kestelyns 'doeringe'; n: de 'cristal'; o: 'een platte alwaer een baricade' staet in de mes-

de 'MIDDELSTRAETE' naar Noordschote

synch ligt; p: een berg-plaats voor hout met een 'swynstal'; q of: de 'brouwerie met de Brouwhetels'; b: de 'werkwinckel'; z: een 'kamer' (weende d'kerberghe genaempt; 'het Saachte Leven'. - wat 's moot uithangbord voor een cafe' waar dorpsgenoten en passanten in een en

deugd konden samenkomen en een pintje drinken van 't biere van den huize - ; S = het 'woonhuys van Ambrosius en L: de kleine voute. de 'brouwput' (V) ligt achter de gebouwen (en heeft een afvoer-goot, schuins (door) (onders) de Middelstraete' naar den dieck leedende naar 'de dyck van de stremtraete in vandaer loopende naar de

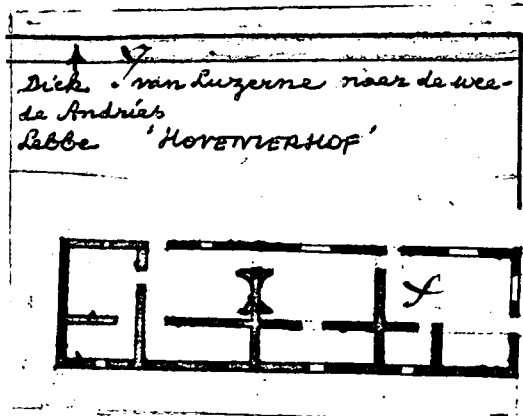
'Sperleat'. De eigendom Kestelyn (daar aan de hoek waar nu de kerberg 'de Zon' staat ...) was zeer uitgestrekt. De gevellengte langs de 'Steenstraete' bedroeg ong. 43 1/4 m., en aan de kant van de 'Middelstraete' ca. 16 3/4 m. Verreweg de grootste 'doeringe' aan 't kruispunt van Luzerne. Ambrosius moet een 'bezood' en verkzaam man geweest

zijn van vele stalen: herbergiers ('Het Sochte Leven'), brouwer en boer ('Coystal', 'swynstal', een 'weede' over de 'straetdijck' op Boezinge).

Er woonde in 1697 een 'Pierre HESTELIN', 'juwelier' op het grondgebied van Luidschote. Deze kuiper (Z 39) was gehuwd, had een inw. knecht en 4 kinderen, waaronder 2 zonen (1-1/1-1/1-1/1-0/1=7). Was Ambrosius een van Pierre's zonen?

We troffen ook een 'Jacque HESTELYN', 'journalier' van te Reningelot (R 177^b). Er stond ten jare 1697 reeds een brouwerij te Luidschote, nl. deze van 'Jacques le Roy, brasseur' (Z 34; een familie met 6 kinderen). In de jaren 1900-1910 was er nog altijd een brouwerij LEROY te Luidschote en wel dicht bij 'Steestraetabrugge' (zie ZANTINGEN, deel III, p. 37, nr. 111 = 'Huis en Brouwerij Adolf Leroy + Herberg kinderen Huyghe') (diezelfde Adolf Leroy had ook een 'Suikerijdrogerij' aan de overkant van de straat (o.c., p. 36, nr. 106). Een andere brouwerij bevond zich toen op 'de platse' van Luidschote: 'gemeentehuis, herberg en brouwerij kinderen Van Eecke (o.c., p. 30, nr. 6).

6) Zo komen bij de 'huysingen' gebruikt door meester^{re} Norbert Lombaert. Deze ruime woning, gehuwd door den cheru^{re} gien Lombaert,

was eigendom van Frans Collez, winkelier te Luxembre en in overschil met Frans Sannée.

"Het" huys ende hovenierhof ronden chiru^{re} gien, Meester^e Norbert Lombaert' waren gelegen aan de hoek, gevormd door de "Steestraete" en de "Middelstraete", ongeveer daar waar zich nu de huizen bevinden^{o.m.} bewoond door Julia Berroen, Michel en Irma Parviseh-Spanminck, onz (vroeger Daniël en Malvina Derzeure -

Keirsebillek.

We leren wederom iets bij. Er woonde in augustus 1736 een chirurgijn of heelmeester - we zouden zeggen: een plattelandsdokter - te Luxembre, grondgebied Luidschote. Dat moet iets zeer uitzonderlijks geweest zijn in de geschiedenis van die kleine parochie.

Meester Lombaert's 'hovenierhof' was volgens de 'quaente figuratif' van landmeter Vanden Berghen veruit de grootste van het gebied; hij tekende de 'lochtingen' van smid Steenkiste, van Frans Sannée (respect. 7 en 4 parcelen) en wat er restte van de 'hovenierhof' voor het huis van Charles Delva) en vooral de tuin van dokter Lombaert.

Deze was verdeeld - als we de kaart mogen geloven - in 12 regelmatige parcelen met nog een brede weg (3) er overheen. Het langwer-

pig huis (afmetingen : ca. 22 $\frac{3}{4}$ m. bij ca. 6 $\frac{1}{3}$ m), dat gelijkvloers
zeven plaatsen telde, had twee ingangsdouren aan de voorzijde en
volgens de schets een zijdeur, die uitgaaf op de baan naar Noordschote.

In de 'explicatie', die de landmeter geeft, is er ten slotte nog
sprake van de weide van Andriës Lebbe.

De familienaam LEBBE vonden wij slechts één enkele keer ver-
meld in het dossier van het 'Dénombrement' anno 1697. Er worden toen
in de 'Acht Prochiën' een brouwer, Jean Lebbe, in de heerlijkheid van Swij-
land (SN 4 : 1-1/0-0/0-0/0-1/= 3).

Vit het 'aardig testament' van eerste luitenant Philippe -
Jacques Decock, geboren te Luidschote (testament 'geregistreerd te Yper'
) den zes en twintigsten October, 1813, weten wij dat zijn moeder Isabel-
le-Catherine LEBBE heette en zijn vader Casimir - Hippolyte Decock.

Wij weten er ook uit dat er in 1813 te Luzeune een herberg stond,
uitgebaat door Pieter Lebbe (zie aangaande dit testament en de fami-
lie Lebbe deel IX van de ZANTINGEN, vanaf p. 34).

Daarmee is niet alles gezegd over Luzeune in de 18de en 19de
eeuw. Doch we zijn aan 't einde gekomen van dit XVIII^{de} deel van onze
ZANTINGEN.

We sluiten met de wens dat we later tijd en gelegenheid zul-
len hebben om nog een en ander te schrijven over Luzeune, dat kan
breegblikken op een zeer oude geschiedenis.

Noël Favorel
† pastoor van
Luidschote

